การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล

THE EVOLUTION OF THAI TEXTILES FROM LOCAL ART TO GLOBAL

วรรณชนก บุญปราศภัย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2567

การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล

วรรณชนก บุญปราศภัย

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE EVOLUTION OF THAI TEXTILES FROM LOCAL ART TO GLOBAL

WANCHANOK BOONPRATSAPHAI

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of DOCTOR OF ARTS

(D.A. (Arts and Culture Research))

Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

2024

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล

ของ

วรรณชนก บุญปราศภัย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิธรรม โรหิตะสุข)

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ พิเศษพิสิฐ เจริญวงศ์)

..... ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ อังควาณิชกุล)

ชื่อเรื่อง	การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล
ผู้วิจัย	วรรณชนก บุญปราศภัย
ปริญญา	ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิธรรม โรหิตะสุข
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์

ปริญญานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาการวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล โดยเน้นการวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ การพัฒนา และการส่งเสริมผ้าไทยในบริบทสมัยใหม่ เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของไทยในระดับสากล ผ้าไทยนอกจากจะเป็นเครื่องแต่งกายที่มีความงดงามเฉพาะตัว ยังเป็นสื่อกลางที่ถ่ายทอดภาพลักษณ์ของชาติผ่านงานหัตถศิลป์และวัฒนธรรมที่มีรากฐานลึกซึ้ง ทั้งนี้ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และผลักดันให้ผ้าไทยก้าวสู่สากล ผ่านการส่งเสริมการแต่งกายด้วยผ้าไทยประยุกต์ และการปลูกฝังค่านิยมให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงคุณค่าของผ้าไทย การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ และกรณีศึกษาผู้ประกอบการ นักออกแบบ และหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ที่มีบทบาทในการส่งเสริมผ้าไทย ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการผลักดันผ้าไทยให้สามารถแข่งขันและเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก ผลการศึกษาคาดว่าจะชี้ให้เห็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาผ้าไทยให้สามารถดำรงอยู่ร่วมกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งเป็นแนวทางเชิงนโยบายในการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่หลอมรวมรากเหง้าวัฒนธรรมเข้ากับนวัตกรรม เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับผ้าไทยและสร้างภาพลักษณ์ที่เข้มแข็งแก่ประเทศไทยในเวทีนานาชาติ

คำสำคัญ : ผ้าไทย, วัฒนธรรมไทย, การส่งเสริมบนเวทีโลก

Title	THE EVOLUTION OF THAI TEXTILES FROM LOCAL ART TO GLOBAL
Author	WANCHANOK BOONPRATSAPHAI
Degree	DOCTOR OF ARTS
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Assistant Professor Sitthidham Rohitasuk
Co Advisor	Assistant Professor Kittikorn Nopudomphan

This dissertation explores the evolution of Thai textiles from local artisanal heritage to global recognition, emphasizing the analysis of creative processes, development strategies, and contemporary promotion of Thai fabrics as cultural assets on the international stage. Beyond their aesthetic appeal, Thai textiles serve as cultural ambassadors that reflect the nation's identity through deeply rooted craftsmanship and tradition. Her Majesty Queen Sirikit, The Queen Mother, has played a vital role in preserving, revitalizing, and promoting Thai textiles globally. Through her advocacy of traditional attire and the promotion of contemporary applications of Thai fabrics, she has instilled a sense of pride and cultural awareness among younger generations. This qualitative research employs historical document analysis, and case studies involving entrepreneurs, designers, and institutions engaged in promoting Thai textiles both domestically and internationally. The study aims to identify key success factors that enable Thai textiles to remain competitive and gain global recognition. The findings are expected to offer strategic insights for the sustainable preservation and innovation of Thai textiles in the context of a rapidly changing world. Furthermore, the research seeks to inform cultural policy and contribute to the creative economy by integrating traditional heritage with modern innovation—enhancing the value of Thai textiles and reinforcing Thailand’s cultural image on the global stage.

Keyword : Thai Textiles, Thai Cultural, Global Promotion

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยผ่านการแนะนำ การใจใส่เป็นอย่างดีจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิธรรม โรหิตะสุข และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ และผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำที่ดีตลอดในการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือ และประสบการณ์ที่ดีและสำคัญจากคณะกรรมการรับผิดชอบหลักสูตรทุกท่าน คณะอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้ ทักษะ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา รวมถึงญาติพี่น้องมิตรสหาย พี่น้อง คนที่คอยให้กำลังใจห่วงใยทุกท่านจากใจจริง การศึกษาพัฒนาตนเองและการทำงานวิจัยครั้งนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งในความต้องการพลังใจพลังงานที่ดี ความรัก ความเมตตากรุณา สนับสนุน และผลงานวิจัยชิ้นนี้ขอมอบให้แก่บิดา มารดาเป็นที่ตั้ง กราบขอบพระคุณในบุญคุณความรักความเมตตาไว้ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณตนเองที่รักตนเอง มุ่งมั่น แม้ว่าตลอดเวลาของการเดินทางในการเรียนรู้ของผู้วิจัยจะพบปัญหาอุปสรรคมากมาย แต่ยังมีแรงใจจากทุกท่านและครอบครัวเป็นที่ตั้งที่ดีเสมอทำให้ผ่านพ้นสิ่งสำคัญมาได้ ขอขอบคุณตนเองในวันนี้

วรรณชนก บุญปราศภัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญรูปภาพ ..... ญ

บทที่ 1 บทนำ 1

ที่มาและความสำคัญ 1

วัตถุประสงค์ 6

ความสำคัญของการวิจัย 7

ขอบเขตงานวิจัย 7

วิธีในการดำเนินการวิจัย 7

กรอบคิดในการวิจัย 7

นิยามศัพท์ 8

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 10

1. วิวัฒนาการเครื่องแต่งกายไทย 11

1.1 การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 4 11

1.2 การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 7 15

1.3 การแต่งกายสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม 21

1.4 การแต่งกายหลัง พ.ศ.2500 26

2.การวิวัฒน์ผ้าไทย 33

2.1 การสนับสนุนการสวมใส่ผ้าของรัฐบาล 58

2.2 วัฒนธรรมชุดผ้าไทยประจำชาติบนเวทีนางงาม 64
2.3 ห้องเสื้อกับอุตสาหกรรมแฟชั่นไทย 72
2.4 แบรนด์ผ้าไทยกับดีไซเนอร์ท้องถิ่น 94
2.5 ผ้าไทยกับบุคคลที่มีชื่อเสียงระดับโลก 106
3.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 113
3.1 ประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม (Culture history) 113
3.2 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) 115
4.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 116
บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย 120
1.ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล 120
2. ประชากร การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และหน่วยวิเคราะห์ 121
3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 121
4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ 122
5.การเก็บรวบรวมข้อมูล 122
6.การวิเคราะห์ข้อมูล 122
7.การนำเสนอข้อมูล 123
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล 124
4.1 วิเคราะห์รูปแบบและเหตุปัจจัยที่ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบชุดผ้าไทยร่วมสมัย . 125
4.2 ผลทางกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมจากการเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทย 216
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล 269
5.1 บทบาทของราชสำนักไทยต่อการขับเคลื่อนผ้าไทยในฐานะเครื่องมือทางวัฒนธรรม สังคม และอัตลักษณ์ชาติ 269
5.2 ผ้าไทย กับการเปลี่ยนผ่านเชิงวาทกรรมและนโยบายภาครัฐ 271

5.3 มากกว่าชุด คือประเทศไทย 273
5.4 ข้อเสนอแนะ 275
5.5 ข้อเสนอเชิงนโยบาย: การออกแบบระบบนิเวศวัฒนธรรมที่ยั่งยืน 277
5.6 บทสรุป 277
บรรณานุกรม 280
ภาคผนวก 290
ประวัติผู้เขียน 319

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 เจ้าพระยาสุรพันธิสุทธ เป็นการแต่งกายของบุรุษในยุครัชกาลที่ 4 ถึง 5 เป็นเสื้อแขนกระบอก ทรงยาว คอเสื้อแบบนี้นิยมก่อนที่ ร.5 จะออกชุดราชปะแตนภายหลังเสด็จต่างประเทศ 12

ภาพประกอบ 2 สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินีในรัชกาลที่ 4 ทรงฉลองพระองค์แบบเต็มยศสำหรับงานพระราชพิธี 13

ภาพประกอบ 3:สมเด็จพระปิยมาวดี ศรีพัชรินทรมาตา (เจ้าจอมมารดาเปี่ยม) เจ้าจอมมารดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉลองพระองค์แบบตะวันตก แฟชั่นยุควิคตอเรียน 14

ภาพประกอบ 4 สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์พระบรมราชเทวี ในรัชกาลที่ 5 ทรงพระภูษายกจีบหน้านางห่มตาด 15

ภาพประกอบ 5 การแต่งกายของสตรีในราชสำนักด้วยเสื้อลายลูกไม้มีมาตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2428 คาดว่า เป็นอิทธิพลจากที่มีห้างขายเสื้อผ้าของฝรั่งและแฟชั่นในเมืองนอกเข้ามาในประเทศไทย แขนพองตอนบนแบบขาหมูแฮม หรือที่รู้จักกันในชื่อ เสื้อแขนหมูแฮม จากซ้าย: สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร (ขานพระนามว่า ทูลกระหม่อมหญิง), พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงทิพยรัตนกิริฏกุลินี, เจ้าคุณจอมมารดาสำลี และสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุขุมาลมารศรี พระอัครราชเทวี 17

ภาพประกอบ 6 สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวิสาอัยยิกาเจ้า ในรัชกาลที่ 5 ทรงฉลองพระองค์แบบ Military jacket ห่มทับด้วยสไบจับจีบ ประดับพระตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 18

ภาพประกอบ 7 พระวิมาดาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมทอลายแบบแขนหมูแฮม ทรงสวมถุงน่องลายปัก และ รองเท้าผ้าปักลวดลาย ทรงฉายพระรูปคู่กับพระราชโอรส สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ 19

ภาพประกอบ 8 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ นรินทรเทพยกุมารี ไว้พระเกศายาว หวีเสยด้านหน้า ฉลองพระองค์แบบตะวันตก ฉลองพระองค์แขนหมูแฮม ทรงถุงพระบาท และฉลองพระบาทหนังหุ้มส้น.....20

ภาพประกอบ 9 พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวัลลภาเทวี ในรัชกาลที่ 6 ทรงสวมเครื่องประดับศีรษะที่เรียกว่า Bandeau แบบแฟชั่นตะวันตกและนุ่งซิ่นตามพระราชนิยม.....21

ภาพประกอบ 10 ผู้หญิงแต่งกายถูกต้องตามวัฒนธรรมสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นุ่งผ้าถุง ใส่หมวกทั้งผู้ใหญ่และเด็ก 23

ภาพประกอบ 11 การแต่งกายของสตรีในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม.....23

ภาพประกอบ 12 โปสเตอร์วัฒนธรรมไทย สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม 24

ภาพประกอบ 13 นโยบายมาลำนำไทย ที่ประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตาม คือ การสวมหมวก สวมรองเท้า และนุ่งซิ่น ถ้าไม่ทำตามก็ต้องโดนจับ.....24

ภาพประกอบ 14 หนึ่งในภาพโฆษณาชวนเชื่อเพื่อส่งเสริมนโยบายรัฐนิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นการสนทนาระหว่างหญิงสองคน ซึ่งหญิงรายหนึ่งในเครื่องแต่งกายตามแบบแผนรัฐนิยมกล่าวกับหญิงอีกรายที่ไม่ใส่รองเท้ามาจ่ายตลาดว่า "ตายจริง แม่พริ้ง แต่งตัวสวมหมวกออกเรียบร้อยอย่างนี้แล้ว ทำไมไม่สวมรองเท้าเสียด้วยเล่า ทำเอาสิ้นสวยเชียว พื้นก็ทั้งสกปรก ทั้งร้อน จ่ายกับ ข้าว แล้วเลยไปซื้อรองเท้ากับฉันใส่สักคู่เถอะ” (อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม, 2540) ทั้งนี้ จอมพล ป. เคยอธิบายความหมายของคำว่า รัฐนิยมผ่านวิทยุกระจายเสียงไว้ว่า "...รัฐนิยม คือการปฏิบัติให้เป็นประเพณีนิยมที่ดีประจำชาติ เพื่อให้บุตรหลานอนุชนคนไทยเรายึดถือเป็นหลักปฏิบัติ รัฐนิยมนี้มีลักษณะและละม้ายคล้ายคลึงกับจรรยามารยาทของอารยชนจะพึงประพฤตินั่นเอง..." (อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม, 2540) 25

ภาพประกอบ 15 หม่อมเจ้า ไกรสิงห์ วุฒิชัย.....28

ภาพประกอบ 16: อ.ลำยงค์ บุญยรัตนธุ์ ถวายงานแก่สมเด็จสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.....29

ภาพประกอบ 17 จิระประภา เศวตนันท์ นางสาวไทย พ.ศ. 2534 กับชุดไทยดุสิตที่ใช้ในการประกวดMissUniverse1991 ณ เมืองลาสเวกัสประเทศสหรัฐอเมริกา ถ่ายภาพร่วมกับนางสาว

ไทยและนางงามจักรวาลในชุดไทยพระราชนิยมหลากหลายแบบโดยอาจารย์ลำยงค์ บุณยรัตพันธุ์ 29

ภาพประกอบ 18 ปุ๋ย-ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก" สวมใส่ชุดไทยของระพี ฝีมือการตัดเย็บและออกแบบโดย อ.ลำยงค์ บุณยรัตพันธุ์" ขึ้นคว้ารางวัลชุดแต่งกายประจำชาติสวยที่สุด และยังสวมชุดราตรีของร้านระพี ขึ้นใส่มงกุฎนางงามจักรวาลเป็นคนที่สองของเมืองไทย เมื่อปี 2531 กลายเป็นผลงานภูมิใจของระพี 30

ภาพประกอบ 19 Miss Universe 1992 Michelle McLean นางงามจาก นามิเบีย เป็นผู้คว้าตำแหน่ง นางงามจักรวาล ปี1992 ซึ่งปีนั้น ประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพ จัดงานประกวดที่ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ตัวแทนสาวไทยในการประกวดปีนั้นคืออรอนงค์ ปัญญาวงศ์ (นางสาวไทย ปี พศ. 2535) 31

ภาพประกอบ 20 ศูนย์การค้าสยาม Siam Center เปิดให้บริการในปี 1973 32

ภาพประกอบ 21 รูปแบบการแต่งกายของวัยรุ่นในยุคสยามเซ็นเตอร์ 33

ภาพประกอบ 22 ชุดไทยเรือนต้น 34

ภาพประกอบ 23 ชุดไทยจิตรลดา 35

ภาพประกอบ 24: ชุดไทยอมรินทร์ 36

ภาพประกอบ 25: ชุดไทยบรมพิมาน 37

ภาพประกอบ 26 ชุดไทยจักรี 38

ภาพประกอบ 27 ชุดไทยดุสิต 39

ภาพประกอบ 28 ชุดไทยศิวาลัย 40

ภาพประกอบ 29:ชุดไทยจักรพรรดิ 41

ภาพประกอบ 30 ฉลองพระองค์ จากห้องเสื้อบัลแมง ประเทศฝรั่งเศสปักฉลองพระองค์โดยออกแบบผสมผสานจากงานศิลปกรรมไทย ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ทรงมีพระราชอัธยาศัยหวงแหนและมีพระราชนิยมความเป็นไทย นายบัลแมงนำนักออกแบบพระเกศาที่มีชื่อเสียงในยุคนั้นคือ Alexandre จากประเทศฝรั่งเศส มาออกแบบให้เหมาะสมกับพระพักตร์ และสามารถใช้แต่งพระองค์กับฉลองพระองค์ได้หลายรูปแบบ ภายหลัง คุณวรรณี ยรรยง เจ้าของร้านทำผมชื่อดังคลังแม่บ้าน ได้เข้ามาถวายงานเป็นช่างพระเกศาจนถึงพ.ศ. 2547 43

ภาพประกอบ 31 ฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่ โดยห้องเสื้อบัลแมง ปัจจุบันพระราชทานจัดแสดงไว้ที่สถาบันแฟชั่น l'Ecole du Louvre ฉลองพระองค์แขนกุดปักประดับ มีฉลองพระองค์ตกแต่งด้วยขนเฟอร์คลุมทับอีกชั้น ฉลองพระองค์องค์นี้ทรงเมื่อ พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นยุคสมัยที่การแต่งพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ มีความสง่างามที่สุด 44

ภาพประกอบ 32 ฉลองพระองค์ตัดเย็บจากพระภูษาโบราณของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เป็นผ้าไหมยกทองลายดอกสี่กลีบ ทรงฉลองพระองค์องค์นี้หลายครั้งคู่กับเครื่องประดับแบบไทยโบราณ ครั้งแรกทรงเมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินในงานถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำที่ White House กับประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา นายโรนัลด์ เรแกน และนางแนนซี เรแกน สุภาพสตรีหมายเลข 1 45

ภาพประกอบ 33 ฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่สีน้ำเงินเข้ม ปักประดับด้วยลูกปัดสีทอง ตัดเย็บผสมผสานกับผ้ากำมะหยี่ชั้นดี ในงานพระราชทานเลี้ยงบนเรือโอเรียนเต็ลควีน พ.ศ. 2520 การนำผ้าต่างประเภทมาใช้ร่วมกับผ้าไทยผสมผสานอย่างลงตัวทำให้ดีไซเนอร์ไทยในยุคนั้นมีทางเลือกในการออกแบบตัดเย็บเพิ่มขึ้น 46

ภาพประกอบ 34 ฉลองพระองค์องค์นี้เป็นไอคอนิกของยุค 1980 ห้องเสื้อบัลแมงตัดเย็บจากผ้าไหมมัดหมี่สีน้ำเงิน ปักประดับคริสตัลทั้งองค์ มีผ้าคลุมไหล่และฉลองพระบาทเข้าชุด ใช้ผ้าไหมมัดหมี่ในทางเฉลียง ทรงเมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ. 2528 47

ภาพประกอบ 35 ฉลองพระองค์ชุดไทยแบบผสมผสาน ฉลองพระองค์สไตล์นี้ห้องเสื้อบัลแมงออกแบบตัดเย็บจากรูปแบบการนุ่งโจงกระเบนและเสื้อราชแพตเทิร์น ในช่วงที่มีการเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ทรงสต๊อกกิ้งสีขาวแบบสตรีในราชสำนักในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการแต่งกายแบบ Siamese-European คือการผสมผสานลูกไม้แบบยุคเอ็ดวอร์เดียนเข้าชุดกับผ้าไหมยกแบบไทย เครื่องประดับตามอย่างฝรั่ง คือความเหมาะสมลงตัวและสร้างอิทธิพลให้กับการแต่งกายแบบไทยมาจนถึงปัจจุบัน 48

ภาพประกอบ 36 รวมฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหราชอาณาจักรอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 7 พฤษภาคม พุทธศักราช 2566 ตามคำทูลเชิญของสมเด็จพระเจ้าชาลส์ที่ 3 แห่งสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ เพื่อทรงร่วมพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของสมเด็จพระเจ้าชาลส์ที่ 3 และสมเด็จพระราชินีคามิลลา ณ มหาวิหารเวสต์มินสเตอร์ กรุงลอนดอน 50

ภาพประกอบ 37 สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่ร่ายลายสำเภาหลงเกาะสีเขียวสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธาน ในงานฉายสารคดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “His Majesty King Maha Vajiralongkorn Phra Vajiraklaochaoyuhua in Australia” ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูตเครือรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย 51

ภาพประกอบ 38 สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมพื้นเรียบผ้าปักชาวกะเหรี่ยงครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธานเปิดงานโครงการหลวง ประจำปี พ.ศ. 2563 52

ภาพประกอบ 39 สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์กี่เพ้าผ้าไหมไทยพื้นเรียบสีแดงเลือดนกพิราบ ครั้งทรงประกอบพิธีสังเวยพระป้ายเนื่องในเทศกาลตรุษจีน พ.ศ. 2564 53

ภาพประกอบ 40 ‘SIRIVANNAVARI COUTURE’ คอลเลกชั่นพิเศษที่เป็นงานผ้าไทย 7 ชุด ด้วยแรงบันดาลพระทัยมาจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง 55

ภาพประกอบ 41 จัดแสดงผลงานทรงออกแบบที่ปารีสแฟชั่นวีคเป็นครั้งแรกในคอลเลกชั่น ‘Presence of The Past’ ประจำฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อนปี 2008 โดยทรงใช้แนวคิดโอเรียนทอลอาวองต์-การ์ด (Oriental Avante-garde) มาตีความกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งเสื้อผ้าบางส่วนตัดเย็บด้วยผ้าไหมจากโครงการศิลปาชีพ 56

ภาพประกอบ 42 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา มุ่งมั้นพระปณิธานสืบสานผ้าไทย โดยจัดตั้งโครงการผ้าไทยใส่ให้สนุกขึ้นมา 57

ภาพประกอบ 43 สวมชุดไทยพระราชทานแบบแขนยาว 59

ภาพประกอบ 44 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาว ขณให้การรับรองเจ้านโรดมสีหนุประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา ในโอกาสเข้าเยี่ยม เมื่อ 28 ม.ค. 2526 ณ บ้านพักสี่เสาเทเวศร์ 59

ภาพประกอบ 45 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาวคาด เอว มีลวดลาย ขณะเดินทางไปเยือนประเทศ เมียนมา 60

ภาพประกอบ 46 พลเอกประยุทธ์ จันโอชา ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนประชาชน โดยที่รอยเอวมีผ้าขาวม้าพันอยู่จำนวยมาถือว่าแบ่งเป็นนัยยะที่สำคัญได้ 2 อย่างคือ ได้รับการตอบรับจากชาวบ้านเป็นอย่างดี และ การเป็นคนติดดินและใช้ชีวิตง่ายๆ 62

ภาพประกอบ 47ชุดไทยละคร เป็นการแสดงออกในรูปแบบที่เป็นเชิงประเพณีไทย นอกเหนือจากการใช้ชุดไทยพระราชนิยมมาประกวด ชุดนี้ถือเป็นการเผยแพร่วัฒนนธรรมไทยในอีกแง่มุมหนึ่ง ในเรื่องของศิลปะการแสดงของไทย ไปสู่สายตาของชาวโลกในขณะนั้นให้ได้เข้าใจภาพของคนไทยได้ชัดเจนมากขึ้น 67

ภาพประกอบ 48: ชุดไทยประยุกต์ ได้รับแรงบันดาลใจจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ที่ทรงพระราชทานให้สตรีได้ นำมาตัดสวมใส่ คือ ชุดไทยจักรีนำมาประยุกต์ตัดประยุกต์แบบเสื้อทิ้งสไบไวด้านหลังต ซึ่งชุดนี้ถือเป็นการเผยแพร่วฒั นธรรมไทยในด้านของแฟชั่นและวัฒนธะรมไทย ผ่านมางนางงามจกัรวาลไปสู่สายตาของชาวโลก 68

ภาพประกอบ 49: ชุดไทยรัชสมัย ได้รับแรงบันดาลใจจากชุดสตรีในสมัยอยุธยาสวมใส่ศิราภรณ์ทองถักบนศีรษะ มีความวิจิตรและงดงาม โดยเน้นที่ความประณีตละเอียด แสดงให้เห็นถึงความสุภาพนุ่มนวลเรียบง่าย ไม่ฟู่ฟ่าแต่สง่างาม สไบสองชายตามกฎมณเทียรบาล ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ตัดเย็บด้วยความประณีตแสดงฝีมือในเชิงช่างชั้นสูงสะท้อนให้เห็นถึงความงามของทองคำให้สมกับดินแดนสุวรรณภูมิของสยามประเทศด้วย 69

ภาพประกอบ 50 ชุดสปิริตออฟไฟติ้ง ได้รับกรอบแนวความคิดการออกแบบ : ภายใต้พัสตราภรณ์ความอ่อนหวานที่ห่มคลุมเรือนร่างของหญิงงามแห่งสยาม แฝงไว้ด้วยความแข็งแกร่งก ที่พร้อมจะออกมาปกปกป้องประเทศในเมื่อยามมีภัย ความนุ่มนวลอ่อนหวานและความอาจหาญเข้มแข็ง คือ ส่วนผสานที่รวมผสมในอิสตรีไทย 70

ภาพประกอบ 51 ชุดสยามไอยรา ได้รับแรงบันดาลใจในการออกแบบมาจากช้างซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง ของคนไทย โดยนำ เครื่องทรงของช้างมาเป็นออกแบบเป็นแครื่องประดับ เช่น ผ้าปกกระพอง พู่หูกระพรวน พระนาศ หรือผ้าคลุมหลัง ขณะที่ทรงผมออกแบบมาในลกั ษณะของงวงช้าง ส่วนโครงข อ ง ชุ ด ป ร ะ ยุ ก ต์ ม า จ า ก ก า ร แ ต่ ง ก า ย ข อ ง ส ต รีใ น ส มัย รัชกาล ที่ 5 71

ภาพประกอบ 52 ตุ๊กตุ๊กไทยแลนด์ได้แรงบันดาลใจมาจากงานป็อปอาร์ทซึ่งเป็นเทรนด์ของแฟชั่นในช่วงนั้นดีไซน์เนอร์จึงนำรถตุ๊กตุ๊ก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทย มาตีความให้เป็น Pop Culture40

(วัฒนธรรมสมัยนิยม) ของคนไทย ที่และสามารถสื่อสารถึงประเทศไทยได้ความเป็นไทยได้เป็นอย่างดี.....72

ภาพประกอบ 53 งานแสดงแฟชั่นโชว์ แอล แฟชั่นวีค 75

ภาพประกอบ 54: นักออกแบบและบุคคลที่มือชื่อเสียงเข้าร่วมงาน แอล แฟชั่นวีค 75

ภาพประกอบ 55 KAI สมชาย แก้วทอง ดีไซเนอร์ผู้เป็นตำนานแห่งห้องเสื้อชั้นสูงของเมืองไทย เป็นระยะเวลากว่า 45 ปีบนทางสายแฟชั่นและอาชีพดีไซเนอร์ ทำให้ผลงานของคุณไข่ ไม่ว่าจะเป็นชุดราตรี ชุดลำลอง หรือแม้แต่ชุดเจ้าสาวที่เป็นที่นิยมอย่างยิ่งมาช้านาน อยู่บนมาตรฐานที่ลูกค้าทุกคนให้ความไว้วางใจ 77

ภาพประกอบ 56 งานแฟชั่นโชว์จากแบรนด์ KAI Boutique โดยทั้ง 2 โชว์ได้แรงบันดาลใจมาจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผู้ปลุกกระแสของผ้าไทยให้คนไทยและต่างชาติได้เห็นถึงความงดงามของผ้าไทยนั่นเอง 78

ภาพประกอบ 57 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ ทรงเป็นผู้แสดงแบบกิตติมศักดิ์ในงานแฟชั่นโชว์ฉลองครบรอบ 40 ปีของ ห้องเสื้อธีระพันธ์ ให้กับ ป้อม-ธีระพันธ์ วรรณรัตน์.....80

ภาพประกอบ 58 ธีระพันธ์ วรรณรัตน์ ดีไซเนอร์ที่ทำฉลองพระองค์ชุดไทยให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ 80

ภาพประกอบ 59 คอลเลคชั่น Ready To Wear Collection ของแบรนด์ PICHITA.....82

ภาพประกอบ 60 บุคคลผู้มีชื่อเสียง สวมใส่ชุดผ้าไทยจากแบรนด์พิจิตรา เข้าร่วม งาน ‘สยามพัสตรา ภูษาสง่าศิลป์ เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 90 พรรษา 12 สิงหาคม 2565’ ณ แกรนด์บอลรูม โรงแรมแกรนด์ ไฮแอท เอราวัณ กรุงเทพฯ.....82

ภาพประกอบ 61 ญาญ่า อุรัสญา นักแสดงชื่อดัง สวมใส่ชุดผ้าไทยจากแบรนด์โพเอ้มไปร่วมงานที่ประเทศฟิลิปปินส์.....84

ภาพประกอบ 62 คอลเลคชั่น CRUISE 2022 ที่ POEM เริ่มตัดและออกแบบผ้าไทยมากขึ้น.....84

ภาพประกอบ 63 ชุดผ้าไทยที่ออกแบบให้ลิซ่า พิเศษโดย Asava ตัดเย็บจากผ้าไหมยกลำพูน ลายพานจักรพรรดิยกทองประดับด้วยคริสตัลจาก Swarovski ที่บรรจงปักด้วยมือทั้งตัว 86

ภาพประกอบ 64 คอลเลคชั่นชุดผ้าไทยที่ตัดโดยแบรนด์อาซาว่า ร่วมงาน Vogue Gala 2019 87

ภาพประกอบ 65 :ซาร่า เล็กจ์ และ โยเกิร์ต สวมชุดผ้าไหมไทยบนพรมแดงเมืองคานส์ ผลงานออกแบบของ ASAVA ที่เมืองคานส์ ประเทศฝรั่งเศสในฐานะตัวแทนของแบรนด์แชมเปญระดับโลก Piper Heidsieck 87

ภาพประกอบ 66 วทานิกา ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา เจ้าของและนักออกแบบแบรดน์วทานิกา สวมใส่ชุดผ้าไทยที่ตัดจากหนึ่งในคอลเลคชั่นของวทานิกา 88

ภาพประกอบ 67:วทนิกาคอลเลคชั่นที่ตัดเย็บจากผ้าไทย 89

ภาพประกอบ 68 พรปวีณ์ นีระสิงห์ สวมชุดกระโปรงเกาะอกผ้าไหมมัดหมี่ เข็มขัดผ้าไหม จาก Vatanika และ มรกต แสงทวีป ในลุคเท่กับชุดสูทกางเกงผ้าไหมมัดหมี่เข้าชุด จาก Vatanika เช่นกัน 89

ภาพประกอบ 69 ประภากาศ อังศุสิงห์ เจ้าของและนักออกแบบแบรนด์ Hook,s 90

ภาพประกอบ 70 โชว์ชุด “Ayara in 9 ช้างเผือกของในหลวง” ในปีพ.ศ. 2560 ที่ตัดเย็บจากผ้าไทยที่ทำให้แบรนด์ HOOK’s กลายเป็นที่รู้จัก 91

ภาพประกอบ 71 เอก ทองประเสริฐ ไทยดีไซน์เนอร์ชื่อดัง มาร่วมออกแบบเสื้อผ้าคอลเลกชั่นพิเศษ โดยการนำผ้าฝ้ายไทยให้เป็นแฟชั่นนำสมัยภายใต้แนวคิด ‘วิถีไทย ร่วมสมัย ด้วยฝ้ายทอมือ’ ที่ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) หรือ SACICT 93

ภาพประกอบ 72 ภาพประกอบ 73ผ้าพื้นเมืองของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย 94

ภาพประกอบ 74 แผนที่ผ้าพื้นเมืองในประเทศไทย 95

ภาพประกอบ 75 Weave the Line ชุดกระโปรงยาวผ้าพิมพ์ลาย จาก Marimekko ผ้าไหมทอลาย (ใช้พันตัว) จาก กลุ่มชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ ผ้าทอลาย (ใช้โพกศีรษะ) จาก กลุ่มชาวบ้านจังหวัดลำพูน 96

ภาพประกอบ 76 ธีระ ฉันทสวัสดิ์ แบรนด์นักออกแบบผ้าไทย ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในชุมชนทอผ้า . 98

ภาพประกอบ 77 จิรนันท์ สกุลตั้งไพศาล ดีไซเนอร์และนักออกแบบ แบรนด์ผ้าไหมมันตรา 99

ภาพประกอบ 78 จิรนันท์ สกุลตั้งไพศาล ช่วยชาวบ้านพัฒนารูปแบบการตัดเย็บให้ทันสมัย มีความเป็นสากล แนะนำด้านการออกแบบลวดลายผ้า การย้อมสีหรือใช้วัสดุจากธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชิ้นงาน โดยเน้นอัตลักษณ์ อนุรักษ์ลายผ้าโบราณ และร่วมกับศูนย์หม่อนไหม

เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ หนองคาย รังสรรค์ผ้าลายนาค ลวดลายต่าง ๆ 100

ภาพประกอบ 79 นิตดา ภูแล่นกี่ เจ้าของแบรนด์ Silk Fusion และคอลชั่นที่ตัดเย็บด้วยไหมมัดหมี่ของจังหวัดขอนแก่น 102

ภาพประกอบ 80 บูทคอลเลคชั่นผ้าไทย แบรนด์ KHWAN ที่ห้าง ICON SIAM 104

ภาพประกอบ 81: เทศกาล "ขวัญเอ้ย ไหมมา" ครั้งที่ 2 ของเดือนเมษายน ระหว่างวันที่ 23 - 24 เมษายน 2565 พูดคุยงานหัตถศิลป์ผ้าไหมลวดลายเดิมและการสืบต่องานหัตถศิลป์เหล่านี้สู่คนรุ่นใหม่และคนที่ชื่นชอบสีธรรมชาติรอบๆตัวเรา 105

ภาพประกอบ 82 สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุทธยาและจังหวัดเชียงใหม่ ทรงสวมใส่ชุดผ้าไหมไทยสีชมพู ตัดตามแบบและประเพณีของอังกฤษ 107

ภาพประกอบ 83 สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 เสด็จเยือนประเทศไทยอีกครั้งฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ง เนื่องในโอกาสปีกาญจนาภิเษก ฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี 108

ภาพประกอบ 84 เจ้าหญิงแอนน์ พระราชกุมารี แห่งราชวงศ์อังกฤษ ได้ทรงเลือกผ้าไหมแพรวาในงาน Royal Escort พ.ศ.2557 108

ภาพประกอบ 85 การประชุมสุดยอดผู้นำเอเปค ครั้งที่ 6 ในสมัยรัฐบาลของนาย ทักษิณ ชินวัตร ที่มีการตัดเย็บผ้าไทยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสวมใส่ จนเป็นกระแสในสังคม 109

ภาพประกอบ 86 ไหมยกลำพูนลายพานจักรพรรดิยกทอง ประดับด้วยคริสตัลจาก Swarovski ด้วยมืออย่างประณีต 112

ภาพประกอบ 87 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จไปเยือนกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ. 2503 127

ภาพประกอบ 88 ฉลองพระองค์ชุดกลางวัน พ.ศ 2507 ทรงในโอกาสเสด็จเยือนสาธารณรัฐออสเตรียผู้ผลิต/ออกแบบ นายปีแอร์ บัลแมง (ฝรั่งเศส พ.ศ. 2457 - พ.ศ. 2525) 128

ภาพประกอบ 89 ฉลองพระองค์ชุดกลางวัน พ.ศ. 2508 ทรงในโอกาสเสด็จฯ ไปในการพระราชทานรางวัลการประกวดธิดากาชาดรอบสุดท้าย ณ เวทีลีลาศ สวนอัมพร กรุงเทพมหานคร

เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2508ผู้ผลิต/ออกแบบ นายปิแอร์ บัลแมง (ฝรั่งเศส พ.ศ. 2457- พ.ศ. 2525)..... 128

ภาพประกอบ 90 ฉลองพระองค์ชุดไทยศิวาลัยสีทอง พระภูษายกทองสีดำ ลายดอกพิกุล ชุดกรวยเชิงชั้นเดียวในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยห้องเสื้อกรแก้ว ทรงในโอกาสเสด็จเยือนราชรัฐลักเซมเบิร์กอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 17 – 19 ตุลาคม พ.ศ. 2503 130

ภาพประกอบ 91 ฉลองพระองค์แบบสากลตัดเย็บจากผ้าไหมมัดหมี่ตกแต่งแถบผ้าลูกไม้ออกแบบโดย นายน้อย กฤติพร 131

ภาพประกอบ 92 ฉลองพระองค์ชุดกลางวัน ตัดเย็บจากผ้าไหมพิมพ์ลาย ออกแบบโดย นายปิแอร์ บัลแมง ทรงในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสำนักงานใหญ่ของสมาคมเกิร์ล ไกด์ ณ นครเมลเบิร์น เครือรัฐออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2504 132

ภาพประกอบ 93 ฉลองพระองค์ชุดไทยบรมพิมาน ตัดเย็บจากผ้าไหม\พระภูษายกทองสีส้ม ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ทรงเมื่อครั้งทอดพระเนตรการแสดงละครโนห์ ณ ศาลเจ้าเฮอัน ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2506..... 133

ภาพประกอบ 94 ฉลองพระองค์ชุดไทยศิวาลัย ตัดเย็บจากผ้าไหมยกทอง โดยนายน้อย กฤติพร ทรงในการเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการแสดงนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร พร้อมด้วยนางอีเมลดา มาร์กอส ภริยาประธานาธิบดีสาธารณรัฐฟิลิปินส์ ณ โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2511..... 135

ภาพประกอบ 95 ฉลองพระองค์ชุดไทยศิวาลัย ตัดเย็บจากผ้าไหมยกทอง โดยนายปิแอร์ บัลแมง ทรงในการเสด็จฯ ไปในงานถวายการเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 136

ภาพประกอบ 96 การประกวดนางงามจักรวาล 1965 จัดขึ้นที่ไมแอมี รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ ก่อนการประกวด สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานคำแนะนำเกี่ยวกับแบบทรงผมสำหรับการประกวดให้กับอาภัสราด้วย..... 138

ภาพประกอบ 97 เสด็จไปเยี่ยมราษฎร์ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ 142

ภาพประกอบ 98 บันทึกทรงงานของสมเด็จนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ณ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ 143

ภาพประกอบ 99 พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ คือ สวมเสื้อม่อฮ่อมเป็นประจำ โดยสวมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2522 146

ภาพประกอบ 100 สวมชุดไทยพระราชทานแบบแขนยาว..... 147

ภาพประกอบ 101 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาว ขณะให้การรับรองเจ้านโรดมสีหนุ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา ในโอกาสเข้าเยี่ยม เมื่อ 28 ม.ค. 2526 ณ บ้านพักสี่เสาเทเวศร์ 148

ภาพประกอบ 102 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาวคาดเอวขณะเดินทางไปเยือนประเทศ เมียนมา..... 148

ภาพประกอบ 103 ฉลองพระองค์ชุดกลางวันในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ออกแบบโดย นายอีริก มอร์เทนเซน ซึ่งทรงในงานเปิดนิทรรศการ ณ หอไอเฟล เมื่อปี พ.ศ. 2540..... 150

ภาพประกอบ 104 ฉลองพระองค์ชุดกลางคืนในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ออกแบบโดยนายอีริก มอร์เทนเซน ภายใต้ห้องเสื้อบัลแมง โดยทรงมอบหมายให้ห้องเสื้อบัลแมงสร้างสรรค์ฉลองพระองค์ชุดกลางวันและฉลองพระองค์ชุดกลางคืนจากผ้าไหมที่ทอจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเพื่อทรงในการเสด็จฯ เยือนสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 3 สัปดาห์ เมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยทรงฉลองพระองค์ชุดราตรียาวในการเสด็จพระราชดำเนินไปงานเลี้ยงถวายพระกระยาหารค่ำ ณ โรงแรมเชอราตัน แกรนด์ นครลอสแอนเจลิส 151

ภาพประกอบ 105 ฉลองพระองค์แบบสากล พ.ศ. ๒๕๒๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาสหรัฐอเมริกา และคณะเข้าเฝ้าฯ ณ ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษบางไทร อ. บางไทร จ. พระนครศรีอยุธยา วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2526 ผู้ผลิต / ผู้ออกแบบ: ห้องเสื้อภา โดยคุณหญิงอังศุภา ปัณยาชีวะ 152

ภาพประกอบ 106 พรทิพย์ นาคหิรัญกนก ในปีพ.ศ. 2531 ซึ่งได้สวมชุดไทย ตัดเย็บด้วยห้องเสื้อระพี..... 156

ภาพประกอบ 107 ที่ท้องพระโรงกลาง พระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งเป็นพื้นที่การประชุมในครั้งสุดท้าย โดยมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินสัตร นายกรัฐมนตรี เป็นผู้แถลงปฏิญญาษลผู้นำเขตเศรษฐกิจว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนเพื่ออนาคต โดยมีผู้นำเสรษฐกิจอีก 21 ประเทศร่วมเป็นพยาน 159

ภาพประกอบ 108 ฉลองพระองค์ชุดราตรี พ.ศ. 2550 วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ทรงในงานถวายพระกระยาหารค่ำอย่างเป็นทางการ ณ อเล็กซานเดอร์ ฮอลล์ พระราชวังเครมลิน กรุงมอสโก ในโอกาสที่เสด็จฯ เยือนสหพันธรัฐรัสเซียอย่างเป็นทางการแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ผลิต / ผู้ออกแบบ : ห้องเสื้อยุทธพงศ์ โดยนายยุทธพงศ์ มีพรหม (เกิด พ.ศ. 2508) .. 161

ภาพประกอบ 109 เสด็จไปเยี่ยมราษฎร์ตามต่างจังหวัด พร้อมทั้งขอรับซื้อผ้าไหมเอาไว้ 163

ภาพประกอบ 110 การแสดง ผลงานออกแบบเครื่องแต่งกาย โครงการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าไทยสู่สากลชื่อคอลเลคชั่น “Complex Simplicity” หรือชื่อไทยว่า “จากแดนไกล” 167

ภาพประกอบ 111 ชุดรถตุ๊กตุ๊กไทยแลนด์ 169

ภาพประกอบ 112 ชุดราตรีที่ตัดเย็บจากแบรนด์ ASAVA ในการประกอบ Miss Unverse 174

ภาพประกอบ 113 ตัดเย็บจาก แบรนด์ Cannitt ซึ่งเป็นชุดที่ใส่สำหรับการเดินทางไปประกวด Miss Universe (Airport look) บนสายการบิน Turkish Airline 175

ภาพประกอบ 114 หลานย่าโมโกจักรวาล ย่าโม (ท้าวสุรนารี) อิสตรีนักรบที่ยืนหยัดอย่างเข้มแข็งเพื่อประเทศชาติ ประชาชนคนโคราช เป็นผู้หญิงที่น่ายกย่องกับวีรกรรมอันกล้าหาญ เฉกเช่นเดียวกับ แอนโทเนีย ตัวแทนหญิงไทยในการสู้ศึกกับนานาประเทศ ชุดเกาะออกท่อนบนได้แรงบันดาลใจออกแบบจากการแต่งกายของนักรบหญิงในอดีต ที่ใช้ผ้าไทย นุ่งโจงกระเบนแบบบา 176

ภาพประกอบ 115 ชุดเดรส ตัดเย็บด้วยไหมสีดำ แบรนด์มิลิน จากแบรนด์มิลิน สวมใส่ในช่วงเก็บตัว 177

ภาพประกอบ 116 พระราชทานหนังสือแนวโน้มและทิศทางผ้าไทยฯ ให้แก่คณะผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้น ทรงบรรยายในหัวข้อ “การส่งเสริมและพัฒนาภาพลักษณ์ผ้า ไทยสู่สากล 178

ภาพประกอบ 117 ผลงานการออกแบบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากหนังสือ “Thai Textiles Trend Book Spring/Summer 2023” และความต้องการนำเสนอความต่างกันของผ้าพื้นเมืองในแต่ละท้องถิ่นมาพัฒนาและตีความใหม่ให้ผ้าไทยมีความเป็นแฟชั่น ผ่านซิกเนเจอร์ของอาซาว่าที่คงไว้ซึ่งความเรียบโก้ในรูปแบบโมเดิร์นเดย์แวร์ ยกระดับผ้าไทยและหัตถศิลป์ไทยให้เป็นที่รู้จัก ในระดับสากล 183

ภาพประกอบ 118 งานแสดงแบบภูมิปัญญาผ้าไทย Sustainable Fashion 184

ภาพประกอบ 119 แฟชั่นโชว์ผ้าไทยจากแบรนด์ SIRIVANNAVARI 184

ภาพประกอบ 120 งาน “Bangkok Uncovered & Beyond” จัดขึ้น ณ โรงแรมสุโขทัย กรุงเทพฯ 186

ภาพประกอบ 121 189

ภาพประกอบ 122 ลิซ่า นุ่งซิ่นเที่ยวกรุงเก่า ดันกระแสผ้าไทยดังไกลทั่วโลก “ผ้าฝ้ายหมักโคลนย้อมคราม” ขายหมดอย่างรวดเร็ว ด้าน ททท. ไม่รอช้า เตรียมจัดเส้นทางตามรอย “ลิซ่า” เที่ยวอยุธยาทันที 192

ภาพประกอบ 123 ชุดไทยจากแบรนด์ ASAVA ในมิวสิกวิดีโอ LALISA 194

ภาพประกอบ 124 ปรีชาเกียรติ บุณยเกียรติ มรดกผ้าทอ 1,400 ปี สู่ชุดผ้าไหม Lisa Blackpink 196

ภาพประกอบ 125 แพรี่พาย สวมใส่ชุดไทยแบบสมัยนิยม 199

ภาพประกอบ 126 แพรี่พายนำผ้าไทยไปตัดเย็บ ออกมาในลักษณะที่คล้ายกับชุดสาหรี่ของอินเดีย 200

ภาพประกอบ 127 เสื้อทำมาจากผ้าภูอัคนี หรือผ้าย้อมดินภูเขาไฟ เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำวัตถุดิบที่หาได้ตามธรรมชาติอย่าง “ดินภูเขาไฟ” ซึ่งมีสีน้ำตาลแดงมาย้อมผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม เพื่อให้เกิดสีโทนส้ม ก่อนจะนำมาตัดเย็บสไตล์พื้นบ้าน พร้อมใส่เข้าชุดกับกางเกงผ้าซิ่นตีนแดง และเสริมด้วยรองเท้าบู๊ทหนัง แค่นี้ก็ดูเป็นสาวชิคแสนเท่ 202

ภาพประกอบ 128: ตัดเย็บเป็นเสื้อกึ่งแซกยาวเลยเข่า ใส่เข้าคู่กับกางเกงขาบานผ้าโปร่งเพิ่มความสบายและมิติให้กับชุด โดยแมทช์สีผ้าไหมจากศูนย์ศิลปาชีพเชียงใหม่ที่ออกสีม่วงอ่อนกับสีครามและขาวได้อย่างลงตัว ยิ่งช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้กับผ้าไทย ทำให้ดูน่ารักและน่าสวมใส่มากขึ้น ซึ่งเป็นผลงานการออกแบบและตัดเย็บของ “อาจารย์น้อย ธรรมนิตย์ ภูวเสถียร” 203

ภาพประกอบ 129 ผ้าไหมมัดหมี่สีเขียวผืนนี้ถูกย้อมให้กลายเป็นสีเหลืองด้วยเปลือกมะพูด ก่อนจะทับด้วยครามจนกลายเป็นสีอย่างที่เห็น แล้วนำมาทอเป็นลวดลายดองร่วง ซึ่งเป็นลายท้องถิ่นของแถบอีสาน ก่อนจะถูกออกแบบและตัดเย็บให้ตามแบบชุดกิโมโนของชาวญี่ปุ่น และเพิ่มความชิคด้วยการสวมกางเกงสีเดียวกันกับรองเท้าผ้าใบสีเมทัลลิก 204

ภาพประกอบ 130 ผ้าโสร่ง” ที่ผู้ชายสมัยก่อนชอบนุ่งอาบน้ำกันนี่แหละค่ะ แต่สาวแพรไม่ปล่อยให้เป็นเพียงแค่นั้น เธอหยิบผ้ามาออกแบบและตัดเย็บให้กลายเป็นเสื้อครอปและกางเกงเอวสูงเข้าคู่กัน ทำให้ผ้าโสร่งมีมูลค่าเพิ่มขึ้น นี่ถ้าไม่ใช่คนไทยหรือถ้าไม่บอกดูเผิน ๆ แล้วอาจคิดว่าเป็นเสื้อผ้าลายสก็อตจากแบรนด์เนมชื่อดังก็ได้ค่ะ ใครที่ที่บ้านมีผ้าโสร่งหรือผ้าขาวม้าลองเอาไปตัดตามเธอดู 205

ภาพประกอบ 131 เสื้อแขนยาวไหล่ปาดทรงตรงจับสม๊อกผ้าไหมมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยคราม และกางเกงขายาวทรงบานจับสม๊อกช่วงเอวผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ ย้อมสีธรรมชาติด้วยครามเข้าชุด ทั้งสองจากแบรนด์ Max Mara 209

ภาพประกอบ 132 เสื้อตัวสั้นแขนยาวพองผ้าไหมอีรี่มัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติ และกระโปรงสั้นตัดต่อผ้าชาวเขาปักมือ จับเดรปรูปดอกไม้ จากแบรนด์ Karl Lagerfeld 209

ภาพประกอบ 133 กระเป๋าคลัชต์ผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ประดับด้วยบัคเคิลคริสตัลรูปดอกไม้ รุ่น Flower Strass Buckle Clutch จากแบรนด์ Roger Vivier 210

ภาพประกอบ 134 กระเป๋าถือผ้าไหมมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติ ประดับบัคเคิลคริสตัลรูปดอกไม้พร้อมหูกระเป๋าที่ร้อยเรียงด้วยสายคริสตัล รุ่น Flower Strass Jewel Buckle Clutch Bag จากแบรนด์ Roger Vivier 210

ภาพประกอบ 135 รองเท้าส้นสูงเสริมแพลตฟอร์มผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ .จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ จากแบรนด์ Giuseppe Zanotti 211

ภาพประกอบ 136 กระเป๋าถือผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ตกแต่งโบว์ หูกระเป๋าโลหะตกแต่งคริสตัล รุ่น Special Bon Bon จากแบรนด์ Jimmy Choo 211

ภาพประกอบ 137 รองเท้าผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ขลิบขอบ จากแบรนด์ Giuseppe Zanott 212

ภาพประกอบ 138 รองเท้าส้นสูงหัวแหลมผ้าไหมบาติกเขียนลายด้วยมือ ตกแต่งสายรัดคริสตัล จากแบรนด์ René Caovilla 212

ภาพประกอบ 139 กระเป๋าคลัชต์ผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ตกแต่งโลโก้โลหะชุบเงิน รุ่น Loubi54 จากแบรนด์ Christian Louboutin 213

ภาพประกอบ 140 Runway look จาก Vivien Westwood ที่นำผ้าไทยมาตัดเย็บ 214

ภาพประกอบ 141 216
ภาพประกอบ 142 217
ภาพประกอบ 143 217
ภาพประกอบ 144 218
ภาพประกอบ 145 218
ภาพประกอบ 146 219
ภาพประกอบ 147 219
ภาพประกอบ 148 220
ภาพประกอบ 149 220
ภาพประกอบ 150 221
ภาพประกอบ 151 221
ภาพประกอบ 152 222
ภาพประกอบ 153 222
ภาพประกอบ 154 223
ภาพประกอบ 155 223
ภาพประกอบ 156 224
ภาพประกอบ 157 224
ภาพประกอบ 158 225
ภาพประกอบ 159 225
ภาพประกอบ 160 226
ภาพประกอบ 161 227
ภาพประกอบ 162 227
ภาพประกอบ 163 228

ภาพประกอบ 164 228
ภาพประกอบ 165 229
ภาพประกอบ 166 229
ภาพประกอบ 167 230
ภาพประกอบ 168 231
ภาพประกอบ 169 231
ภาพประกอบ 170 232
ภาพประกอบ 171 232
ภาพประกอบ 172 233
ภาพประกอบ 173 233
ภาพประกอบ 174 234
ภาพประกอบ 175 234
ภาพประกอบ 176 235
ภาพประกอบ 177 235
ภาพประกอบ 178 236
ภาพประกอบ 179 236
ภาพประกอบ 180 237
ภาพประกอบ 181 237
ภาพประกอบ 182 238
ภาพประกอบ 183 238
ภาพประกอบ 184 239
ภาพประกอบ 185 239
ภาพประกอบ 186 240

ภาพประกอบ 187 240
ภาพประกอบ 188 240
ภาพประกอบ 189 241
ภาพประกอบ 190 241
ภาพประกอบ 191 242
ภาพประกอบ 192 242
ภาพประกอบ 193 243
ภาพประกอบ 194 243
ภาพประกอบ 195 244
ภาพประกอบ 196 244
ภาพประกอบ 197 245
ภาพประกอบ 198 245
ภาพประกอบ 199 246
ภาพประกอบ 200 246
ภาพประกอบ 201 247
ภาพประกอบ 202 247
ภาพประกอบ 203 248
ภาพประกอบ 204 248
ภาพประกอบ 205 249
ภาพประกอบ 206 249

บทที่ 1
บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ผ้าถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจาก อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในสังคมเกษตรกรรมจะมีการทอผ้าเพื่อใช้สอยภายในครอบครัว โดยการถ่ายทอดวิธีการทอผ้าให้แก่สมาชิกที่เป็นเพศหญิง ซึ่งนับว่าเป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม การทอผ้าของไทยมีมาแต่โบราณ จากอดีตถึงปัจจุบันมนุษย์ได้พัฒนาการทอผ้าทั้งรูปแบบ เทคนิคการย้อมสี การออกแบบลวดลาย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเองตามลักษณะของภูมิภาคนั้น ๆ ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าจะมีลักษณะที่เกิดจากภูมิปัญญาของผู้ทอและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ลวดลายผ้าไทยเป็นลวดลายที่เริ่มต้นจากสิ่งที่พบเห็นได้ในธรรมชาติและลวดลายเรขาคณิต แล้วนำมาผสมผสานกัน ลวดลายส่วนใหญ่มักเป็นลวดลายที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ (วัฒนะ จูฑะวิภาค.2555: 54) จนกระทั่งประเทศไทยมีการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกมากขึ้นและรับอิทธิพลตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายของคนไทยด้วย ประชาชนเริ่มเปลี่ยนมาใช้ผ้าทอจากเครื่องจักรแทนผ้าที่ทอด้วยมือจึงทำให้งานหัตถกรรมผ้าทอของไทยซบเซาลง แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (ในรัชกาลที่ 9) ทรงให้การสนับสนุน หัตถกรรมผ้าทอในชนบทจึงกลับมาอีกครั้ง ด้วยลวดลายผ้าทอของไทยที่มีเอกลักษณ์และเกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยจึงทำให้ผ้าทอของคนไทยมีคุณค่า โดยเฉพาะการนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่สามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับชาติ จึงสมควรที่จะช่วยกันอนุรักษ์ ส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอไทยให้เป็นที่ยอมรับในนานาอารยประเทศต่อไป

หลังจากประเทศไทยมีการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในทุกด้าน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตของคนไทยโดยเฉพาะรูปแบบการแต่งกาย มีการแต่งกายเลียนแบบตะวันตกผ่านทางดาราภาพยนตร์ นักร้องและนิตยสารที่นำเข้ามาจากต่างประเทศซึ่งมีความแตกต่างจากในอดีต และเริ่มมีลักษณะที่เฉพาะตัวมากขึ้น ทั้งวิธีการตัดเย็บ รูปแบบ และวัสดุที่ใช้ในการตัดเย็บที่นิยมนำผ้าทอจากโรงงานมาใช้ในการตัดเย็บมากกว่าผ้าทอพื้นเมือง ทำให้ผ้าทอของไทยถูกลดความสำคัญลง จนครั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (ในรัชกาลที่ 9) เสด็จประพาสต่างประเทศใน พ.ศ.2503 (นิตยสารขวัญเรือน.2560 : ปีที่ 49 ฉบับที่1097) เป็นการเสด็จประพาสทวีปอเมริกาและยุโรป นานถึง 6 เดือน เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ ซึ่งในช่วงเวลานั้นประเทศไทยยังไม่มีชุด แต่งกายประจำชาติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเชิญผู้มีความรู้หลายท่านมาถวายคำแนะนำเกี่ยวกับการแต่งกายของพระบรมวงศานุวงศ์หญิง ในอดีต และพบว่ายังไม่มีการกำหนดรูปแบบฉลองพระองค์ที่ชัดเจน จึงโปรดเกล้าฯ ให้ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน และอาจารย์สมศรี สุกุมลนันทน์ บุตรสาว ขณะนั้นเป็น อาจารย์หัวหน้าแผนกผ้าและการแต่งกายที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ ให้ค้นคว้าเพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการออกแบบและมีคุณหญิงอุไรเป็นผู้ตัดเย็บ (นิตยสารขวัญเรือน.2560 :ปีที่49 ฉบับ1097) ก่อให้เกิดชุดไทยพระราชนิยมเป็นแบบแผนและเผยแพร่ให้ใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน (ฐานเศรษฐกิจไทย.2559 : ออนไลน์) มีด้วยกันถึง 8 แบบ ได้แก่ ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยบรมพิมาน ชุดไทยดุสิต ชุดไทยจักรี ชุดไทยศิวาลัย และชุดไทยจักรพรรดิ (อเนก นาวิกมูล, 2547, หน้า 225)

> สำหรับเครื่องแต่งกายชุดไทยซึ่งข้าพเจ้ากะไว้ว่าเป็นแบบฉบับในการตามเสด็จ ครั้งนั้นข้าพเจ้าได้ขอให้ หม่อมหลวงมณีรัตน์ บุนนาค ไปพบอาจารย์ผู้ใหญ่ที่มีความรู้ทางประวัติศาสตร์ไทยให้ช่วยกัน ค้นคว้าเครื่องแต่งกายแบบไทยสมัยต่างๆ มาดูกัน แล้วให้อุไร ลืออำรุง ช่างตัดเสื้อ ที่ตัดให้ข้าพเจ้ามานานปีช่วยเลือกแบบต่างๆ ที่ ได้มาในครั้งนั้นมาประสมประเสจนเกิดมีแบบเสื้อชุดไทยขึ้น หลาย ชุด แต่ละชุด เหมาะแก่โอกาสและสถานที่ โดยเฉพาะผ้าซิ่นและเสื้อแขนกระบอกทำด้วยผ้าไหมของเราเองเป็นที่นิยมชมชอบของชาวต่างประเทศเพราะเป็นแบบที่เรียบๆ ไม่ล้าสมัยง่ายๆ เดี๋ยวนี้ผู้หญิงไทยก็นิยมใช้แบบเหล่านี้มากขึ้นทุกที จนกระทั่งเป็นที่รู้จักแพร่หลายในต่างประเทศ ในที่สุด ก็กลายเป็นเครื่องแต่งกายประจำประเทศไปแล้ว (พระราชนิพนธ์ ความทรงจ าในการตามเสด็จต่างประแทศราชการ เนื่องใน โอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา 3 รอบ 12 สิงหาคม 2511. หน้า 90-91)

ต่อมาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (ในรัชกาลที่ 9) ทรงเสด็จเยี่ยมประชาชนที่ประสบอุทกภัยที่จังหวัดนครพนมในพ.ศ.2513 (พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. 2559 : 25) ทรงทอดพระเนตรเห็นหญิงชาวบ้านนุ่งผ้าซิ่นไหมลายพื้นเมืองมารอรับเสด็จ ซิ่นลายแปลกตานั้นเป็นแรงบันดาลพระราชหฤทัยที่ทำให้พระองค์ทรงตระหนักถึงความสำคัญของผ้าทอพื้นเมือง หลังจากนั้นพระองค์จึงมีพระราชดำริให้มีการก่อตั้งศูนย์ศิลปาชีพขึ้นมาใน พ.ศ. 2519 (Dollaya Tiantong. 2017: 35) เพื่อธำรงรักษาและฟื้นฟูศิลปหัตถกรรมแบบไทยโบราณที่กำลังจะเสื่อมสูญไปตามกาลเวลา ให้กลับมาแพร่หลายและเพื่อหาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้แก่ประชาชน ดังปรากฏในพระราชดำรัส **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (ในรัชกาลที่ 9)** ในโอกาสที่องค์การยูเนสโกทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองโบโรพุท

โธ ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2535 ความว่า “...ชาวนาชาวไร่เหล่านี้มีฝีมือทางหัตถกรรม สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว โดยที่หัตถกรรมส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เขาใช้สอยอยู่ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น ชาวอีสานปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อทอผ้าไว้ใช้เอง สิ่งนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้าเริ่มงานส่งเสริมการทอผ้าไหมขึ้น เพื่อชาวนาชาวไร่นำความสามารถของเขาเองมายกระดับความเป็นอยู่รวมทั้งเพิ่มพูนศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในงานของเขา จนในที่สุดจึงเกิดเป็นมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ...” (พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.2567: ออนไลน์)

นับแต่นั้นมาหัตถกรรมทอผ้าพื้นเมืองก็ได้กลายเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้ชาวบ้านอย่างยั่งยืน มีการส่งเสริมและพัฒนาในเรื่องเนื้อผ้าและสีของผ้าให้มีคุณภาพดีขึ้นเพื่อให้เหมาะสมแก่การตัดเย็บเสื้อผ้าสมัยใหม่ และให้อนุรักษ์การทอผ้าและลวดลายเก่าดั้งเดิมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นถิ่นไว้ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (ในรัชกาลที่ 9) ทรงพยายามสนับสนุนให้คนไทยแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมือง ทรงเป็นผู้นำในการใช้ผ้าไทยด้วยพระองค์เอง ทรงนำผ้าทอพื้นเมืองประเภทต่าง ๆ มาตัดเย็บเป็นฉลองพระองค์แบบไทยและแบบสากลที่ทรงใช้ในโอกาสต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเผยแพร่ความงดงามของผ้าไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวไทยและชาวโลกผืนผ้าจากภูมิปัญญาชาวบ้าน กลายเป็นฉลองพระองค์อันวิจิตรงดงาม โดยในพ.ศ. 2505 ทรงได้รับเลือกให้เป็นสตรีที่แต่งพระองค์งามที่สุดในโลกผู้หนึ่ง ในจำนวนสุภาพสตรีของโลกทั้งหมด 10 คน (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน. 2563 : 20) จากบรรดาผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีของโลก ซึ่งฉลองพระองค์ที่ทรงส่วนใหญ่จะเป็นผ้าไหมที่มีความงดงาม และได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับการแต่งกายของชาวตะวันตกทรงนำความงดงามของผ้าไทยให้เป็นที่รู้จักในสังคมวงกว้างและสวมใส่อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

ด้วยพระราชปณิธานของไว้ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (ในรัชกาลที่ 9) ในการอนุรักษ์ ส่งเสริมการใช้ผ้าไหมเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ และรักษาภูมิปัญญาอันล้ำค่านี้ไม่ให้สูญหาย ส่งผลให้มีการเกิดขึ้นของโครงการพระราชดำริหลายโครงการเพื่อสนับสนุนกลุ่มชุมชนทอผ้าจำนวนมาก โดยสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ผ้าฯ ขึ้นใน พ.ศ.2546 (พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.2565: ออนไลน์) ณ หอรัษฎากรพิพัฒน์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผ้าไทยและประวัติเครื่องแต่งกายของคนไทย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของบรรดาช่าง หรือผู้สนใจอื่น ๆ โดยมีการจัดเก็บผ้าตามแบบสากล นอกจากความรู้เรื่องผ้าแล้ว นักศึกษาด้านการพิพิธภัณฑ์สามารถมาดูงานได้ เพราะมีงานทุกด้าน ตั้งแต่การทำบัญชีรายการสิ่งของ การเก็บใน

คลังที่เป็นระเบียบ การจัดแสดง การอนุรักษ์ซ่อมแซมตามหลักวิทยาศาสตร์ไม่ใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อผู้ปฏิบัติงาน ห้องสมุดและห้องจดหมายเหตุเก็บหนังสือและเอกสารที่ใช้ในการค้นคว้า ร้านจำหน่ายของที่ระลึกที่ผู้มาเยี่ยมชมสามารถซื้อหาเป็นของใช้หรือของสะสม และเป็นตัวอย่างที่จะไปทำตามในการแปรรูปสินค้าพื้นเมือง ตลอดจนจัดแสดงงานหัตถศิลป์จากผ้าอันทรงคุณค่าของราชสำนักและผ้าพื้นเมืองต่างๆเพื่อสืบสานพระราชปณิธานในการอนุรักษ์การทอผ้าของไทยให้คงอยู่เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ นอกจากนี้ยังทรงโปรดกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานสัญลักษณ์นกยูงไทยให้เป็นตราของการรับรองมาตรฐานผ้าไหมไทย คือ ผ้าไหม ตรานกยูงพระราชทานขึ้นใน พ.ศ. 2548 (กรมหม่อนไหม. 2565 : ออนไลน์)

ผ้าไหมตรานกยูงพระราชทานคือผ้าไหมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากกรมหม่อนไหม เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพของผ้าไหมไทย เช่น ความสม่ำเสมอของเนื้อผ้า ลวดลาย สี และสีไม่ตก สามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งผลิตได้ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนเกษตรกรหม่อนไหมของไทยด้วย โดยกำหนดระดับคุณภาพของผ้าไหมโดยใช้นกยูงแต่ละสีให้เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ นกยูงสีทอง (Royal Thai Silk) นกยูงสีเงิน (Classic Thai Silk) นกยูงสีน้ำเงิน (Thai Silk) และ นกยูงสีเขียว (Thai Silk Blend) เพื่อรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการรับรองผ้าไหมไทยตรานกยูงพระราชทาน และเพื่อส่งเสริมการใช้เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยตรานกยูงพระราชทานให้แพร่หลายทั่วโลก จึงได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองตรานกยูงพระราชทานในต่างประเทศอีก 35 ประเทศ ได้แก่ กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป จำนวน 27 ประเทศ จีน นอร์เวย์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ อินเดีย และฮ่องกง ด้วยพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มีพระราชดำริที่ครบวงจรเช่นนี้ เป็นประโยชน์ต่อราษฎรโดยตรง ทำให้ประชาชนมีความรู้ ประกอบสัมมาชีพ และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติให้ยั่งยืน เป็นประโยชน์แก่ประเทศอย่างแท้จริง

จากการสนับสนุนของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการอนุรักษ์ ส่งเสริมการใช้ผ้าไหมเพื่อให้ประชาชนส่งผลให้ความนิยมการใช้ผ้าไทยเริ่มมาเป็นที่นิยมมากขึ้นในช่วงสมัยของรัฐบาล พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ.2545-2549) เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมแฟชั่นโดยตรง มีการตั้งโครงการกรุงเทพฯเมืองแฟชั่น (โครงการกรุงเทพฯ เมืองแฟชั่น หมายถึงโครงการที่เกิดขึ้นในสมัย รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมพัฒนาและผลักดันอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับแฟชั่นของไทย โดยตรง 3 ประการได้แก่อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและสิ่งทออุตสาหกรรมเครื่องหนัง และ

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ) ขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการส่งออกและสร้างความโดดเด่นทางด้านแฟชั่นให้กับกรุงเทพฯ พร้อมทั้งพัฒนากรุงเทพฯ ให้เป็นศูนย์กลางแฟชั่นอีกแห่งของโลก (**รวิเทพ มุสิกะปาน**. 2554 : 117) มีการจัดอบรมแนวทางทางด้านแฟชั่น เผยแพร่ผลงานของนักออกแบบไทย จัดประกวดการออกแบบแฟชั่นนานาชาติ รวมถึงส่งเสริมงานแสดงสินค้าแฟชั่นโชว์ การสนับสนุนของรัฐบาลที่ส่งผลให้เกิดการขยายของแหล่งเรียนรู้และศูนย์รวมทางด้านแฟชั่นเป็นวงกว้าง ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมแฟชั่นและการเติบโตของวงการนักออกแบบไทย มีนโยบายส่งเสริมการใช้ผ้าไทยเผื่อเผยแพร่และต่อยอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมผ้าไทยสู่สากล (**กรมการส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2547 :ออนไลน์**) รวมถึงปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าไทย ผ่านผลงานของนักออกแบบไทยที่มีชื่อเสียง

การขยายตัวของอุตสาหกรรมแฟชั่นและการเติบโตของนักออกแบบไทยส่งผลให้รัฐบาลออกนโยบายส่งเสริมการใช้ผ้าไทยเพื่อเผยแพร่และต่อยอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าไทยสู่สากล รวมถึงปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าไทยให้ดูทันสมัยและสามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ผ่านผลงานของนักออกแบบไทยที่มีชื่อเสียง โดยตั้งโครงการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าไทยสู่สากล เป็นการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการทางวัฒนธรรม สนับสนุนการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพ นอกจากนี้การสนับสนุนการใช้ผ้าไทยยังตอบสนองนโยบายกรุงเทพฯ เมืองแฟชั่นและ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของรัฐบาลใน พ.ศ.2544 (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย .2563 : ออนไลน์) ทั้งยังสนับสนุนให้นำผ้าไทยมาตัดเย็บให้เข้ากับรูปแบบของเสื้อผ้ายุคใหม่ หรือการผสมผสานตกแต่งด้วยความคิดสร้างสรรค์จากนักออกแบบไทยที่มีชื่อเสียง ประกอบด้วย อาซาว่า โพเอ้ม วทานิกา และกลุ่มนักออกแบบรุ่นใหม่ในกลุ่มยังไทย ดีไซเนอร์ สร้างสรรค์ออกมาเป็นคอลเลคชั่นใหม่เป็นเสื้อผ้าที่มีเอกลักษณ์ดัดแปลงให้ดู ทันสมัยเข้าได้กับทุกแฟชั่น และสามารถสวมใส่ได้ในชีวิตประจำวัน

เพื่อสืบสานพระราชปณิธาน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (ในรัชกาลที่9) และอนุรักษ์ผ้าไทยให้คงอยู่คู่แผ่นดิน ตลอดจนเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนคนทอผ้า และผู้ประกอบการ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ร่วมมือกับสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ จัดทำโครงการ “สืบสาน อนุรักษ์ศิลป์ผ้าถิ่นไทย ดำรงไว้ในแผ่นดิน” โดยเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ได้เห็นชอบมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยอย่างน้อย 2 วันต่อสัปดาห์ จากนโยบายดังกล่าว ได้สร้างกระแสการใส่ผ้าไทยของทุกจังหวัดทั่วประเทศให้คึกคักมากยิ่งขึ้น มีการประกวดผ้าทอของแต่ละจังหวัด มอบรางวัลเชิดชู

เกียรติให้กับผู้สืบทอดภูมิปัญญาผ้าไทย รวมทั้งจัดแสดงแฟชั่นโชว์ผ้าไทยที่นำมาตัดเย็บให้เขากับยุคสมัยให้ผ้าไทยใส่แล้วเก๋ในชีวิตประจำวัน ซึ่งได้รับความสนใจจากข้าราชการ ประชาชน และเยาวชนคนรุ่นใหม่

การสืบสานการวิวัฒน์ผ้าไทยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้มีการสืบทอดโดย พระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ที่มีพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถด้านแฟชั่นซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูอนุรักษ์ผ้าไทยและชุดประจำชาติ จนก่อเป็นโครงการหลวงต่าง ๆมากมายที่ทรงร่วมสืบสานพระราชปณิธานในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และสืบสานงานศิลปหัตถกรรมไทย และ**สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ทรงเป็นอีกพระองค์ที่ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับแฟชั่นและผ้าไทย โดยจุดเริ่มต้นของแบรนด์** SIRIVANNAVARI **ถือกำเนิดมาจากความสนพระทัยในงานด้านศิลปะและการออกแบบแฟชั่นของพระองค์ ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ซึ่งบุคคลที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้พระองค์ชื่นชอบและรักในศิลปะแขนงนี้ก็คือ สมเด็จพระนางสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระอัยยิกาของพระองค์**

จากข้างต้นที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจจะศึกษาแนวคิด รูปแบบ และเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การเติบโตของผ้าไทย โดยจุดเริ่มต้นคือการสนับสนุนจากราชสำนักโดย**สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เปรียบเสมือนแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิตผ้าไทยฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกครั้ง เนื่องจากทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ ต่อการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาของคนไทย ที่ได้ทรงทอดพระเนตรเห็นราษฎรนุ่งซิ่นผ้าไทยเป็นส่วนใหญ่ จึงได้มีพระราชดำริว่าควรจะนำภูมิปัญญามาพัฒนาก่อให้เกิดรายได้ เพื่อทำการฝึกอาชีพให้กับราษฎร อีกทั้งยังมีพระประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาของคนไทย และอีกส่วนหนึ่งที่ส่งต่อความนิยมของการใช้ผ้าไทยคือ การสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนที่ส่งเสริม ต่อยอดกระแสการแต่งกายด้วยผ้าไทย พร้อมทั้งให้การสนับสนุนต่อผู้ที่สนใจและวางรากฐานสำคัญในการต่อยอดผ้าไทยให้ก้าวไกลไปสู่ระดับสากล ส่งเสริม สืบสานและอนุรักษ์ผ้าไทยให้คงอยู่สืบไป**

วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาแนวคิดรูปแบบและเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การเติบโต วิวัฒนาการของวัฒนธรรมผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล

2.เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมจากการเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทย

ความสำคัญของการวิจัย

1.ทราบถึงปัจจัยที่นำสู่การเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทย จากศิลปะพื้นบ้านสู่การผสานเข้ากับความร่วมสมัย จนเป็นที่ยอมรับในสากล

2.ทราบถึงแนวคิดและรูปแบบในการสนับสนุนให้เกิดการเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทยจากภาครัฐและภาคเอกชน จนกระทั่งนำสู่การสร้างคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และมูลค่าทางเศรษฐกิจในระดับโลก

ขอบเขตงานวิจัย

ผู้วิจัยเลือกศึกษาปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับผ้าไทยหรือมีการแต่งกายด้วยผ้าไทย เช่น โครงการศิลปาชีพ โครงการสนันสนุนของภาครัฐ และเอกชน ที่ถือว่าส่งผลต่อสังคมไทยและสังคมโลก ในช่วง พ.ศ. 2500 – 2567 เนื่องจากในช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาเป็นช่วงที่อุตสาหกรรมสิ่งทอมีการเจริญเติบโตจากการสนับสนุนของรัฐบาล โดยศึกษาถึง พ.ศ.2567 เนื่องจากเป็นยุคปัจจุบันที่เห็นการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายด้วยผ้าไทยได้อย่างชัดเจน โดยเป็นการวิเคราะห์แนวคิดและบริบทของสังคมในช่วงนั้น ที่ส่งผลต่อการสวมใส่ผ้าไทยของคนไทยและสังคมไทย

วิธีในการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเป็นหลักฐานชั้นต้น (Primary Sources) เช่น บันทึกในราชสำนักและวารสารในอดีต เช่น สกุลไทย ลลนา สตรีสาร เป็นต้น คำสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คำสัมภาษณ์ที่อยู่ในลักษณะของสื่อสังคม (Mass Media) และหลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) เช่น บทความตามนิตยสาร และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และนำมาเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

กรอบคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ประเด็นความคิดแบบประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม (Culture History) และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่มีต่อผ้าไทย ผ่านแนวทางของการวิเคราะห์วาทกรรม รูปแบบการแต่งกาย ที่มีอิทธิพลและเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบแฟชั่นผ้าไทย ที่มีฐานความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับบุคคลในสังคมไทย ว่าส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแต่งกายด้วยผ้าไทยอย่างไร และ เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

โดยศึกษาผ่านจากเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ ในแต่ละช่วงของสังคมไทย ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการแต่งกายด้วยผ้าไทยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงที่ทรงเป็นตัวอย่างและผู้นำในชุดแนวประยุกต์ที่มีการส่งเสริมค่านิยมคนรุ่นใหม่ให้หันมาใช้ผ้าไทย ซึ่งจุดเริ่มต้นครั้งเมื่อทรงสวมใส่ปฏิบัติพระราชกรณียกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศในวาระต่าง ๆ ทั้งฉลองพระองค์ทรงงาน ฉลองพระองค์ชุดราตรีสั้น ฉลองพระองค์ชุดราตรียาว ตลอดจนพระมาลา ฉลองพระบาท และกระเป๋าเดินทางที่ทำจากผ้าไทย เพื่อเป็นแบบอย่าง ดึงความงามอันทรงคุณค่าของผ้าไทย ให้โดดเด่นยิ่งขึ้น โดยนำผ้าไทยมาตัดเย็บให้เข้ากับเสื้อผ้าสมัยใหม่ในทุกรูปแบบ ซึ่งส่งผลให้กลุ่มคนต่างๆ หันมาให้ความสนใจในผ้าไทยมากขึ้น และขยายวงกว้างไปยังบุคคลที่มีชื่อเสียง รัฐบาล หรือบุคคลในวงการแฟชั่นเป็นต้น เท่ากับเป็นการสืบสานงานศิลป์เพื่อให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบต่อไป

นิยามศัพท์

1.ผ้าไทย หมายถึง ผ้าทอมือที่มีการผลิตในประเทศไทย โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ประวัติผ้าไทยไม่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากนัก เนื่องจากมีการให้ความสำคัญในด้านอื่น ๆ มากกว่าแต่สามารถสืบค้นข้อมูลประวัติของผ้าไทยในสมัยก่อนได้จากวรรณคดี จิตรกรรมฝาผนัง และมรดกศิลปะที่คงเหลืออยู่ในบางท้องถิ่น

2. ELLE Fashion week หมายถึง การนำเสนอรูปแบบเสื้อผ้าใน ลักษณะของการแสดงโชว์ (Fashion Show) จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2542 โดยนิตยสารแอลเพื่อรองรับ นักออกแบบรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการแสดงโชว์เสื้อผ้าตามแบบสากลงานแรก ของไทย วัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมนักออกแบบไทยให้มีโอกาสแสดงความสามารถพร้อมทั้งสนับสนุนให้นักออกแบบไทยได้แสดงความสามารถในเวทีระดับสากล

3. Thai designer หมายถึง กลุ่มนักออกแบบเสื้อผ้ารุ่นใหม่ในประเทศไทย โดยคำนี้เกิดขึ้นในช่วงหลัง พ.ศ. 2542 ที่มีการเกิดขึ้นของ ELLE Fashion week ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของนักออกแบบเสื้อผ้าเป็นกลุ่มขึ้นมา

4.ห้องเสื้อ หมายถึง ร้านตัดเสื้อผ้าในอดีตมักจะตั้งอยู่ตามห้องแถวหรือบ้านของเจ้าของห้องเสื้อ โดยมีเจ้าของเป็นผู้ออกแบบและตัดเย็บเอง ซึ่งจะตัดตามความต้องการของลูกค้า รูปแบบในการตัดเย็บจะมาจากนิตยสารแบบเสื้อผ้าตะวันตกที่ส่งเข้ามาขายหรือการเลียนแบบการแต่งกายจากดาราในภาพยนตร์ นักร้องและจากมิวสิควิดีโอ รวมไปถึงแบบเสื้อในนิตยสารไทยที่มาจากนักออกแบบที่มีชื่อเสียงในประเทศ รูปแบบของเสื้อผ้าจึงมีลักษณะตามสมัยนิยมในช่วงนั้น ๆ

5.วัสดุทางวัฒนธรรม หมายถึง ภูมิปัญญาของชาวบ้านและเป็นผลผลิตของวัฒนธรรม ความซึ่งวัสดุทางวัฒนธรรมคือภูมิปัญญาของชาวบ้าน เพื่อเป็นผลงานที่สร้างขึ้นมาและใช้สำหรับประโยชน์ในวิถีชีวิต

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดม่งหมายที่จะศึกษาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทยจากศิลปะพื้นบ้านสู่ความร่วมสมัย โดยผู้วิจัยจึงเริ่มศึกษาจาการนิยามความหมายของงานเขียนที่เกี่ยวข้องและได้นำสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1.วิวัฒนาการเครื่องแต่งกายไทย

1.1 การแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 1 - 4

1.2 การแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 5 - 7

1.3 การแต่งกายในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม

1.4 การแต่งกายหลัง พ.ศ.2500

2.การวิวัฒน์ผ้าไทย

2.1 นโยบายของรัฐบาล

2.2 วัฒนธรรมชุดประจำชาติบนเวทีนางงาม

2.3 ห้องตัดเสื้อกับอุตสาหกรรมแฟชั่นไทย

2.5 แบรนด์ผ้าไทยกับดีไซเนอร์ท้องถิ่น

2.6 วัฒนธรรมผ้าไทยกับบุคคลที่มีชื่อเสียงระดับโลก

3. แนวคิดและทฤษฎี

3.1 ประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม (Cultural history)

3.2 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. วิวัฒนาการเครื่องแต่งกายไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีลักษณะอากาศร้อนชื้น ส่งผลต่อการแต่งกายของคนไทยตั้งแต่ในอดีต ให้มีลักษณะตามภูมิประเทศนั้นก็คือ การสวมใส่ เสื้อผ้าน้อยชิ้น วิวัฒนาการของเครื่องแต่งกายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่เพียงเกี่ยวข้องกับบริบททางสภาพอากาศแต่อีกแง่หนึ่งยังสะท้อนถึงบริบทอีกหลายประการ ตั้งแต่ยุคสมัยที่เปลือยอกจนถึงช่วงยุคกำเนิดชุดราชปะแตน เสื้อลูกไม้ มาจนถึงเสื้อและกางเกงตามแบบสากลนิยม

1.1 การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 4

ในช่วงต้นยุครัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึง รัชกาลที่ 3 การแต่งกายยังเป็นแบบสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ผู้ชายเปลือยท่อนบน หรือพาดผ้าบ้าง สวมเสื้อบ้างตามโอกาส แต่เชื่อว่าส่วนหนึ่งน่าจะขึ้นกับสภาพอากาศและกาลเทศะ (ศิลปวัฒนธรรม.2566.ออนไลน์) ในสมัยรัชกาลที่ 4 การแต่งกายเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามแบบตะวันตกหลังจากมีการติดต่อกับยุโรปมากขึ้น ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สวมเสื้อเข้าเฝ้าฯ ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีพ่อค้าฝรั่งเศสนำผ้าพันคอและผ้าตัดกางเกงสีต่างๆ เข้ามาขายในสยาม (จิราร์ด.2554:179) ในหนังสือสมาคมนายจ้างร้านตัดเสื้อแห่งประเทศไทย ฉบับร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี (2525:6-7) ระบุว่า ร้านตัดเสื้อกางเกงชายแบบยุโรปเริ่มมีขึ้นที่บริเวณถนนเจริญกรุง หลังจากที่ถนนเส้นนี้สร้างและแล้วเสร็จในสมัยรัชกาลที่ 4 มีห้างร้านฝรั่งที่มาตั้งในกรุงเทพฯ เช่น ห้าง Siam Pradis บริเวณถนนเจริญกรุง มีการนำเอาเสื้อผ้า หมวก ถุงเท้ารองเท้า ฯลฯ เข้ามาขาย (ณัทธนัท เลี่ยวไพโรจน์.2550:38)

ไม่เพียงแค่สั่งซื้อผ้าจากตะวันตกเท่านั้น รัชกาลที่ 4 ยังทรงโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้านายและขุนนางเริ่มแต่งกายแบบตะวันตก ดังพบว่า พระองค์ทรงฉลองพระองค์ครุยคลุมอย่างกษัตริย์ประเทศตะวันตก (ณัฐปิยะ อิสสระสงคราม.2545:50; เอนก นาวิกมูล.2547:60) และในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 ระบุว่าทรงมีพระราชดำริให้ขุนนางสวมเสื้อเข้าเฝ้า เนื่องจากการไม่สวมเสื้อเป็นการล้าสมัยทำให้ชาวต่างประเทศมองว่าคนไทยไม่มีอารยะ (พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 (2547:5-6) อย่างไรก็ตามในสมัยนี้การแต่งกายแบบตะวันตกยังจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มชนชั้นสูงส่วนหนึ่งเท่านั้น ยังไม่แพร่หลายถึงชาวบ้านทั่วไป (เอนก นาวิกมูล.2547:55)

ภาพประกอบ 1 เจ้าพระยาสุรพันธิสุทธ เป็นการแต่งกายของบุรุษในยุครัชกาลที่ 4 ถึง 5 เป็นเสื้อแขนกระบอก ทรงยาว คอเสื้อแบบนี้นิยมก่อนที่ ร.5 จะออกชุดราชปะแตนภายหลังเสด็จต่างประเทศ

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก

https://www.vogue.co.th/fashion/article/becoming-thai-style-aug18

ภาพประกอบ 2 สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินีในรัชกาลที่ 4 ทรงฉลองพระองค์แบบเต็มยศสำหรับงานพระราชพิธี

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก

https://www.vogue.co.th/fashion/article/becoming-thai-style-aug18

ภาพประกอบ 3:สมเด็จพระปิยมาวดี ศรีพัชรินทรมาตา (เจ้าจอมมารดาเปี่ยม) เจ้าจอมมารดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉลองพระองค์แบบตะวันตก แฟชั่นยุควิคตอเรียน

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก

https://www.vogue.co.th/fashion/article/becoming-thai-style-aug18

ภาพประกอบ 4 สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์พระบรมราชเทวี ในรัชกาลที่ 5 ทรงพระภูษายกจีบหน้านางห่มตาด

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก

https://www.vogue.co.th/fashion/article/becoming-thai-style-aug18

1.2 การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 7

การเปลี่ยนแปลงเรื่องเครื่องแต่งกายมาเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มเกิดเสื้อราชปะแตน (Royal pattern) **เป็นเครื่องแต่งกายของผู้ชายไทย มีลักษณะเป็นเสื้อสูทสีขาว คอตั้งสูง และมีกระดุม** 5 เม็ด อีกทั้งทรงผมผู้ชายก็เลิกไว้ทรงมหาดไทย หลังจากที่รัชกาลที่ 5 ทรงเสด็จไปต่างประเทศครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2413 (อเนก นาวิกมูล , 2547) ทรงทอดพระเนตรความเจริญของบ้านเมืองใกล้เคียงอย่างสิงคโปร์และชวา โปรดเกล้า ฯให้ผู้ตามเสด็จไว้ผมยาวตั้งแต่ก่อนออกเดินทาง จากนั้นพระองค์ทรงเปลี่ยนแบบพระเกศาด้วย ข้าราชการทั้งหลายก็เปลี่ยนตามพระราชนิยม ทำให้ทรงมหาดไทยเริ่มเสื่อมความนิยม ผู้ชายมีการแต่งกายแบบราชปะแตน เกิดขึ้นเมื่อ

พ.ศ. 2415 เริ่มต้นจากที่รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าเสื้อนอกแบบฝรั่งใส่แล้วร้อนอบอ้าวเพราะต้องมีเสื้อใน ผ้าผูกคอ จึงทรงคิดฉลองพระองค์คอปิด กระดุม 5 เม็ด ไม่ต้องสวมเสื้อชั้นใน ส่วนผู้หญิงในราชสำนักใส่เสื้อแขนยาว ชายเสื้อเพียงบั้นเอว และห่มแพร สไบเฉียงผ่านอกเสื้อ และให้สวมรองเท้าบูทกับถุงเท้าตลอดน่อง นอกจากนั้นการแต่งกายของผู้หญิงเกิดเสื้อลายลูกไม้และเสื้อแขนพองแบบหมูแฮม

กล่าวได้ว่านับตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 5 คนในกรุงเทพฯนิยมสวมเสื้อผ้าตลอดทั้งตัวต่างจากสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงช่วงกลางสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งการสวมเสื้อและกางเกงเป็นแฟชั่นของชนชั้นนำ ข้าราชการสมัยใหม่และคนที่ทำงานกับบริษัทของชาวตะวันตกเท่านั้น (คริส เบเคอร์และผาสุก พงษ์ไพจิตร 2557: 161-162) ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ชาวบ้านเริ่มมีการแต่งกายตามฐานะและสภาพสังคม (ศิลปวัฒนธรรม.2566.ออนไลน์) ผู้ชายสามัญชนนุ่งกางเกงแพรของจีน หรือนุ่งผ้าม่วง ผ้าพื้น สวมรองเท้าบ้าง หรือไม่สวมบ้าง ข้าราชการสวมเสื้อราชปะแตน นุ่งผ้าม่วง สวมรองเท้าหนัง ผู้หญิงเริ่มมีการนุ่งผ้าซิ่น ไว้ผมยาว และเกิดแฟชั่นเสื้อแขนสั้นซึ่งในช่วงรัฐกาลที่ 6 เป็นยุครุ่งเรืองของของศิลปะและแฟชั่นมีการเอาวัฒนธรรมแต่งกายแบบแกสบี้ (Gastby) แบบตะวันตก มาปรับใช้ เช่นเดียวกันกับการแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 7 ที่ ในช่วงนี้การแต่งกายยังคงคล้ายกับในรัชกาลที่ 6 และมีการปรับประยุกต์ให้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย จากกระโปรงกรอมเท้าก็เปลี่ยนมาเป็นกระโปรงสั้นขึ้นไปจนถึงการเปลี่ยนรูปแบบจากเสื้อชิ้น กระโปรงชิ้นกลายเป็นชุดเดรสอย่างตะวันตก โดยมีสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเป็นผู้นำแฟชั่นในยุคนั้น โดยให้ห้องเสื้อจากฝรั่งเศสทำเสื้อผ้าถวาย

ภาพประกอบ 5 การแต่งกายของสตรีในราชสำนักด้วยเสื้อลายลูกไม้มีมาตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2428 คาดว่า เป็นอิทธิพลจากที่มีห้างขายเสื้อผ้าของฝรั่งและแฟชั่นในเมืองนอกเข้ามาในประเทศไทย แขนพองตอนบนแบบขาหมูแฮม หรือที่รู้จักกันในชื่อ เสื้อแขนหมูแฮม จากซ้าย: สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร (ขานพระนามว่า ทูลกระหม่อมหญิง), พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงทิพยรัตนกิริฏกุลินี, เจ้าคุณจอมมารดาสำลี และสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุขุมาลมารศรี พระอัครราชเทวี

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก https://www.vogue.co.th/fashion/article/becoming-thai-style-aug18

ภาพประกอบ 6 สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวิสาอัยยิกาเจ้า ในรัชกาลที่ 5 ทรงฉลองพระองค์แบบ Military jacket ห่มทับด้วยสไบจับจีบ ประดับพระตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก

https://www.vogue.co.th/fashion/article/becoming-thai-style-aug18

ภาพประกอบ 7 พระวิมาดาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฎ ปิยมหาราชปดิวรัดา ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมทอลายแบบแขนหมูแฮม ทรงสวมถุงน่องลายปัก และ รองเท้าผ้าปักลวดลาย ทรงฉายพระรูปคู่กับพระราชโอรส สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก ://www.vogue.co.th/fashion/article/becoming-thai-style-aug18

ภาพประกอบ 8 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ นรินทรเทพยกุมารี ไว้พระเกศายาว หวีเสยด้านหน้า ฉลองพระองค์แบบตะวันตก ฉลองพระองค์แขนหมูแฮม ทรงถุงพระบาท และฉลองพระบาทหนังหุ้มส้น

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก

https://www.vogue.co.th/fashion/article/becoming-thai-style-aug18

ภาพประกอบ 9 พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวัลลภาเทวี ในรัชกาลที่ 6 ทรงสวมเครื่องประดับศีรษะที่เรียกว่า Bandeau แบบแฟชั่นตะวันตกและนุ่งซิ่นตามพระราชนิยม

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก

https://www.vogue.co.th/fashion/article/becoming-thai-style-aug18

1.3 การแต่งกายสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม

จนครั้นเมื่อถึงในสมัยรัชกาลที่ 8 นโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2481 - 2489) เป็นนายกรัฐมนตรี นโยบายสำคัญในขณะนั้น คือ การสร้างชาติไทยให้เป็นอารยประเทศ เปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” ใน พ.ศ.2488 และมีกระบวนการสร้างชาติในด้านต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะการส่งเสริมใน ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย รัฐบาลพยายามชี้ให้เห็นว่าการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามรูปแบบสากลจะช่วยรัฐในการส่งเสริมวัฒนธรรมให้ก้าวเท่าทันนานาประเทศ จึงประกาศพระราชบัญญัติ บำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ รัฐนิยม 12 ฉบับ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.ศธ.0701.29/8 เอกสารสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ป. พิบูลสงคราม ประกาศระเบียบรัฐ

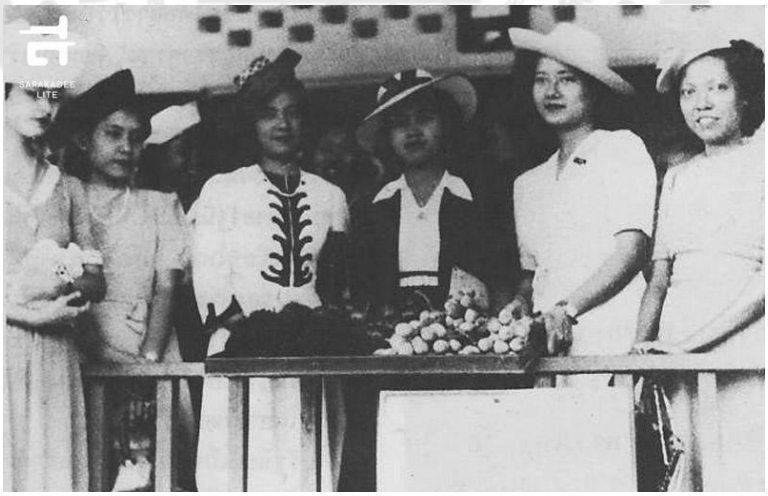
นิยม, 2482-2493) ในพ.ศ.2482 โดยในฉบับที่ 10 เป็นเรื่องที่ว่าด้วยการ แต่งกายของชาวไทย (**สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.ศธ.15.2.2/13 เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการปฏิบัติตามรัฐนิยม ว่าด้วยเรื่อง เครื่องแต่งกาย (29 ก.ค.- 24 ส.ค. 2482)**, 2482) พระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นนโยบายที่รัฐต้องการให้ประชาชนยึดถือและ ปฏิบัติตามเพื่อให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าทัดเทียมประเทศอื่น หนึ่งในนโยบายที่รัฐบาล ต้องการเปลี่ยนแปลง คือ การส่งเสริมให้สตรีไทยเป็น “ดอกไม้ของชาติ” หรือที่เรียกว่า ยุคมาลานำไทย โดยให้ความสำคัญกับ เรื่องการแต่งกายของสตรีมากขึ้น (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.ศธ.26/72 เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องคำแนะนำการแต่งกายของ ประชากรไทย, 2484)สตรีจะต้องแต่งกายให้สวยงามและเป็นไปตามรูปแบบของสากล ยกเลิกการสวมผ้าซิ่น แล้วหันมาสวมกระโปรงหรือกางเกงขายาว สวมหมวก และรองเท้า (**สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.ศธ.0701.29/18 เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ข้าราชการสวมหมวก**, 2484-2485) ทำให้เกิดแฟชั่นเสื้อกระโปรงเป็นชุดสีต่าง ๆ เกิดขึ้นในยุคนั้น

นอกจากนี้ได้มีการกำหนดแนวทางการแต่งกายสำหรับประชาชนเพื่อให้ปฏิบัติตามอย่าง พร้อมเพรียงและเพื่อความเป็นระเบียบของการแต่งกายของคนในชาติ โดยกำหนดเครื่องแต่งกาย ออกเป็น 3 ประเภท (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ.0701.29/12 เอกสารสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องวางระเบียบเครื่องแต่งกายสตรี, 2484)ได้แก่ เครื่องแต่งกายธรรมดา คือ เครื่องแต่งกายตามปกติใช้ในที่สาธารณะ เครื่องแต่งกายตามโอกาส คือ เครื่องแต่งกายใช้ในงานกีฬาหรือสังคมตามสมควรกาลเทศะ และ เครื่องแต่งกายทำงานทั่วไป คือ เครื่องแต่งกายที่ใช้ในการประกอบอาชีพ รวมถึงเครื่องแบบทางราชการหรือองค์การอาชีพนั้น ๆ ได้กำหนดไว้ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.ศธ.0701.29/13 เอกสารเย็บเล่มหนังสือพิมพ์ไทยราษฎร์ เรื่อง หลวงวิจิตรยืนกรานนุ่งกางเกงว่าดีเป็นแบบเดียวกันไม่แบ่งชั้นวรรณะ, 2475) การแต่งกายที่เหมาะสมและถูกกาลเทศะแสดงถึง ความทันสมัย เช่นเดียวกับสตรีในตะวันตก นอกจากนี้การแต่งกายตามรัฐนิยมของรัฐบาลยังให้ เหตุผลเพื่อความเสมอภาคในสังคมด้วย (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.ศธ. 0701.29/13 เอกสารเย็บเล่ม หนังสือพิมพ์สุภาษบุรุษ เรื่องปัญหาเรื่องการแต่งกายให้เลิกนุ่งโจงกระเบนกางเกงแพร (15 เมษายน 2484), 2484) ทั้งนี้เพราะการแต่งกายที่เหมาะสมย่อมเป็นสัญลักษณ์ ถึงความเจริญของประเทศทางหนึ่ง ทั้งยังเป็นการเชิดชูวัฒนธรรมและเป็นส่วนหนึ่งของการสร้าง ชาติให้มีความมั่นคง ภายใต้นโยบายชาตินิยมของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีการประกาศใช้ รัฐนิยม 12 ฉบับ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.ศธ.0701.29/35 เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องรัฐนิยม (ม.ท.), 2484) โดยในฉบับที่ 10 เป็นเรื่องที่ว่าด้วยการแต่งกายของชาวไทย

ภาพประกอบ 10 ผู้หญิงแต่งกายถูกต้องตามวัฒนธรรมสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นุ่งผ้าถุง ใส่หมวกทั้งผู้ใหญ่และเด็ก

ที่มา : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2) ศธ.15.2.2/13 เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการปฏิบัติตาม รัฐนิยมว่าด้วยเรื่องเครื่องแต่งกาย (29 ก.ค.- 24 ส.ค. 2482)

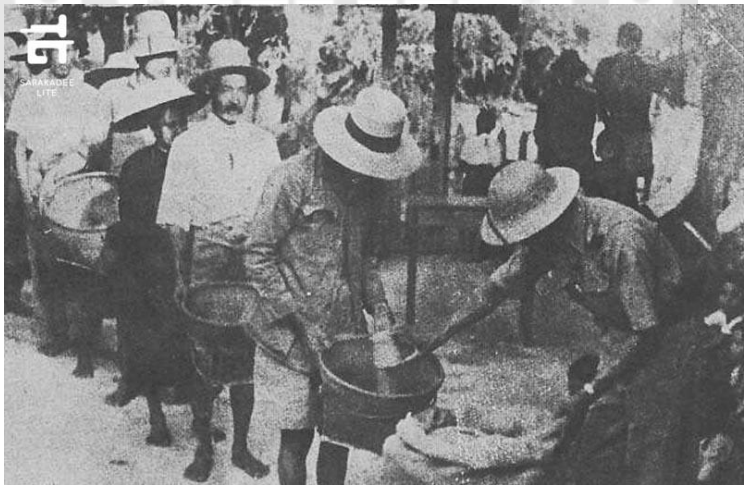
ภาพประกอบ 11 การแต่งกายของสตรีในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ที่มา : นิตยสาร สารคดี ฉบับ มิถุนายน 2557

ภาพประกอบ 12 โปสเตอร์วัฒนธรรมไทย สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม

ที่มา : หนังสือ อนุสรณ์ ครบรอบ 100 ปี ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม 14 กรกฎาคม 2540

ภาพประกอบ 13 นโยบายมาลำนำไทย ที่ประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตาม
คือ การสวมหมวก สวมรองเท้า และนุ่งซิ่น ถ้าไม่ทำตามก็ต้องโดนจับ

ที่มา : หนังสือ อนุสรณ์ ครบรอบ 100 ปี ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม 14 กรกฎาคม 2540

ภาพประกอบ 14 หนึ่งในภาพโฆษณาชวนเชื่อเพื่อส่งเสริมนโยบายรัฐนิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นการสนทนาระหว่างหญิงสองคน ซึ่งหญิงรายหนึ่งในเครื่องแต่งกายตามแบบแผนรัฐนิยมกล่าวกับหญิงอีกรายที่ไม่ใส่รองเท้ามาจ่ายตลาดว่า "ตายจริง แม่พริ้ง แต่งตัวสวมหมวกออกเรียบร้อยอย่างนี้แล้ว ทำไมไม่สวมรองเท้าเสียด้วยเล่า ทำเอาสิ้นสวยเชียว พื้นก็ทั้งสกปรก ทั้งร้อน จ่ายกับ ข้าว แล้วเลยไปซื้อรองเท้ากับฉันใส่สักคู่เถอะ” (อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม, 2540) ทั้งนี้ จอมพล ป. เคยอธิบายความหมายของคำว่า รัฐนิยมผ่านวิทยุกระจายเสียงไว้ว่า "...รัฐนิยม คือการปฏิบัติให้เป็นประเพณีนิยมที่ดีประจำชาติ เพื่อให้บุตรหลานอนุชนคนไทยเรายึดถือเป็นหลักปฏิบัติ รัฐนิยมนี้มีลักษณะและละม้ายคล้ายคลึงกับจรรยามารยาทของอารยชนจะพึงประพฤตินั่นเอง..." (อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม, 2540)

1.4 การแต่งกายหลัง พ.ศ.2500

บริบทในสังคมไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยเฉพาะด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เป็นผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน ไทยรับเอาวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ จากชาติตะวันตกมากยิ่งขึ้น กระทั่งในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2502 - 2506) เป็นนายกรัฐมนตรีมี แนวคิดที่จะส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยการสร้างย่านการค้าให้อยู่บริเวณศูนย์กลางการคมนาคมและธุรกิจ ทำให้บริเวณย่านราชประสงค์ – ราชดำริได้รับการพัฒนาและทำให้มีความสำคัญขึ้นจากการขยายตัวของกรุงเทพตามนโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 – 2506 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562.ออนไลน์) ย่านดังกล่าวถูกกำหนดให้ กลายเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางการค้าที่ทันสมัยแห่งแรกของไทย โดยมีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ตั้งอยู่ คือ ห้างไทยไดมารู (ปยุต เงากระจ่าง, 2507) เป็นบริษัทธุรกิจค้าปลีกข้ามชาติรายแรกจากประเทศญี่ปุ่นที่เข้ามาเปิดกิจการในประเทศไทย โดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเป็นส่วนประกอบของห้าง ได้แก่ บันไดเลื่อน และเครื่องปรับอากาศ ห้างดังกล่าวตั้งขึ้นเพื่อรองรับชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้กลุ่มคนเมืองได้รับวัฒนธรรมญี่ปุ่นมากขึ้น เช่น การแต่ง กายการรับประทานอาหาร ห้างไทยไดมารูจึงถือเป็นห้างที่ทันสมัยที่สุดและเป็นศูนย์รวมทางด้าน แฟชั่นในสมัยนี้

การขยายตัวของแหล่งการค้าแห่งใหม่ทำให้เกิดกระแสของการแต่งตัว หรือการสวมใส่เครื่อง แต่งกายที่มีการเปลี่ยนไป มีร้านตัดเสื้อผู้หญิงเกิดขึ้นเป็นจำนวน มากเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้หญิง แวดวงธุรกิจที่เกี่ยวกับห้องเสื้อก็ขยายตัว เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เกิดการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ผู้ที่มีความสามารถตัดเย็บเสื้อผ้าได้ วัฒนธรรมการแต่งกายของไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมไทยเคยรับวัฒนธรรมการแต่งกายมาจากฝรั่งเศสซึ่งเป็นศูนย์กลางทางด้านแฟชั่นของโลก แต่เมื่อสหรัฐอเมริกากลายเป็นประเทศมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลก ได้อนุญาตให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย ในช่วงสงครามเวียดนาม (พ.ศ. 2503 – 2513) จากการเข้ามาตั้งฐานทัพของสหรัฐอเมริกา ปัจจัยทางการเมืองระหว่างประเทศส่งผลต่อการรับวัฒนธรรมในด้านต่างๆ จากชาติตะวันตกมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ค่านิยมในด้านวัฒนธรรมได้เคลื่อนตัวจากฝรั่งยุโรปไปยังสหรัฐอเมริกา รูปแบบการแต่งกายของ คนไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด โดยการรับอิทธิพลผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์

ภาพยนตร์ ซึ่งเป็นสื่อบันเทิงรูปแบบใหม่ที่ทำให้เห็นถึงความเจริญในสมัยนั้น (สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา, 2542)

ต่อมาในช่วงหลัง พ.ศ. 2516 **ประเทศไทยมีการรับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมตะวันตก** ที่หลากหลายมากขึ้นจากเดิมที่มีเพียงฝรั่งเศสที่เป็นศูนย์รวมทางด้านแฟชั่นแห่งเดียว ที่ได้ขยายไปยัง อิตาลี อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ทำให้ลักษณะของห้องเสื้อและรูปแบบของเสื้อผ้าในแต่ละแบรนด์มีความหลายหลายมากขึ้นจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป แต่ยังคงมีจุดร่วมอยู่ที่รูปแบบตามสมัยนิยมในเวลานั้น ขณะที่ความแตกต่างอย่างชัดเจนอยู่ที่ความชอบและแรงบันดาลใจของเจ้าของแบรนด์ รวมถึงการเกิดขึ้นของการแต่งกายที่แสดงออกถึงความชอบของกลุ่มคน อย่างเห็นได้ชัด โดยมักรวมตัวกันอยู่บริเวณสยามสแควร์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมทางด้านแฟชั่นที่สำคัญในยุคนี้ มีการเกิดการขยายตัวของห้องเสื้อไปยังย่านธุรกิจที่สำคัญในกรุงเทพอย่างสีลมและเพลินจิต รวมถึงสื่อที่นำเสนอรูปแบบแฟชั่นที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้คนสามารถเข้าถึงกระแสแฟชั่นได้มากขึ้น อาจกล่าวได้ในช่วงนี้ถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญของแวดวงเสื้อผ้าไทยและเป็นช่วงเวลาที่รูปแบบเสื้อผ้ามีการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยมากขึ้น

จากรูปแบบของเสื้อผ้าที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้มีการเกิดขึ้นของช่างตัดเสื้อ ในช่วงพ.ศ. 2500 เป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยยังไม่มีนักออกแบบเสื้อผ้า (Designer) ที่ชัดเจน มีเพียงผู้ที่รับตัดเสื้อและแนะนำรูปแบบกึ่งการออกแบบ ที่เรียกกันว่าช่างตัดเสื้อเท่านั้น โรงเรียนสอนตัดเสื้อที่ได้รับความนิยมในขณะนั้น คือ โรงเรียนของหม่อมเจ้าไกรสิงห์ วุฒิชัย คุณชายนักออกแบบเสื้อผ้าสำหรับผู้หญิง ได้รับฉายาจากหนังสือพิมพ์ว่าเป็น “ท่านชายคริสเตียน ดิออร์ของไทย” เนื่องจากเป็นบุคคลแรกในประเทศไทยที่จัดแสดงโชว์เสื้อผ้าแบบตะวันตกด้วยรูปแบบของเสื้อผ้าแบบสากล และเป็นครั้งแรกที่เรียกการจัดแสดงโชว์เสื้อผ้าว่า ‘แฟชั่นโชว์’ (Fashion Show) โดยรับแนวคิดการจัดแสดงโชว์ในลักษณะนี้มาขณะที่ศึกษาอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นศูนย์กลางทางด้านแฟชั่นของโลก และนำมาปรับใช้กับงานแสดงแฟชั่นโชว์ของตนเอง หลังจากนั้นพระนามของหม่อมเจ้าไกรสิงห์จึงกลายเป็นสัญลักษณ์และมาตรฐานของแฟชั่นชั้นสูงของไทย กล่าวได้ว่าหม่อมเจ้าไกรสิงห์ คือ ผู้บุกเบิกที่ยิ่งใหญ่สุดของวงการ เป็นผู้ที่สร้างรูปแบบและเปลี่ยนแปลงแฟชั่นชั้นสูงให้แก่ไทยไม่ต่างไปจากคริสเตียน ดิออร์ที่เปลี่ยนแปลงแฟชั่นของของโลก

ภาพประกอบ 15 หม่อมเจ้า ไกรสิงห์ วุฒิชัย

ที่มา : นิตยสาร Hello The Jewelry Book Collectibles Special Edition 2012

ช่างตัดเสื้อผ้าที่มีชื่อเสียงอีกคนหนึ่งคือ ลำยงค์ บุญยรัตพันธุ์ เริ่มต้นอาชีพช่างตัดเสื้อและการออกแบบจากการเป็นลูกจ้างที่ร้าน ตัดเสื้อ หลังจากสะสมความรู้ได้ระยะหนึ่งจึงออกมาเปิดร้านตัดเสื้อเป็นของตัวเองในชื่อ“นานาพาณิช” ซึ่งลูกค้าส่วนมากจะเป็นภรรยาผู้ว่าราชการจังหวัด ภรรยาผู้พิพากษา และบุคคลที่มีชื่อเสียง ลำยงค์ได้ความรู้เพิ่มเติมจากรูปแบบของเสื้อผ้าที่ลูกค้าน ามาให้เป็นแบบ หลังจากนั้นจึงได้เปิดเป็นโรงเรียนสอนตัดเสื้อระพีขึ้นใน พ.ศ.2500 (ห้องเสื้อระพี, 2559) ถือเสียงและผลงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี ทำให้ผลงานในการแสดง เสื้อผ้ามักถูกเผยแพร่ลงหน้าสังคมในหนังสือพิมพ์ และคอลัมน์ผู้หญิงในนิตยสารเสมอ เช่น นิตยสารแม่ศรีเรือน หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยและสยามนิกร เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนสอนตัดเสื้อยังนำภาพแสดงแฟชั่นโชว์หรือแฟชั่นโชว์ตามงานสังคมไปเป็นภาพประกอบในหน้าโฆษณาของตนเอง ทั้งยังมีโอกาสได้ทำชุดให้นางสาวไทยใส่เพื่อเดินทางไปร่วมประกวดนางงามจักรวาลหลายสมัย รวมถึงภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก นางสาวไทย พ.ศ.2532 (ห้องเสื้อระพี, 2559)ได้สวมชุดราตรีของร้านระพี ขึ้นรับมงกุฎนางงามจักรวาลคนที่สองของเมืองไทยอีกด้วย

ภาพประกอบ 16: อ.ลำยงค์ บุญยรัตนธุ์ ถวายงานแก่สมเด็จสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ที่มา : โรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี สืบค้นจาก https://rapee.ac.th/home

ภาพประกอบ 17 จิระประภา เศวตนันท์ นางสาวไทย พ.ศ. 2534 กับชุดไทยดุสิตที่ใช้ในการประกวดMissUniverse1991 ณ เมืองลาสเวกัสประเทศสหรัฐอเมริกา ถ่ายภาพร่วมกับนางสาวไทยและนางงามจักรวาลในชุดไทยพระราชนิยมหลากหลายแบบโดยอาจารย์ลำยงค์ บุณยรัตพันธุ์

ที่มา :โรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี สืบค้นจากhttps://rapee.ac.th/home

ภาพประกอบ 18 ปุ๋ย-ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก" สวมใส่ชุดไทยของระพี ฝีมือการตัดเย็บและออกแบบโดย อ.ลำยงค์ บุณยรัตพันธุ์" ขึ้นคว้ารางวัลชุดแต่งกายประจำชาติสวยที่สุด และยังสวมชุดราตรีของร้านระพี ขึ้นใส่มงกุฎนางงามจักรวาลเป็นคนที่สองของเมืองไทย เมื่อปี 2531 กลายเป็นผลงานภูมิใจของระพี

ที่มา : โรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี สืบค้นจาก https://rapee.ac.th/home

ภาพประกอบ 19 Miss Universe 1992 Michelle McLean นางงามจาก นามิเบีย เป็นผู้คว้าตำแหน่ง นางงามจักรวาล ปี1992 ซึ่งปีนั้น ประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพ จัดงานประกวดที่ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ตัวแทนสาวไทยในการประกวดปีนั้นคืออรอนงค์ ปัญญาวงศ์ (นางสาวไทย ปี พศ. 2535)

ที่มา :โรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี official สืบค้นจาก https://rapee.ac.th/home

วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทยผ่านทางสื่อสังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้นก่อให้เกิดกระแสการแต่งกายตามรูปแบบเฉพาะตามแต่ความชื่นชอบของแต่ละคน การแต่งกายจึงมีความแตกต่างจากในอดีตโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลัง พ.ศ.2540 เริ่มมีลักษณะเฉพาะตัวเพิ่มมากขึ้น จากรูปแบบการแต่งกายที่หลายหลายและการเปิดกว้างทางความคิด ส่งผลในช่วงหลัง พ.ศ. 2540 เกิดนักออกแบบรุ่นใหม่ขึ้นมาเป็นจำนวนมากและเกิดศูนย์รวมทางด้านแฟชั่นแห่งใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านแฟชั่นที่มีมากขึ้นของอุตสาหกรรมแฟชั่นในยุคสมัยนี้ ส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนในส่งเสริมแบรนด์นักออกแบบไทยให้มีพื้นที่แสดงผลงานให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น รวมถึงแรงบันดาลใจในการออกแบบผลงานของนักออกแบบเสื้อผ้าที่แตกต่างกัน รูปแบบของเสื้อผ้าในแต่ละแบรนด์จึงมีจุดเด่นและเอกลักษณ์ที่ทำให้เกิดความหลากหลายในวงการแฟชั่น ซึ่งถือว่าเป็นทางเลือกใหม่ๆ ให้แก่ผู้บริโภค ส่งผลให้อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและสิ่งทอในประเทศไทยมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจากความหลากหลายในวงการแฟชั่น กล่าวได้ว่าปัจจุบันเป็นยุคสมัยที่วงการแฟชั่นของไทยเข้าสู่ระดับสากลได้อย่างเต็มรูปแบบ ทั้งรูปแบบของเสื้อผ้าและการจัดงานแสดงโชว์ตามหลักสากล อุตสาหกรรมแฟชั่นไทยในยุคนี้จึงถือว่าเป็นยุคที่เฟื่องฟูที่สุด และส่งผลต่อการเกิดขึ้นของนักออกแบบเสื้อผ้าและวงการแฟชั่นไทยจำนวนมากที่สร้างผลงานและชื่อเสียงให้อุตสาหกรรมแฟชั่นไทยกลายเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก

ภาพประกอบ 20 ศูนย์การค้าสยาม Siam Center เปิดให้บริการในปี 1973

ที่ ม า : https://www.siamcenter.co.th/trendupdate/absolute-things-about-siamcenter/216, เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2566

ภาพประกอบ 21 รูปแบบการแต่งกายของวัยรุ่นในยุคสยามเซ็นเตอร์

ที่มา : นิตยสารเธอกับฉัน ฉบับเดือนมีนาคม พ.ศ. 2527

2.การวิวัฒน์ผ้าไทย

หลังจากประเทศไทยมีการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตของคนไทยโดยเฉพาะรูปแบบการแต่งกาย ทำให้ผ้าทอของไทยถูกลดความสำคัญลง จนครั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงเสด็จประพาสต่างประเทศใน พ.ศ.2503 (นิตยสารขวัญเรือน, 2560) เป็นการเสด็จประพาสทวีปอเมริกาและยุโรป นานถึง 6 เดือน ทรงเล็งเห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีการแต่งกายชุดประจำชาติ ซึ่งเป็นที่มาของ ชุดไทยพระราชนิยมเป็นแบบแผนและเผยแพร่ให้ใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน มีด้วยกันถึง 8 แบบ ดังนี้ (พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ,2567.ออนไลน์)

1.ชุดไทยเรือนต้น ตั้งชื่อตามเรือนต้น ใช้ผ้าไหมมีลายริ้ว ตามขวางหรือตามยาว หรือใช้ผ้าเกลี้ยงมีเชิงชิ่น ยาวจรดข้อเท้า ป้ายหน้า เสื้อใช้ผ้าสีตามริ้วชิ่นหรือเชิงชิ่น จะตัดกับวิ่นหรือสีเดียวกันก็ได้ เสื้อคนละท่อนกับชิ่น แขนสามส่วน กว้างพอสบาย ผ่าอก กระดุม 5 เม็ด คอกลมตื้น ไม่มีขอบตั้งที่คอ ใช้แต่งในงานที่ไม่เป็นพิธีการหรือในโอกาสปกติและต้องการความสบาย เรียบง่าย เช่น งานกฐิน เที่ยวเรือ งานทำ บุญ วันสำคัญทางศาสนา ข้อสำคัญต้องเลือกใช้ผ้าที่ใช้ตัดให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่

ภาพประกอบ 22 ชุดไทยเรือนต้น

ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

2. ชุดไทยจิตรลดา ตั้งชื่อตามพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ใช้ผ้าไหมเกลี้ยงมีเชิงหรือทอยกดอกทั้งตัวก็ได้ตัดเป็นซิ่นยาว ป้ายหน้า เสื้อคนละท่อนกับซิ่น คอกลมมีขอบตั้งน้อยๆ ผ่าอก แขนยาว เป็นชุดไทยที่ใช้ในพิธีกลางวัน ใช้ในโอกาสพิเศษ เช่น งานพระราชพิธีต่าง ๆ รับประมุขจากต่างประเทศที่มาเยือนอย่างเป็นทางการ ไม่ต้องประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ภาพประกอบ 23 ชุดไทยจิตรลดา

ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

3. ชุดไทยอมรินทร์ ตั้งชื่อตามพระที่นั่งอมรินทร์วินิจฉัย แบบเหมือนไทยจิตรลดาต่างกันที่ใช้ผ้าและเครื่องประดับหรูหรากว่าไทยจิตรลดา ใช้ผ้าไหมยกดอกที่มีทองแกมหรือยกทองทั้งตัว เสื้อคนละท่อนกับซิ่น ไม่มีเข็มขัด ใช้สำหรับพิธีตอนค่ำ เหมาะสมสำหรับงานเลี้ยงรับรองรับเสด็จ ไปดูละครตอนค่ำ และ เฉพาะในงานพระราชพิธีสวนสนามในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือใช้ในโอกาสพิเศษที่กำหนดให้แต่งกายเต็มยศหรือครึ่งยศ เช่น ในงานพระราชพิธีหรืองานสโมสรสันนิบาต

ภาพประกอบ 24: ชุดไทยอมรินทร์

ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

4. ชุดไทยบรมพิมาน ตั้งชื่อตามพระที่นั่งบรมพิมาน ใช้ผ้ายกไหมหรือยกทองมีเชิงหรือยกทองทั้งตัวก็ได้ตัดติดกันกับตัวเสื้อ หรือเป็นเสื้อคนละท่อนก็ได้ซิ่นจีบหน้ามีชายพก ยาวจรดข้อเท้า ใช่เข็มขัดไทยคาดเสื้อคอกลม ขอบตั้ง ผ่าด้านหน้าหรือด้านหลังก็ได้แขนยาว ใช้สำหรับงานพิธีตอนค่ำ เหมาะสำหรับงานพิธีเต็มยศและครึ่งยศ เช่น งานอุทยานสโมสร งานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำอย่างเป็นทางการหรือเป็นชุดเจ้าสาว

ภาพประกอบ 25: ชุดไทยบรมพิมาน

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

5.ชุดไทยจักรี ตั้งชื่อตามพระที่นั่งจักรีมหาประสาท (ชุดไทยห่มสไบ) ซิ่นมีจีบยกข้างหน้า มีชายพก ใช้ผ้ายกมีเชิงหรือยกทั้งตัวคาดเข็มขัดไทย ท่อนบนเป็นสไบ จะเย็บติดกับซิ่นหรือท่อนเดียวกัน หรือจะมีสไบห่มต่างหากก็ได้เปิดบ่าข้างหนึ่ง ชายสไบคลุมทิ้งชายด้านหลังยาวตามเห็นสมควร ใช้สำหรับงานตอนค่ำ สวมใส่เครื่องประดับให้งดงามตามโอกาส

ภาพประกอบ 26 ชุดไทยจักรี

ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

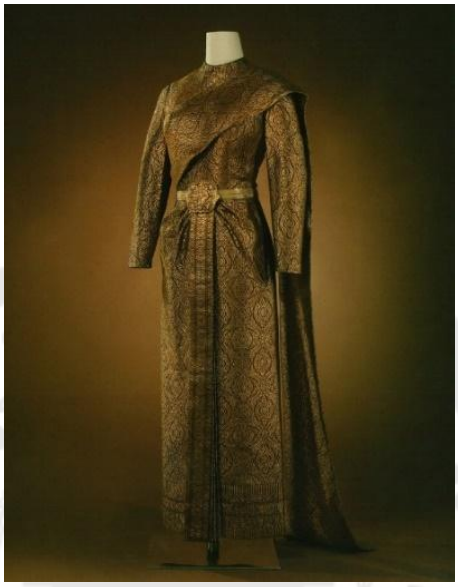
6. ชุดไทยดุสิต ตั้งชื่อตามพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ตัวเสื้อไม่มีแขน คอด้านหน้า-หลัง คว้านกว้าง มีลวดลายสวยงาม เหมาะกับการสวมสายสะพายในพระราชพิธีเต็มยศ ใช้ผ้ายกไหมหรือยกทอง จีบหน้า มีชายพก จีบเอว ใช้เข็มขัดไทยคาด เป็นเสื้อผ่าหลัง และปักเป็นลวดลายด้วยไข่มุก ลูกปัดหรือเลื่อม ใช้ในงานพระราชพิธีตอนค่ำ ที่กำหนดให้แต่งกายเต็มยศ

ภาพประกอบ 27 ชุดไทยดุสิต

ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

7. ชุดไทยศิวาลัย ตั้งชื่อตามพระที่นั่งศิวาลัย ซิ่นแบบไทยจักรพรรดิ ใช้ซิ่นไหมหรือยกทอง มีชายพกเสื้อตัดแบบแขนยาว ผ่าหลัง เย็บติดกับผ้าซิ่นคล้ายไทบรมพิมาน แต่ห่มปักลายไทยอย่างแบบไทยจักรพรรดิทับโดยไม่ต้องมีแพรจีบรองพื้นก่อน ใช้ในโอกาสพิเศษที่กำหนดให้แต่งกายเต็มยศ เหมาะสำหรับเวลาที่มีอากาศค่อนข้างเย็น

ภาพประกอบ 28 ชุดไทยศิวาลัย

ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

8.ชุดไทยจักรพรรดิ ตั้งชื่อตามพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ใช้ซิ่นไหมหรือยกทอง เอวจีบ จีบหน้า มีชายพก ห่มแพรจีบแบบไทย เป็นชั้นที่หนึ่งก่อนแล้วจึงใช้สไบปักอย่างสตรีบรรณาศักดิ์สมัยโบราณ ห่มทับแพรจีบอีกชั้นหนึ่ง ใช้เข็มขัดไทยคาด ใช้ในโอกาสพิเศษที่กำหนดให้แต่งกายแบบเต็มยศ

ภาพประกอบ 29:ชุดไทยจักรพรรดิ

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

ต่อมาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้ทรงเสด็จเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภูมิภาค ทรงทราบสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรและได้ทอดพระเนตรเห็นความทุกข์ยากของประชาชนชาวไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จึงมีพระราชดำริที่จะให้ราษฎรมีอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้พอเพียงแก่การยังชีพ ทรงสังเกตเห็นผลงานหัตถกรรมพื้นบ้านหลากหลายประเภท ที่ราษฎรในหมู่บ้านชนบทภาคต่างๆ ทำขึ้นเพื่อไว้ใช้สอยตามความจำเป็นของครอบครัว เป็นงานฝีมือพื้นบ้านที่สืบทอดงานศิลปะเป็นเอกลักษณ์ของไทยที่มีมาช้านานแล้ว โดยใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่นของตน ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือหัตถกรรมการทอผ้าของไทย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งมูลนิธิศิลปาชีพขึ้นเมื่อวันที่ในพ.ศ. 2519 (มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ , ออนไลน์) และต่อมาเมื่อพ.ศ. 2522 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งโรงฝึกศิลปาชีพแขนงต่าง ๆ และทรงขยายโรงฝึกศูนย์

ศิลปาชีพในภูมิภาคต่าง ๆเพื่ออนุรักษ์ และฟื้นฟูงานศิลปะเหล่านั้นให้ดำรงอยู่ยั่งยืนตลอดไป ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์ผ้าไทยในสังคมไทย จากการสนับสนุนการสวมใส่ผ้าไทยของราชสำนัก เป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ผ้าไทยเพื่อนำไปสู่การขยายผลที่เป็นเชิงประจักษ์สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสากล รวมถึงยังช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญา หัตถศิลป์ หัตถกรรมท้องถิ่น ของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ให้กลับมาพลิกฟื้นคืนชีวิต ด้วยการนำองค์ความรู้ด้านศิลปะ และงานออกแบบสมัยใหม่ รวมถึงเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในงานฝีมือมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ทำให้ผ้าไทยสามารถสวมใส่ได้ ทุกเพศ ทุกวัย และทุกโอกาส นอกจากนี้ ยังเป็นการร่วมสืบสาน รักษา และต่อยอด แนวพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ด้วยพระราชประสงค์ ที่จะทรงฉลองพระองค์ชุดไทย ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ไทยอย่างแท้จริง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีพระเสาวนีย์ให้ ฉลองพระองค์ชุดไทยแบบต่างๆ ที่ทรงใช้ในการโดยเสด็จแต่ละครั้ง ตัดเย็บด้วยผ้าไทยทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพ ในการสร้างสรรค์และสืบสานธรรมเนียมการแต่งกาย ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ไทย แต่ละแบบงดงาม และผสมผสานธรรมเนียมการแต่งกายของสตรีไทยในราชสำนักสมัยโบราณ ให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมแก่วาระโอกาสต่างๆ ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเป็นผู้นำในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมการแต่งกาย ตามแบบประเพณีไทย รวมทั้งความงดงามของผ้าไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลกด้วยพระองค์เอง บรรดาผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีของโลก ต่างเฉลิมพระเกียรติให้ทรงเป็นหนึ่งในสิบ ของสุภาพสตรีที่แต่งกายงดงามที่สุดในโลก

ภาพประกอบ 30 ฉลองพระองค์ จากห้องเสื้อบัลแมง ประเทศฝรั่งเศสปักฉลองพระองค์โดยออกแบบผสมผสานจากงานศิลปกรรมไทย ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ทรงมีพระราชอัธยาศัยหวงแหนและมีพระราชนิยมความเป็นไทย นายบัลแมงนำนักออกแบบพระเกศาที่มีชื่อเสียงในยุคนั้นคือ Alexandre จากประเทศฝรั่งเศส มาออกแบบให้เหมาะสมกับพระพักตร์ และสามารถใช้แต่งพระองค์กับฉลองพระองค์ได้หลายรูปแบบ ภายหลัง คุณวรรณี ยรรยง เจ้าของร้านทำผมชื่อดังคลังแม่บ้าน ได้เข้ามาถวายงานเป็นช่างพระเกศาจนถึงพ.ศ. 2547

ที่มา : หนังสือพระราชประวัติแฟชั่นในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ภาพประกอบ 31 ฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่ โดยห้องเสื้อบัลแมง ปัจจุบันพระราชทานจัดแสดงไว้ที่สถาบันแฟชั่น l'Ecole du Louvre ฉลองพระองค์แขนกุดปักประดับ มีฉลองพระองค์ตกแต่งด้วยขนเฟอร์คลุมทับอีกชั้น ฉลองพระองค์องค์นี้ทรงเมื่อ พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นยุคสมัยที่การแต่งพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ มีความสง่างามที่สุด

ที่มา : หนังสือพระราชประวัติแฟชั่นในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ภาพประกอบ 32 ฉลองพระองค์ตัดเย็บจากพระภูษาโบราณของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เป็นผ้าไหมยกทองลายดอกสี่กลีบ ทรงฉลองพระองค์องค์นี้หลายครั้งคู่กับเครื่องประดับแบบไทยโบราณ ครั้งแรกทรงเมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินในงานถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำที่ White House กับประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา นายโรนัลด์ เรแกน และนางแนนซี เรแกน สุภาพสตรีหมายเลข 1

ที่มา : หนังสือพระราชประวัติแฟชั่นในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ภาพประกอบ 33 ฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่สีน้ำเงินเข้ม ปักประดับด้วยลูกปัดสีทอง ตัดเย็บผสมผสานกับผ้ากำมะหยี่ชั้นดี ในงานพระราชทานเลี้ยงบนเรือโอเรียนเต็ลควีน พ.ศ. 2520 การนำผ้าต่างประเภทมาใช้ร่วมกับผ้าไทยผสมผสานอย่างลงตัวทำให้ดีไซเนอร์ไทยในยุคนั้นมีทางเลือกในการออกแบบตัดเย็บเพิ่มขึ้น

ที่มา : หนังสือพระราชประวัติแฟชั่นในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ภาพประกอบ 34 ฉลองพระองค์องค์นี้เป็นไอคอนิกของยุค 1980 ห้องเสื้อบัลแมงตัดเย็บจากผ้าไหมมัดหมี่สีน้ำเงิน ปักประดับคริสตัลทั้งองค์ มีผ้าคลุมไหล่และฉลองพระบาทเข้าชุด ใช้ผ้าไหมมัดหมี่ในทางเฉลียง ทรงเมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ. 2528

ที่มา : หนังสือพระราชประวัติแฟชั่นในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ภาพประกอบ 35 ฉลองพระองค์ชุดไทยแบบผสมผสาน ฉลองพระองค์สไตล์นี้ห้องเสื้อบัลแมงออกแบบตัดเย็บจากรูปแบบการนุ่งโจงกระเบนและเสื้อราชแพตเทิร์น ในช่วงที่มีการเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ทรงสต๊อกกิ้งสีขาวแบบสตรีในราชสำนักในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการแต่งกายแบบ Siamese-European คือการผสมผสานลูกไม้แบบยุคเอ็ดวอร์เดียนเข้าชุดกับผ้าไหมยกแบบไทย เครื่องประดับตามอย่างฝรั่ง คือความเหมาะสมลงตัวและสร้างอิทธิพลให้กับการแต่งกายแบบไทยมาจนถึงปัจจุบัน

ที่มา : หนังสือพระราชประวัติแฟชั่นในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

จากพระราชปณิธานอันแน่วแน่ของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ผู้ทรงริเริ่มบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ สืบสาน และส่งเสริมผ้าไทยและงานหัตถศิลป์พื้นบ้าน ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกลและพระเมตตาอันหาที่สุดมิได้ พระองค์ได้ทรงบุกเบิกการนำผ้าไทยเข้าสู่กระแสหลักของสังคม ผ่านการสวมใส่ในการเสด็จพระราชดำเนินไปยังถิ่นทุรกันดาร และในโอกาสสำคัญทั้งในและต่างประเทศ และยกระดับงานศิลป์พื้นบ้านให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ต่อมา พระราชปณิธานนี้ได้ถูกสานต่ออย่างงดงามโดยจากพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถด้านแฟชั่นของ สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 10 คือจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูอนุรักษ์ผ้าไทยและชุดประจำชาติ จนก่อเป็นโครงการหลวงต่างๆมากมายที่ทรงร่วมสืบสานพระราชปณิธานในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และสืบสานงานศิลปหัตถกรรมไทย ดั่งพระราชดำรัสของพระองค์ เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดงานวันสตรีไทยประจำปี 2562 (BBC NEWS ไทย, 2562.ออนไลน์) “สายธารแห่งพระบารมี สู่การพัฒนาสตรีที่ยั่งยืน” ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่พสกนิกรคนไทยได้รับฟัง มีใจความตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้ามีความตั้งมั่นที่จะสนองพระเดชพระคุณ พระมหากรุณาธิคุณในการสืบสาน รักษา และต่อยอด พระราชปณิธานแห่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เหมือนดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งพระราชปณิธานที่จะสืบสาน รักษา และต่อยอดและแผ่ขยายพระบารมีแห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถ และสมเด็จพระบรมราชชนนี”

เพื่อสืบสาน รักษา และต่อยอดพระราชปณิธานอันยิ่งใหญ่ของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี จึงทรงส่งเสริมฟื้นฟูผ้าไทยและชุดไทยอย่างจริงจัง โดยทรงเป็นต้นแบบในการใช้ “ชุดไทยพระราชนิยม” ในพระราชวโรกาสต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการเสด็จเข้าร่วมพระราชพิธีบรมราชาภิเษกกษัตริย์ชาร์ลส์ที่สามแห่งอังกฤษเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ.2566 (Hello magazine Thailand , 2566.ออนไลน์) ที่กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร ทรงเลือกฉลองพระองค์ในชุดไทยบรมพิมานอันสง่างาม เพื่อเผยแพร่คุณค่าของความเป็นไทยสู่สายตาชาวโลกนอกจากจะทรงเลือกฉลองพระองค์ชุดไทยพระราชนิยมได้อย่างสง่างามเหมาะกับพระราชวโรกาสต่าง ๆ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ยังทรงเป็นผู้นำเทรนด์แฟชั่นกระเป๋าทรงถือสไตล์รักษ์โลก ตัดเย็บจากเศษผ้าไหมที่เหลือจากการตัดฉลองพระองค์ ทรงออกแบบเพื่อใช้สอยสำหรับการเสด็จออกปฏิบัติพระราชกรณียกิจในแต่ละวโรกาสเพื่อช่วยลดปริมาณสิ่งของที่เหลือจากการตัดฉลองพระองค์ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการ

จัดการสิ่งของเหลือใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้ทักษะด้านการออกแบบทางศิลปะมาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถือเป็นพระราชนิยมที่มาจากแนวคิด “Zero Waste” ต่อยอดสู่การใช้พลัง “ซอฟต์เพาเวอร์” เพื่อทำให้ชื่อเสียงของผ้าไทยและงานหัตถศิลป์ไทยขจรขจายไปทั่วโลก

ภาพประกอบ 36 รวมฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหราชอาณาจักรอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 7 พฤษภาคม พุทธศักราช 2566 ตามคำทูลเชิญของสมเด็จพระเจ้าชาลส์ที่ 3 แห่งสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ เพื่อทรงร่วมพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของสมเด็จพระเจ้าชาลส์ที่ 3 และสมเด็จพระราชินีคามิลลา ณ มหาวิหารเวสต์มินสเตอร์ กรุงลอนดอน

ที่มา : สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี : We love Her Majesty Queen Suthida Fanpage, เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2566

พระสไตล์อันเป็นเอกลักษณ์ของ สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี นอกจากจะทรงเลือกใช้ผ้าไทยสำหรับตัดเย็บเป็นฉลองพระองค์อยู่เสมอ เพื่ออนุรักษ์ผ้าไทยอย่างแน่วแน่ และทรงใส่พระทัยกับการเลือกฉลองพระบาทให้แมตช์กับฉลองพระองค์แล้ว อีกหนึ่งพระสไตล์ที่น่าประทับใจ คือทรงพิถีพิถันเลือกใช้ผ้าไทยที่สื่อความหมายงดงามตามโอกาสนั้น ๆ

อีกด้วย ซึ่งได้แฝงนัยยะที่สำคัญอยู่ในฉลองพระองค์เสมอ ดังเช่น ครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธาน ในงานฉายสารคดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “His Majesty King Maha Vajiralongkorn Phra Vajiraklaochaoyuhua in Australia” ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูตเครือรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่ร่ายลายสำเภาหลงเกาะสีเขียว เกล็ดหมี่สีทอง (พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, 2565) โดยผ้าไหมมัดหมี่ สื่อความหมายถึงประเทศไทย ส่วนสีเขียวเข้มและสีเหลืองทอง อันเป็นสีประจำชาติของประเทศออสเตรเลีย ที่มาจากสีของดอกไม้ประจำชาติอย่างดอก Golden Wattle สื่อความหมายถึงประเทศออสเตรเลีย

ภาพประกอบ 37 สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่ร่ายลายสำเภาหลงเกาะสีเขียวสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธาน ในงานฉายสารคดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “His Majesty King Maha Vajiralongkorn Phra Vajiraklaochaoyuhua in Australia” ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูตเครือรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย

ที่มา : สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี : We love Her Majesty Queen Suthida Fanpage, เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2566

ครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธานเปิดงานโครงการหลวง ประจำ พ.ศ. 2563(พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, 2565) ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ จังหวัดเชียงใหม่ สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมพื้นเรียบผ้าปักชาวกะเหรี่ยง ซึ่งชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ในโอกาสนี้จึงมีชาวกะเหรี่ยงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จด้วย

ภาพประกอบ 38 สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมพื้นเรียบผ้าปักชาวกะเหรี่ยงครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธานเปิดงานโครงการหลวง ประจำปี พ.ศ. 2563

ที่มา : สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี : We love Her Majesty Queen Suthida Fanpage, เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2566

ทรงประกอบพิธีสังเวยพระป้ายเนื่องในเทศกาลตรุษจีน พ.ศ. 2564 (พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ,2565) สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์กี่เพ้าผ้าไหมไทยพื้นเรียบสีแดงเลือดนกพิราบ และตกแต่งลวดลายดอกไม้อ่อนหวานด้วยไหมดิ้นทอง ซึ่งตามความหมายของสีในวัฒนธรรมจีนนั้น สีแดง

และสีทองสื่อถึงความหมายมงคล โดยสีแดง เป็นสีประจำชาติจีน และเป็นสีที่แทนธาตุไฟ หมายถึง แสงสว่าง ความอบอุ่น ความรุ่งโรจน์ ความสำเร็จ ความโชคดี ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง และความซื่อสัตย์ ส่วนสีทอง เป็นสีประจำองค์จักรพรรดิจีนทุกยุคสมัย และเป็นสีที่แทนธาตุดิน หมายถึง ความเป็นปึกแผ่น ความมั่นคง ความมั่งคั่ง ความโชคดี ความสดชื่นรื่นเริง และความหวังที่ทุกคนปรารถนา

ภายใต้บุคลิกสง่างามองอาจเข้มแข็ง แต่ยังดูอบอุ่นและจริงใจของ “สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธา พิมลลักษณ พระบรมราชินี” ทรงมีส่วนผสมที่ลงตัวระหว่างความแข็งแกร่งและอ่อนโยนตามแบบฉบับ “พระราชินียุคใหม่” พระอัจฉริยภาพและพระปรีชาชาญด้านแฟชั่นของ “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง” คือจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูอนุรักษ์ผ้าไทยและชุดไทยประจำชาติ จนก่อเกิดเป็นโครงการหลวงต่าง ๆ มากมาย ที่ช่วยให้สมบัติล้ำค่าของประเทศยังคงเป็นที่ภาคภูมิใจของคนไทยทั้งชาติ

ภาพประกอบ 39 สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์กี่เพ้าผ้าไหมไทยพื้นเรียบสีแดงเลือดนกพิราบ ครั้งทรงประกอบพิธีสังเวยพระป้ายเนื่องในเทศกาลตรุษจีน พ.ศ. 2564

ที่มา : สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี : We love Her Majesty Queen Suthida Fanpage, เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2566

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเป็นผู้นำยุคในการส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย โดยเฉพาะผ้าไทย ให้กลับมาได้รับความนิยมและมีที่ยืนอย่างสง่างามในสังคมทั้งภายในและต่างประเทศ พระองค์ทรงเล็งเห็นถึงคุณค่าอันลึกซึ้งของงานฝีมือพื้นบ้านไทย และทรงใช้แฟชั่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชิดชูอัตลักษณ์ของชาติผ่านการสวมใส่ผ้าไทยในพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ส่งผลให้ผ้าไทยกลายเป็นที่รู้จักในระดับสากล และเป็นแรงบันดาลใจให้คนไทยหันมาเห็นคุณค่าในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองอีกครั้ง พระอัจฉริยภาพและพระวิสัยทัศน์อันล้ำลึกของพระองค์ ได้หล่อหลอมจิตใจของพระราชนัดดา คือ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีนารีรัตนราชกัญญา ให้ทรงซึมซับความรักในงานศิลปะและแฟชั่นตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ จนนำไปสู่การเลือกศึกษาต่อในภาควิชานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระดับอุดมศึกษา โดยขณะทรงศึกษาอยู่นั้น พระองค์ได้ทรงออกแบบคอลเลกชันแฟชั่นชุดแรกของพระองค์เองในชื่อว่า “Red Hobby” ซึ่งถือเป็นผลงานทรงออกแบบอย่างจริงจังชุดแรก และเป็นจุดเริ่มต้นของแบรนด์ SIRIVANNAVARI

แบรนด์ SIRIVANNAVARI จึงไม่ใช่เพียงแบรนด์แฟชั่นร่วมสมัย หากแต่เป็นการสืบสานพระราชปณิธานของสมเด็จพระพันปีหลวงในการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยด้วยวิถีใหม่ที่งดงามและทรงพลัง ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างสง่างามและเต็มเปี่ยมด้วยคุณค่า ต่อมาในพ.ศ. 2548 แบรนด์ SIRIVANNAVARI ได้เปิดคอลเลกชั่นแรกภายใต้ชื่อ ‘Viva Victorian’ โดยการนำความสวยงามของสไตล์ยุควิกตอเรียน (Victorian Era) มาสร้างสรรค์ใหม่ให้งดงามและทันสมัย อีกทั้งยังได้แสดงเอกลักษณ์ในงานทรงออกแบบของพระองค์ ทั้งงานปัก งานเพนต์ ร่วมไปถึงการนำผ้าไทยมาประยุกต์ใช้ จนมาถึงการจัดแสดงผลงานทรงออกแบบที่ปารีสแฟชั่นวีคเป็นครั้งแรกในคอลเลกชั่น‘Presence of The Past’ ประจำฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน ในพ.ศ. 2551 (KOKO Nichakul, ,2566.ออนไลน์) โดยทรงใช้แนวคิดโอเรียนทอล อาวองต์-การ์ด (Oriental Avante-garde) มาตีความผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งเสื้อผ้าบางส่วนตัดเย็บด้วยผ้าไหมจากโครงการศิลปาชีพ โดยนิตยสารฮาร์เปอร์ส บาซาร์ ประเทศไทย มีโอกาสได้ถ่ายทอดความงามผ่านชุดแฟชั่นที่ถ่ายทำในบริเวณสถานที่สำคัญของกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส นอกจากนี้ยังทรงออกแบบคอลเลคชั่นพิเศษ SIRIVANNAVARI COUTURE จากผ้าไหมไทย 7 ชุด ซึ่งได้รับแรงบันดาลพระทัยมาจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยทรงนำโครงสร้างจากชุดไทยโบราณของตัวละครในวรรณคดีไทย มาผสมผสานโครงสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ของแบรนด์ นอกจากนี้ผ้าที่นำมาออกแบบในคอลเลคชั่นนี้ ยังเป็นผ้าที่ถูกคัดเลือกมาจากผ้าไหมพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใคร

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ยังทรงประทานลายผ้าพระราชทาน "ผ้ามัดหมี่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ" เพื่อเป็นของขวัญปีใหม่และสื่อความหมายถึงการส่งมอบความรักความสุขให้แก่ชาวไทย ทุกลวดลายเปี่ยมไปด้วยความหมาย อาทิ ลาย S หมายถึง SIRIVANNAVARIสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ลายตัวอักษรเอส (S) จำนวน 10 แถว หมายถึง พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ลายเชิงผ้ารูปหัวใจ หมายถึงความรักที่พระองค์มีต่อประชาชนชาวไทยทุกคน ((Eternal Love) และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ประทานอนุญาตให้กลุ่มทอผ้าทุกกลุ่มทุกเทคนิค สามารถนำไปใช้ทอผ้า ผลิตผ้าได้ ในครั้งที่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา เสด็จเป็นองค์ประธานในงาน OTOP City 2020 ทรงมีพระราชดำรัสว่า…

> ข้าพเจ้าได้มีโอกาสตามเสด็จสมเด็จย่า สมเด็จพระพันปีหลวงมาตั้งแต่เด็ก ได้เห็นท่านทรงงานและรับรู้ถึงความทุ่มเทของพระองค์ท่านในการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและสืบสารภูมปัญญาไทยมาโดยตลอด เห็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง ข้าพเจ้าจึงได้ออกแบบลายผ้าไหมมัดหมี่ มอบให้ช่างทอเป็นของขวัญปีใหม่ โดยออกแบบลายให้มีความหมายถึงการส่งมอบความรัก ความสุขให้ชาวไทยทุกคน เป็นการจุดประกายความคิดในการพัฒนาลายผ้า ออกแบบให้ร่วมสมัย ใช้ได้จริง หลายโอกาส (ไทยรัฐออนไลน์,2563)

ภาพประกอบ 40 'SIRIVANNAVARI COUTURE' คอลเลกชั่นพิเศษที่เป็นงานผ้าไทย 7 ชุด ด้วยแรงบันดาลพระทัยมาจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ที่มา : Harper Barzar Magazine

ภาพประกอบ 41 จัดแสดงผลงานทรงออกแบบที่ปารีสแฟชั่นวีคเป็นครั้งแรกในคอลเลกชั่น ‘Presence of The Past’ ประจำฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อนปี 2008 โดยทรงใช้แนวคิดโอเรียนทอล อาวองต์-การ์ด (Oriental Avante-garde) มาตีความกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งเสื้อผ้าบางส่วนตัดเย็บด้วยผ้าไหมจากโครงการศิลปาชีพ

ที่มา : Harper Barzar Magazine

นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงแสดงพระปรีชาสามารถให้เป็นที่ประจักษ์สู่สายตาชาวโลกผ่านผลงานที่ทรงออกแบบให้กับเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์สในพ.ศ. 2561 ที่ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพ ถัดมาในคอลเลคชั่นประจำฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อนพ.ศ.2562 ‘Abode of Metamorphosis’ พระองค์ทรงสร้างโลกใหม่ภายใต้ชื่อ NARAVANNA ซึ่งเป็นเสมือนห้วงจักรวาลที่เต็มไปด้วยจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ สิงสาราสัตว์ และพืชพรรณต่าง ๆ ที่ได้กลายพันธุ์เป็นสิ่งมีชีวิตในโลกอนาคตที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสันติ

เรื่องราวความรุ่งโรจน์ที่ยาวนานกว่า 15 ปี ของแบรนด์ SIRIVANNAVARI นับเป็นบทพิสูจน์ได้อย่างดีเยี่ยมถึงความสำเร็จและสะท้อนถึงพัฒนาการที่ไม่เคยหยุดนิ่งของแบรนด์ ซึ่งพร้อมที่จะก้าวข้ามทุกขีดจำกัดรวมถึงการได้ทดลองสร้างสิ่งใหม่ๆ ในโลกแห่งแฟชั่น ภายใต้พระปรีชาสามารถอันเลิศล้ำของ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ที่ทรงเสาะแสวงหาแรงบันดาลพระทัยที่แตกต่างและมีความโดดเด่นอยู่เสมอ ด้วยทรงให้ความสำคัญกับการเข้าถึงตัวตนและความงดงามของผู้สวมใส่ผ่านผลงานทรงออกแบบ ทุกคอลเลคชั่นของแบรนด์

SIRIVANNAVARI จึงเปี่ยมไปด้วยนวัตกรรมทางความคิดที่ไม่สิ้นสุดและความร่วมสมัยอันทรงคุณค่าอย่างแท้จริง

ภาพประกอบ 42 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา มุ่งมั้นพระปณิธานสืบสานผ้าไทย โดยจัดตั้งโครงการผ้าไทยใส่ให้สนุกขึ้นมา

ที่มา นิตยสารแพรวฉบับที่ 996 เดือนดรกฎาคม 2566

จากการสนับสนุนของราชสำนักส่งผลขยายไปสู่กลุ่มคนต่างๆในประเทศ เป็นวงกว้าง ทั้งจากกลุ่มคนภายในและภายนอกวงการแฟชั่นและวงการผ้าไทยที่ถือว่ามีอิทธิพลต่อกลุ่มคนเป็นจำนวนมาก และถือว่าเป็นแรงผลักดันให้คนหันมาสวมใส่ผ้าไทยกันมากขึ้น กล่าวได้ว่า การสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บจากผ้าไทย เป็นการสืบสาน ส่งเสริม และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้ประชาชนในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีอาชีพ มีรายได้ หนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่สวยงามและน่าภูมิใจของโลก ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกปัจจัยและบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสวมใส่ผ้าไทย ที่ส่งผลต่อการแต่งกายด้วยผ้าไทยในปัจจุบัน ดังนี้

2.1 การสนับสนุนการสวมใส่ผ้าของรัฐบาล

จากการสนับสนุนของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถพระพันปีหลวงต่อการใช้ผ้าไทย ส่งผลให้ พ.ศ.2523 (หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี, 2562) ในรัฐบาลสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้มีนโยบายให้ข้าราชการสวมใส่ผ้าไทยขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีกำหนดและออกระเบียบการแต่งกายด้วยเสื้อชุดไทย หรือ เสื้อไทยพระราชทาน เป็นเครื่องแบบเป็นเครื่องข้าราชการและสามารถใส่แทนเสื้อสากลได้ เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและเหมาะกับสภาพอากาศของประเทศไทย ชุดพระราชทานสำหรับฝ่ายชายนั้น มีทั้งแบบแขนสั้น แขนยาว ลักษณะเป็นเสื้อคอตั้ง ผ้าหน้ากระดุม 5 เม็ด ส่วนใหญ่นิยมใช้ผ้าไทยในการตัดเย็บเพื่อเป็นการส่งเสริมผ้าไทยชนิดต่างๆให้เป็นที่แพร่หลาย นิยมสวมคู่กับกางเกงสุภาพ ถือเป็นชุดประจำชาติ (กระทรวงวัฒนธรรม. 2562) ที่นิยมมาจนถึงปัจจุบัน

ในขณะช่วงดำรงตำแหน่ง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีโอกาสได้เดินทางไปเยือนต่างประเทศ และพบว่าประเทศไทยยังไม่มีชุดประจำชาติเป็นของตัวเอง จึงกราบบังคมทูลสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบิตร และได้พระราชทานชุดพระราชทาน (**หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี**, 2523)ให้ แก่ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดังจะได้เห็นในปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ความเป็นไทยด้วยจิตวิญญาณ” เมื่อพ.ศ. 2547 ว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานชุดไทย สำหรับบุรุษที่นิยมเรียกกันว่า ชุดพระราชทาน ผมรับแบบชุดไทยจากพระหัตถ์ของพระองค์ท่านเอง...” (**หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี**, 2523)จากนั้นพลเอกเปรม ติณสูลลานนท์ ได้สวมชุดพระราชทานครั้งแรกในโอกาสเป็นประธานเปิดงานฉลองครบรอบ 60 ปี วงเวียน 22 กรกฎาคม เมื่อพ.ศ.2522 และยังได้สวมชุดเดียวกันในการประชุมสภาในเดียวกันด้วย ทำให้สมาชิกผู้แทนราษฎร์ตื่นตาตื่นใจ สื่อมวลชนต่างให้ความสนใจและลงข่าวเกี่ยวกับบแบบเสื้อใหม่กันทุกฉบับ และเสื้อพระราชทานจึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ในที่สุด

ภาพประกอบ 43 สวมชุดไทยพระราชทานแบบแขนยาว

ที่มา : หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

ภาพประกอบ 44 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาว ขณะให้การรับรองเจ้านโรดมสีหนุ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา ในโอกาสเข้าเยี่ยม เมื่อ 28 ม.ค. 2526 ณ บ้านพักสี่เสาเทเวศร์

ที่มา : หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

ภาพประกอบ 45 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาวคาด เอว มีลวดลาย ขณะเดินทางไปเยือนประเทศ เมียนมา

ที่มา : หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

อาจกล่าวได้ว่าการสวมชุดพระราชทาน นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของฝ่ายชาย เนื่องจากชุดเครื่องแต่งกายของผู้หญิงถือว่ามีชุดไทยพระราชนิยม ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถพระพันปีหลวง ประทานให้ไว้ การาที่พลเอก เปรม ติณสูลานนท์นั้น ริเริ่มชุดไทยพระราชทานนี้ขึ้นมา ถือเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ชายได้มีเครื่องแต่งกายที่ถือว่าเป็นแบบประเพณีไว้สวมใส่และยังคงได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน

การสวมผ้าไทยนอกจากเพื่อแสดงถึงความเป็นไทย อาจกลายเป็นสัญลักษณ์ทางกลางเมืองได้ด้วยเช่นกัน บุคคลสำคัญทางการเมืองอีกท่านหนึ่ง ที่ยึดการสวมใส่ผ้าไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำตัว คือ พลตรี จำลอง ศรีเมือง โดยการสวมเสื้อม่อฮ่อมเป็นประจำ ซึ่งเริ่มสวมใส่มาตั้งแต่ พ.ศ. 2522 (หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี, 2562) โดยมีปัจจัยทางภาพลักษณ์ส่วนตัวที่ต้องการแสดงออกว่าเป็นคนธรรมะและสมถะ จากลักษณะเฉพาะส่วนตัวของ พล.ต.จำลอง ที่แสดงออกถึงความเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด รับประทานอาหารเจ และแต่งกายด้วยเสื้อม่อฮ่อม ตัดผมสั้น คล้ายกับสมณะ ซึ่ง พล.ต.จำลอง เคยกล่าวถึงตนเองว่า... “โดยส่วนตัวแล้ว ผมพยายามควบคุมตนเองให้มากที่สุด ทานอาหารให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ใช้จ่ายให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผมพยายามตัดความปรารถนาที่เห็นแก่ตัว และผมเชื่อว่า คนที่สามารถตัดความต้องการของตนเองได้มากที่สุด คือผู้ที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติได้ดีที่สุด ...”(ผู้จัดการออนไลน์,2555) จากแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้ เสื้อม่อฮ่อม กลายเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองแบบหนึ่ง เฉกเช่นเดียว กับบริบทของ ผ้าขาวม้า ซึ่งเป็นเครื่องมือแสดงออกทางวัสดุทางวัฒนธรรม (สุริยา สมุทคุปติ์, พัฒนา กิติอาษา : 2543) คือ ภูมิปัญญาของชาวบ้านและเป็นผลผลิตของ

วัฒนธรรมของชาวบ้านที่สร้างขึ้นและใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิต รวมถึงการต่อสู้ทางวัฒนธรรมของพวกเขาอีกด้วย วัสดุทางวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือมือที่ในการทำมาหาเลี้ยงชีพของคนจนตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ หากยังใช้เป็นอาวุธทางวัฒนธรรมที่คนยากจนนำมาใช้เป็นอาวุธในการต่อสู้ทางการเมืองได้อีกด้วย

อีกบริบทหนึ่งของผ้าขาวม้าที่เป็นภาพคุ้นชินตา ที่นำไปใช้บริบททางการเมือง คือการนำไปใช้ในการลงพื้นที่หาเสียงในภาคอีสาน มักนิยมผูกผ้าขาวม้าให้ควบคู่กับการให้พวงมาลัยดอกดาวเรือง แท้จริงเป็นธรรมเนียมตั้งแต่อดีต ชาวอีสานจะใช้ผ้าขาวม้าผูกเอวแขกบ้านแขกเมืองเพื่อแสดงออกถึงการต้อนรับที่อบอุ่น ยิ่งผูกมาก ยิ่งสะท้อนให้คนเห็นถึงความสำคัญของแขกผู้มาเยือน ผ้าขาวม้านับเป็นอาวุธประจำกายของชาวอีสาน โดยมักนำมาพาดบนบ่า ผูกข้างเอว โพกบนหัวหรือหยิบติดมืออยู่เสมอ เพราะผ้าขาวม้ามีสารพัดประโยชน์ ใช้สำหรับเช็ด บางคนใช้นุ่งห่มหรือนำไปปูนอนก็มีเช่นกัน ผ้าขาวม้าในบริบทของการเมืองจึงอาจเป็นการสร้างความสนิทสนมกลมกลืน แม้จะวางตัวดูสูงส่งในขณะเดียวกันก็ต้องดูติดดิน เมื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกันเรียบร้อยการจะโกยคะแนนเสียงคงไม่ใช่เรื่องยากเกินจะเอื้อม **ตัวอย่างเช่น** ในพ.ศ. 2562 (ไทยโพสต์ ,2566.ออนไลน์) พรรครวมพลังประชาชาติไทยยังได้ใช้ผ้าขาวม้าเป็นสัญลักษณ์ประจำพรรค โดยมีสีสันคล้ายธงชาติไทยถักทอลายตามสไตล์ผ้าขาวม้า นำมาพาดบ่าและผูกเอวทุกครั้งที่ลงพื้นที่หาเสียงและปรากฏตัวต่อหน้าสื่อ ถือเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้ดูเป็นกันเองและเข้าถึงได้ง่าย ในอีกมิติหนึ่งยังเป็นการสนับสนุนสินค้าของคนในท้องถิ่นได้อีกด้วย

ภาพประกอบ 46 พลเอกประยุทธ์ จันโอชา ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนประชาชน โดยที่รอยเอวมีผ้าขาวม้าพันอยู่จำนวยมาถือว่าแบ่งเป็นนัยยะที่สำคัญได้ 2 อย่างคือ ได้รับการตอบรับจากชาวบ้านเป็นอย่างดี และ การเป็นคนติดดินและใช้ชีวิตง่ายๆ

ที่มา : https://www.matichon.co.th/politics/news_947253, เข้าถึงเมื่อ 25 กรกฎาคม 2566

นโยบายการส่งเสริมการใช้ผ้าไทยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งในสมัยของรัฐบาล พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ.2545 - 2549) ที่มีนโยบายการสนับสนุนการสวมใส่ผ้าไทยอย่างชัดเจน โดยรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการใช้ผ้าไทยเพื่อเผยแพร่และต่อยอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าไทยสู่ สากล รวมถึงปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าไทยให้ดูทันสมัยและสามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน โดยตั้งโครงการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าไทยสู่สากล เป็นการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม

เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการทางวัฒนธรรม สนับสนุนการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพ โดยการบูรณาการและร่วมมือกับหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนการใช้ผ้าไทยยังตอบสนองนโยบายกรุงเทพฯ เมืองแฟชั่นและ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของรัฐบาลใน พ.ศ.2544 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 , 2540-2544) ทั้งยังสนับสนุนให้นำผ้าไทยมาตัด เย็บให้เข้ากับรูปแบบของเสื้อผ้ายุคใหม่ หรือการผสมผสานตกแต่งด้วยความคิดสร้างสรรค์จากนัก ออกแบบไทยที่มีชื่อเสียงและกลุ่มนักออกแบบรุ่นใหม่ในกลุ่มยังไทยดีไซเนอร์ สร้างสรรค์ออกมาเป็นคอลเลคชั่นใหม่เป็นเสื้อผ้าที่มีเอกลักษณ์ ดัดแปลงให้ดู ทันสมัยเข้าได้กับทุกแฟชั่น และสามารถสวมใส่ได้ในชีวิตประจำวัน

จนกระทั่งพ.ศ. 2557 ในสมัยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นรัฐบาล (Thai Textile and fashion outlook, 2559) นโยบายสวมใส่ผ้าไทยกลับมามีกระแสในสังคมไทยอีกครั้ง โดยกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยมีมาตรการเสริมการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยมีมติดังนี้ (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย,2567.ออนไลน์)

1.ให้ถือว่ามาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเป็นนโนบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ข้าราชการ ประชาชน แต่งกายด้วยผ้าไทยตามความคาดหมายของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น หรืออย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

2.ให้ทุกกระทรวงพิจารณาจัดทำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

3.จัดทำแผนงาน โครงการรณรงค์การใช้และสวมใส่ผ้าไทยและผ้าพื้นเมืองเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

4.สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการรณรงค์ระหว่างภาครัฐเอกชนและประชาชน

นอกจากนี้ภาครัฐยังมีโครงการสนับสนุนการสวมใส่ผ้าไทย จากพระราชดำริของจากสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ ได้มีดำริให้จัดตั้งโครงการ “ผ้าไทยใส่ให้สนุก” (กรมพัฒนาชุมชน , 2563.ออนไลน์) เพื่อสืบสาน รักษา และต่อยอดพระราชปณิธานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์แห่งศิลปาชีพและเพื่อสืบสานอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของคนไทย พร้อมทั้งพระราชทานลายผ้า “ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ” เพื่อเป็นของขวัญปีใหม่และสื่อความหมายถึงการส่งมอบความรัก

ความสุขให้แก่ชาวไทย โดยมีพระทัยตั้งมั่น และต่อยอดการพัฒนาลายผ้าไทยให้ทรงคุณค่า และได้ขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมภูมิปัญญาและพัฒนาศักยภาพผ้าไทยร่วมกับนโยบายของรัฐบาลอีกหลายโครงการ เช่น โครงการจัดแสดงและจำหน่ายภูมิปัญญา OTOP เชิงบูรณาการ “สืบสาน รักษา และต่อยอด” โครงการพัฒนารูปแบบชุมชนภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 ภาค 4 ชุมชน โครงการนาหว้าโมเดล เนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี ศิลปาชีพ โครงการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา Young OTOP สู่สากล โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสีธรรมชาติ กรณีศึกษาสีย้อมร้อน และ โครงการ Silk Festival 2022 เป็นต้น

โครงการผ้าไทยใส่ให้สนุก ครอบคลุมกระบวนการผลิตครบวงจร ตั้งแต่ “ต้นน้ำ” ด้วยการปลูกฝ้าย ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปลูกพืชให้สีธรรมชาติ “กลางน้ำ” ด้วยการรวมกลุ่มผลิตตัดเย็บเสื้อผ้า และ “ปลายน้ำ” ทรงเชื้อเชิญนักออกแบบรุ่นใหม่และผู้เชี่ยวชาญผ้าไทย เช่น หมู จากแบรนด์อาซาว่า อู๋ วิชระวิชญ์ โจ ธนันท์รัฐ เพื่อให้กลุ่มชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้ สร้างสรรค์ชิ้นงาน ให้มีความหลากหลาย เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกวัย ทุกสไตล์ ทุกโอกาส เพื่อเกิดไอเดียไปขยายฐานลูกค้า ทำให้ตลาดผ้าไทยโกอินเตอร์ได้ และทำให้ข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้มีแนวทางในการมาช่วยพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการและช่างทอผ้าทั่วประเทศ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับครอบครัว ลูกหลาน อันจะยังผลทำให้ประเทศชาติของพวกเราได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

2.2 วัฒนธรรมชุดผ้าไทยประจำชาติบนเวทีนางงาม

นางงามถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับเลือกเพื่อทำหน้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ส่วนรวมของกลุ่มคนในประเทศ นอกจากความรู้และความสวยงาม ยังต้องมีความสามารถในการนำเสนอวัฒนธรรมอันหลากหลายท่ามกลางการแข่งขันแต่ละครั้งด้วย และหนึ่งในภาพจำที่แสดงออกถึงการแสดงออกทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีคือ “การประกวดชุดประจำชาติ” ซึ่งชุดไทยหรือชุดประจำชาติ ได้เข้ามามีบทบาทตั้งแต่เวที “นางสาวสยาม” ที่เกิดขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ. 2477 (เมนาถ ธนลักษณมณี, 2560)โดยชุดประจำชาติถือเป็นชุดหนึ่งที่ใช้เวลาในการออกแบบและคัดสรร เนื่องจากชุดประจำชาติไทยสามารถบ่งบอกได้ถึงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ เรื่องราวภูมิประเทศ วัฒนธรรมประเพณีและความเป็นอยู่ของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี โดยการออกแบบและคัดเลือกชุดประจำชาติในแต่ละครั้ง ผู้ออกแบบจะมีการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญในด้านของเอกลักษณ์ความเป็นไทย เพื่อการนำเสนอเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านชุดประจำชาติให้ได้มากที่สุด

ในช่วงแรกผู้เข้าประกวดนิยมสวมใส่ชุดไทยห่มสไบเฉียง นุ่งซิ่นยาวกรอมเท้า ก่อนจะเปลี่ยนรูปแบบชุดให้เป็นเสื้อและกระโปรงตัดเย็บด้วยผ้าไหมในอีก 5 ปีให้หลังจากนั้น และการปรับเปลี่ยนรวมถึงหยุดชะงักตามเหตุการณ์บ้านเมืองเรื่อยมา กระทั่งใน พ.ศ. 2497 (ธนสรณ์ สุมังคละกุล, 2562) ที่รัฐบาลมีบทบาทจัดการประกวดเป็นปีสุดท้ายเนื่องจากงานฉลองรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นงานหลักสำหรับการประกวดได้ถูกยกเลิกไป ทำให้ผู้ชนะการประกวดนางงามเริ่มมีบทบาทในฐานะเป็นทูตเผยแพร่วัฒนธรรมในประเทศผ่านการเข้าประกวดเวทีระดับโลก เมื่อสมาคมนักเรียนเก่าวชิราวุธวิทยาลัยได้เข้ามาถือครองลิขสิทธิ์การจัดประกวด เพื่อหาตัวแทนหญิงสาวไปประกวดเวทีระดับนานาชาติอย่างนางงามจักรวาล (Miss Universe) ที่เริ่มมีการมอบรางวัลสำหรับการประกวดชุดประจำชาติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2505 จนถึงปัจจุบัน

ชุดไทยที่ใส่เข้าร่วมประกวดในช่วงแรกแรงบันดาลใจมาจากชุดประจำชาติไทย ที่เป็นพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ชุดที่สวมใส่มักจะเป็นรูปแบบของชุดไทยพระราชนิยม ก่อนจะเปลี่ยนเป็นยุคของชุดไทยประยุกต์ในสมัย 25 ปีต่อมา โดยมี “ห้องเสื้อระพี” เป็นหลักในการออกแบบ ผ่านการตัดเย็บด้วยเทคนิคแบบฝรั่ง และปรับทรวดทรงชุดให้เข้ากับยุคสมัย เพิ่มความสะดวกสบายในการที่นางงามจะแต่งตัวด้วยตนเองอีกทางหนึ่งด้วย การเปลี่ยนแปลงของชุดประจำชาติไทยเห็นได้ชัดตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2544 (อังคเรศ บุญทองล้วน, 2539) เมื่อคุณวรินทร ผดุงวิถี ที่ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นเป็นผู้ที่ศึกษาวิชานาฏศิลป์จึงได้มีการออกแบบชุดไทยละครเพื่อนำเสนอชุดประจำชาติในรูปแบบที่ผู้สวมใส่ถนัด และกลายเป็นก้าวแรกที่ทำให้นับแต่นั้นมา การออกแบบชุดประจำชาติ จะไม่ค่อยมีเค้าโครงของชุดไทยพระราชนิยม แต่จะเน้นชูแนวคิดในการผลิตชุดที่อลังการ ผ่านการใช้วัสดุที่หลากหลาย พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่ประกอบกับเครื่องแต่งกายสำหรับนำเสนอต่อหน้าคณะกรรมการระหว่างโชว์ชุดด้วย ชุดประจำชาติในยุคหลังนี้จึงมีความน่าสนใจที่การหยิบเอาองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่อาจไม่ใช่ชุดในความหมายโดยตรง มาปรับมุมมองและสื่อออกมาในรูปแบบอาภรณ์ที่นำเสนอวัฒนธรรมเราสู่สายตาโลกได้หลากหลายขึ้น ทั้งนี้ชุดประจำชาติไทยยังคงคำนึงถึงแนวคิดและเอกลักษณ์ความเป็นไทย เข้าด้วยกันกับอิทธิพลของกระแสนิยมแบบตะวันตก และแสดงออกมาในรูปแบบใหม่ได้อย่างสวยงาม ยังคงมีความเป็นไทยให้เห็นได้ชัดเจน เพียงมองเห็นก็รับรู้ได้ว่านี่คือชุดจากประเทศไทย

ดนัย เรียบสกุล ได้ ทำการศึกษาเกี่ยวกับชุดประจำชาติไทยไว้ใน “วิวัฒนาการชุดประจำชาติไทยบนเวทีประกวดนางงาทมจักรวาล ระหว่างปี 2547-2553” (ดนัย เรียบสกุล , 2554) ได้ว่า ชุดประจำชาติไทยที่นำไปใช้บนเวทีการประกวดนางงามจักรวาลจำแนกได้ทั้งสิ้น 7

ประเภท ดังนี้ คือชุดไทยประยุกต์ จำนวน 15 ปี ซึ่งจัดเป็นรูปแบบที่นิยมมากที่สุด ลำดับรองลงมา คือ ชุดไทยพระราชนิยม จำนวน 14 ปี ชุดไทยสร้างสรรค์ จำนวน 5 ปี ชุดไทยพื้นถิ่นนิยมและชุดไทยละครมีจำนวนเท่ากัน คือจำนวน 4 ปี และชุดไทยรัชสมัย จำนวน 3 ปี สำหรับผู้ออกแบบและคัดเลือกชุดประจำชาติไทยในการประกวดนางงาม มีข้อมูลบันทึกไว้จำนวน 27 ปี ซึ่งห้องเสื้อระพีโดย ลำยงค์ บุณยรัตพันธุ์ เป็นผู้ที่ได้ออกแบบและตัดเย็บมากที่สุดคือจำนวน 15 ปี ห้องเสื้อกาลวินโดย ทัจฐนีย์ ศิริเยี่ยม กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์และธีรพันธุ์ จันทร์เจริญ เป็นผู้ออกแบบจำนวน 2 ปี และชุดประจำชาติออกแบบปี ละ 1 ท่าน ได้แก่มัลลิกา กรแก้วไหมไทย จงกล ธีระฉันทะ สวัสดิ์ สถาปัตย์ มูลมา ธัชกร ต็งธนากรกิจ อนุชา ทีรคานนท์ เผ่าทอง ทองเจือและพลิน อภิญญากุล ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับรางวัลชุดประจำชาติจากเวทีการประกวดนางงามจักรวาล ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจต่อคนไทยทั้งชาติ รางวัลชนะเลิศ จำนวน 9 ปี คือ รางวัลที่ 2 จำนวน 5 ปี และรางวัลที่ 3 จำนวน เท่ากันคือ 2 ปี

กล่าวได้ว่า ชุดประจำชาติไทยมีวิวัฒนาการการออกแบบมาอย่างยาวนาน กระทั้งปัจจุบันมีนักออกแบบรุ่นใหม่ให้ความสนใจและมีผลงานมากมายที่ประสบความสำเร็จได้รับรางวัลระดับนานาชาติ สร้างความภาคภูมิใจต่อคนไทยทั้งประเทศ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบสานความเป็นชาติไทยผ่านรูปแบบของเครื่องแต่งกายอีกด้วย มีประชาชนจำนวนมากที่คอยติดตามการออกแบบของชุดประจำชาติไทยสำหรับใช้บนเวทีการประกวดนางงามต่าง ๆ ในแต่ละปี พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนความคิดของตนเองและข้อเสนอแนะที่มีต่อการออกแบบและการตัดเย็บอีกด้วย ความคิดเห็นดังกล่าวมีประโยชน์ต่อผู้ออกแบบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกแบบชุดประจำชาติไทยทั้งสิ้น เนื่องจากคำแนะนำต่างๆ จะก่อให้เกิดการพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบชุดประจำชาติไทยในอนาคต โดยชุดประจำชาติที่ได้รับรองวัล ชนะเลิศมีดังนี้

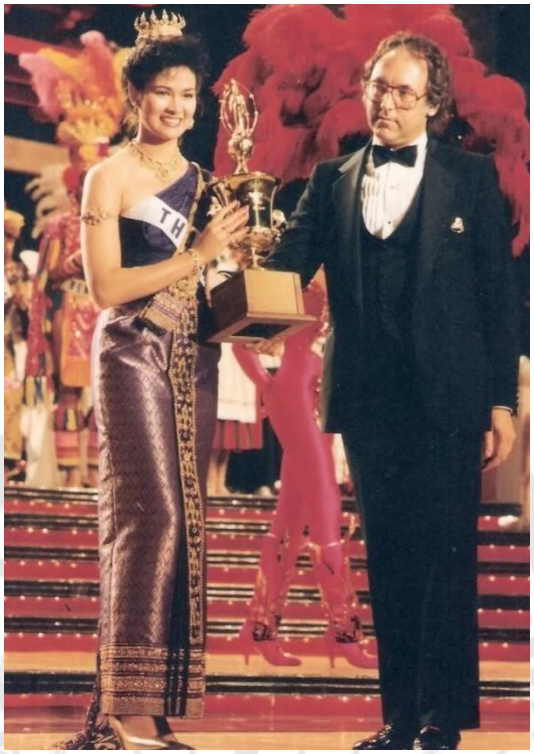
ชุดที่ 1 พ.ศ. 2512 คุณแสงเดือน แม้นวงศ์

ภาพประกอบ 47ชุดไทยละคร เป็นการแสดงออกในรูปแบบที่เป็นเชิงประเพณีไทย นอกเหนือจากการใช้ชุดไทยพระราชนิยมมาประกวด ชุดนี้ถือเป็นการเผยแพร่วัฒนนธรรมไทยในอีกแง่มุมหนึ่ง ในเรื่องของศิลปะการแสดงของไทย ไปสู่สายตาของชาวโลกในขณะนั้นให้ได้เข้าใจภาพของคนไทยได้ชัดเจนมากขึ้น

ที่มา : https://www.sanook.com/women/56133/gallery/เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2566

ชุดที่ 2 พ.ศ. 2531 คุณภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก พ.ศ. 2531

ภาพประกอบ 48: ชุดไทยประยุกต์ ได้รับแรงบันดาลใจจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ที่ทรงพระราชทานให้สตรีได้ นำมาตัดสวมใส่ คือ ชุดไทยจักรีนำมาประยุกต์ตัดประยุกต์แบบเสื้อทิ้งสไบไว้ด้านหลังต ซึ่งชุดนี้ถือเป็นการเผยแพร่วฒั นธรรมไทยในด้านของแฟชั่นและวัฒนธะรมไทย ผ่านมางนางงามจกัรวาลไปสู่สายตาของชาวโลก

ที่มา : ห้องเสื้อระพีเข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2566

ชุดที่ 3 พ.ศ. 2548 คุณชนันภรณ์ รสจันทร์

ภาพประกอบ 49: ชุดไทยรัชสมัย ได้รับแรงบันดาลใจจากชุดสตรีในสมัยอยุธยาสวมใส่ศิราภรณ์ทองถักบนศีรษะ มีความวิจิตรและงดงาม โดยเน้นที่ความประณีตละเอียด แสดงให้เห็นถึงความสุภาพนุ่มนวลเรียบง่าย ไม่ฟู่ฟ่าแต่สง่างาม สไบสองชายตามกฎมณเทียรบาล ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ตัดเย็บด้วยความประณีตแสดงฝีมือในเชิงช่างชั้นสูงสะท้อนให้เห็นถึงความงามของทองคำให้สมกับดินแดนสุวรรณภูมิของสยามประเทศด้วย

ที่มา : Miss Thailand Universeเข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2566

ชุดที่ 4 พ.ศ. 2551 คุณ กวนิ ตรา โพธิจักร

ภาพประกอบ 50 ชุดสปิริตออฟไฟติ้ง ได้รับกรอบแนวความคิดการออกแบบ : ภายใต้พัสตราภรณ์ความอ่อนหวานที่ห่มคลุมเรือนร่างของหญิงงามแห่งสยาม แฝงไว้ด้วยความแข็งแกร่งก ที่พร้อมจะออกมาปกปกป้องประเทศในเมื่อยามมีภัย ความนุ่มนวลอ่อนหวานและความอาจหาญเข้มแข็ง คือ ส่วนผสานที่รวมผสมในอิสตรีไทย

ที่มา : Miss Thailand Universe เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2566

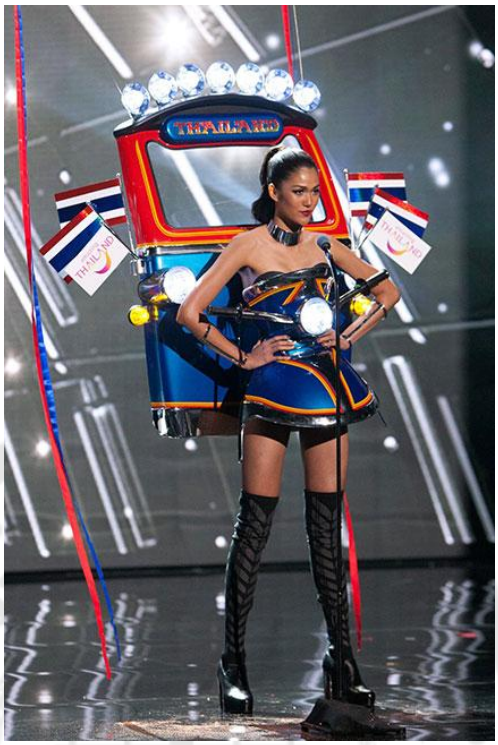
ชุดที่ 5 พ.ศ. 2553 คุณ ฝนทิพย์ วัชรตระกูล

ภาพประกอบ 51 ชุดสยามไอยรา ได้รับแรงบันดาลใจในการออกแบบมาจากช้างซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง ของคนไทย โดยนำ เครื่องทรงของช้างมาเป็นออกแบบเป็นเครื่องประดับ เช่น ผ้าปกกระพอง พู่หูกระพรวน พระนาศ หรือผ้าคลุมหลัง ขณะที่ทรงผมออกแบบมาในลกั ษณะของงวงช้าง ส่วนโครงข อ ง ชุ ด ป ร ะ ยุ ก ต์ ม า จ า ก ก า ร แ ต่ ง ก า ย ข อ ง ส ต รีใ น ส มัย รัชกาล ที่ 5

ที่มา : Miss Thailand Universe, เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2566

ชุดที่ 6 พ.ศ. 2558 คุณ อนิภรณ์ เฉลิมบูรณวงศ์ พ.ศ. 2558

ภาพประกอบ 52 ตุ๊กตุ๊กไทยแลนด์ได้แรงบันดาลใจมาจากงานบ็อปอาร์ทซึ่งเป็นเทรนด์ของแฟชั่นในช่วงนั้นดีไซน์เนอร์จึงนำรถตุ๊กตุ๊ก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทย มาตีความให้เป็น Pop Culture40 (วัฒนธรรมสมัยนิยม) ของคนไทย ที่และสามารถสื่อสารถึงประเทศไทยได้ความเป็นไทยได้เป็นอย่างดี

ที่มา : Miss Thailand Universe เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2566

2.3 ห้องเสื้อกับอุตสาหกรรมแฟชั่นไทย

การแต่งกายของคนไทย มีการพัฒนาและถูกปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย และความนิยมในยุคนั้นๆ รวมถึงบริบทจากภายในและภายนอกประเทศ การรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาส่งผลให้รูปแบบการแต่งกายของคนไทยเปลี่ยนไปตามแบบสากลมากขึ้น ในช่วง พ.ศ. 2503 ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา ได้อนุญาตให้สหรัฐอเมริกา เข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย (สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา, 2542) ส่งผลให้กิจการภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทยมีการขยายตัว ซึ่งส่งผลการปรับตัวของรูปแบบวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตของคนไทยด้วย ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ วัฒนธรรมการแต่งกาย ที่ปรับเปลี่ยนไปตามสื่อสังคมในยุคนั้น ผ่านทางสื่อสังคม เช่น นิตยสาร ภาพยนตร์ และดนตรี เป็นต้น ส่งผลให้การแต่งกายในยุคนี้มีความ

แตกต่างจากในอดีต ที่สวมใส่แต่ชุดผ้าไทย จากรูปแบบการแต่งกายที่มีความเปิดกว้างและหลากหลายส่งผลให้ความนิยมต่อการสวมใส่ผ้าไทยลดน้อยลง

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงเล็งเห็นว่า ควรทำนุบำรุงและนำผ้าไทยกลับมาให้เป็นที่นิยมอีกครั้ง โดยได้ก่อศูนย์ศิลปาชีพ พร้อมทั้งให้คำแนะนำกับชุมชนในการนำผ้าไทยมาตัดเย็บให้ทันสมัย รวมถึงได้ส่งเสริมวัฒนธรรมการแต่งกายด้วยชุดประจำชาติไทย บนเวทีนางงามอีกด้วย จากที่กล่าวมมาทำให้ส่งผลต่อวงการห้องเสื้อของไทยและขยายวงกว้างมาถึงวงการแฟชั่นอีกด้วย ทำให้มีการเกิดขึ้นของแบรนด์นักออกแบบเสื้อผ้าไทยขึ้นเป็นจำนวนมาก วงการแฟชั่นไทยเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น การสวมใส่ผ้าไทยและผ้าทอมือถูกลดความสำคัญลง สิ่งหนึ่งที่ถือเป็นแรงสนับสนุน ต่อการสวมใส่ไทย คือ ห้องตัดเสื้อ โดยผ่านการตัดเย็บของนักออกแบบไทยนำกลับมามาตัดเย็บให้มีรูปแบบที่สวยงามและสามารถใช้ได้ในปัจจุบัน โดยแบรนด์แรก ๆ ที่นำผ้าไทยกลับมาตัดเย็บ ได้แก่ ห้องตัดเสื้อระพี สมชาย แก้วทอง และ พิจิตครา บุณยรัตพันธุ์ เป็นต้น

วงการแฟชั่นนับเป็นส่วนหนึ่งที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้ผ้าไทยกลับมามีบทบาทอีกครั้ง ทั้งจากการสนับสนุนของภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้ผ้าไทยกลับมามีกระแสในสังคม โดยรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมแฟชั่นโดยตรง เพื่อฟื้นฟูอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โดยตั้งโครงการกรุงเทพเมืองแฟชั่น ขึ้นใน พ.ศ. 2546 (กรมการส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2547) มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการส่งออกและสร้างความโดดเด่นทางด้านแฟชั่นให้กรุงเทพฯ และพัฒนากรุงเทพฯ ให้เป็นศูนย์กลางแฟชั่นอีกแห่งของโลก ทั้งนี้ยังสนับสนุนการใช้ผ้าไทยมาตัดเย็บเป็นรูปแบบของเสื้อผ้ายุคใหม่ ผ่านทางการออกแบบความคิดสร้างสรรค์จากนักออกแบบไทยที่มีชื่อเสียง เช่น อาซาว่า โพเอ้ม วทานิกา และกลุ่มนักออกแบบรุ่นใหม่ในกลุ่มไทยดีไซเนอร์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ผ้าไทยให้เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก

นโยบายสนับสนุนการลงทุนด้านอุตสาหกรรมแฟชั่นและการขยายตัวของศูนย์รวมทางด้านการค้าทำให้อุตสาหกรรมแฟชั่นเติบโตขึ้น ส่งผลให้เกิดการนำเสนอรูปแบบเสื้อผ้าในลักษณะของการแสดงโชว์ (Fashion Show) คือ งานแอล บางกอก แฟชั่นวีค (ELLE Bangkok Fashion Week) จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2542 (**ศิริกาญจน์ ทองพิทักษ์วงศ์**, 2552) โดยนิตยสารแอล (ELLE Magazine) เพื่อรองรับนักออกแบบรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการแสดงโชว์เสื้อผ้าตามแบบสากลงานแรกของไทย วัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมนักออกแบบไทยให้มีโอกาสแสดงความสามารถพร้อมทั้งสนับสนุนให้นักออกแบบไทยได้แสดงความสามารถในเวที

ระดับสากล การเกิดงานแสดงโชว์เสื้อผ้าระดับสากลนี้ชี้ให้เห็นถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมแฟชั่นและเสื้อผ้า ทั้งยังเป็นตัวสนับสนุนให้กับนักออกแบบได้พัฒนาฝีมือในการผลิตผลงานอีกด้วยจุดเปลี่ยนของวงการแฟชั่นไทยที่เกิดจากกระแสนิยมของ แอล แฟชั่นวีค ส่งผลต่อความสนใจของคนทั่วไปมากขึ้นและยังเกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการแฟชั่นอื่น ๆ เช่น การนำเสนอของรูปแบบการแสดงโชว์ให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกับตะวันตกมากที่สุด รูปแบบการจัดโชว์ที่เป็นสากล การแบ่งเป็นแฟชั่นฤดูร้อน (Spring/Summer) และฤดูหนาว (Autumn/Winter) เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานของนักออกแบบซึ่งในประเทศไทยยังไม่มี จึงทำให้รูปแบบการจัดแสดงของแอล แฟชั่นวีค เป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับคนไทย โดยแอล แฟชั่นวีคมีวัตถุประสงค์สนับสนุนนักออกแบบเสื้อผ้าไทยและส่งเสริมนักออกแบบรุ่นใหม่ให้มีสถานที่แสดงผลงาน โดยการเข้าร่วมแอลถือเป็นการการันตีคุณภาพและความร่วมสมัยของแบรนด์ ทำให้มีนักออกแบบจำนวนมากเข้าร่วมในโครงการยังดีไซเนอร์ (Young Designer) ของนิตยสารแอล โครงการนี้ได้ผลิตนักออกแบบที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก นอกจากนี้การสนับสนุนอุตสาหกรรมแฟชั่นจากนโยบายกรุงเทพฯ เมืองแฟชั่นในสมัยของทักษิณ ชินวัตร ประกอบกับความสำเร็จของงานแสดงโชว์ แอล แฟชั่นวีค ทำให้เกิดงานแสดงโชว์ในรูปแบบเดียวกับแอล แฟชั่นวีค คือ บางกอก อินเตอร์เนชั่นแนล แฟชั่นวีค (Bangkok International Fashion Week) ใน พ.ศ.2550 (Creative Citizen, 2560.ออนไลน์) เกิดขึ้นจากความร่วมมือของห้างสรรพสินค้าในเครือบริษัทสยามพิวรรธน์ โดยมีศูนย์การค้าสยามพารากอน (Siam Paragon) สยามเซ็นต์เตอร์ (Siam Cemter) และสนามดิสคัฟเวอรี่ (Siam discovery) วัตถุประสงค์ คือ ต้องการสานต่อโครงการกรุงเทพเมืองแฟชั่นของรัฐบาล โดยรวมศูนย์การค้าทั้ง 3 แหล่งที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันมาเป็นศูนย์ทางด้านแฟชั่นที่สำคัญในยุคนี้ และเพื่อสร้างพื้นที่แสดงผลงานสำหรับแบรนด์นักออกแบบไทย พร้อมทั้งสนับสนุนแบรนด์ไทยให้เป็นสินค้าระดับโลก ซึ่งถือได้ว่าแอลแฟชั่นวีคและบางกอกอินเตอร์เนชั่นแนล แฟชั่นวีค เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวงการแฟชั่นไทย โดยสร้างแรงบันดาลใจเปิดโอกาสและพื้นที่สำหรับนักออกแบบไทยรุ่นใหม่อีกหลายคน

ภาพประกอบ 53 งานแสดงแฟชั่นโชว์ แอล แฟชั่นวีค

ที่มา : https://www.facebook.com/CentralwOrld/posts/

10157037483039748/?locale=th_TH , เข้าถึงเมื่อ 5 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 54: นักออกแบบและบุคคลที่มีชื่อเสียงเข้าร่วมงาน แอล แฟชั่นวีค

ที่มา :

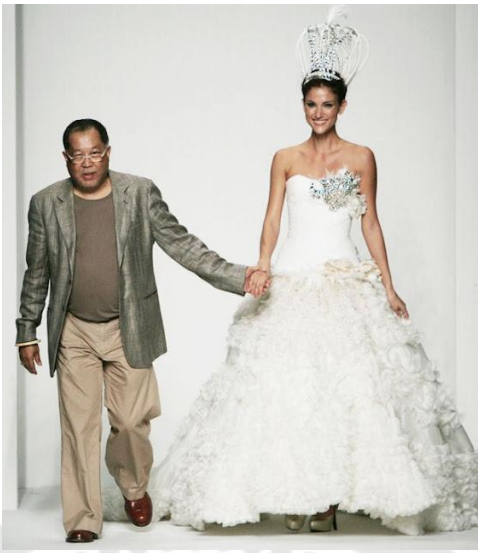
https://www.facebook.com/CentralwOrld/posts/10157037483039748/?locale=th_TH, เข้าถึงเมื่อ 5 มิถุนายน 2566

การขยายตัวของอุตสาหกรรมแฟชั่นและการเติบโตของนักออกแบบไทยส่งผลให้รัฐบาล ออกนโยบายส่งเสริมการใช้ผ้าไทยเพื่อเผยแพร่และต่อยอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าไทยสู่สากล รวมถึงปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าไทยให้ดูทันสมัยและสามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ผ่านผลงานของนักออกแบบไทยที่มีชื่อเสียงแบรนด์นักออกแบบที่มีชื่อเสียงที่เป็นที่รู้จัก เช่น ไข่ บูติก ธระพันธ พิจิตรา สิริวัณณวรี (SIRIVANNAVARI) โพเอ้ม (POEM) อาซาว่า (ASAVA) วทานิกา (VATANIKA) เป็นต้น

แบรนด์ไข่บูติก

สมชาย แก้วทอง เจ้าของห้องเสื้อ ไข่ (KAI) เปิดขึ้นใน พ.ศ.2511 (Vouge Magazine, 2561.ออนไลน์) ด้วยความชอบในการออกแบบและตัดเย็บทำให้สมชาย แก้วทอง เปิดห้องเสื้อโดย รูปแบบของเสื้อผ้าของเสื้อผ้าได้รับแรงบันดาลใจมาจากภาพยนตร์เรื่อง The Great Gatsby ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมในขณะนั้น นำมาดัดแปลงและออกแบบโดยการใช้ผ้าไทยผสมกับลูกไม้ให้ดูร่วมสมัย โชว์ดังกล่าวประสบ ความสำเร็จเป็นอย่างมาก ทำให้สมชายได้มีโอกาสทำโชว์อีกหลายงานและประสบความสำเร็จทุก งาน นอกจากนี้สมชายยังเป็นผู้บุกเบิกอาชีพนางแบบขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยจ่ายค่าตัวให้กับ นางแบบทุกคนที่มาเดินแบบให้กับเสื้อผ้าในการแสดงโชว์ จึงกล่าวได้ว่า สมชายเป็นผู้ปลุกปั้น นางแบบมืออาชีพเข้าสู่วงการแฟชั่นจำนวนมาก ทั้งยังเป็นคนแรกที่จัดการแสดงแฟชั่นโชว์ใน โรงแรม โดยการจำหน่ายบัตรรับประทานอาหารพร้อมการแสดงแฟชั่นโชว์ การจัดรูปแบบโชว์ที่ แปลกใหม่ทำให้ได้รับการกล่าวถึงจากบุคคลในวงการแฟชั่นเป็นจำนวนมาก ความสำเร็จดังกล่าว ทำให้สมชายสามารถขยายร้าน โดยเปิดร้านแห่งที่ 2 ที่สยามเซ็นเตอร์ และออกเสื้อผ้าแนวใหม่เป็นคนแรกเรียกว่า เสื้อผ้าสำเร็จรูปพร้อมใส่ (Ready-to-wear) เพื่อตอบสนองลูกค้ากลุ่มใหม่ จนประสบความสำเร็จและได้รับการกล่าวขานว่าเป็นปรมาจารย์และต้นแบบของนักออกแบบแฟชั่นเมืองไทย

สมชาย แก้วทองมีความโดดเด่นในการออกแบบเสื้อผ้าที่มีแนวคิดหัวก้าวหน้ารุ่นแรกๆ ของประเทศไทย โดยใช้ลักษณะเฉพาะตัว สร้างสรรค์ผลงานจนประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับ ทำให้เกิดแนวคิดร่วมสมัยที่มีอิทธิพลและสร้างแรงบันดาลใจต่อบุคคลในวงการแฟชั่นในรุ่นต่อมา รวมถึงสร้างแนวทางใหม่ ๆ ให้กับวงการแฟชั่นด้วย

ภาพประกอบ 55 KAI สมชาย แก้วทอง ดีไซเนอร์ผู้เป็นตำนานแห่งห้องเสื้อชั้นสูงของเมืองไทย เป็นระยะเวลากว่า 45 ปีบนทางสายแฟชั่นและอาชีพดีไซเนอร์ ทำให้ผลงานของคุณไข่ ไม่ว่าจะเป็นชุดราตรี ชุดลำลอง หรือแม้แต่ชุดเจ้าสาวที่เป็นที่นิยมอย่างยิ่งมาช้านาน อยู่บนมาตรฐานที่ลูกค้าทุกคนให้ความไว้วางใจ

ที่มา : http://poh-chang.blogspot.com/2018/01/kai-boutique-2560.html, **เข้าถึงเมื่อ** 5 **มิถุนายน** 2566

ภาพประกอบ 56 งานแฟชั่นโชว์จากแบรนด์ KAI Boutique โดยทั้ง 2 โชว์ได้แรงบันดาลใจมาจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผู้ปลุกกระแสของผ้าไทยให้คนไทยและต่างชาติได้เห็นถึงความงดงามของผ้าไทยนั่นเอง

ที่มา : https://www.sanook.com/women/116753/ , เข้าถึงเมื่อ 5 มิถุนายน 2566

แบรนด์ธีระพันธ์

แบรนด์หนึ่งที่เป็นแบรนด์สำคัญที่ได้ถวายงานรับใช้เบื้องยุคลบาทพระบรมวงศานุวงศ์ ได้แก่ แบรนด์ธีระพันธ์ ก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ.2522 (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม , 2563)โดย ธีระพันธ์ วรรณรัตน์ เริ่มสนใจแฟชั่นตั้งแต่อายุ 10 ปี เนื่องจากติดตามมารดา คุณหญิงเจ้าฉมชบา (ณ เชียงใหม่) วรรณรัตน์ ไปยังร้านคลังแม่บ้าน บนถนนราชดำเนินและมีโอกาส ทำหน้าที่เป็นสไตลิสต์ส่วนตัวคอยดูแลการแต่งกายของมารดาทั้งการออกงานในประเทศไทยและติดตามไปยังต่างประเทศ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำแบรนด์เสื้อผ้าของตนเอง

รูปแบบเสื้อผ้าที่เรียบง่ายและแอบซ่อนรายละเอียดที่โดดเด่นและประณีตของธีระพันธ์ทำให้มีโอกาสเข้าร่วมงานจัดแสดงแฟชั่นผ้าฝ้ายไทยของโครงการของศูนย์ศิลปาชีพที่โอเรียลเต็ล พลาซ่าใน พ.ศ.2523 (Vouge, 2563) ทั้งยังได้รับการติดต่อจากนิตยสารลลนา ขอนำชุดจากการแสดง โชว์ครั้งนั้นไปถ่ายแฟชั่นเซ็ทลงนิตยสาร ส่งผลให้ชื่อของธีระพันธ์กลายเป็นรู้จักในทันที ต่อมาธีระพันธ์ได้รับการติดต่อจากท่านผู้หญิงวิยะฎา กฤดากร ณ อยุธยา ให้ร่วมเข้าถวายงานแฟชั่นโชว์ หน้าพระที่นั่ง ณ ศาลาสหทัยสมาคมในพระบรมมหาราชวัง ชื่องาน “หนึ่งในร้อย” และได้รับการทาบทามให้เข้ามาถวายงานด้านการตัดฉลองพระองค์ถวายสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชนนีพันปีหลวง ซึ่งฉลองพระองค์ชุดแรกที่ธีระพันธ์เป็นผู้ตัดถวาย คือ ผ้าชาวเขาสีม่วง ทรงฉลองพระองค์ขณะตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร ภูมิพลอดุลยเดช มหาราช บรมนาถบพิตร ในการแปรพระราชฐานไปประทับแรมที่จังหวัดเชียงใหม่ (โว้ค แมกกาซีน, 2562) หลังจากนั้นธีระพันธ์จึงได้ถวายงานรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทอย่างใกล้ชิดต่อเนื่องมา นานกว่า 20 ปี จวบจนกระทั่งปัจจุบัน ธีระพันธ์ยังเป็นผู้ตัดเย็บฉลองพระองค์ผ้าไทยพระราชนิยมและผ้าไทยประยุกต์ของพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตน์ราชกัญญา (Vouge, 2563.ออนไลน์) ทั้งในพระราชพิธีสำคัญหรือในการเสด็จทอดพระเนตรการแสดงแฟชั่นโชว์ระดับโลก ซึ่งนับเป็นการเผยแพร่ความ วิจิตรงดงามของผ้าไทยให้ชาวโลกได้ชื่นชม ด้วยรูปแบบที่เรียบ โก้ ไม่หวือหวา ขณะที่ให้ ความสำคัญกับรายละเอียดของเสื้อผ้าและความเหมาะสม ถูกต้องตามกาลเทศะ เป็นเหตุผลที่ทำให้แบรนด์ธีระพันธ์อยู่คู่วงการแฟชั่นไทยมาหลายสิบปีและเป็นตัวอย่างของความสำเร็จในฐานะดีไซเนอร์เจ้าของแบรนด์เสื้อผ้าที่คงความนิยมและยืนหยัดในวงการแฟชั่นมานาน และในฐานะคนไทยที่ได้รับพระราชทานพระวโรกาสให้ได้รับหน้าที่ช่างฉลองพระองค์ หน้าที่อันทรงเกียรติที่น่าภาคภูมิใจที่สุดในชีวิต

ภาพประกอบ 57 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ ทรงเป็นผู้แสดงแบบกิตติมศักดิ์ในงานแฟชั่นโชว์ฉลองครบรอบ 40 ปีของ ห้องเสื้อธีระพันธ์ ให้กับ ป้อม-ธีระพันธ์ วรรณรัตน์

ที่มา : https://praew.com/luxury/240434.html, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 58 ธีระพันธ์ วรรณรัตน์ ดีไซเนอร์ที่ทำฉลองพระองค์ชุดไทยให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ

ที่มา : https://www.vogue.co.th/fashion/article/hrhtirapan, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

แบรนด์พิจิตรา

ดีไซน์เนอร์ไทยระดับตำนาน “คุณพิจิตรา บุณยรัตพันธุ์” เจ้าของแบรนด์ชั้นนำที่มีผลงานเป็นที่ชื่นชมในระดับสากลอย่าง PICHITA ที่ยืนหยัดอยู่ในวงการแฟชั่นไทยมายาวนาน ได้เผยถึงความภาคภูมิใจที่ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานครั้งนี้ “จากการที่ได้ถวายงานในการสนับสนุนงานมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ มานานกว่า 20 ปี ทำให้ได้ซึมซาบถึงคุณค่าของผ้าและงานปักที่เลือกใช้ในการตัดเย็บมาตลอดว่าเป็นภูมิปัญญาไทยที่มีคุณภาพสูงและมีคุณค่ามาก

แบรนด์พิจิตราก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ.2523 (ELLE THAILAND ,2558.ออนไลน์) โดย พิจิตรา บุณยรัตพันธุ์ ลูกสาวของอาจารย์ลำยงค์บุญยรัตพันธุ์ ผู้ก่อตั้งห้องเสื้อระพีและช่างฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในช่วงแรกพิจิตราไม่ได้สนใจในการทำเสื้อผ้า เพราะคลุกคลีอยู่ในร้านตัดเสื้อของคุณแม่ ทำให้เห็นถึงความยากลำบากของอาชีพช่างเสื้อ แต่ด้วยปัญหาของครอบครัวในตอนนั้นทำให้พิจิตราจึงเลือกอาชีพช่างตัดเสื้อ เพื่อช่วยคุณแม่และมีโอกาสไปเรียนต่อที่ฝรั่งเศสทางด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า ทำให้ได้รับความรู้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าชั้นสูงและเสื้อผ้าสำเร็จรูป จึงกลับมาเปิดแบรนด์ของตัวเอง

รูปแบบเสื้อผ้าของพิจิตราแตกต่างจากแบรนด์อื่น ๆ เอกลักษณ์การนำผ้าไทยมาออกแบบเสื้อผ้า ส่งผลให้แบรนด์มีชื่อเสียงเป็นวงกว้าง และเป็นที่กล่าวถึงทั้งในและนอกของวงการแฟชั่น ทำให้พิจิตราได้มีโอกาสถวายงานรับใช้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ด้วยการทำชุดฉลองพระองค์ร่วมกับอาจารย์ลำยงค์และยังมีโอกาสเป็นตัวแทนประเทศไทยไปเผยแพร่วัฒนธรรมและสินค้าในนามผลิตภัณฑ์โครงการศิลปาชีพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงในหลายประเทศ เช่น สิงคโปร์ จีน ฝรั่งเศส และ ออสเตรเลีย นอกจากนี้ยังเป็นห้องเสื้อไทยแบรนด์แรกที่ได้รับเชิญไปจัดแสดงแฟชั่นในมิลานแฟชั่นวีค (Milam Fashion Week) ด้วยความโดดเด่นของรูปแบบและความสามารถของพิจิตราทำให้แบรนด์พิจิตราเป็นต้นกำเนิดของนักออกแบบเสื้อผ้าไทยในรุ่นถัดมา

ภาพประกอบ 59 คอลเลคชั่น Ready To Wear Collection ของแบรนด์ PICHITA

ที่มา :

https://lofficielthailand.com/2017/02/generations-of-icon/lofficielthailand-pichita-เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 60 บุคคลผู้มีชื่อเสียง สวมใส่ชุดผ้าไทยจากแบรนด์พิจิตรา เข้าร่วม งาน ‘สยามพัสตรา ภูษาสง่าศิลป์ เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 90 พรรษา 12 สิงหาคม 2565’ ณ แกรนด์บอลรูม โรงแรมแกรนด์ ไฮแอท เอราวัณ กรุงเทพฯ

ที่มา : https://www.thaitextile.org/th/insign/detail.3081.1.0.html, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

แบรนด์โพเอ้ม

แบรนด์ที่สาม โพเอ้ม (POEM) ก่อตั้งใน พ.ศ.2549 (วรรณชนก บุญปราศภัย, 2559) โดยชวนล ไคสิริ เจ้าของแบรนด์ใช้ประสบการณ์จากการทำละครเวทีของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการออกแบบเสื้อผ้าในยุคสมัยที่แตกต่างกันไปตามบทละคร โดยเฉพาะละครพีเรียดย้อนยุค ประกอบกับกิจการร้านตัดเสื้อของครอบครัว ทำให้ชวนลต้องการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าของร้านให้ทันสมัยมากขึ้น จึงตัดสินใจเปิดร้านเสื้อผ้าของตัวเองภายใต้ชื่อแบรนด์โพเอ้ม โดยมีชวนลเป็นดีไซเนอร์และมีช่างตัดเย็บ ซึ่งเป็นลูกน้องเก่าของร้านตัดเสื้อคุณแม่จำนวน 4 - 5 คน โดยเปิดสาขาแรกที่สยามสแควร์ ช่วงแรกของการเปิดร้าน ลูกค้าส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิงวัยทำงาน โพเอ้มเริ่ม เป็นที่รู้จักในวงสังคมมากขึ้นจากการแนะนำลูกค้าเดิมโดยการบอกต่อ ทำให้นักแสดงและบุคคลที่ มีชื่อเสียงเริ่มให้ความสนใจและหันมาสวมใส่

ความโดดเด่นของลักษณะรูปแบบเสื้อผ้าของโพเอ้มที่มีลักษณะเฉพาะ โดยเป็นรูปแบบ เสื้อผ้าในเหมือนในช่วงทศวรรษ 1950 นำมาออกแบบให้ทันสมัยมากขึ้น เห็นได้จากรูปแบบของ เสื้อผ้าในคอลเลคชั่น ออลเซนท์ (All Saint) ที่มีลักษณะรูปแบบของเสื้อผ้าแบบเสื้อเกาะไหล่ กระโปรงบาน รูปแบบแฟชั่นในช่วง ทศวรรษที่ 1950 ที่โพเอ้มได้นำกลับมาทำใหม่จนกลายเป็นที่นิยมในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดเสื้อผ้าในลักษณะคล้ายกันนี้ในแบรนด์ต่างๆ แต่ด้วยรูปแบบเสื้อผ้าของโพเอ้ม นำรูปทรงของรูปเรขาคณิตมาไว้ในการออกแบบเสื้อผ้า สังเกตได้จากชุดของโพเอ้มทุกชุดจะมีเส้นด้านข้างเส้นที่เรียกว่า Second line เป็นการเล่นแสงและเงาให้รูปร่างของผู้หญิงดูมีมิติมากขึ้น รวมถึงการนำคอร์เซท (Corset) มาเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบเสื้อผ้าที่ยังไม่มีแบรนด์ไหนนำมาใช้ ทำให้ผู้ที่สวมใส่เสื้อผ้าของโพเอ้มมีรูปร่างชัดเจน เน้นอก เอว สะโพก ประสบการณ์และรูปแบบเสื้อผ้าที่แตกต่าง ทำให้โพเอ้มขึ้นชื่อว่าเป็น 1 ใน 5 แบรนด์เสื้อผ้าไทยที่ผู้หญิงไทยอยากสวมใส่มากที่สุด

ภาพประกอบ 61 ญาญ่า อุรัสญา นักแสดงชื่อดัง สวมใส่ชุดผ้าไทยจากแบรนด์โพเอ้มไปร่วมงานที่ประเทศฟิลิปปินส์

ที่มา : https://mthai.com/lifestyle/fashion/42290.html, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 62 คอลเลคชั่น CRUISE 2022 ที่ POEM เริ่มตัดและออกแบบผ้าไทยมากขึ้น

มา : https://poembangkok.com/collections/timeless-collections/, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

แบรนด์อาซาว่า

พลพัฒน์ อัศวะประภา นายกสมาคมแฟชั่นดีไซเนอร์กรุงเทพ (Bangkok Fashion Society หรือ BFS) ดีไซน์เนอร์เจ้าของแบรนด์ดังอย่าง ASAVA ที่โดดเด่นในการออกแบบเสื้อที่มีความคลาสสิคแต่ลงตัวสำหรับผู้หญิงสมัยใหม่ อาซาว่าเป็นที่รู้จักมากขึ้นใน พ.ศ.2559 (วรรณชนก บุญปราศภัย, 2567) เมื่อนักแสดงอย่าง ดาวิกา โฮร์เน่ สวมชุดจากแบรนด์เข้าร่วมงาน Magnum Global Event ที่เมืองคานส์ ประเทศฝรั่งเศส ในฐานะ Magnum Brand Ambassador จากประเทศไทย (Nation , 2559) จากผลงานนี้ทำให้อาซาว่าได้รับการติดต่อจากกองประกวดมิสยูนิเวิร์สในการออกแบบชุดให้กับนางงามสำหรับการเข้าประกวดตั้งแต่ พ.ศ.2558 และทุกชุดของอาซาว่าเป็นที่กล่าวถึงจากสำนักพิมพ์ในประเทศและต่างประเทศว่าเป็นชุดราตรีที่สวยมากที่สุดชุดหนึ่งบนเวทีประกวดและเป็นชุดราตรีที่แสดงถึงความสง่างาม ซึ่งเกิดจากการประยุกต์ความสมัยใหม่ของรูปแบบเสื้อผ้าเข้ากับผ้าไทยดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำประเทศไทยได้อย่างลงตัว อาซาว่าขยายการแบรนด์การทำเสื้อผ้าไปสู่การทำร้านอาหาร ภายใช้ชื่อ ซาว่า ไดนิ่ง (Sava Dining) ที่ห้างสรรพสินค้าเอ็มควอเทีย (Emquatier) ใน พ.ศ.2558 (Asava group, 2566) ภายในร้านตกแต่งรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ที่ทันสมัยของอาซาว่าและใช้สีประจำของแบรนด์ คือ สีน้ำเงินและขาวในการตกแต่ง ซึ่งเป็นสีที่เป็นเอกอักษณ์ที่เชื่อมโยงมาจากแบรด์เสื้อผ้า ประสบการณ์และการทำงานในหลายด้านของพลพัฒน์ทำให้อาซาว่ากลายเป็นแบรนด์ที่มีชื่อเสียงทั้งในและนอกในประเทศ รวมถึงเป็นห้องเสื้อชั้นนำของประเทศไทยที่ถูกพูดถึงและ เป็นที่ยอมรับในวงการแฟชั่น

ต่อมาอาซาว่าได้ขยายแบรนด์โดยมีการนำผ้าไทยมาตัดมาเป็นเสื้อผ้า ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากความสิริโฉมและพระอัจฉริยะภาพของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงพระราชกรณียกิจไปด้วยความอ่อนโยนและแข็งขันแก่ราษฎรมาโดยตลอด โดยใน พ.ศ.2560 (นภษร ศรีวิลาศ , 2563) ได้นำผ้าไหมปักธงชัย ของจังหวัดนครราชสีมามาตัดเย็บเสื้อผ้าให้แก่ "โยเกิร์ต-ณัฐฐชาช์ บุญประชม" และ "ซาร่า เล็กจ์" เพื่อใช้เข้าร่วมในงานคานส์ ที่ประเทศฝรั่งเศส ในฐานะตัวแทนของแบรนด์ “ไพเพอร์ ไฮด์ซีค” (Piper Heidsieck) ซึ่งการนำผ้าไหมของไทยมาตัดเย็บเป็นแบบสมัยนิยม ผนวกเข้ากับเอาเอกลักษณ์ของแบรนด์อย่างการผสมผสานความอ่อนโยนของผู้หญิงเข้ากับความแข็งแกร่งของผู้ชายจนเกิดเป็นความลงตัวในงานดีไซน์ชิ้นนี้โดยใช้เทคนิคพิเศษกับการปักลายปักที่ถูกร้อยปักอยู่บนผ้าไหมในลวดลายเชิงกราฟฟิกทำให้ดูแปลกใหม่แล้วยังนำเสนอความร่วมสมัยให้แก่ผ้าไหมไทยอีกด้วย

ความสำเร็จของอาซาว่าในต่างประเทศ ส่งผลให้ใน พ.ศ. 2564 แบรนด์ อาซาว่าได้มีโอกาสที่สำคัญ ในการออกแบบชุดให้กับ ลิซ่า ลลิษา มโนบาล ในการซิงเกิลเดี่ยวเพลง

LALASA แห่งวง Blackpink โดยชุดดังกล่าวตัดเย็บจากผ้าไหมยกลำพูนลายพานจักรพรรดิยกทองประดับด้วยคริสตัลจาก Swarovski ด้วยมืออย่างประณีต ส่วนโครงชุดได้ดัดแปลงมาจากการห่มสไบ ซึ่งเป็นผ้าไหมที่ยาวไปถึงพื้น เข้าชุดกับมินิสเกิร์ตจับจีบแยกชิ้นที่ได้แรงบันดาลใจมาจากการนุ่งผ้าซิ่น เพื่อเน้นสรีระและคาแรกเตอร์ที่โดดเด่นของ Lisa และเพิ่มความร่วมสมัยในแบบของ Asava ซึ่งคล้ายกับชุดราตรีห่มสไบสีเข้มของ น้ำตาล-ชลิตา ส่วนเสน่ห์ ในการประกวด Miss Universe ปี 2016 หมู-พลพัฒน์ อัศวะประภา ได้เล่ากระบวนการการร่วมงานครั้งสำคัญครั้งนี้ว่า “..ผมได้รับการติดต่อจาก YG Entertainment ว่าอยากที่จะร่วมงานกับ Asava ในการทำชุดจากผ้าไทยให้กับศิลปินในสังกัด การทำงานทุกอย่างเป็นความลับทั้งหมด และเป็นการทำงานระยะไกล ด้วยระยะเวลาที่จำกัด ทำให้เราต้องมีความชัดเจนและความละเอียดในเรื่องของโจทย์การทำงาน โดยเฉพาะในเรื่องของสัดส่วน ซึ่งเป็นการทำงานจากตัวเลขในกระดาษ...” (วรรณชนก บุญปราศภัย, 2567)

จากความเป็นเอกลักษณ์ของแบรนด์ ความสวยงามของผ้า ผนวกรวมกับลักษณ์ความเป็นไทย สร้างความโดดเด่นสะดุดตาให้กับเหล่าแฟนคลับและผู้รับชมมิวสิกวิดีโอจากทั่วโลก นับว่าเป็นหนึ่งในความภูมิใจของแบรนด์ ASAVA ที่ได้ก้าวสู่การทำงานกับศิลปินระดับโลกอีกครั้ง และถือว่าเป็นความสำเร็จของแบรนด์ที่เป็นพลังช่วยขับเคลื่อนผ้าไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับสากลอีกด้วย

ภาพประกอบ 63 ชุดผ้าไทยที่ออกแบบให้ลิซ่า พิเศษโดย Asava ตัดเย็บจากผ้าไหมยกลำพูน ลายพานจักรพรรดิยกทองประดับด้วยคริสตัลจาก Swarovski ที่บรรจงปักด้วยมือทั้งตัว

ที่มา : https://asavagroup.com/exclusive/lalisa-blackpink/, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 64 คอลเลคชั่นชุดผ้าไทยที่ตัดโดยแบรนด์อาซาว่า ร่วมงาน Vogue Gala 2019

ที่มา : https://www.vogue.co.th/fashion/article/bestdressofvoguegala2019, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 65 :ซาร่า เล็กจ์ และ โยเกิร์ต สวมชุดผ้าไหมไทยบนพรมแดงเมืองคานส์ ผลงานออกแบบของ ASAVA ที่เมืองคานส์ ประเทศฝรั่งเศสในฐานะตัวแทนของแบรนด์แชมเปญระดับโลก Piper Heidsieck

ที่มา : https://www.vogue.co.th/fashion/article/sarabandyoghurtincannes72th, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

แบรนด์วทานิกา

แบรนด์เสื้อผ้าที่ก่อตั้งโดยวทานิกา ปัทมสิงห์ ณ อยุทธยา เริ่มต้นจากความสนใจในการทำเครื่องหนังและก่อตั้งแบรนด์กระเป๋าภายใต้ชื่อของตนเอง ใน พ.ศ.2553 (Vouge Magazine, 2562.ออนไลน์) โดยออกแบบกระเป๋าตามความต้องการของลูกค้าและได้รับผลตอบรับเป็นอย่างดี ทำให้วทานิกาขยายการผลิตไปสู่การตัดเย็บเสื้อผ้าใน พ.ศ.2555 รูปแบบการนำเสนอแบรนด์ที่แตกต่างจากแบรนด์อื่น โดยการนำเสนอตัวตนและการใช้ ชีวิตผ่านทางรูปแบบของเสื้อผ้า รวมถึงดีไซน์ที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์ ใช้วัสดุคุณภาพดี การตัดเย็บ อย่างประณีต รูปแบบที่หรูหราและเซ็กซี่ แต่ดูไม่โป๊ จนเกินไป สามารถสวมใส่ได้ทั้งใน ชีวิตประจำวันและโอกาสพิเศษต่างๆ ทำให้บุคคลที่มีชื่อเสียงทั้งภายในประเทศและภายนอก ประเทศให้ความสนใจในชุดของวทานิกา เช่น อารยา เอ ฮาร์เก็ต เทเลอร์ สวิฟท์ อเรียนา แกรนเดและ คารา เดเลวีนจ์ เป็นต้น นอกจากนี้การท รายการออนไลน์อย่าง ดีส อีส มี วทานิกา (This is me Vatanika) เป็นรายการเรียลลิตี้โชว์ที่นำเสนอตัวตน แฟชั่น รูปแบบการใช้ชีวิต รวมถึงภาพลักษณ์ของแบรนด์วทานิกา ยังเป็นการต่อยอดโดยการใช้สื่อสังคมนำเสนอภาพลักษณ์ของแบรนด์ให้เข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น ส่งผลให้แบรนด์กลายเป็นที่พูดถึงอย่างมากในสังคมไทย รวมถึงประสบการณ์ที่สะสมมานาน ทำให้วทานิกาประสบความสำเร็จทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ภาพประกอบ 66 วทานิกา ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา เจ้าของและนักออกแบบแบรดน์วทานิกา สวมใส่ชุดผ้าไทยที่ตัดจากหนึ่งในคอลเลคชั่นของวทานิกา

ที่มา : https://praew.com/luxury/52422.html/2, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 67:วทนิกาคอลเลคชั่นที่ตัดเย็บจากผ้าไทย

ที่มา : https://www.matichonweekly.com/publicize/article_138939, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 68 พรปวีณ์ นีระสิงห์ สวมชุดกระโปรงเกาะอกผ้าไหมมัดหมี่ เข็มขัดผ้าไหม จาก Vatanika และ มรกต แสงทวีป ในลุคเท่กับชุดสูทกางเกงผ้าไหมมัดหมี่เข้าชุด จาก Vatanika เช่นกัน

ที่มา : https://www.vogue.co.th/fashion/article/bestdressofvoguegala2019, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

แบรนด์ HOOK's by Prapakas

ประภากาศ อังศุสิงห์ ดีไซเนอร์ไทย เจ้าของแบรนด์ HOOK'S ที่โลดแล่นอยู่ในวงการแฟชั่นมากกว่า 10 ปี ซึ่งช่วงแรกทางแบรนด์ผลิตเสื้อผ้ามาเพื่อขายให้กับผู้บริโภค เป็นเสื้อผ้าแบบเรดี้ทูแวร์ แต่ต่อมาทางแบรนด์ Hook's เปลี่ยนทิศทางของแบรนด์โดยได้นำเสื้อผ้ามาเพื่อสำหรับการเดินแบบในแฟชั่นโชว์เดียวอย่างเดียว ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความแปลกใหม่ในแบรนด์นักออกแบบไทยเป็นอย่างมาก และด้วยรูปแบบการตัดเย็บเสื้อผ้าที่ไม่เหมือนใคร ผสมผสานกับรูปแบบของการแสดงที่อลังการและแตกต่าง และลักษณะที่โดดเด่นของการออกแบบเสื้อผ้าของฮุกที่ทำให้เป็นที่กล่าวถึงมากที่สุดคือ โชว์ "Ayara in 9 ช้างเผือกของในหลวง" ใน พ.ศ. 2560 จากโชว์ชุดนี้ทำให้คนทั้งประเทศต้องหันมาสนใจแบรนด์ฮุกมากยิ่งขึ้น และทำให้แบรนด์ฮุกได้มีโอกาสเข้าร่วมประกวดออกแบบชุดประจำชาติไทยของมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ใน พ.ศ. 2560 (Hello Thailand, 2561.ออนไลน์) และได้รับรางวัลชนะ คือชุดเมขลาล่อแก้วที่ มารีญา พูลเลิศลาภ สวมใส่ไปร่วมประกวด มิสยูนิเวิร์ส 2017

ภาพประกอบ 69 ประภากาศ อังศุสิงห์ เจ้าของและนักออกแบบแบรนด์ Hook,s

ภาพประกอบ 70 โชว์ชุด “Ayara in 9 ช้างเผือกของในหลวง” ในปีพ.ศ. 2560 ที่ตัดเย็บจากผ้าไทย ที่ทำให้แบรนด์ HOOK’s กลายเป็นที่รู้จัก

ที่มา : https://th.hellomagazine.com/fashion/fashion-updates/the-first-ever-bmw-x2/, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

แบรนด์ Ek Thongprasert

ด้วยภูมิหลังทั้งในด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ และแฟชั่นดีไซน์ทำให้ ‘เอก ทองประเสริฐ’ ดีไซเนอร์และเจ้าของแบรนด์ Ek Thongprasert ยังคงเอกลักษณ์ของงานลักษณะโครงสร้างเสมือนประติมากรรมบนเรือนร่างของมนุษย์ จากความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจากทั่วทุกมุมโลกได้ทำให้เริ่มเข้าสู่การศึกษาและทำงานเกี่ยวกับผ้าไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาปฏิเสธมาโดยตลอด แต่เขากลับพยายามตีโจทย์เอกลักษณ์ของผ้าไทยที่โดดเด่นในเรื่องสีและลวดลาย จากรอยต่อระหว่างวัฒนธรรมกระแสหลักกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ออกมาเป็นคอลเลกชั่นที่ใช้ชื่อว่า “บทสนทนาของคนต่างถิ่น”

เอก ทองประเสริฐ ได้รับรางวัลการันตีระดับสากล ทั้งรางวัลชนะเลิศ Fashion Collection of the year, International Talent Support ประเทศอิตาลี และ Fashion week Brussels ที่ประเทศเบลเยี่ยม คอลเล็กชั่นแรกภายใต้แบรนด์ Ek Thongprasert เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2552 (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2567.ออนไลน์) ซึ่งผลงานที่สร้างชื่อให้เขาเป็นอย่างมาก คือสร้อยเพชรรูปทรงคลาสสิกที่นำมาทวิสต์ด้วยซิลิโคนสีสันจัดจ้าน ต่อมาในพ.ศ. 2554 เอก จึงเปิดไลน์แบรนด์แฟชั่นในชื่อ Curated เสื้อผ้าและเครื่องประดับในสไตล์ Daywear ซึ่งโดดเด่นด้วยแนวคิดของการเป็น Curator นำงานศิลปะที่ประทับใจมาปรับให้อยู่ในรูปแบบของแฟชั่น นับเป็นงานแห่งความคิดสร้างสรรค์และการทดลองสิ่งใหม่ๆ ที่ส่งให้แบรนด์เกิดความแตกต่างส่วน Ek Thongprasert คือตัวแทนของความหรูหราในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะนำเสนอผ่านค็อกเทลเดรส อีฟนิ่ง เดรส หรือเครื่องประดับ ลักษณะเด่นของเสื้อผ้า และเทคนิคพิเศษ ความโดดเด่นของแบรนด์

เอก ทองประเสริฐ มีแนวคิดที่ทันสมัย**ทำให้ได้นำผ้าฝ้าย** ซึ่งเป็นสิ่งทอสำคัญสำหรับคนไทย มาใช้ในการสร้างอาชีพและรายได้ ให้กับชาวบ้านให้พออยู่พอกินได้ โดยการสร้างค่านิยมคนไทยยังช่วยกันสนับสนุนการใส่ผ้าฝ้ายพื้นเมือง ตามที่สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่มีพระราชประสงค์ให้ราษฎรมีอาชีพการทอผ้าฝ้าย สร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้ยั่งยืน ซึ่งในงาน ‘ฝ้ายทอใจ ครั้งที่ 10’ ภายใต้แนวคิด ‘วิถีไทย ร่วมสมัย ด้วยฝ้ายทอมือ’ ที่ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) หรือ SACICT ได้จัดขึ้น จึงมีกิจกรรมไฮไลท์เพื่อให้ชาวไทยได้ตระหนักถึงการใช้ผ้าฝ้าย ด้วยการเชื้อเชิญเอก ทองประเสริฐ มาร่วมออกแบบเสื้อผ้าคอลเลกชั่นพิเศษ แปลงผ้าฝ้ายไทยให้เป็นแฟชั่นนำสมัย

ในการนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ทอดพระเนตรแฟชั่นโชว์ผ้าฝ้ายชุด “แสงเดือน” (Magic Beams) ที่รังสรรค์ความงดงามผ่านแรงบันดาลใจมาจากผ้าฝ้ายทอลิมิเต็ด อิดิชั่น 5 ลายพิเศษจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้แก่ ลายกุหลาบควีนสิริกิติ์ เส้นสีของผีเสื้อ ปลาตะเพียนทองในสายน้ำพระทัย สีสวยบนบอนสี และลายปูราชินี ดีไซน์ออกมานำเสนอประกอบท่วงทำนองอันไพเราะอ่อนหวานของบทเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 28 บทเพลง ‘แสงเดือน’ ซึ่งอก ทองประเสริฐ ได้นำลวดลายทั้ง 5 มาใส่รายละเอียดและเทคนิคการตัดเย็บเสื้อผ้าจากชุดของหญิงสาว ในยุคโรแมนติก ใน ค.ศ.1880 ในยุคนั้นวงการแฟชั่นของโลกได้หันมาสนใจในการตัดเย็บเสื้อผ้า ที่สะท้อนถึงความอ่อนหวานของ หญิงสาว ซึ่งสอดคล้องกับชื่อแฟชั่นโชว์ “แสงเดือน” ที่ผสมผสานระหว่างความโรแมนติกของยามค่ำคืน และความงามของผู้หญิงไว้เป็นหนึ่งเดียวกัน ถ่ายทอดออกมา

ทั้งหมด 22 ชุด ทั้งรูปแบบชุดราตรี ชุดลำลอง ชุดคู่แม่ลูก รวมถึงชุดของสุภาพบุรุษที่ดีไซน์ให้มีเทกเจอร์หลากหลาย สร้างความโมเดิร์นและมีเสน่ห์เข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว สนับสนุนให้ผ้าไทยได้รับการสนับสนุนและเป็นการตอกย้ำว่าผ้าไทยสวยไม่แพ้ชาติใดในโลก

ภาพประกอบ 71 เอก ทองประเสริฐ ไทยดีไซน์เนอร์ชื่อดัง มาร่วมออกแบบเสื้อผ้าคอลเลกชั่นพิเศษ โดยการนำผ้าฝ้ายไทยให้เป็นแฟชั่นนำสมัยภายใต้แนวคิด ‘วิถีไทย ร่วมสมัย ด้วยฝ้ายทอมือ’ ที่ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) หรือ SACICT

ที่มา : https://th.hellomagazine.com/fashion/fashion-updates/cotton-desing-by-ek-thongprasert/, เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2566

แบรนด์นักออกแบบไทยที่กล่าวมาข้างต้น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของแบรนด์นักออกแบบไทย ที่ให้ความสนใจในการตัดเย็บเสื้อผ้าด้วยผ้าไทย และแต่ละแบรนด์ล้วนมีจุดเด่นและเอกลักษณ์ของรูปแบบเสื้อผ้าที่ต่างกัน โดยมีการออกแบบตามความชอบ แรงบันดาลใจ และตามลักาณะผู้หญิงในอุดมคติของเจ้าของแบรนด์ ส่งผลให้รูปแบบของเสื้อผ้าในแต่ละแบรนด์ถ่ายทอดความเป็นผู้หญิงผ่านรูปแบบเสื้อผ้าที่ต่างกัน แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปทรงและลักษณะของเสื้อผ้าแบบใด ต่างก็สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทยและอุตสาหกรรมแฟชั่นไทยเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก

2.4 แบรนด์ผ้าไทยกับดีไซเนอร์ท้องถิ่น

นอกจากแบรนด์นักออกแบบไทยที่ที่เป็นตัวช่วยการสนับสนุนการนำผ้าไทยกลับมามีในกระแสสังคมแล้ว ยังมีแบรนด์ผ้าไทยที่ตัดเย็บจากดีไซเนอร์ท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการเติบโตของวงการผ้าไทยอีกด้วย โดยแบรนด์เหล่านี้ เกิดขึ้นจากความตั้งใจของลูกหลานกลุ่มคนในชุมชนทอผ้าที่มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาการทอผ้าและการตัดเย็บไปสู่ระดับสากล และต้องการทำให้ผ้าไทยกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย และเป็นการผลักดันผ้าไทยไปสู่ตลาดโลกด้วย ซึ่งในแต่ละภูมิภาค สามารถจำแนกผ้าได้ออกไปตามภูมิภาคนั้นๆ **ลายผ้าแต่ละลายยังล้วนมีประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่นั้น ๆ จนนับเป็นอัตลักษณ์จังหวัด**

ภาพประกอบ 72 ภาพประกอบ 73ผ้าพื้นเมืองของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย

ที่มา : ร้านแพรอาภา ห้องผ้าไหม

ภาพประกอบ 74 แผนที่ผ้าพื้นเมืองในประเทศไทย

ที่มา :ร้านแพรอาภา ห้องผ้าไหม

แบรนด์ T-ra

ธีระ ฉันทสวัสดิ์ แบรนด์นักออกแบบผ้าไทยที่มีคนพูดถึงและจับตามองมากที่สุดแบรนด์หนึ่ง ด้วยความโดดเด่นของการออกแบบลายผ้าโดยใช้เทคนิคต่างๆ ที่เกิดจากการทำมือผสมผสานการทอลายด้วยการใช้เทคนิคใหม่ ๆ ทั้งแบบดั้งเดิมจนถึงแบบใหม่ที่คิดค้นขึ้นมาด้วยตัวเอง มีรูปแบบที่เรียบง่ายแต่ซับซ้อน โดยอาศัยเทคนิคการจับเดรป (Draping **คือ การตกแต่งและจัดวางผ้าบนหุ่นใช้การตกถ่วงของผ้ามาประดับตกแต่งเสื้อผ้า เป็นเทคนิคการทำเสื้อผ้าแบบกูตูร์ ที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ความชำนาญ และความปราณีต**) ผสานกับโครงสร้างการตัดเย็บของแฟชั่นชั้นสูง พร้อมทั้งผสมกับรูปแบบเสื้อผ้าแนวเรดดี้ทูแวร์ ในแบบที่แตกต่าง เปิดตัวครั้งแรกใน พ.ศ. 2550 (เกวลิน ศักดิ์สยามกุล, 2564) ด้วยคอลเลคชั่น “Sailing away” ได้แรงบันดาลใจจากบรรยากาศการพักผ่อนริมชายทะเลและเรือใบ ผืนผ้าใบขนาดใหญ่ที่ขึงตรึงบนเสากระโดงเรือแต่กลับพลิ้วไหวยามถูกลมพัด กลายมาเป็นคอลเลคชั่นผ้าริเนียว (Lineal) ซึ่งเป็นผ้าที่มีส่วนผสมของใยฝ้ายธรรมชาติกับใยโพลีเอสเตอร์ เนื้อผ้ามันวาว มีน้ำหนัก แต่บางเบารับกับอากาศร้อนชื้นในช่วงซัมเมอร์ เป็นต้น

ภาพประกอบ 75 Weave the Line ชุดกระโปรงยาวผ้าพิมพ์ลาย จาก Marimekko ผ้าไหมทอลาย (ใช้พันตัว) จาก กลุ่มชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ ผ้าทอลาย (ใช้โพกศีรษะ) จาก กลุ่มชาวบ้านจังหวัดลำพูน

ที่มา: นิตยสาร VOUGE ประเทศไทยฉบับเดือนมกราคม 2561

นอกจากนี้ธีระยังรับเป็นอาจารย์สอนแฟชั่นตามมหาวิทยาลัยและมอบความรู้การออกแบบลายผ้าแบบสมัยใหม่กับชาวบ้านกลุ่มทอผ้าในจังหวัดต่างๆ ให้สามารถสร้างสรรค์ผ้าไทยทอมือให้ดูร่วมสมัย ธีระกล่าวว่า...

> จริง ๆ เป็นโปรเจกต์ที่เรามีส่วนร่วมมานานแล้วตามงบประมาณของทางการที่ยังไม่สามารถต่อยอดได้อย่างเต็มรูปแบบนัก แต่เราคิดอยากทำให้มันเป็นประโยชน์แก่ชาวบ้านอย่างเป็นจริงเป็นจังมากกว่านี้ จนเมื่อปีที่แล้วมีช่วงเวลาว่างตอนมหาวิทยาลัยปิดเทอมใหญ่นานกว่า 3 เดือน เลยโทรไปปรึกษากับรองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ว่าเราอยากไปช่วยเหลือชาวบ้านกลุ่มทอผ้า ไปให้คำปรึกษาในเรื่องที่เราพอจะมีความรู้และสามารถให้คำแนะนำเพิ่มเติมได้ พอได้รับการตอบกลับมาว่าให้เราไปช่วยได้ ก็ขึ้นรถไปเลย (มานิต มณีพันธกุล.2561.ธีระ ฉันทสวัสดิ์ ดีไซเนอร์ชื่อดังกับภารกิจกู้ลมหายใจผ้าไทยให้ไปไกลระดับโลก. ออนไลน์)

ธีระเริ่มต้นให้คำแนะนำใหม่ ๆ แก่ชาวบ้านที่เพชรบูรณ์เป็นที่แรกก่อนจะกระจายไปที่ภาคเหนือในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน เช่นเดียวกับภาคอีสานที่จังหวัดเลย ขอนแก่น บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ตามลำดับ ก่อนที่จะลงใต้ไปยังจังหวัดปัตตานี โดยแต่ละที่ที่เลือกไปมักจะเป็นผู้ประสานติดต่อไปเอง ซึ่งบางครั้งก็จะถูกตั้งคำถามจากชาวบ้านเรื่องผลประโยชน์ หลายครั้งถูกสอบถามว่ามาทำอะไร มาทำไม ทั้งจากชาวบ้านไปจนถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ซึ่งบางทีก็เกิดความเข้าใจผิด จนทำให้ธีระเรียนรู้ว่าต้องเริ่มต้นจากการไปติดต่อใคร อย่างไร เพื่อให้การลงพื้นที่ไปช่วยชาวบ้านสะดวกมากขึ้น

ในการลงพื้นที่แต่ละครั้งธีระเตรียมตัวและศึกษาข้อมูลเป็นอย่างดีเกี่ยวกับความถนัดของชาวบ้าน เอกลักษณ์ในการออกแบบของแต่ละจังหวัด ตลอดจนประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และความสนใจที่แตกต่างกันไป ก่อนจะนำมาประมวลและคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อนำไปแนะนำและชี้ชวนให้พวกเขาลองลงมือทำ โดยให้คำปรึกษาทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนสำเร็จออกมาเป็นชิ้นงาน สิ่งนี้เองทำให้ชาวบ้านในแต่ละจังหวัดที่ได้ไปลงพื้นที่มาให้ความเคารพ เชื่อมั่น และเชื่อใจเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับและนำมาซึ่งเสียงชื่นชมในตอนนี้

แม้ที่ผ่านมาทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการช่วยเหลือและสนับสนุนให้ผ้าไทยให้ได้รับความสนใจทั้งจากในและนอกประเทศอยู่โดยตลอด แต่จากที่ธีระลงไปทำงานอย่างจริงจังมองเห็นว่ายังมีปัญหาที่ถูกมองข้ามไปอยู่ ว่าบ่อยครั้งที่การส่งเสริมผ้าไทยมักไปเริ่มต้นที่ปลายทางแทนที่จะให้ความสำคัญกับต้นทาง ซึ่งก็คือกลุ่มชาวบ้านผู้ผลิต ไม่ใช่มองแค่ผลงานสุดท้ายที่ออกมาเท่านั้น อย่างโครงการ Tokyo Gift ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการของหนึ่งของรัฐบาล ที่นำดีไซ

เนอร์มาอยู่เรียนรู้กับชาวบ้านจริง ๆ จัง ๆ ก่อนที่จะช่วยกันสร้างงานออกไปวางขายต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นโครงการที่ดีและมีประโยนช์ต่อวงการผ้าไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งธีระมองว่าถ้าผ้าไทยได้รับการยอมรับในเวทีแฟชั่นระดับโลกต่อไปอีกนาน ๆ นั่นย่อมแสดงว่าความฝันของเขาในการผลักดันผ้าไทยให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

ภาพประกอบ 76 ธีระ ฉันทสวัสดิ์ แบรนด์นักออกแบบผ้าไทย ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในชุมชนทอผ้า

ที่มา : นิตยสาร GQ Thailand

แบรนด์ Muntra

จิรนันท์ สกุลตั้งไพศาล ดีไซเนอร์แบรนด์ผ้าไหมจากหนองคาย ก่อตั้งแบรนด์จากความประทับใจวัยเด็กที่ได้ไปรับเสด็จสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินมาทรงงานด้านผ้าไทย จึงเก็บแรงบันดาลใจนี้มาทำแบรนด์ผ้าที่อนุรักษ์ลายผ้าโบราณและเทคนิคเก่าแก่ต่างๆ ทั้งการใช้ไหมพื้นบ้าน สาวมือทอมือทุกขั้นตอน เห็นได้จากการใช้เทคนิคทอหลายรูปแบบ เส้นใยหลากหลายที่พุ่งไปมาอวดฝีมือชั้นเซียนของครูช่างหัตถศิลป์ ที่สวยงามไม่แพ้ผ้าทอของที่ไหน

จากความชอบส่วนตัวในเรื่องการช่วยเหลือสังคม และความต้องการที่จะอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมไทยถึงทำให้เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและกลุ่มชาวบ้าน เพื่อที่ต้องการยกระดับงานฝีมือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปวางจำหน่ายในร้านค้าที่หนองคาย และศูนย์การค้าที่กรุงเทพฯ ใน พ.ศ. 2560 (สินีพร มฤคพิทักษ์, 2564)ได้นำแนวคิดทุนทางสังคมมาพัฒนา “บ้านเดื่อ” หมู่บ้านเล็ก ๆ ริมฝั่งแม่น้ำโขงให้กลายเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว คราวที่มีการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรภาคอีสานปลาย พ.ศ. 2561 จังหวัดหนองคายก็จัดให้ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีมาเยี่ยมชม

ความที่ชื่นชอบและหลงรักผ้าไทย จิรนันท์จึงช่วยชาวบ้านพัฒนารูปแบบการตัดเย็บให้ทันสมัย มีความเป็นสากล แนะนำด้านการออกแบบลวดลายผ้า การย้อมสีหรือใช้วัสดุจากธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชิ้นงาน โดยเน้นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย อนุรักษ์ลายผ้าโบราณ และร่วมกับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ หนองคาย รังสรรค์ผ้าลายนาคลวดลายต่าง ๆ โดยจีรนันท์กล่าวว่า

> มีโอกาสไปช่วยชาวบ้านพัฒนาหลายหมู่บ้าน แต่มีผู้ผลิตทอผ้าส่งให้เราจากทั่วประเทศ คือไม่ได้ลงพื้นที่อย่างเดียว แต่คุยกับชาวบ้านที่ทอผ้ามาส่ง จะบอกว่าเทรนด์ตลาดเป็นแบบนี้ คือเราให้คำแนะนำแม้กระทั่งเรื่องสีสัน สั่งให้ทอสีหนึ่งบางครั้งจะได้อีกสี ดิฉัน supply ผ้าขายบนเครื่องบินของการบินไทย โชคดีที่คิงพาวเวอร์เข้าใจว่าการทอผ้า อาจไม่ได้สีอย่างที่คิดเสมอ สมมติเปลือกไม้ชนิดเดียวกันอายุต่างกันทำให้ได้เม็ดสีไม่เท่ากัน ที่มีคนบอกว่ามีผืนเดียวในโลกเป็นเรื่องจริง คือไม่สามารถทำซ้ำได้อีก อยากให้คนที่อุดหนุนนึกถึงภาพกี่ทอผ้าในชุมชน เขานั่งกินข้าวตรงนั้น ทุกข์สุขอยู่ตรงนั้น เป็นวิถีชีวิต เป็นความสวยงามที่ดิฉันหลงใหล ทำด้วยใจรัก จะเรียกว่าเป็นธุรกิจไม่ได้เลย แต่เป็นความสุขใจที่ได้มีโอกาสช่วยชาวบ้าน คิดว่าผ้าไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ สร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยด้วย ตอนนี้มีทั้งผ้าฝ้ายและไหมเป็นสีธรรมชาติ หลังๆ เพิ่มเรื่องการแปรรูปให้ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน (สินีพร มฤคพิทักษ์, 2564)

ภาพประกอบ 77 จิรนันท์ สกุลตั้งไพศาล ดีไซเนอร์และนักออกแบบ แบรนด์ผ้าไหมมันตรา

ที่มา : https://www.forbesthailand.com/people/forbes-life-people, เข้าถึงเมื่อ 12 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 78 จิรนันท์ สกุลตั้งไพศาล ช่วยชาวบ้านพัฒนารูปแบบการตัดเย็บให้ทันสมัย มีความเป็นสากล แนะนำด้านการออกแบบลวดลายผ้า การย้อมสีหรือใช้วัสดุจากธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชิ้นงาน โดยเน้นอัตลักษณ์ อนุรักษ์ลายผ้าโบราณ และร่วมกับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ หนองคาย รังสรรค์ผ้าลายนาคลวดลายต่าง ๆ

ที่มา : https://www.forbesthailand.com/people/forbes-life-people, เข้าถึงเมื่อ 12 มิถุนายน 2566

แบรนด์Silk fusion

นิตดา ภูแล่นกี่ เจ้าของแบรนด์ Silk Fusion ที่นำผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดขอนแก่นมาผสมความร่วมสมัยด้วยเทคนิคแต้มสีและลวดลายกราฟิก ทำให้ผ้าไหมมัดหมี่มีความโดดเด่นและเอกลักษณ์ยิ่งขึ้นไป ผ้าไหมแต้มหมี่ที่ถูกบรรจงถักทอ ปรับเปลี่ยนขั้นตอนการผลิตเพียงเล็กน้อยก็ได้ผ้าไหมแต้มหมี่ที่สวยงามจากนิตดา ที่ปัจจุบันได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของร้านค้าใน คิง เพาเวอร์ ดิวตี้ฟรี ทั้งออนไลน์และหน้าร้านนี้ มีคุณจุ๋ม นิตดา ภูแล่นกี่ เป็นผู้อยู่เบื้องหลัง สืบต่อภูมิปัญญาจากรุ่นคุณยาย ดัดแปลงและสร้างความแปลกใหม่จนกลายเป็นแบรนด์ผ้าไหมแต้มหมี่ที่มีลวดลายสวยงาม ทันสมัย จนกลายเป็นแบรนด์ผ้าไทยที่มีชื่อเสียง

ก่อนหน้านี้นิตดาเป็นธุรกิจผ้าไหมมัดหมี่ที่คุณจุ๋มสืบสานงานต่อจากรุ่นคุณแม่ ซึ่งได้สืบสานต่อมาจากรุ่นคุณยายอีกทีหนึ่ง คุณจุ๋มจึงนับเป็นคนรุ่นที่สามที่ได้สานต่องานหัตถกรรมผ้าไหม “เป็นธุรกิจครอบครัวแต่ว่าเป็นในนามของกลุ่มวิสาหกิจของชุมชน เพราะคุณแม่เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจ คุณแม่มีการพัฒนาและตั้งกลุ่มขึ้นมาเป็นกลุ่มชาวบ้าน จากการสืบทอดมาอย่างยาวนาน ในที่สุดงานหัตถกรรมอย่างการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ก็ถึงคราวเปลี่ยนเมื่อมาถึงมือของคุณจุ๋มจนเกิดเป็นผ้าไหมแต้มหมี่ที่มีความแตกต่างจากผ้าไหมมัดหมี่แบบดั้งเดิม การพัฒนาใน พ.ศ. 2555 (ภัทรียา พัวพงศกร, 2563) ซึ่งมีการประกวดผลงานเครือข่ายองค์ความรู้ KBO (Knowledge – Based OTOP) เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เปลี่ยนยังไงให้ต่างจากเดิม จากที่ใช้เชือกฟางมัดย้อมมาเป็นเทคนิคการแต้มหมี่ ซึ่งเป็นการใช้พู่กันแต้มสีลงบนเส้นไหมแล้วสร้างสรรค์ลวดลาย ในการประกวดครั้งนี้มีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นผู้อยู่เบื้องหลังเป็นผู้คิดเพื่อพัฒนาต่อยอดงานหัตถกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

> จริงๆ การแต้มหมี่มีมาตั้งแต่อดีตนะ เพียงแต่ว่าเป็นการแต้มหลังจากที่เขามัดแล้ว แล้วเขาแต้มเพิ่ม อาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่นท่านก็คิดว่าถ้าเราทำผ้าไหมมัดหมี่อยู่แล้วเราจะทำอะไรได้อีกให้เกิดลวดลายที่ต่างจากเดิม ก็เลยมาใช้เทคนิคการแต้มสี” การเปลี่ยนแปลงพัฒนาในครั้งนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้คนรู้จักผ้าไหมแต้มหมี่มากยิ่งขึ้น ด้วยลวดลายที่แปลกใหม่แต่ยังคงเค้าความงามอย่างผ้าไหมไทยดั้งเดิมไว้ได้อย่างครบถ้วน (ภัทรียา พัวพงศกร, 2563)

แม้จะมีชื่อเรียกต่างกัน แต่กรรมวิธีการผลิตผ้าไหมมัดหมี่และแต้มหมี่มีความเหมือนกันอยู่มาก ตั้งแต่การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม จนมาถึงการสาวไหมทอเส้นนั้นมีความเหมือนกัน ต่างกันเพียงแค่ขั้นตอนการมัดและแต้ม

ภาพประกอบ 79 นิตดา ภูแล่นกี่ เจ้าของแบรนด์ Silk Fusion และคอลชั่นที่ตัดเย็บด้วยไหมมัดหมี่ของจังหวัดขอนแก่น

ที่มา : สถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย (sacit)

การเปลี่ยนแปลงเพียงเพียงเล็กน้อยนี้ให้ผลที่แตกต่างกันจนสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน ลวดลายที่ได้จะต่างกัน มัดหมี่จะละเอียดมากกว่า ลวดลายก็จะมีความคมชัดมากกว่า แต่แต้มหมี่เราเน้นลายใหญ่ๆ ลวดลายโมเดิร์น แล้วก็แต้มได้ทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่ง ให้มันทับกันได้เหมือนกัน ก็จะเกิดเป็นมิติบนผ้า ส่วนสีที่ใช้ในการแต้มหมี่นั้นมีทั้งสีสังเคราะห์ที่ผ่านการรับรองว่าปลอดภัย ซึ่งจะได้ผ้าที่มีสีฉูดฉาดสดใส และสีจากธรรมชาติซึ่งได้จากเปลือก ต้น ดอกใบจากพืชที่มีอยู่ในชุมชน ให้สีอ่อน ให้ความรู้สึกนุ่มนวล (วรากร เพชรเยียน,2565) ความแตกต่างนี้ทำให้ผ้าไหมมัดหมี่และผ้าไหมแต้มหมี่มีลักษณะที่โดดเด่นในแบบของตัวเอง เส้นไหมที่ผ่านกระบวนการแต้มหมี่เมื่อนำมาถักทอเป็นผ้าไหม ร่วมกับการออกแบบลายผ้าแล้วจึงได้ออกมาเป็นผ้าที่มีลวดลายโมเดิร์นเหมือนงานศิลปะ เข้ากับยุคสมัยมากยิ่งขึ้น การปรับเปลี่ยนวิธีและกระบวนการทำนี้ ไม่เพียงช่วยขับเคลื่อนให้สินค้ามีความแตกต่างจากท้องตลาดเท่านั้น หากแต่ยังเป็นช่องทางให้คนเข้าถึงและให้ผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับคนรุ่นใหม่ได้ด้วย

แบรนด์ KHWAN

แบรนด์ KHWAN แบรนด์ผ้าไหมคราฟต์จากมูลนิธิขวัญชุมชนร่วมกับชุมชนเมืองเก่าจารพัต อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ (ภัทรียา พัวพงศกร, 2563) ซึ่งต้องการฟื้นฟูวิถีการผลิตผ้าไหมโดยการย้อมสีธรรมชาติแทนการใช้สีเคมี เพื่อสุขภาพข้องผู้ทอและผู้สวมใส่ และเพิ่มมูลค่าของงานผ้าไหมทอมือให้ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ผ่านการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของชุมชนเนรมิตจากกระบวนการทำมือทุกขั้นตอน ชุมชนนี้เคยเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมย้อมเคมีรายใหญ่ในสุรินทร์ แต่ด้วยปัญหาสุขภาพช่างฝีมือและสิ่งแวดล้อมที่ตามมา ทำให้ชุมชนปรับเปลี่ยนมาใช้สีธรรมชาติ โดยมูลนิธิขวัญชุมชนร่วมช่วยสนับสนุนตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ทางแบรนด์เริ่มปรับกระบวนการทำงานให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อ และปลอดภัยกับสุขภาพตนเอง ที่สำคัญการย้อมเส้นใยสีธรรมชาติและการทอเทคนิคขั้นสูง ยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้สมน้ำสมเนื้อกับงานฝีมือละเอียดละออระดับนี้ เนื้อไหมนุ่มเนียน เบา เย็นสบาย แต่อุ่นเมื่ออยู่ในที่เย็น มีหลายเฉดสีให้เลือกสรร สวยละลานตา และควรค่าแก่การมีติดตัว จะเอาไปตัดเป็นเสื้อผ้าหรือแค่กางห่ม ก็แผ่รัศมีความสวยของงานฝีมืออีสานชั้นเลิศไปไกล

แบรนด์ขวัญทำหน้าที่สื่อสารตลาดและพัฒนาการส่งต่อความสุขของลูกค้าผู้สนับสนุนผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติแบรนด์ " ขวัญ " ให้กับสมาชิกกลุ่มผ้าไหมสร้างสรรค์ตำบลจารพัตและส่งต่อทุนการศึกษาให้กับน้องจังกึม ช่างทอที่อายุน้อยที่สุดของเรา เพื่อที่ได้นำเงินเพื่อใช้ในสิ่งที่จำเป็นต่อการศึกษาของเขา เป็นการรับและให้ที่มีคุณค่าและยอมรับในผลงาน การส่งมอบเงิน และช่วยกันถอดบทเรียนการผลิต การย้อมสีธรรมชาติ แลกเรียนรู้ให้ระหว่างกลุ่มช่างทอ และ รับฟังสะท้อนของกลุ่มลูกค้าผ่านการพูดคุยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติของสมาชิกให้ไปสู่คุณภาพที่ลูกค้าเฉพาะกลุ่มกำลังให้ความสนใจ มันเป็นการปรับตัวที่ตรงเป้าหมายที่สุดของผู้ผลิต ความสุขเกิดขึ้นจากการร่วมมือกันทำให้ดีที่สุด

ภาพประกอบ 80 บูทคอลเลคชั่นผ้าไทย แบรนด์ KHWAN ที่ห้าง ICON SIAM

ที่มา : Khwan silk carf

ภาพประกอบ 81: เทศกาล "ขวัญเอ้ย ไหมมา" ครั้งที่ 2 ของเดือนเมษายน ระหว่างวันที่ 23 - 24 เมษายน 2565 พูดคุยงานหัตถศิลป์ผ้าไหมลวดลายเดิมและการสืบต่องานหัตถศิลป์เหล่านี้สู่คนรุ่นใหม่และคนที่ชื่นชอบสีธรรมชาติรอบๆตัวเรา

ที่มา : Khwan silk carft

2.5 ผ้าไทยกับบุคคลที่มีชื่อเสียงระดับโลก

อีกสิ่งที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมผ้าไทยนั้นก็คือ การที่บุคคลระดับโลก นำผ้าพื้นเมืองของไทยไปใส่หรือใช้ในการประกอบกิจกรรมใด ๆ อาจกล่าวได้ว่า การสวมใส่ผ้าไทยของบุคคลที่มีชื่อเสียงถือเป็น Soft Power อย่างหนึ่งที่ช่วยให้ผ้าไทยเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ผ้าไหมเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ และรักษาภูมิปัญญาอันล้ำค่านี้ไม่ให้สูญหาย และเพื่อสะท้อนให้เห็นอีกว่า การสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าไหมไทยมีความงดงามอยู่ทุกยุคสมัย สำหรับผ้าแพรวาได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจาก โครงการศูนย์ศิลปาชีพพิเศษในสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ เมื่อครั้งเสด็จเยี่ยมพสกนิกรชาวอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในพ.ศ. 2520ได้ทอดพระเนตรเห็นชาวภูไท บ้านโพน แต่งตัวโดยใช้ผ้าแพรวาห่มตามแบบสไบเฉียง หรือ เรียกว่า ผ้าเบี่ยง ทรงสนพระทัยมาก จึงโปรดให้มีการสนับสนุน และได้มีพระราชดำริให้ขยายหน้าผ้าให้กว้างขึ้น เพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นผ้าผืนสำหรับตัดเสื้อผ้าได้ อีกทั้งพัฒนาลวดลายให้เหมาะสมตามความต้องการของตลาด การพัฒนาการทอผ้าแพรวาเกิดขึ้นเพราะพระบารมีสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถที่ได้ทรงทอดพระเนตรเห็นความงาม และคุณค่าแห่งศิลปะชิ้นนี้

ครั้งสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 และ เจ้าชายฟิลิป ดยุคแห่งเอดินบะระ พระสวามี เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศเทศไทยอย่างเป็นทางการ 2 ครั้ง โดยทั้งสองพระองค์และเจ้าหญิงแอนน์ พระราชกุมารี เสด็จเยือนไทยครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 (BBC NEWS ,2021) โดยเสด็จพระราชดำเนินไปยังพระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุทธยาและจังหวัดเชียงใหม่ ทรงฉลองพระองค์ด้วยชุดผ้าไหมแพรวาสีชมพู ตัดตามแบบและประเพณีของอังกฤษ และในพ.ศ. 2539 (Mail Online, 2015) สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 เสด็จเยือนประเทศไทยอีกครั้งฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสปีกาญจนาภิเษก ฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ซึ่งทั้งการเยือนสวมใส่ผ้าไทยของ สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 นั้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวงการผ้าไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีบุคคลสำคัญระดับราชวงศ์ของโลก ได้สวมใส่ผ้าไทย ส่งผลให้ผ้าไทยกลายเป็นที่รู้จักในระดับสากลมากๆยิ่งขึ้น

ต่อมาใน พ.ศ.2557 งานแข่งม้า Royal Escort ที่ประเทศสหราชอาณาจักร เป็นงานที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมากทั้งราชินีอังกฤษ เจ้าชายพระบรมวงศานุวงศ์ไปจนถึงสามัญชน แต่วัฒนธรรมดั้งเดิมที่จัดต่อเนื่องมาหลายร้อยปีรวมถึงการมีผู้ชมชนชั้นสูงเข้าร่วม จึงทำให้ทางผู้จัดจำเป็นที่จะต้องออกข้อบังคับเรื่องการแต่งตัวของผู้ที่จะมาร่วมชมงานแข่งม้าในสนามนี้ โดยจะแบ่ง

การแต่งตัวออกเป็น 3 กลุ่ม ตามโซนที่นั่งเรียงจากราคาที่แพงที่สุดคือ Royal Enclosure ตามมาด้วย Queen Anne Enclosure และ Village Enclosure ตามลำดับ เจ้าหญิงแอนน์ พระราชกุมารีแห่งราชวงศ์อังกฤษ ได้ทรงเลือกผ้าไหมแพรวา ของประเทศไทย ซึ่งเคยได้รับเป็นของขวัญครั้นเสด็จประพาสมาที่ประเทศไทย ซึ่งผ้าแพรวาได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากศูนย์ศิลปาชีพ เช่นเดียวกับเจ้าหญิงแอนน์ที่ทรงทอดพระเนตรเห็นความงามของผ้าไหมแพรวา จึงได้นำมาตัดเป็นฉลองพระองค์เพื่อร่วมงาน ซึ่งกลายเป็นชุดที่ถูกจับตาไปทั่วโลกเนื่องจากลายผ้าที่สวยงามและสีสรรค์ที่ต่างไปจากผ้าแพรวาทั่วไป เจ้าหญิงแอนน์ ฯ โปรดทรงฉลองพระองค์ซ้ำในโอกาสต่างๆ หนึ่งในนั้นคือ ฉลองพระองค์และพระมาลาตัดเย็บจากผ้าแพรวาของประเทศไทย ที่เคยทรงในงานรอยัล แอสคอต งานแข่งขันม้าที่ยิ่งใหญ่ที่สุดประจำปีของสหราชอาณาจักรถึง 2 ครั้ง (Queen Sirikit Museum of Textiles , 2562) ในพ.ศ. 2531 และพ.ศ. 2557 และยังทรงในอีกหลายโอกาส ระหว่าง พ.ศ. 2537 - 2538 ส่งผลให้ผ้าไหมแพรวากลายเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงนับตั้งแต่นั้นนั้นมา ภาพพระฉายาลักษณ์ดังกล่าว สร้างความปลื้มปิติ และภาคภูมิใจให้คนไทยเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ ที่ทรงให้ความสำคัญกับผ้าไทยมาเป็นระยะเวลาอันเนิ่นนาน

ภาพประกอบ 82 สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุทธยาและจังหวัดเชียงใหม่ ทรงสวมใส่ชุดผ้าไหมไทยสีชมพู ตัดตามแบบและประเพณีของอังกฤษ

ที่มา : https://www.bbc.com/thai/international-56695578, เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 83 สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 เสด็จเยือนประเทศไทยอีกครั้งฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ง เนื่องในโอกาสปีกาญจนาภิเษก ฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี

ที่มา : https://www.komchadluek.net/news/royal/529139, เข้าถึงเ เมื่อ 30 มิถุนายน 2566

ภาพประกอบ 84 เจ้าหญิงแอนน์ พระราชกุมารี แห่งราชวงศ์อังกฤษ
ได้ทรงเลือกผ้าไหมแพรวาในงาน Royal Escort พ.ศ.2557

ที่มา : https://www.tnews.co.th/social/333277, เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566

ใน พ.ศ. 2546 ภายใต้รัฐบาลของพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (2544 – 2549)**ได้มีการ**ประชุมสุดยอดผู้นำเอเปค Asia-Pacific Economic Cooperation :APEC) คือกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิค เป็นเวทีสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจร่วมกับนานาชาติระเทศไทยได้เวียนมาเป็นเจ้าภาพการจัดการประชุมเอเปคอีกครั้ง หรือการประชุม APEC Summit ครั้งที่ 15 (ภัทรดา มณี , 2564)โดยมีเหล่าบรรดาผู้นำจาก 21 เขตเศรษฐกิจทั่วโลก ซึ่งความน่าสนใจของการประชุมเอเปคในครั้งนั้น ยังถือว่าเป็นการประชุมที่พลิกโฉมการประชุมเอเปคอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนอีกด้วย เช่น การจัดประชุมที่นั่งเป็นรูปเกือกม้า ไม่มีโต๊ะ นั่งพูดคุยกันในวงโซฟา การหารือทั้ง 2 วันจะสลับตำแหน่งที่นั่งเสมอ เพื่อให้ผู้นำแต่ละคนมีโอกาสได้พูดคุยกับผู้นำประเทศอื่น ๆ พาชมการแสดงแสงสีเสียงประวัติ การจัดกระบวนพยุหยาตราชลมารคในช่วงเย็นของวัน และจัดเตรียมทุกมื้อให้เป็นอาหารไทยล้วน รวมถึงการจัดสรรเสื้อผ้าไทยให้แต่ละผู้นำได้สวมใส่ ดังภาพผู้นำที่เข้าร่วมประชุมในวันนั้นถ่ายรูปหมู่ สวมเสื้อผ้าไทย ยืนยิ้มให้กล้อง เบื้องหลังคือพระที่นั่งอนันตสมาคม จนกลายเป็นภาพคุ้นตาของใครหลายคนถึงทุกวันนี้

ภาพประกอบ 85 การประชุมสุดยอดผู้นำเอเปค ครั้งที่ 6 ในสมัยรัฐบาลของนาย ทักษิณ ชินวัตร ที่มีการตัดเย็บผ้าไทยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสวมใส่ จนเป็นกระแสในสังคม

ที่มา : https://ptp.or.th/archives/18426, เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน 2566

,

ปรากฏการณ์ที่ส่งผลต่อวงการผ้าไทย คือ ลิซ่า BLACK PINK ที่เลือกเอาผ้ายกดอกลำพูนมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าและการนำเอาวัฒนธรรมของประเทศไทยมาเป็นส่วนหนึ่งของมิวสิกวิดีโอ ส่งผลให้เกิดกระแสความเป็นไทยขึ้นจากความนิยมดังกล่าวส่งผลต่อการกระตุ้นอุตสาหกรรมในประเทศไทยอย่างมาก เช่น แหล่งซื้อเสื้อผ้าและเครื่องประดับอย่างย่านสำเพ็งและพาหุรัด ที่เคยซบเซาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 กลับมาคึกคักอีกครั้งหลังจากแฟนคลับชาวไทยและชาวต่างประเทศ พร้อมใจกันสั่งซื้อทั้งผ้าไทย ชฎา รัดเกล้าและเครื่องประดับไทยเหมือนในมิวสิกวิดิโอของลิซ่า ทำให้อุตสาหกรรมในประเทศไทยกลับมาขับเคลื่อนได้อีกครั้งหนึ่ง

การที่มีบุคคลระดับโลกนำผ้าไทยไปตัดและสวมใส่นับเป็นตัวอย่างที่ดีในการนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดด้วยความคิดสร้างสรรค์ในด้านการออกแบบแฟชั่นไทย ทำให้ศิลปวัฒนธรรมไทยและงานออกแบบแฟชั่นไทยเป็นที่รู้จักและได้รับการเผยแพร่สู่ระดับโลก จากกระแสความเป็นไทยของลิซ่าในครั้งนี้ ส่งผลให้รัฐบาล (มติชนออนไลน์, 2564) ได้ดำเนินการส่งเสริมและนำทุนวัฒนธรรมมาต่อยอดในรูปแบบต่าง ๆ และได้ขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการนำคุณค่าของวัฒนธรรมมาต่อยอดสร้างสรรค์สินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการทางวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมวัฒนธรรมที่มีศักยภาพของไทยหรือ 5F ได้แก่ อาหาร ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ การออกแบบแฟชั่นไทย ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย และเทศกาลประเพณีไทย (Post today ,2563) ดังนั้น การนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดด้วยความคิดสร้างสรรค์ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะจะให้คนที่ชมมิวสิกวิดิโอดังกล่าวได้ชมความงดงามของวัฒนธรรมไทยในรูปแบบร่วมสมัย ที่ผู้ออกแบบและลิซ่าได้นำเสนอออกมาให้เข้ากับยุคสมัยและเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่

การนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทยในหลายเรื่องไปเผยแพร่สู่สายตาชาวโลก เช่น ผ้าไทย การรำไทย เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยสามารถนำไปประยุกต์สอดแทรกเข้ากับการแสดงได้ในหลายรูปแบบ ซึ่งถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะทำให้มรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมไม่ตาย ทั้งยังสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับศิลปวัฒนธรรมไทย เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการทางวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน นายวุฒิไกร ลีวีระพันธุ์ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวว่า..

รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่นักออกแบบระดับประเทศอย่าง คุณหมู – พลพัฒน์ อัศวะประภา แห่งแบรนด์ ASAVA (อาซาว่า) เลือกใช้ ผ้าไหมยกดอกลำพูน ลายพานจักรพรรดิยกทอง

มาตัดเย็บชุดให้แก่ ลิซ่า หรือ ลลิษา มโนบาลในมิวสิควิดีโอเพลง LALISA ซึ่งมียอดผู้เข้าชมมากกว่า 200 ล้านครั้งบนยูทูบและหนังสือบันทึกสถิติโลก กินเนสส์ Guinness Book of World Records (กินเนสส์บุ๊ก) ได้ประกาศอย่างเป็นทางการแล้วว่า “ลิซ่า” เป็นศิลปินหญิงเดี่ยวที่มียอดคนดูในยูทูบภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมงสูงสุด ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาผ้าไหม ยกดอกลำพูนได้รับการยอมรับในเวทีสากลอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นสมาคมแชมเปญประเทศฝรั่งเศสสั่งผลิตไปใช้เป็นของที่ระลึก ได้รับการจดทะเบียนในประเทศอินโดนีเซีย และประเทศอินเดีย ปัจจุบันสามารถสร้างมูลค่ากว่า 37 ล้านบาทต่อปี ให้แก่ชุมชนชาวลำพูน (มติชน,2564)

นายเรวัต สิงห์ศักดิ์ เจ้าของร้านคุณอู๋ไหมไทย ผู้ประกอบการผ้าไหมยกดอกลำพูนที่ได้รับตราสัญลักษณ์ GI [1] ไทย กล่าวว่า ผ้าไหมยกดอกลำพูนเป็นสิ่งที่ชาวลำพูนสืบต่อกันมาจากราชสำนักจนเป็นจิตวิญญาณของชาวลำพูนถึงทุกวันนี้ โดยลายพานจักรพรรดิยกทองบนชุดของ ลิซ่า BLACKPINK ก็เป็นหนึ่งในลวดลายจากการรวมกลุ่มพัฒนารูปแบบและออกแบบลวดลายผ้าเพื่อเป็นลายส่วนกลางให้แก่ช่างทอในพื้นที่ อาจารย์ชีระโชติ สุนทรารักษ์ คณะกรรมการตรวจสอบมาตรฐานการผลิตสินค้า GI ผ้าไหม ยกดอกลำพูนได้กล่าวถึงกระบวนการตรวจสอบมาตรฐานว่าจุดเด่นของผ้าไหมยกดอกลำพูนคือการควบคุมมาตรฐานผ้าไหมยกดอกลำพูนที่เน้น 3 ด้านหลัก เริ่มจาก กระบวนการผลิต ผ้าที่ทอเสร็จ และการตรวจสอบย้อนกลับ โดยผ้าไหมยกดอกลำพูนที่ผ่านมาตรฐานจะได้รับการติดตราสัญลักษณ์ GI ไทย สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าได้ถึงร้อยละ 40 – 50 นางสาวจิตติมา ศรีถาพร รองอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญากล่าวว่า ผ้าไหมยกดอกลำพูนเป็นการสร้างชื่อให้กับวงการผ้าไหม GI ไทย ทำให้ชาวไทยและชาวต่างชาติให้การยอมรับ เพราะสินค้า GI คือสินค้าที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นที่เกิดจากภูมิปัญญาและธรรมชาติสรรสร้างขึ้นมา ซึ่งสามารถหาได้จากสินค้าที่มีชื่อเสียงทุกจังหวัดในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย และเพื่อส่งเสริมช่องทางการตลาดให้แก่สินค้า GI กระทรวงพาณิชย์ และขอให้ทุกภาคส่วนร่วมช่วยกันผลักดันสินค้า GI อื่นๆ ที่มีศักยภาพให้มีชื่อเสียงก้าวไกลทั้งในและต่างประเทศ

---

[1] สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) คือ เครื่องหมายที่ใช้กับสินค้าที่มาจากแหล่งผลิตที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งคุณภาพหรือชื่อเสียงของสินค้านั้นๆ เป็นผลมาจากการผลิตในพื้นที่ดังกล่าว GI จึงเปรียบเสมือนเป็นแบรนด์ของท้องถิ่นที่บ่งบอกถึงคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ไทย คือ ตราของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ออกให้แก่ผู้ผลิตสินค้าเพื่อรับรองว่าเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ได้รับขึ้นทะเบียนไว้โดยต้องปฏิบัติตามคู่มือและแผนการควบคุมนั้นแล้ว

ภาพประกอบ 86 ไหมยกลำพูนลายพานจักรพรรดิยกทอง ประดับด้วยคริสตัลจาก Swarovski ด้วยมืออย่างประณีต

ที่มา : https://asavagroup.com/exclusive/lalisa-blackpink/, เข้าถึงเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566

ถือว่าเป็นโอกาสของประเทศไทยเช่นกันที่จะใช้ "ทุนทางวัฒนธรรม" ที่เรามีเยอะกว่าประเทศอื่นให้เป็นขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและสามารถต่อยอดไปยังด้านอุตสาหกรรมด้านอื่นได้ด้วย เช่น ด้านบันเทิง ดีไซน์ กีฬา E-Sport อาหาร Wellness Events & Tourism เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจจกล่าวได้ว่า นอกจากการสนับสนุนของราชสำนักนักต่อการสวมผ้าไทยแล้วยังมีปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่เป็นตัวช่วยสนับสนุนให้การสวมใส่ผ้าไทยกลายเป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากการสนับสนุนของภาครัฐ ภาคเอกชน บุคคลสำคัญทั้งในและนอกประเทศ ล้วนแต่มีส่วนช่วยผลักดันให้ผ้าไทยกลายเป็นที่นิยมเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งเป็นการรักษามรดกและอัตลักษณ์ภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่สืบไป

3.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม (Culture history)

คำว่า “ประวัติศาสตร์” หรือ “history” ในภาษาอังกฤษ มาจากภาษากรีกที่ว่า “historia” ซึ่งหมายถึง “การเรียนรู้” โดย กอตชัลค์ (2525) ได้เสนอว่า นิยามของคำว่าประวัติศาสตร์ที่แพร่หลายที่สุดในปัจจุบันก็คือ “เรื่องอดีตของมนุษยชาติ” และถึงแม้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับอดีตของมนุษยชาติจะเป็นภารกิจหลักของนักประวัติศาสตร์ หากแต่ในทางปฏิบัติแล้วเขามองว่านักประวัติศาสตร์ยังไม่อาจบรรลุเป้าหมายของภารกิจดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากมีอุปสรรคสำคัญสองประการ ได้แก่ ข้อแรก เรื่องราวในอดีตของมนุษยชาตินั้นมีมากมายเกินกว่าที่มนุษย์จะสามารถสังเกต จดจำ หรือหวนรำลึกได้ กิจกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์จึงเกิดขึ้นโดยที่ไม่ได้ทิ้งร่องรอยหรือหลักฐานเอาไว้ หรือถ้ามีก็เป็นหลักฐานหรือร่องรอยที่ไม่อาจยืนยันข้อเท็จจริงได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ความรู้ทางประวัติศาสตร์ถูกจำกัดโดยความไม่สมบูรณ์ของหลักฐานนั่นเอง และ ข้อสอง หลักฐานจำนวนน้อยที่หลงเหลืออยู่นั้นเป็นหลักฐานที่ไม่ได้สะท้อนความจริงในเชิงวัตถุวิสัย (objective reality) เพราะสิ่งที่จะเป็นวัตถุวิสัยได้ต้องปรากฏอย่างเป็นอิสระอยู่นอกเหนือความคิดของมนุษย์ หากแต่ประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มักจะมีรากฐานอยู่บนความทรงจำ อันได้แก่หลักฐานที่เป็นข้อเขียนหรือคำพูด ดังนั้นจึงมีแนวโน้มของความเป็นอัตวิสัย (subjective) อยู่มาก

ในขณะที่ธงชัย วินิจจะกูล (2533) ก็ได้เสนอความเห็นในทำนองที่คล้ายคลึงกันว่าความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่เราเชื่อว่าเป็นการรื้อฟื้นความจริงที่เกิดขึ้นในอดีตนั้น แท้จริงแล้วอาจเป็นผลผลิตที่ถูกสร้างขึ้นมาใหม่ ด้วยเหตุที่นักประวัติศาสตร์นำเอาคุณค่าในยุคปัจจุบันไปประเมินพฤติกรรมของบุคคลในอดีต จึงทำให้นักประวัติศาสตร์อ่านเอกสารโดยเข้าใจจารีตทางวรรณกรรมของเอกสารนั้นผิด

อย่างไรก็ตาม คาร์ (2525) ได้แสดงความไม่เห็นด้วยต่อทฤษฎีที่มองประวัติศาสตร์อย่างสุดโต่งเกินไป ทั้งทฤษฎีที่มองว่าประวัติศาสตร์คือผลผลิตที่เป็นอัตวิสัยล้วน ๆ โดยผ่านการตีความของนักประวัติศาสตร์ และอีกทฤษฎีหนึ่งที่ว่าประวัติศาสตร์คือการรวบรวมข้อเท็จจริงอย่างเป็นวัตถุวิสัยและให้ความสำคัญต่อข้อเท็จจริงเหนือการตีความ คาร์มองว่าในความเป็นจริงแล้ว “นักประวัติศาสตร์” และ “ข้อมูล” ต่างตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและพึ่งพาอาศัยกัน เพราะนักประวัติศาสตร์ไม่อาจทำงานได้หากปราศจากข้อมูล และข้อมูลก็ไม่อาจมีความหมายได้หากปราศจากนักประวัติศาสตร์ เขาจึงมองว่าโดยที่สุดแล้ว ประวัติศาสตร์ก็คือ “กระบวนการอันต่อเนื่องของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักประวัติศาสตร์กับข้อมูลของเขา ประวัติศาสตร์คือบทสนทนาอันไม่มีที่สิ้นสุดระหว่างปัจจุบันกับอดีต” (คาร์, 2525, น. 23)

ในบางประเทศประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้ถูกบูรณาการเป็นสาขาประวัติศาสตร์วัฒนธรรม (Cultural history) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสาขาประวัติศาสตร์ที่ตีความวัฒนธรรมผ่านประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ศึกษาวัฒนธรรมเมื่อเลโอโปลด์ ฟอน รังเก (Leopold von Ranke) ริเริ่มประวัติศาสตร์เชิงวิทยาศาสตร์ที่ให้ความสำคัญต่อหลักฐานเอกสารโดยเฉพาะหลักฐานทางราชการ จนเป็นที่ยอมรับกันว่าประวัติศาสตร์ที่แท้คือการศึกษาจากเอกสาร ทำให้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมซึ่งศึกษาจากวิถีชีวิตไม่ได้รับการยอมรับในแวดวงประวัติศาสตร์ถึงขั้นใช้คำว่าประวัติศาสตร์สังคมแทนเมื่อกล่าวถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ในมิติทางวัฒนธรรม (วิศรุต พึ่งสุนทร, 2557) ในทางตรงกันข้ามประวัติศาสตร์วัฒนธรรมถูกนำไปใช้โดยนักวิชาการและบุคคลในสาขาอื่น เช่น มานุษยวิทยา วรรณกรรม ศิลปกรรม การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ ด้วยการนำแนวคิดทางวัฒนธรรมมาอธิบายปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ซึ่งส่งอิทธิพลต่อนักวิชาการไทยที่นำแนวคิดทางวัฒนธรรมมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมโดยเฉพาะในประเด็นปัญหาชนกลุ่มน้อยในไทย

กล่าวว่า แนวคิดความทรงจำร่วม แนวคิดอัตลักษณ์ แนวคิดภูมิวัฒนธรรม และแนวคิดคุณค่าทางวัฒนธรรมครบทุกแนวคิดและสอดคล้องกับการศึกษาที่นำแนวคิดทางวัฒนธรรมมาใช้ศึกษาประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งยืนยันถึงความสัมพันธ์ที่มีร่วมกันระหว่างประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมถูกนำไปใช้ในการกระตุ้นความทรงจำร่วม เพื่อสร้างอัตลักษณ์และ คุณค่าทางวัฒนธรรม สำหรับการนำไปใช้ทางการเมือง ศิลปะการท่องเที่ยวและการพาณิชย์เพื่อเพิ่มมูลค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ดังนั้นในประเทศไทยจึงควรสอนวัฒนธรรมด้วย แนวคิดทางวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมเช่นเดียวกับการส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อให้เข้าใจและใช้แนวคิดทางประวัติศาสตร์ศึกษาประวัติศาสตร์ และสอนประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมควบคู่กันไป หากคนในสังคมเข้าใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมอาจช่วยป้องกันหรือลดปัญหาสังคม ซึ่งมีประโยชน์กว่าการนำแนวคิดทางวัฒนธรรม มาศึกษาปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น นอกจากนี้แนวคิดทางวัฒนธรรมจะช่วยเพิ่มคุณค่าของงาน**ทาง**ประวัติศาสตร์ดังเห็นได้จากงานที่ได้รับรางวัลจากการประกวดมีการนำแนวคิดทาง วัฒนธรรมมาใช้โดยเฉพาะแนวคิดอัตลักษณ์และแนวคิดคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งมีส่วนช่วย ส่งเสริมความภาคภูมิใจ ความสามัคคี การอนุรักษ์มรดกทางภูมิปัญญา ประเพณี และส่งเสริมการท่องเที่ยวนำรายได้มาสู่คนในท้องถิ่น ดังนั้น ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจึงมีส่วนสำคัญในการ นำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้เพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติ

3.2 **เศรษฐกิจสร้างสรรค์** (Creative Economy)

แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (creative economy) ได้รับความนิยมและมีการนำไปใช้ อย่างจริงจังในหลายประเทศทั่ว เช่น ประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย จีน เกาหลีใต้และสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษถือได้ว่าเป็นผู้นำของแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เนื่องจากได้สนับสนุนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และกลุ่มคนที่มีความคิดสร้างสรรค์มาเป็นเวลากว่า 10 ปีตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ได้ก่อตั้ง Creative Task Force ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรม สื่อและกีฬา ต่อมาใน พ.ศ. 2548ได้จัดตั้งโครงการเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เนื่องจากประเทศอังกฤษได้ ตระหนัก ถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศสูงถึงร้อยละ 7.3ของผลิตภัณฑ์ มวลรวมภายในประเทศ มีอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 5 ต่อปีซึ่งคิดเป็นสองเท่าของอุตสาหกรรมอื่น และมีการจ้างงานในอุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์ประมาณ 1.8ล้านคน (ภัทรพงศ์อินทรกำเนิดและคณะ, 2553, หน้า 11อ้างถึงใน เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2554,หน้า56)

ความหมายของคำว่า “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (creative industries)” ไว้ว่า อุตสาหกรรมสร้างสรรค์หมายถึง เศรษฐกิจที่ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่มีรากฐานมาจากความคิดสร้างสรรคของบุคคล ทักษะความชำนาญและความสามารถพิเศษ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์การสร้างความมั่นคงและสร้างงานให้เกิดขึ้นได้โดยที่สามารถสั่งสมและส่งผ่านจากคนรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Department of Culture, Media and Sport, 2544; จุฬาวิทยานุกรม, 2544; อาคม เติมพิทยาไพสิฐ,2553 อ้างถึงใน เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2554, หน้า56-57)

การพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญในอนาคต จะต้องสร้างความพร้อมให้กับคนเป็นสำคัญ เนื่องจากหัวใจของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์คือความคิดสร้างสรรค์ที่อยู่บนฐานขององค์ความรู้จากการเรียนรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สั่งสมมานำมาผสมผสานกับวัฒนธรรมแล้วนำมาผลผลิตเป็นสินค้าโดยการใช้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยใช้ลิขสิทธิ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องผลงาน อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของไทยได้แก้ การผลิตบุคลากรที่มีความรู้และทักษะการคิดสร้างสรรค์ ได้ ทันความต้องการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์กลยุทธ์กระตุ้นการค้าเชิงสร้างสรรค์ทั้งในระดับประเทศและโลกการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาและการเชื่อมโยงเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรคไปพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อลดช่องวางระหว่างคนจน คนรวยและคนเมืองกบคนชนบทที่ต้องอาศัยความร่วมมือเป็นเครือข่ายจากฝ่ายต่างๆ ในสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเดินหนาพัฒนาเศรษฐกิจเชิง

สร้างสรรคให้เป็นตัวขับเคลื่อนอนเศรษฐกิจ สังคมไทยอย่างจริงจัง (พวงแก้ว พรพิพัฒน์, 2553, หน้า12)

4.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยานิพนธ์และงานเขียนที่เกี่ยวกับการผ้าไทย

ศาสตราจารย์กิตติคุณวัฒนะ จูฑะวิภาต. (2555). ผ้าทอกับชีวิตคนไทย Textile : Reflection of Thai Traditions. โครงการวิจัย กรุงเทพฯ : **มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์** ได้กล่าวว่า กรรมวิธีการผลิตผ้าทอ ลวดลายที่สำคัญที่ใช้ในการทอผ้าในประเทศไทย โดยครอบคลุมพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาค ตะวันออกฉียงเหนือและภาคใต้ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ การ อนุรักษ์และการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันในปัจจุบัน

จุรีวรรณ จันพลา. (2554). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ Development of Thai Song Dam Woven Fabric Products to Add Value Following the Creative Economy Concept. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากรได้กล่าวว่าการทอผ้าเป็นหัตถกรรม โบราณอย่างหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในแต่ละชุมชนล้วนมีรูปแบบและลวดลายที่มีเอกลักษณ์ของ ผืนผ้าที่แตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบและลวดลายบนผืนผ้าจะบ่งบอกเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่าน ระยะเวลายาวนานรวมทั้งยังบ่งบอกถึงเอกลกัษณ์และวัฒนธรรมความเชื่อในชุมชมดังนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสอดการทอผ้าไทยไว้จึงมีแนวคิดที่จะนำมาผลิตเป็นสินค้า เพื่อเป็นการสืบทอดและยังเป็นการการเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นได้อีกด้วย

ปิติพงษ์ ศิริพันธุ์. (2549) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยของ ผู้บริโภค. ร กรุงเทพฯ :**มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร** ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันคนไทยให้ความสำคัญกับภูมิ ปัญญาชาวบ้านมากขึ้นหันมาบริโภคสินค้าไทย นิยมแต่งกายด้วยผ้าไทย ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทอมือ ในโครงการส่งเสริมอาชีพงาน ศิลปวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะผ้าทอมือของไทยมีเทคนิคการทอ ลวดลายที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จากกระแสนิยมนี้ส่งผลให้ผู้บริโภคหันมานิยม แต่งกายด้วยผ้าไทยโดยเฉพาะผ้าทอมือ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของผ้าแต่ชิ้นที่มีความแตกต่างกันไป ด้วย เหตุนี้จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัย มีแนวคิดที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ

ทองสุข วันแสน (2537 : 301) การทอผ้าไหมมัดหมี่ สรุปได้ว่า ประชาชนในชนบทยังขาดความรู้ ทักษะและมีทักศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม เนื่องจาก การทอผ้าเป็นอุตสหกรรมในครัวเรือนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ที่จำกัดอยู่ในวงญาติ หรือบุคคลที่สนใจเท่านั้น การทอผ้าเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน เนื่องจากต้องอาศัยความประณีต และใช้เวลามากไม่เป็นที่น่าสนใจต่อกลุ่มคนรุ่นใหม่ ชาวบ้านจึงหันไปประกอบอาชีพอื่นมากกว่า นอกจจากนี้ยังมีปัญหาความยากจน ไม่มีเงินทุนในการผลิตหรือการทอผ้า ทำให้ในปัจจุบันอาชีพผู้ทอผ้าจะมีจำนวนลดลง

สิทธิชัย สมานชาติ.(2557). การทอผ้าและลวดลายผ้าแบบของเจ้านายเมืองอุบล สรุปได้ว่า การทอผ้าและการออกแบบลายผ้าทอแบบเจ้านายเมืองอุบล เกิดจากการแต่งงานระหว่างสมาชิกของเจ้านายเมืองอุบลฯ กับเจ้านายราชสำนัก สยาม/ไทย ทำให้เกิดการผสมผสานการออกแบบลวดลายผ้า มรดกศิลปะสิ่งทอของเมืองอุบล ที่ยังส่งผลให้เรารำลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายเมืองอุบล กับ กลุ่มชนเผ่าต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

งานเขียนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์แฟชั่นไทย

วรรณพร บุญญาสถิตย์. (2553). จอมนางแห่งสยาม ในรัชกาลที่4 ถึงรัชกาลที่ 6 กับกระแสวัฒนธรรมตะวันตก. กรุงเทพฯ ได้กล่าวถึงเรื่องแฟชั่นไว้ว่า สำหรับเครื่องแต่งกาย ของเจ้านายฝ่ายในนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบใหม่ เพื่อที่จะให้ประเทศอื่น ๆ เห็นว่าเมืองไทย มีความเจริญก้าวหน้า มีอารยธรรมตามแบบตะวันตก เปลี่ยนแปลงโดยการนำรูปแบบการแต่งกายของตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับรูปแบบเดิมของไทย

วิลลา วิลัยทอง. (2560, มกราคม-เมษายน). แต่งตัวให้ผู้หญิงชั้นกลางไทย: “นักดีไซน์แบบ” และวัฒนธรรมความงามในสมัย”พัฒนา”. รัฐศาสตร์สาร. 38(1): 109-161. กล่าวว่าในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมในประเทศไทยตั้งแต่ ทศวรรษ 2500 นักดีไซน์เนอร์หรือนักออกแบบเสื้อผ้าประกอบด้วยเจ้าของและอาจารย์โรงเรียน สอนตัดเย็บเสื้อผ้า พวกเขาเผยแพร่แนวคิดเรื่องแฟชั่น เสื้อผ้าและการแต่งกายผ่านรูปแบบ การตลาดและการสื่อสารมวลชนสมัยใหม่ ผลงานของพวกเขาสะท้อนถึงอิทธิพลจากแฟชั่นระดับ โลก และกล่าวถึงวิวัฒนาการความงานในด้านต่างๆ เช่น การตัดเสื้อ การทำผมในเชิงพาณิชย์ที่ เติบโตขึ้นมากจากพัฒนาการทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม โดยมีการเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ จากผู้มีความรู้ในด้านความงามสาขาต่าง ๆ เพื่อสร้างอาชีพให้กับผู้หญิงในสังคม โดยงงานของวิลลาได้ให้ ภาพของผู้หญิงชนชั้นกลางว่าเป็นกลุ่มที่ชอบแต่งตัวและทำผม เป็นผู้นำทางแฟชั่นที่ทันสมัยแต่ ยังคงความงามแบบไทยไว้

สุวดี ธนประสิทธิ์ พัฒนา. (2536). การแต่งกายสตรีกับหัตถกรรมทอผ้า ในสมัยรัตนโกสินทร์ ผลงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการแต่งกายสตรีไทยในสังคมไทยสมัย รัตนโกสินทร์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ที่ การปรับเปลี่ยนดังกล่าวเป็นผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง รวมถึงความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของสตรี การปรับเปลี่ยนการแต่งกายสตรีที่อยู่ในความสนใจของผู้นำในแต่ละช่วงเวลา และได้พยายามชักจูงให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์

งานเขียนและบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักออกแบบแบรนด์ไทย

สำหรับงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับนักออกแบบแบรนด์ไทยนั้นมีอยู่น้อยมาก ซึ่งมีอยู่ในรูปแบบ ของบทวิจัยและสื่อสังคม (Mass Media) อย่างเช่น บทความและนิตยสาร

รวิเทพ มุสิกะปาน. (2554). ผู้ทรงอิทธิพลแฟชั่นไทยร่วมสมัย. ปริญญานิพนธ์สาขาวิชา ศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ : ได้กล่าวถึงกลุ่มคนผู้ที่มีอำนาจและการเปลี่ยนแปลงแฟชั่นของไทย โดยผู้วิจัยสรุปไว้ได้เป็น 2 ยุคคือ ผู้ทรงอิทธิพลแฟชั่นไทยร่วมสมัยในยุคสังคมบริโภคนิยมที่อยู่ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์สมัยใหม่จนถึงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือกลุ่มชนชั้นสูงที่มีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงวัฒนธรรมให้เจริญทัดเทียมกับโลกตะวันตกและผู้ทรงอิทธิพลแฟชั่นไทยร่วมสมัยในยุคโลกาภิวัตน์ผู้ทรงอิทธิพลแฟชั่นไทยร่วมสมัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางแฟชั่นที่สามารถเป็นได้ทั้งตัวบุคคลและเหตุการณ์

หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. (ปีที่ 36 ฉบับที่ 3, 128 2559. 4-6 กุมภาพันธ์). แฟชั่นเสื้อผ้าโตสวนเศรษฐกิจ 2 แบรนด์ดังไทย ภาพลักษณ์ที่หรูหราเล็งต่อยอดสู่ระดับโลก. กรุงเทพฯ : ได้กล่าวว่า แฟชั่นเสื้อผ้าไทนติดอันดับ 2 ในเอเชียรองจากเกาหลีใต้แต่อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเมืองไทยมีแนวโน้มเจริญเติบโตมากขึ้น ถึงแม้ว่าโดยรวมสภาพเศรษฐกิจจะยังค่อนข้างชะลอตัวอยู่แต่กลุ่มสินค้าที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่นและไลฟ์สไตล์สามารถสร้างการเติบโตและยอดขายได้

วิทยานิพนธ์และงานเขียนที่เกี่ยวกับการออกแบบแฟชั่น

หนึ่งธิดา. (2547). ได้สรุปไว้ในหนังสือ 20 สุดยอดแฟชั่นดีไซเนอร์ของโลกว่า วิวัฒนการเครื่องแต่งกายในแฟชั่นตะวันตก นับว่าเป็นต้นกำเนิดคำว่าแฟชั่นขึ้นมาในช่วง ค.ศ. 1800 ว่าแฟชั่นคือ เครื่องแต่งกายสมัยใหม่หรือ โมเดิร์น คอสตูม (Modern Costume) นั้น ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีวิวัฒนการมากจากศูนย์รวมแฟชั่นที่ ปารีส ประเทศฝรั่งเศส จากนั้นมีการขยายออกสู่วงกว้างในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และไปกำเนิดเติบโตในแหล่งต่าง ๆ ตามวัฒนธรรมทางสังคมของพื้นถิ่นนั้น ๆ จนกระทั่งแฟชั่นเครื่องแต่งกายในยุคใหม่กลายเป็นวัฒนธรรมที่ถูกผสมผสาน

รวมกันไปทั่วโลก และเรียกว่า โมเดิร์น แฟชั่น (Modern Fashion) และมีการปรับเปลี่ยนไปตามรสนิยมและยุคสมัยเรื่อยมา

วรฐ ทรัพย์ศรีสัญจัย. (2564). การสร้างอัตลักษณ์การออกแบบแฟชั่นโดยใช้แนวคิดภาพ ต้นแบบตราสินค้าFashion design identity by using the brand archetype concept. กรุงเทพฯ :**จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** ได้กล่าวว่า แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ตราสินค้าจากการออกแบบแฟชั่นมี อยู่หลายแนวทางโดยวิธีที่พื้นฐานที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันหลักการแฟชั่นล้วนเกิดจากแนวคิดทางศิลปกรรมหรือวิจิตรศิลป์เป็นหลัก โดยเทคนิคสำหรับขั้นตอนการออกแบบแฟชั่น จะเริ่มผูกเรื่อง จากแรงบัลดาลใจหรือคอนเซปต์ โดยมีวิธีการนำไปใช้สร้างสรรค์ที่แตกต่างกันตามแต่ผู้ให้คำจำกัดความไว้

จักรพันธ์ เฉลิมสิริโรจน์ และ ศกลวรรณ สุวรรณมณี. (2560). การออกแบบลายกราฟิกเสื้อผ้า แฟชั่นจากลวดลายเครื่องสังคโลกจังหวัดสุโขทัย Fashion graphic design from Sukhothai Chinaware Tracery. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร : กำแพงเพชร ได้กล่าวว่า เครื่องสังคโลกนั้นเป็นงานหัตถศิลป์หรือ หัตถกรรมที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่เมืองสุโขทัยเป็นราชธานี เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีชื่อเสียงเลื่อง ลือไปทั่วโลกอันควรค่าแก่การยกย่องจากความเป็นมาและความสำคัญส่งผลให้มีแนวคิดออกแบบลายกราฟิกเสื้อผ้าแฟชั่นจากลวดลายเครื่องสังคโลกเพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ที่มีคุณค่าและอัตลักษณ์ของสังคโลกสุโขทัย

นิรากร คำจันทร์ (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผู้หญิงของกลุ่มเจเนอเรชั่นวาย ผ่านแอปพลิเคชั่นอินสตาแกรมในประเทศไทย ได้สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของกลุ่มเจเนอเรชั่นวาย ผ่านแอปพลิเคชั่นอินสตาแกรมในประเทศไทย คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและสถานภาพ จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ทางการตลาด ที่เฉพาะเจาะจง และส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด เนื่องจากพฤติกรรมผู้หญิงเจเนอเรชั่นวายในปัจจุบัน นิยมการอยู่เป็นโสด เพราะมีความเป็นอิสระ กล้าเลือก กล้าตัดสินใจ และเชื่อมั่นในตัวเองกมากขึ้น จะเห็นได้ว่าผู้หญิงโสดมีอำนาจในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องนึกถึงคู่ครอง ทำให้ในสื่ออินสตาแกรมในปัจจุบันของผู้ประกอบการ มุ่งเน้นการผลิตเสื้อผ้าสำหรับผู้หญิงที่ต้องการความสวยงาม เก่ง และมั่นใจในตัวเอง ไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนผ่านไปแค่ไหนก็ต้องมีความสวยละทันสมัยเสมอ

บทที่ 3
วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาเรื่องการวิวัฒน์ผ้าไทยสู่เวทีโลก นี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงแฟชั่นและเครื่องแต่งกายไทยที่ผ่านการตัดเย็บด้วยผ้าไทยในช่วงเวลาที่กำหนด ประกอบกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงแฟชั่นของไทย (Thai Fashion Change Process) ในการเปลี่ยนแปลงจากขั้นหนึ่งสู่อีกขั้นหนึ่ง มีบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถานการณ์ใด ที่มีอำนาจหรืออิทธิพลทางการเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายของไทย ที่สำคัญในแต่ละช่วงเวลา หรือมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจรูปแบบใด ที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการแต่งกายโดยผ้าไทยในปัจจุบันด้านรูปแบบและวิธีการสร้างความหมายใหม่ในวงการแฟชั่นไทย

แนวทางในการวิจัยผู้วิจัยใช้ข้อมูลเป็นหลักฐานชั้นต้น (Primary Sources) เช่น บันทึกและวารสารในอดีต **คำสัมภาษณ์เชิงลึก** (In-depth Interview) คำสัมภาษณ์ที่อยู่ในลักษณะของสื่อสังคม (Mass Media) และหลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) เช่น บทความตามนิตยสาร แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) แล้วนำมาเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1.การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และพื้นที่

2.ประชากร การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และหน่วยวิเคราะห์

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

5.การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.การวิเคราะห์ข้อมูล

7.การนำเสนอข้อมูล

1.ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลแบ่งเป็นแหล่งข้อมูล 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลชั้นต้น (Primary Sources) และข้อมูลชั้นรอง (Secondary Sources) ดังนี้

1.1 ข้อมูลชั้นต้น (Primary Sources) ผู้วิจัยทำการศึกษาจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เอกสารวิชาการ ผลงานวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย บทความ และสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลชั้นรอง (Secondary Sources) ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยอาศัยวิธีการทางการลงพื้นที่ติดตามการทำงานของกลุ่มบุคคลในวงการแฟชั่นที่มีความสนใจในการแต่งกายโดยใช้ผ้าไทย หรือกิจกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับวงการแฟชั่นไทย เช่น วิธีการออกแบบ กระบวนการทำงาน แฟชั่นโชว์ แฟชั่นวีค (Fashion Week) และการปรากฏตัวต่อสื่อทั้งทางตรงและทางอ้อม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในวงการแฟชั่น เป็นต้น อาศัยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์กำหนดประเด็นคำถามจากแนวคิดข้างต้นในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key information) โดยผู้วิจัยได้คำนึงถึงการที่ไม่กว้างล้ำเข้าไปในพื้นที่ ที่ผู้เล่าเห็นชอบอย่างแน่ชัดที่จะทิ้งไว้เป็นเบื้องหลัง โดยให้อิสระในความเป็นเจ้าของความคิดและประสบการณ์ โดยการสังเกตจากการรับฟังว่า ผู้ให้ข้อมูลได้พูดและแสดงออกอย่างไร ที่จะนำไปสู่แนวคิดที่มีอยู่ทั่วไป

2. ประชากร การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และหน่วยวิเคราะห์

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างเจาะจง โดยคัดเลือกจากปัจจัยและบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสวมใส่ผ้าไทย ที่ส่งผลต่อการแต่งกายด้วยผ้าไทยในปัจจุบัน ดังนี้

2.1 การสนับสนุนของรัฐบาล

2.2 วัฒนธรรมชุดประจำชาติบนเวทีนางงาม

2.3 ห้องตัดเสื้อกับอุตสาหกรรมแฟชั่นไทย

2.5 แบรนด์ผ้าไทยกับดีไซเนอร์ท้องถิ่น

2.6 วัฒนธรรมผ้าไทยกับบุคคลที่มีชื่อเสียงระดับโลก

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สัมภาษณ์รับฟังการเล่าเรื่อง จากกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ แบรนด์นักออกแบบเสื้อผ้าไทย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านผ้าไทย และ ภาครัฐ โดยสอบถามข้อมูลถึงเหตุการณ์ หรือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในวงการแฟชั่นในสังคมไทยในช่วงเวลานั้น ที่มีความสัมพันธ์ถึงข้อมูล เชิงประวัติศาสตร์กับการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงเวลาในวงการแฟชั่นของตัวนักออกแบบ โดย สัมภาษณ์เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนตัว ประสบการณ์การทำงาน บทบาทของนักออกแบบในวงการแฟชั่นไทย รวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับวงการแฟชั่นของไทย ในประเด็นกระบวนการสร้างและกำเนิดแฟชั่นไทยร่วมสมัย ปรากฏการณ์ที่สำคัญใด ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแฟชั่นไทยร่วมสมัย บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใด ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแฟชั่นไทยร่วมสมัย โดยแบ่งตามช่วงเวลาดังนี้

1.1 แบรนด์นักออกแบบเครื่องแต่งกายของไทยร่วมสมัยปัจจุบัน

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าไทยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

1.3 บุคคลที่มีชื่อเสียง

2. สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูล จากบุคคลที่ที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการเปลี่ยนแปลงแฟชั่นของผ้าไทย ในเหตุการณ์ที่สำคัญของประเทศไทยที่มีความสัมพันธ์ถึงข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้สัมภาษณ์มีลักษณะแบบเลือกตอบ (Cheek List) และแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องความรู้และความสนใจเกี่ยวกับผ้าไทย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การสัมภาษณ์และสอบถามในประเด็นเรื่องความรู้และความสนใจเกี่ยวกับผ้าไทยให้ตรงกับกลุ่มจากข้อที่ 3 และแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

4.1 การสอบถามข้อมูล

ผู้วิจัยมีความสนใจในประเด็นเรื่องแฟชั่นและการแต่งกายด้วยผ้าไทย จึงทำการลงสอบถามข้อมูลจาก แบรนด์นักออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าไทย ภาครัฐ และบันทึกข้อมูลรวมไปถึงรวบรวมข้อมูล

4.2 จากคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งขึ้นมานั้น ได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบแล้ว

5.การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือรับรองขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามจากทางบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อขอความร่วมมือไปยังสถานที่ในกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะทำการศึกษา

6.การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) ในการศึกษาและวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะบรรยายข้อเท็จจริง (Reality) ปรากฏการณ์ วิทยา (Phenomenology) โดยนำแนวคิดหรือทฤษฎีหลักนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ได้แก่ ศึกษา

วิเคราะห์ วิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของแฟชั่นผ้าไทย กำหนดช่วงเวลาที่จะศึกษาเริ่มต้นจาก พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป จนถึง พ.ศ 2567 ซึ่งในช่วงหลังปีพ.ศ. 2500 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเล็งเห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีการแต่งกายชุดประจำชาติ ซึ่งเป็นที่มาของชุดไทยพระราชนิยมเป็นแบบแผนและ เผยแพร่ให้ใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือว่าเป็นลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของวงการผ้าไทย ที่สร้างอิทธิพบที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในประเทศไทย

7.การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลนำผลมาวิเคราะห์มาอภิปรายผลนำเสนอในรูปแบบความเรียง สรุปหาความสอดคล้องที่แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตวิวัฒนาการของวัฒนธรรมผ้าไทยจากศิลปะพื้นบ้านสู่สากล

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ในระดับ ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย เรื่องการวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล ในการศึกษาในครั้งนี้มีคำถามหลัก ในประเด็นที่ว่า แนวคิด รูปแบบและเหตุปัจจัยใดที่สนับสนุนให้เกิดการเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทยจากภาครัฐและภาคเอกชน จนกระทั่งนำไปสู่การสร้างคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม และมูลค่าทางเศรษฐกิจในระดับโลก **จากการวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ และปัจจัย** นำไปสู่การตอบจุดประสงค์ ดังนี้

1.เพื่อศึกษาแนวคิดรูปแบบและเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การเติบโตวิวัฒนาการของวัฒนธรรมผ้าไทยจากศิลปะพื้นบ้านสู่ความร่วมสมัย

2.เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมจากกการเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทย

โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและเหตุปัจจัยที่ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบชุดผ้าไทยร่วมสมัย ในช่วง พ.ศ. 2500 –2567

2. ผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมจากการเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทย

4.1 วิเคราะห์รูปแบบและเหตุปัจจัยที่ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบชุดผ้าไทยร่วมสมัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาวิวัฒนาการของผ้าไทยจากศิลปะพื้นถิ่นสู่เวทีสากล โดยผู้วิจัยได้เริ่มต้นศึกษาตั้งแต่จุดเปลี่ยนสำคัญในประวัติศาสตร์การแต่งกายของคนไทย ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนภายหลังพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีความสัมพันธ์และการติดต่อกับประเทศตะวันตกเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย ที่ได้รับอิทธิพลผ่านสื่อบันเทิงต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี และนิตยสาร ส่งผลให้คนไทยเริ่มซึมซับรูปแบบการแต่งกายแบบตะวันตก และเกิดการเลียนแบบมากขึ้นตามความต้องการในการแต่งกายสมัยใหม่ที่เพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนหันมาใช้ผ้าที่ผลิตในระบบอุตสาหกรรมแทนผ้าทอมือแบบดั้งเดิม ส่งผลให้ผ้าไทยเริ่มสูญเสียบทบาทและความสำคัญในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง ได้ทรงตระหนักถึงคุณค่าและความงดงามอันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอพื้นถิ่น จึงได้ทรงมีพระราชดำริริเริ่มฟื้นฟูศิลปหัตถกรรมผ้าไทย ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของงานวิจัยฉบับนี้

ในอดีต การแต่งกายของคนไทยทั้งในหมู่ชนชั้นสูงและสามัญชน นิยมใช้ผ้าไทยเป็นหลัก โดยมีความแตกต่างกันในเรื่องของชนิดผ้าและเครื่องประดับ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการแต่งกายของคนไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงตามอิทธิพลจากโลกตะวันตกตั้งแต่ช่วงรัชกาลที่ 4 อันเนื่องมาจากการเปิดประเทศและการติดต่อกับชาติตะวันตก ส่งผลให้รูปแบบการแต่งกายค่อยๆ พัฒนาไปสู่ความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น เพื่อสะท้อนภาพลักษณ์ของประเทศในเวทีนานาชาติภายหลังพุทธศักราช 2500 ประเทศไทยจึงได้ริเริ่มกำหนด "ชุดแต่งกายประจำชาติ" ขึ้น โดยเริ่มจากฝ่ายหญิงใน พ.ศ. 2503 ตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งได้พระราชทานแนวคิดในการออกแบบชุดประจำชาติไทยจำนวน 8 แบบ เพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ ในระหว่างที่เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศในทวีปยุโรปและอเมริกา จำนวนทั้งสิ้น 14 ประเทศ ชุดเหล่านี้จึงได้รับการขนานนามว่า "ชุดไทยพระราชนิยม" และยังคงเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถฯ ทรงได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำด้านแฟชั่น และทรงเป็นองค์อุปถัมภ์งานศิลปะและภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะในด้านผ้าไหมไทย ซึ่งฉลองพระองค์ส่วนใหญ่ที่ทรงเลือกใช้ล้วนตัดเย็บด้วยความประณีต ผสมผสานระหว่างลวดลายผ้าไหมไทยกับโครงเสื้อผ้าสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว พระองค์ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้มีการออกแบบฉลองพระองค์ที่สะท้อนถึงความเป็นไทยอยู่เสมอ จนได้รับการยกย่องจากนิตยสาร Forbes ให้เป็นหนึ่งในบุคคลที่แต่งกายดีที่สุดในระดับโลก อีกทั้งยังทรงมีบทบาทสำคัญในการจุดประกายให้เกิดกระแสนิยมการแต่งกายแบบไทยร่วมสมัย ซึ่งยังคงมีอิทธิพลต่อวงการแฟชั่นไทยจนถึงปัจจุบันใน

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการจำแนกและวิเคราะห์รูปแบบการแต่งกายของสมเด็จพระพันปีหลวงในแต่ละยุคสมัย เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการและปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชุดผ้าไทยร่วมสมัย

ผ้าไทยในทศวรรษ 2500

ในอดีต แนวคิดเรื่อง “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” ยังไม่เป็นที่แพร่หลายหรือได้รับความสำคัญเท่าที่ควร โดยเฉพาะในยุคของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นโยบายชาตินิยมถูกผลักดันอย่างเข้มข้น รัฐบาลในขณะนั้นได้ออก "รัฐนิยม" รวม 12 ฉบับ ที่มีเนื้อหาครอบคลุมถึงข้อกำหนดด้านการแต่งกาย การใช้ภาษา การเรียกชื่อประเทศ ตลอดจนการกำหนดให้ประชาชนทุกคนในประเทศถูกเรียกรวมว่า "คนไทย" ทั้งหมด เพื่อสร้างเอกภาพทางชาติพันธุ์ และลดทอนความแตกต่างทางวัฒนธรรมต่อมาในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใน พ.ศ. 2500 ได้มีการเน้นสร้างเอกภาพของความเป็นชาติภายใต้กรอบอุดมการณ์ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ท่ามกลางบริบทโลกหลังสงครามเย็นซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของ “วัฒนธรรมข้ามชาติ” (Transnational Culture) ที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายของผู้คน สินค้า และข้อมูลข่าวสาร จนทำให้วัฒนธรรมไม่ได้ผูกติดกับอาณาเขตทางภูมิศาสตร์อีกต่อไป ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับตัวทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง และสถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์

หลัง พ.ศ. 2500 ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ รัฐบาลจึงมุ่งเน้นการสร้างสัมพันธภาพกับประเทศในโลกเสรี โดยเฉพาะยุโรปและสหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างเสถียรภาพและภาพลักษณ์อันดีให้แก่ประเทศ ใน พ.ศ. 2503 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ไปทรงเยือนทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาชาติ และเป็นการประชาสัมพันธ์ประเทศไทยในเวทีโลก ซึ่งนับเป็นภารกิจด้านการทูตที่มีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้ นักการทูตและนักวิชาการไทยได้ประเมินว่า การเสด็จฯ ดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของไทยในช่วงเปลี่ยนผ่านหลังสงครามเย็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังพระราชดำรัสของพระองค์ว่า **“...ในสมัยนี้ประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก ต้องพึ่งพาอาศัยกันอยู่เสมอ...จึงควรพยายามให้รู้จักนิสัยใจคอกัน ทั้งต้องผูกน้ำใจกันไว้ให้ดี...” (บันทึกในสมเด็จพระนางเจ้าฯ , 2540)**

ในการเสด็จฯ ดังกล่าว “ฉลองพระองค์” ของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง นอกเหนือจากพระราชกรณียกิจทางการทูต เพราะฉลองพระองค์มิได้เป็นเพียงเครื่องแต่งกาย หากแต่เป็นการสื่อสารถึงพระราชอิสริยยศแห่งพระราชินีไทย และเป็น

สัญลักษณ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์และศักดิ์ศรีของประเทศไทยต่อสายตาชาวโลก โดยเฉพาะในยุคที่ชื่อ “ประเทศไทย” ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางเมื่อเทียบกับชื่อเดิม “สยาม” พระองค์จึงมีพระราชปรารภว่า ...“ฉันจะทำอย่างไรที่จะสามารถนำเสนอความเป็นไทยหรือว่านำเสนอประเทศไทยได้”... (บันทึกในสมเด็จพระนางเจ้าฯ , 2540) ภารกิจดังกล่าวถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งในยุคนั้น ที่ยังไม่มีเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างในปัจจุบัน ทว่า พระองค์กลับทรงทำหน้าที่เป็น “ผู้แทนแห่งชาติ” ได้อย่างงดงาม เปรียบเสมือนเป็น “อินฟลูเอนเซอร์” คนสำคัญที่ช่วยเผยแพร่ความเป็นไทยสู่สายตาชาวโลก

4

ภาพประกอบ 87 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จไปเยือนกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ. 2503

ที่มา : BBC New (2564). สืบค้นจาก https://www.bbc.com/thai/thailand-53460004

ภาพประกอบ 88 ฉลองพระองค์ชุดกลางวัน พ.ศ 2507 ทรงในโอกาสเสด็จเยือนสาธารณรัฐออสเตรียผู้ผลิต/ออกแบบ นายปิแอร์ บัลแมง (ฝรั่งเศส พ.ศ. 2457 - พ.ศ. 2525)

ที่มา: ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (2567)

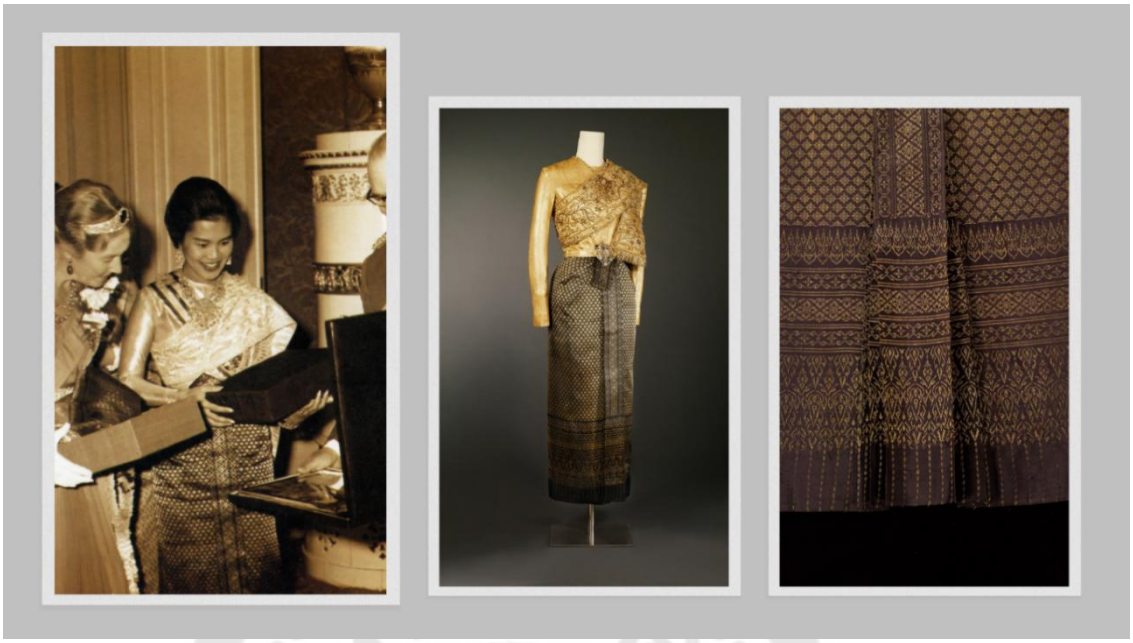

ภาพประกอบ 89 ฉลองพระองค์ชุดกลางวัน พ.ศ. 2508 ทรงในโอกาสเสด็จฯ ไปในการพระราชทานรางวัลการประกวดธิดากาชาดรอบสุดท้าย ณ เวทีลีลาศ สวนอัมพร กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2508ผู้ผลิต/ออกแบบ นายปิแอร์ บัลแมง (ฝรั่งเศส พ.ศ. 2457- พ.ศ. 2525)

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (2567)

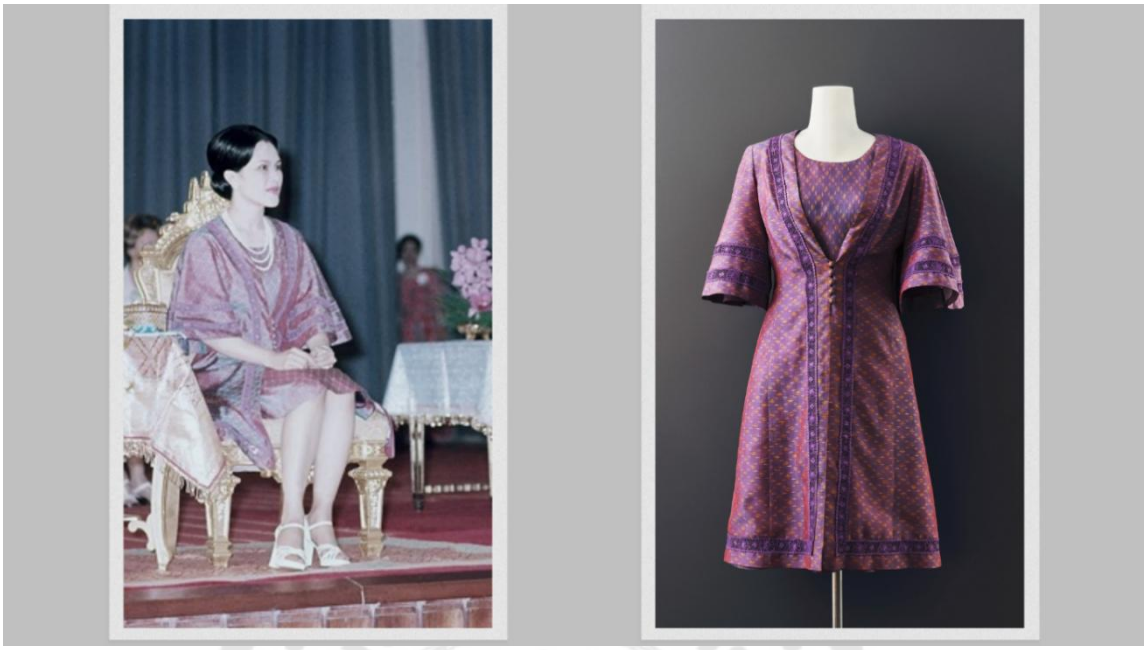
ในช่วงคริสต์ศักราช 1960 สมเด็จพระบรมราชชนนีและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเสด็จเยือนสหรัฐอเมริกาและยุโรปใน พ.ศ. 2503 (ปิยวรา , 2567.สื่อสารส่วนบุคคล) เพื่อเสริมสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศและเผยแพร่ภาพลักษณ์ของประเทศไทย โดยการฉลองพระองค์อย่างงดงามและเหมาะสมกับแต่ละโอกาสถือเป็นสิ่งสำคัญถึงการให้เกียรติประเทศเจ้าภาพ พระองค์ทรงเลือกฉลองพระองค์ทั้งแบบไทยและแบบสากลที่ตัดเย็บจากผ้าไทย จึงได้ทรงพระกรุณาให้นายปิแอร์ บัลแมง (Pierre Balman) ออกแบบและตัดเย็บพระราชภูษา ซึ่งสอดคล้องกับแฟชั่นยุค 1960 ที่เน้นความโดดเด่น สนุกสนานด้วยทรวดทรงเหมือนนาฬิกาทรายและสีสันสดใส ตั้งแต่ชุดกระโปรงยาวไปจนถึงกระโปรงสั้นตามสมัยนิยม การสวมใส่ฉลองพระองค์ที่ตัดเย็บจากผ้าไทยเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) อย่างนึง ด้วยการตัดเย็บด้วยรูปแบบที่ทันสมัย และมีความเป็นสมัยนิยม ทำให้เข้าใจได้ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มาจากโลกที่เจริญแล้ว และความทัดเทียมกันในทุกด้าน พร้อมทั้งการใช้ช่างออกแบบและตัดเย็บที่มือชื่อเสียงระดับโลก เป็นการแสดงออกถึงความยิ่งใหญ่ของราชวงศ์ ขณะเดียวกัน การตัดเย็บจากผ้าไทย ที่แฝงไปด้วยศิลปวัฒนธรรมของชนชาติไทยที่สวงาม และมีประวัตติศาสตร์มาอย่างยาวนาน เพราะในช่วงขณะนั้นชาวต่างชาติยังไม่รู้จักคำว่า ประเทศไทย กันอย่างแพร่หลายเมื่อเทียบกับคำว่า สยาม นั้นจึงเป็นกลายเป็นพระราชกรณียกิจของพระองค์ที่ต้องทำให้ต่างชาติหันมาสนใจประเทศไทยให้ได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมาก แตกต่างจากปัจจุบันที่มสื่อสังคมออนไลน์มากมาย แต่พระองค์กลับทำหน้าที่ตรงนี้ได้ดีเป็นประจักษ์ เปรียบเสมือนเป็น “อินฟูลเอนเซอร์ ” คนหนึ่ง

การหยิบจับผ้าไทยของสมเด็จพระบรมราชชนนี จึงทำให้เกิดการอนุรักษ์ผ้าไทยมาจนถึงคนรุ่นหลังไปโดยปริยาย ดังชุดไทยพระราชนิยม 8 แบบ ที่กำหนดให้ใช้มาจนถึงปัจจุบัน ผศ.ดร.วุฒิไกร ศิริผล เคยให้ความเห็นไว้ว่า “แต่เดิมนั้นชุดไทยไม่มีที่เป็นแบบสำเร็จรูป จะใส่หนึ่งครั้งก็ต้องมานุ่งกันใหม่หนึ่งครั้ง ดังนั้นเมื่อพระองค์ต้องเสด็จประพาสต่างประเทศเป็นเวลานานจึงคำนึงถึงการสวมใส่ที่รวดเร็วขึ้น ลักษณะของการตัดเย็บ (ชุดไทยสมัยใหม่) คือการที่ใช้แพทเทิร์นแบบตะวันตก นำมาตัดเย็บให้มีส่วนเว้า ส่วนโค้ง ใส่ซิปหลังเข้าไป เรียกว่าเรียบง่ายและใส่ง่าย ทุกคนสามารถที่จะใส่ได้ และเดินทางง่าย เดินทางคนเดียวเอาชุดใส่ประเป๋าไป ใส่ปุ๊บสวย เป็นตัวแทนของประเทศได้” “จากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ จริง ๆ ผ้าไทยมันหายไปค่อนข้างเยอะแล้ว คนเมืองกรุงสมัยนั้นไม่ค่อยรู้จักแล้ว ไม่รู้จักผ้าไทยคืออะไร เหมือนไม่ได้ให้คุณค่า แต่พระองค์ท่านเล็งเห็นแล้วว่า สิ่งนี้ก็สวยเหมือนกัน มีคุณค่า พระองค์ท่านก็เลยเอากลับมา ลองคิดว่าถ้าเราไม่มีพระองค์ท่านทุกวันนี้ อาจจะไม่ได้เห็นผ้าไทย ที่เติบโตมาได้ถึงขนาดนี้ เป็นที่รู้จักได้ขนาดนี้” (BCC News, 2567)

ภาพประกอบ 90 ฉลองพระองค์ชุดไทยศิวาลัยสีทอง พระภูษายกทองสีดำ ลายดอกพิกุล ชุดกรวยเชิงชั้นเดียวในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยห้องเสื้อกรแก้ว ทรงในโอกาสเสด็จเยือนราชรัฐลักเซมเบิร์กอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 17 – 19 ตุลาคม พ.ศ. 2503

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

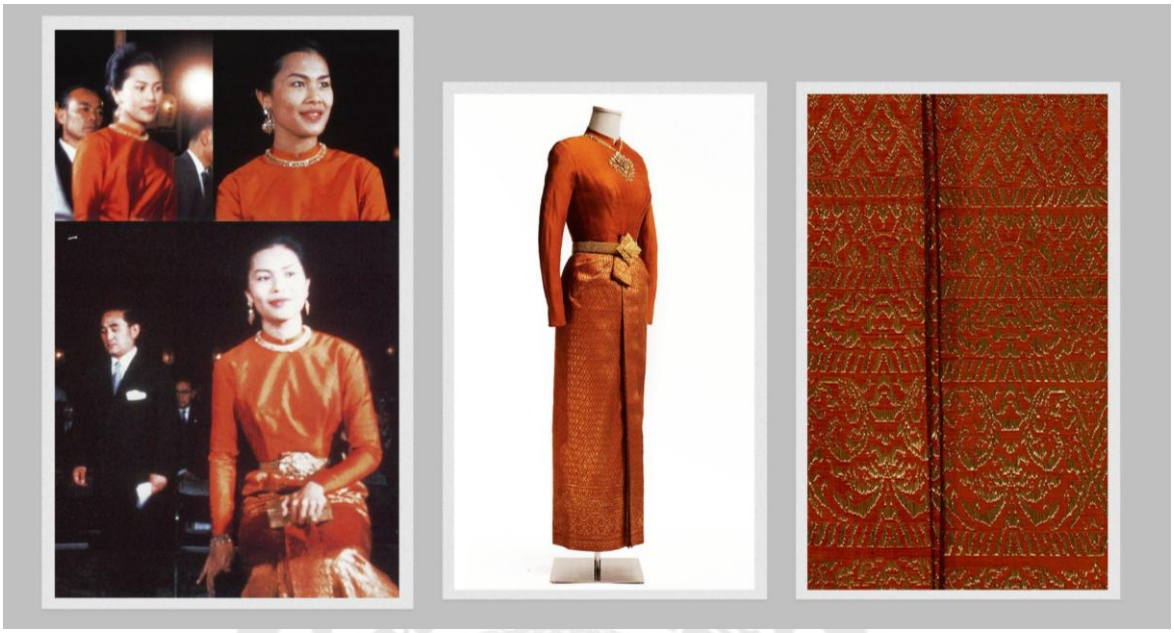
ภาพประกอบ 91 ฉลองพระองค์แบบสากลตัดเย็บจากผ้าไหมมัดหมี่ตกแต่งแถบผ้าลูกไม้ ออกแบบโดย นายน้อย กฤติพร

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

ภาพประกอบ 92 ฉลองพระองค์ชุดกลางวัน ตัดเย็บจากผ้าไหมพิมพ์ลาย ออกแบบโดย นายปีแอร์ บัลแมง ทรงในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสำนักงานใหญ่ของสมาคมเกิร์ล ไกด์ ณ นคร เมลเบิร์น เครือรัฐออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2504

ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

ภาพประกอบ 93 ฉลองพระองค์ชุดไทยบรมพิมาน ตัดเย็บจากผ้าไหม\พระภูษายกทองสีส้ม ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ทรงเมื่อครั้งทอดพระเนตรการแสดงละครโนห์ ณ ศาลเจ้าเฮอัน ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2506

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

จากการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตัดเย็บเสื้อผ้าด้วยผ้าไทยให้มีลักษณะสากล ในช่วงทศวรรษ 2500 มีจุดเริ่มต้นจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงเล็งเห็นความจำเป็นในการปรับภาพลักษณ์ของประเทศให้สอดคล้องกับบริบทนานาชาติผ่านการแต่งกาย เนื่องด้วยพระราชกรณียกิจในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง พระองค์ทรงมอบหมายให้นายปิแอร์ บัลแมง นักออกแบบชั้นนำชาวฝรั่งเศส ออกแบบฉลองพระองค์ที่ผสานความงดงามของผ้าไหมไทยกับโครงสร้างตะวันตก โดยทรงเลือกใช้ผ้าไหมสีพื้นซึ่งมีความเงางามและสง่างามในระดับสากล พร้อมทั้งทรงริเริ่มแนวคิดการแต่งกายตามประเพณีนิยมตะวันตก เช่น การแยกประเภทชุดตามช่วงเวลาและพิธีการการออกแบบฉลองพระองค์ในลักษณะดังกล่าว มิได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อความงามหรือความโดดเด่นในเวทีโลก หากแต่สะท้อนแนวคิดเชิงกลยุทธ์ด้านการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ที่

แสดงอัตลักษณ์ไทยในบริบทสากลอย่างมีศักดิ์ศรี ทั้งนี้ จึงอาจสรุปได้ว่าการพัฒนาและการขับเคลื่อนผ้าไทยในรูปแบบร่วมสมัยสากลในช่วงเวลาดังกล่าว มีจุดกำเนิดสำคัญจากบทบาทเชิงรุกของพระองค์ ซึ่งเป็นรากฐานของการต่อยอดการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผ้าไทยในบริบทโลกจนถึงปัจจุบัน

ผ้าไทยในทศวรรษ 2510

ในช่วงทศวรรษ 2510 นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในประวัติศาสตร์สังคมไทย ทั้งในเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม โดยเศรษฐกิจไทยเริ่มมีการเปลี่ยนผ่านจากระบบเศรษฐกิจภาคเกษตรกรรมไปสู่ระบบเศรษฐกิจเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญ (สุจิตรา ทรงมัจฉา, 2510) พร้อมกันนี้ สังคมไทยยังได้ประสบกับกระแสการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา การเดินขบวนเรียกร้องประชาธิปไตย และการรณรงค์ให้ใช้สินค้าไทย อันเป็นผลสะท้อนของการตื่นตัวต่อกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมความเป็นไทย (สมาคมนิยมความเป็นไทย, 2515) ในบริบทดังกล่าว สถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ส่งเสริม และพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ โดยเฉพาะด้านศิลปะ หัตถกรรม และสิ่งทอพื้นบ้าน โดยทรงใช้สถานะพระราชฐานเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนและเชื่อมโยงกับประชาชนระดับรากหญ้า เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในชนบท (ดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา, ม.ป.ป.)

พระราชกรณียกิจหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ การเสด็จเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วภูมิภาคของประเทศ ซึ่งทรงสังเกตว่า หญิงชาวบ้านมักสวมใส่ผ้าทอพื้นเมืองที่มีลวดลายและสีสันโดดเด่น จึงทรงมีพระราชดำริให้ส่งเสริมการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพเสริม โดยมีพระราชเสาวนีย์ให้ชาวบ้านทอผ้าส่งไปถวาย ซึ่งทรงรับซื้อไว้เป็นพระองค์เองในระยะแรก จุดเริ่มต้นดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับผ้าไหมไทยให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีมูลค่าในระดับสากล ทั้งนี้ ผ้าไหมมัดหมี่มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น ได้แก่ ลวดลายเรขาคณิตและสีสันที่ชัดเจน และได้ถูกนำมาใช้ในการตัดเย็บฉลองพระองค์ โดยเฉพาะในช่วงแรก ฉลองพระองค์ที่ตัดเย็บจากผ้าไหมมัดหมี่มักมีรูปแบบเรียบง่าย ทรงเข้ารูป แขนเสื้อและชายกระโปรงระบายแบบร่วมสมัย แตกต่างจากรูปแบบการออกแบบฉลองพระองค์เดิมของ Pierre Balmain ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยนักออกแบบชาวฝรั่งเศส François Lesage จากสถาบัน Maison Lesage ได้รับมอบหมายให้ปักประดับฉลองพระองค์ชุดราตรีให้มีความวิจิตรและหรูหรายิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีนักออกแบบชาวไทยที่ได้รับพระราชทานโอกาสถวายงานตัดเย็บฉลองพระองค์ ได้แก่ นายน้อย กฤติพร แห่งห้องเสื้อนายน้อย และนางเรณู โอสถนุเคราะห์ แห่งห้องเสื้อโนเฮาส์ (No House)

โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2519 ทั้งสองได้มีบทบาทในการออกแบบชุดไทยและชุดสากลที่มีเอกลักษณ์จากผ้าไหมไทย (ปิยวรา, สื่อสารส่วนบุคคล.2567) ด้วยพระราชดำริและพระราชกรณียกิจดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้ง มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ เพื่อสนับสนุนอาชีพแก่ราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดาร ให้มีรายได้เสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ภาพประกอบ 94 ฉลองพระองค์ชุดไทยศิวาลัย ตัดเย็บจากผ้าไหมยกทอง โดยนายน้อย กฤติพร ทรงในการเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการแสดงนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร พร้อมด้วย นางอีเมลดา มาร์กอส ภริยาประธานาธิบดีสาธารณรัฐฟิลิปินส์ ณ โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2511

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

ภาพประกอบ 95 ฉลองพระองค์ชุดไทยศิวาลัย ตัดเย็บจากผ้าไหมยกทอง โดยนายปีแอร์ บัลแมง ทรงในการเสด็จฯ ไปในงานถวายการเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

สมเด็จพระพันปีหลวงจึงถือเป็นผู้ทรงมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มการแต่งกายแบบสากลที่นำผ้าไทยมาใช้เป็นวัสดุหลัก นำไปสู่การยอมรับและยกย่องในฐานะผู้นำด้านแฟชั่นในระดับประเทศและนานาชาติ ส่งผลให้ห้องเสื้อในยุคดังกล่าวหลายแห่งได้นำแนวทางการออกแบบจากฉลองพระองค์มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของตน จากการสัมภาษณ์ ชวนล ไคสิริ เจ้าของแบรนด์ POEM กล่าวถึงอิทธิพลของการตัดเย็บเสื้อผ้าในอดีตว่า การตัดเย็บถือเป็นทักษะสำคัญของผู้หญิง และมีสถานะทางสังคมแฝงอยู่ในกระบวนการสร้างสรรค์งานตัดเย็บเสื้อผ้าด้วยผ้าไหม ผ้ายก และผ้าราคาแพง ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่จะเป็นภริยานักการทูต หรือบุคคลในชนชั้นนำ โดยรูปแบบการตัดเย็บได้รับอิทธิพลโดยตรงจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระพันปีหลวง เช่นเดียวกับแบรนด์ พิจิตร ของ พิจิตรา บุณยรัตพันธุ์ ซึ่งกล่าวว่า ได้รับแรงบันดาลใจจากมารดาคือ ลำยงค์ บุณยรัตพันธุ์ เจ้าของห้องเสื้อและโรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี ผู้มีความชำนาญในการตัดเย็บชุดไทยด้วยผ้าไหม ซึ่งเป็นผ้าที่มีความยากในการเย็บและต้องการความประณีตสูง เช่น การเย็บผีเข็มที่ต้องแม่นยำ เพื่อไม่ให้ผิดพลาด ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากลักษณะของผ้าไหม กล่าว

ได้ว่า การนำผ้าไหมไทยมาดัดแปลงตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าในรูปแบบสากลนั้น ในช่วงแรกยังไม่เป็นที่นิยมในวงกว้างเนื่องจากข้อจำกัดด้านเทคนิคและต้นทุนที่สูง ทำให้จำกัดอยู่ในเฉพาะกลุ่มผู้มีฐานะหรือชนชั้นนำของสังคม อย่างไรก็ตาม อิทธิพลจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง ได้ส่งผลต่อความนิยมในการแต่งกายด้วยผ้าไทยในหมู่ประชาชนทั่วไปในเวลาต่อมา

อีกหนึ่งปรากฏการณ์ทางสังคมที่สะท้อนอิทธิพลของผ้าไทย คือ วงการประกวดนางงาม ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการนำเสนอภาพลักษณ์ของความเป็นไทยในระดับสากล โดยเฉพาะผ่านการสวมใส่ชุดประจำชาติ โดยเริ่มปรากฏครั้งแรกในเวที “นางสาวสยาม” เมื่อ พ.ศ. 2477 ซึ่งผู้เข้าประกวดนิยมสวมชุดไทยสไบเฉียง ต่อมาเมื่อเวทีการประกวดขยายบทบาทสู่ระดับสากล เช่น การประกวดนางงามจักรวาล (Miss Universe) ใน พ.ศ. 2505 ได้มีการบรรจุรางวัลชุดประจำชาติเข้าไปด้วย **ชุดไทยที่นางงามใส่เข้าร่วมประกวดในช่วงแรกได้รับแรงบันดาลใจมากจาก ชุดไทยพระราชนิยม โดย พ.ศ.2512 มีการกำหนดให้ผู้เข้าประกวดใส่ชุดไทยจิตรลดาขึ้นเป็นครั้งแรก และ ผู้ชนะได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนประเทศไทยเดินทางไปเป็นส่วนต้อนรับขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยงแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) และกระทรวงพาณิชย์ ให้เดินทางไปร่วมแสดงเครื่องแต่งกายชุดไทยในงานแสดงสินค้าที่ประเทศญี่ปุ่น กล่าวได้ว่า การส่งตัวแทนสตรีไทยไปประกวดนางจักรวาลนั้น ถือเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ประเทศไทยอีกทางหนึ่ง** นางสาวไทยคนแรกที่เป็นตัวแทนสตรีไทยเข้าร่วมการประกวดนางงามจักรวาลคนแรกและได้รับตำแหน่งนี้ คือ อาภัสรา หงส์สกุล ทำให้ชุดไทยพระราชนิยมเริ่มเป็นที่รู้จักไปอย่างวงกว้าง จากการสัมภาษณ์ ฉัตรชัย เพียงอภิชาติ ช่างแต่งหน้าชื่อดัง กล่าวว่า จุดเริ่มต้นของการชื่นชอบชุดไทย นอกจากสมเด็จพระพันปีหลวงแล้ว ก็คือวงการนางงาม ภาพที่ติดตาเลย ก็คือ คุณอภัสรา หงส์สกุล นางงามจักรวาลคนไทยคนแรก ตอนนนั้นเรายังไม่เกิด แต่เราเป็นคนชอบดูนางงาม จึงไปย้อนดู และทำให้ชอบดูนางงามมากขึ้นไปอีก ท่านสวยและสง่ามาก จนมาถึงปัจจุบันเราได้มีโอกาสได้แต่งหน้าให้ท่านซึ่งเป็นความภูมิใจ อันนี้คือความฝังใจตอนเด็กๆ ที่แรงบันดาลใจที่ทำให้เรารู้สึกแบบชื่นของผ้าไทย มาจนถึงทุกวันนี้ และก็มีความเชื่อว่า มีอีกหลาย ๆ คน ที่เริ่มต้นดูนางงามเหมือนกันเพราะต้องการจะติดตามดูชุดไทย

ภาพประกอบ 96 การประกวดนางงามจักรวาล 1965 จัดขึ้นที่ไมแอมี รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ ก่อนการประกวด สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานคำแนะนำเกี่ยวกับแบบทรงผมสำหรับการประกวดให้กับอาภัสราด้วย

ที่มา : อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่6 ฉบับที่2 เดือนกันยายน 2505

บทบาทของผู้เข้าประกวดนางงามไทยในเวทีระดับนานาชาติในช่วงเวลาดังกล่าว มิได้จำกัดอยู่เพียงด้านความงาม หากแต่มีความสำคัญในฐานะตัวแทนทางวัฒนธรรมของชาติ โดยทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่อัตลักษณ์ความเป็นไทยสู่เวทีโลกอย่างชัดเจน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ กรณีของ จีรนันท์ เศวตนันทน์ ผู้ได้รับตำแหน่งรองนางงามจักรวาล ซึ่งนับเป็นอีกหนึ่งบุคคลสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยในระดับนานาชาติ หลังจากได้รับตำแหน่งดังกล่าว องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดงานเลี้ยงเฉลิมฉลองขึ้นในชื่อ “Thai Evening” ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นเกียรติแก่ความสำเร็จของจีรนันท์ เศวตนันทน์ โดยภายในงานมีการจัดแฟชั่นโชว์ชุดไทยร่วมกับ อาภัสรา หงสกุล อดีตนางงามจักรวาลชาวไทยคนแรก อีกทั้งยังมีการแจกของที่ระลึกให้แก่ผู้ร่วมงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าไทย ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะเป็นการเฉลิมฉลองเชิงสัญลักษณ์แล้ว ยังเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยผ่านการนำเสนอผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อันสะท้อน

ให้เห็นถึงความตั้งใจของรัฐในการใช้บุคคลต้นแบบสตรีไทยเป็นกลไกหนึ่งในการสื่อสารวัฒนธรรมไทยในบริบทโลกาภิวัตน์ ความสำเร็จของอาภัสรา หงสกุล และจีรนันท์ เศวตนันทน์ จึงถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่สะท้อนถึงศักยภาพของสตรีไทยในการเป็น “ผู้แทนทางวัฒนธรรม” ที่สามารถถ่ายทอดภาพลักษณ์ของประเทศไทยได้อย่างทรงพลัง โดยเฉพาะผ่านการสวมใส่ ชุดไทยพระราชนิยม ซึ่งกลายเป็นสื่อกลางสำคัญในการสื่อสารวัฒนธรรมไทยสู่สากล

การสวมใส่ชุดไทยในการประกวดรอบชุดประจำชาติบนเวที Miss Universe จึงมิใช่เพียงกิจกรรมในเชิงพิธีกรรมของเวทีการประกวดความงาม หากแต่มีนัยยะทางวัฒนธรรมและการเมืองระหว่างประเทศแฝงอยู่ด้วยอย่างเด่นชัด ชุดไทยในแต่ละปีที่ถูกออกแบบเพื่อใช้ในเวทีดังกล่าว มักสะท้อนถึงเรื่องราว วิถีชีวิต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยในรูปแบบที่สื่อสารได้อย่างงดงามและทรงพลัง นอกจากนี้ ผู้เข้าประกวดนางงามยังมีบทบาทในการเป็นผู้แทนวัฒนธรรมผ่านการสวมใส่เสื้อผ้าอื่น ๆ ระหว่างการทำกิจกรรมในต่างประเทศ ซึ่งแม้จะไม่ใช่ “ชุดประจำชาติ” อย่างเป็นทางการ แต่ก็ได้รับการออกแบบด้วยแนวคิดแบบไทยร่วมสมัย เช่น การใช้ผ้าไหม ผ้ายก หรือผ้าทอพื้นถิ่นในดีไซน์สากล ซึ่งกลายเป็นช่องทางในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในเชิง “อ้อม” แต่ทรงประสิทธิภาพ กล่าวคือ เป็นการสร้างความรับรู้เกี่ยวกับความงามและคุณค่าเชิงวัฒนธรรมของไทยผ่านสื่อมวลชนและผู้ชมจากทั่วโลกถือเป็นโอกาสสำคัญในการแสดงออกถึงความเป็นไทยอย่างภาคภูมิ โดยเฉพาะการนำเสนอผ้าไทยและชุดไทยให้แก่สายตาชาวต่างชาติ นับเป็นการตอกย้ำถึงศักยภาพของชุดไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทสากลได้อย่างกลมกลืนและทรงคุณค่า “...ทุกชุดที่เอาไปจากเมืองไทยได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ของขวัญแบบไทย ๆ ที่เอาไปก็เหมือนกัน กรรมการเค้าชอบกันเหลือเกิน” **คำสัมภาษณ์ของ** จีรนันท์ เศวตนันทน์ ล่าวถึงประสบการณ์ของตนในภายหลังการประกวด **(ไทยรัฐ 2509, 19 กรกฎาคม)**

ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ (พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ,2567) ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง ได้กล่าวว่า พระองค์ทรงเล็งเห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของราษฎรไทย โดยเฉพาะในด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน อาทิ การทอผ้า ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ดั้งเดิมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ทรงมีพระราชดำริในการส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาดังกล่าวอย่างเป็นระบบ โดยหนึ่งในแนวทางสำคัญ คือ การทรงนำผ้าไหมไทยมาตัดเย็บเป็นฉลองพระองค์เพื่อใช้งานในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการปลูกฝังความนิยมใน “ความเป็นไทย” ให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้

พระองค์ยังมีพระราชดำริให้มีการศึกษา ค้นคว้า และออกแบบชุดไทยที่มีความเป็นทางการและสามารถสวมใส่ได้ตามวาระต่าง ๆ จนนำไปสู่การพัฒนา "ชุดไทยพระราชนิยม" จำนวน 8 แบบ โดยการตั้งชื่อชุดเหล่านี้ยึดโยงกับพระที่นั่งหรือพระตำหนักต่าง ๆ เช่น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยบรมพิมาน เป็นต้น ซึ่งสะท้อนถึงพระราชวิสัยทัศน์ในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สอดคล้องกับบริบทของวัฒนธรรมไทยและมีความเหมาะสมกับกาลเทศะ ทั้งยังสามารถต่อยอดสู่การใช้งานจริงของประชาชนในระดับกว้าง

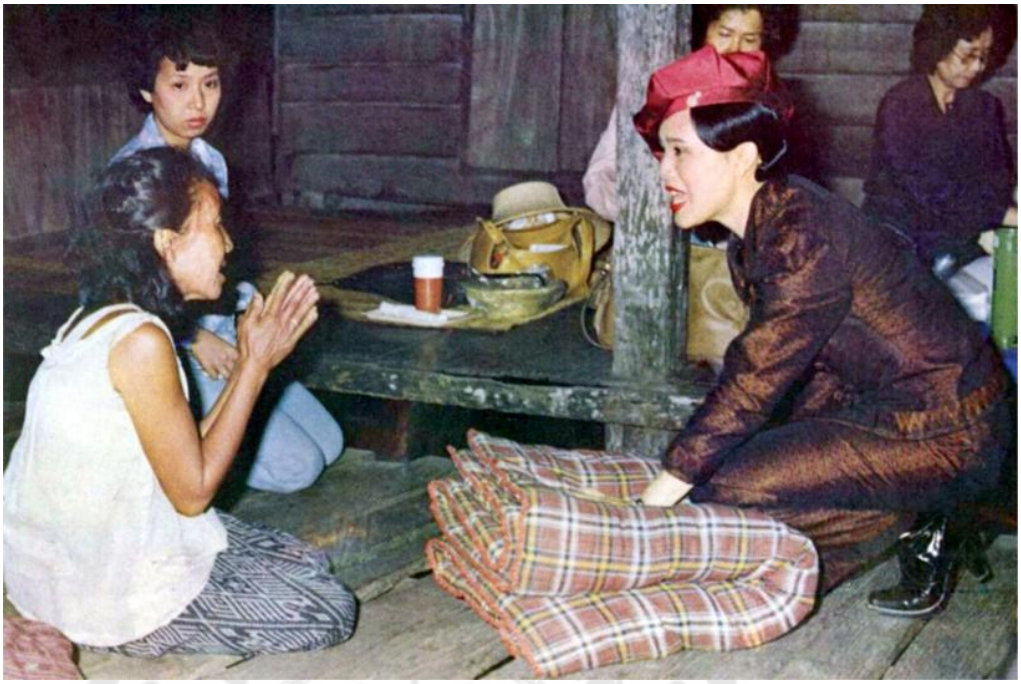
พระราชดำริในการส่งเสริมศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมิได้จำกัดเฉพาะการสนับสนุนด้านเครื่องแต่งกายเท่านั้น หากแต่ได้ขยายผลไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเชิงโครงสร้าง ผ่านการก่อตั้ง มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ขึ้นใน พ.ศ. 2518 โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของพสกนิกรในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้ มูลนิธิฯ ได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและฟื้นฟูการผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านทั่วทุกภูมิภาคของประเทศอย่างครอบคลุม อาทิ การฝึกอบรม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการจัดหาตลาดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ยังได้กล่าวถึงกระบวนการทำงานร่วมกับสมเด็จพระพันปีหลวงว่า ทรงให้ความสำคัญกับรายละเอียดในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคัดเลือกวัสดุ เทคนิคการทอผ้า รูปแบบลวดลาย ไปจนถึงการประยุกต์ใช้งานในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ พระองค์จะทรงมีพระราชวินิจฉัยโดยละเอียดเพื่อให้แน่ใจว่าทุกองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์สะท้อนถึงความประณีต ความคิดสร้างสรรค์ และความงดงามของศิลปวัฒนธรรมไทยได้อย่างครบถ้วน

> เวลาพระองค์ทรงงานผ้าไหม จะเริ่มที่เวลาช่วงบ่าย ดิฉันต้องเตรียมผ้าไหมมัดหมี่ที่รับมาจากผู้ทอ ชาวบ้าน มาที่ศิลปาชีพฯ ขึ้นไปทูลเกล้าถวาย ก็จะไปจัดเรียงไว้ในห้องใหญ่ เรียงไว้กับพื้นเป็นคนๆไป แล้วพระองค์ก็จะเสร็จมาประทับกับพื้น และก็จะมาทอดพระเนตรทีละชิ้น คลี่ออกที่ละชิ้น ทรงทอดพระเนตรทุกตารางนิ้วของผ้าพื้นนั้น จะทอดพระเนตรดูทั้งสีของผ้าว่า ทอมาสีสม่ำเสมอตลอดทั้งผืนรึเปล่า และสีที่ให้มีความเงางาม ความเหลือบสวยงามแค่ไหน และก็ดูทั้งเนื้อผ้าว่าใช้ไหมประเภทใดทอ ไหมน้อยหรือไหมชั้นในของรังไหมจะนุ่นและพับยังไงก็ไม่ยับ การทอดเนื้อผ้าโปร่งหรือแน่นยังไง ท่านจะทรงทอดพระเนตรไกลไปถึงว่าการที่เค้าทอโปร่งอาจจะเป็นที่เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทอมีการชำรุดเสียหาย เพราะฉะนั้นผืนผ้าของเค้าจึงไม่สมบูรณ์เหมือนที่คสรจะเป็น ต้องถามชาวบ้านเค้าไปว่า อุปการณ์ในการทอผ้าเครื่องมือที่ใช้มีรึเปล่า จะได้มีการซ่อมแซมหาเพิ่มเติมเพื่อเค้าจะได้ทอผ้าออกมาฝห้ได้คุณภาพที่ดีสม่ำเสมอกันหมด หรืออาจะเป็นที่ฝีไม้ลายมือ ถ้าเป็นที่ฝีมือ ต้องขอร้องให้ครั้งต่อไปก้ควรจะจอผ้าให้

> สม่ำเสมอและเมื่อได้ผ้าชิ้นที่สม่ำเสมอแล้ว ผู้ที่เค้ามาเห็นเค้าก็จะได้สนใจ อยากได้และก็สามารถมีเงินกลับมาบ้านได้ด้วยคุณภาพที่ดี (ท่านผู้หญิง จรุงจิตต์ ทีขะระ พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, 2567)

สมเด็จพระนางพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวงทรงให้ความสำคัญ กับศิลปหัตถกรรมทุกชนิดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผ้าไทย ทรงอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ผ้าไหมไทยมาอย่างต่อเนื่อง ทรงให้ความสำคัญกับชุมชนทอผ้า ทุกกลุ่มและทุกจังหวัด เพื่อที่ต้องการให้ประชาชนมีรายได้เสริม ตลอดจนเพื่อธำรงรักษา ฟื้นฟูศิลปหัตถกรรมแบบไทยโบราณที่กำลังจะเสื่อมสูญไปตามกาลเวลา ดังนั้นมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ จะเป็นส่วนช่วยประชาชนในประเทศมีโอกาสฟื้นฟูและยกระดับสินค้าหัตถกรรมของตนเองได้ ซึ่งเกิดจากการวางรากฐานสำคัญในการต่อยอดผ้าไทยให้ก้าวไกลไปสู่ระดับสากล

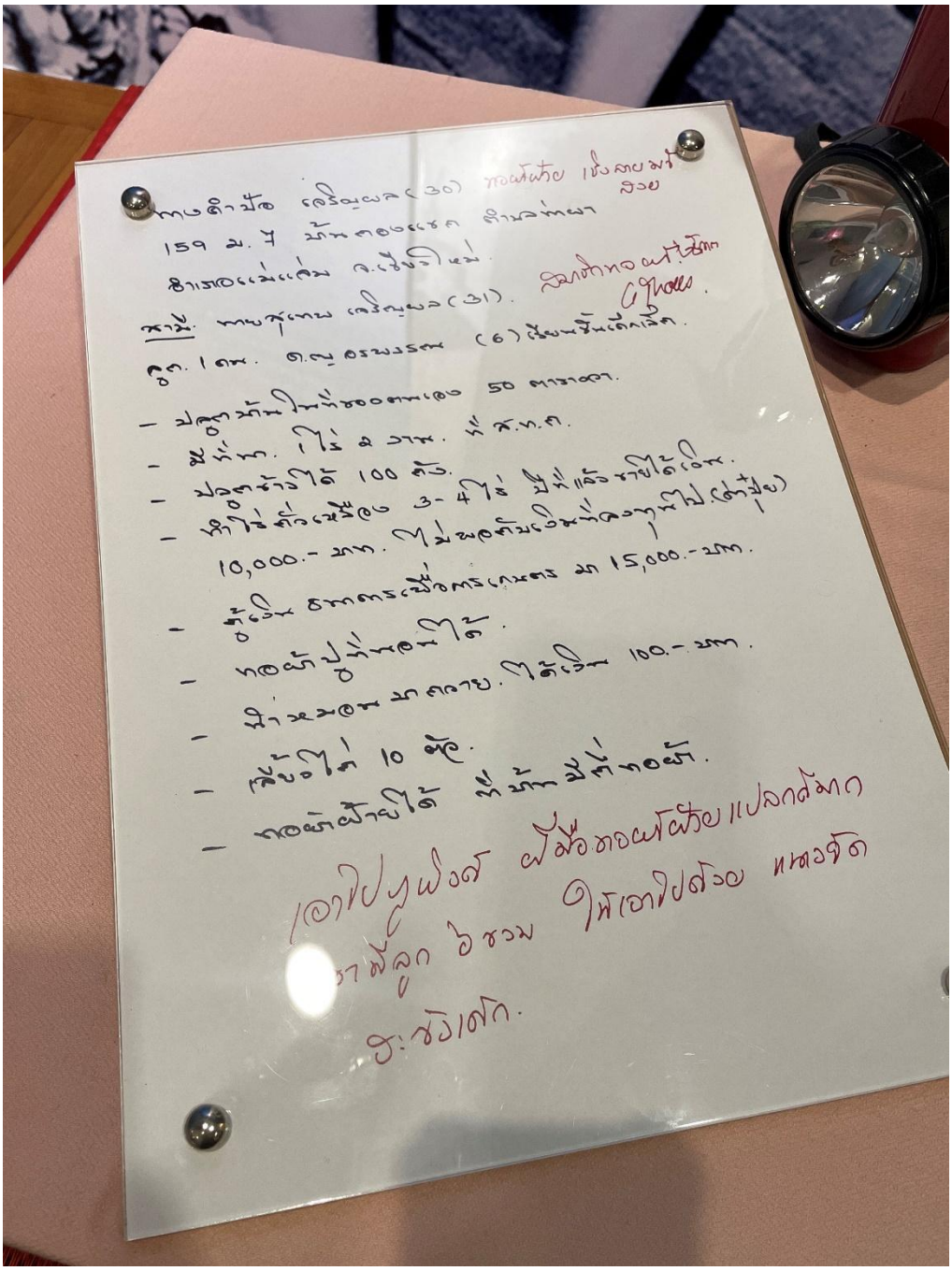
> อย่ามาพูดเรื่องกำไรขาดทุนกับฉัน ฉันต้องการให้คนจนมีงานทำมากๆ ขาดทุนของฉันคือกำไรของแผ่นดิน การที่ทำให้คนยากจนในชุมชนนั้นๆ มีงานทำ พวกเขามีรายได้ มีเงินเลี้ยงครอบครัว ไม่ต้องไปเป็นโจร ไม่ต้องไปเป็นขโมย ไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ตัดไม้ทำลายป่า ไม่เผาป่า ตำบลนั้น อำเภอนั้น จังหวัดนั้นมีความสุข มีความสงบสุข ประเทศชาติ ก็มีความสุข มีความสงบ นี่แหละคือกำไรของแผ่นดิน (พระราชนิพนธ์ ความทรงจำในการตามเสด็จต่างประเทศราชการ เนื่องในโอกาสเจริญพระชนมพรรษา 3 รอบ 12 สิงหาคม 2511)

ภาพประกอบ 97 เสด็จไปเยี่ยมราษฎร์ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ

ที่มา : สถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรม (2567)

ภาพประกอบ 98 บันทึกทรงงานของสมเด็จนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ณ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย ณ สถาบันทรงเสริมศิลปหัตถกรรม

ในช่วงทศวรรษ 2510 ประเทศไทยอยู่ในห้วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจครั้งสำคัญ จากระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาการเกษตรเป็นหลัก สู่ระบบเศรษฐกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมและบริการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจดังกล่าวส่งผลต่อวิถีชีวิต สำนึกทางวัฒนธรรม และรูปแบบการบริโภคของประชาชนในวงกว้าง รวมถึงการแต่งกาย ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวทางวัฒนธรรมของสังคมไทยต่อกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาในระดับมหภาค ภายใต้บริบทนี้ บทบาทของสถาบันกษัตริย์ โดยเฉพาะสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้ปรับเปลี่ยนจากการเป็นผู้ทรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี สู่การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านอย่างเป็นรูปธรรม พระองค์ทรงริเริ่มแนวทางการส่งเสริม “ผ้าไทย” ให้กลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง ผ่านการสวมใส่ฉลองพระองค์ที่ตัดเย็บจากผ้าไหมและผ้าทอพื้นเมือง โดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งในอดีตถูกมองว่าเป็นวัสดุของชนชั้นล่างหรือผู้มีรายได้น้อย การเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลานี้ มิได้เกิดจากพระราชดำริของพระองค์เพียงลำพัง แต่ยังประกอบด้วยปัจจัยทางสังคมที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยหนึ่งในปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญ คือ บริบทของการประกวดนางงาม ซึ่งนับเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ช่วยเผยแพร่ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในระดับนานาชาติอย่างมีนัยสำคัญ

การที่ประเทศไทยสามารถส่งตัวแทนเข้าร่วมการประกวดบนเวทีระดับโลก และได้รับรางวัลสูงสุด อาทิ การคว้าตำแหน่ง Miss Universe โดย อาภัสรา หงสกุล ทำให้ “ชุดไทยพระราชนิยม” ซึ่งพระองค์ทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาและเผยแพร่ กลายเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น นอกจากนี้ การที่ผู้เข้าประกวดนางงามสวมใส่ชุดไทยในรอบชุดประจำชาติ ยังถือเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่ตอกย้ำถึงความงดงามและคุณค่าทางวัฒนธรรมของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการแต่งกายของหญิงไทยในช่วงทศวรรษดังกล่าว ยังสอดคล้องกับพัฒนาการของแฟชั่นในระดับโลก โดยหากเปรียบเทียบกับไทม์ไลน์แฟชั่นในโลกตะวันตก จะพบว่าอยู่ในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งเป็นยุคที่แฟชั่นมีลักษณะโดดเด่นด้วยความหลากหลาย มีการทดลองรูปทรง สีสัน และวัสดุใหม่ ๆ ทำให้รูปแบบการตัดเย็บชุดไทยในช่วงเวลานี้มีการประยุกต์แนวคิดแบบสากลมากขึ้น ทั้งในด้านรูปทรง สีสัน และการออกแบบรายละเอียดต่าง ๆ ให้ร่วมสมัยและมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น

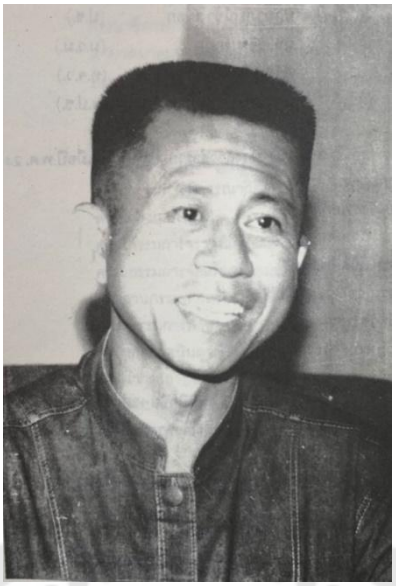
ผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งในอดีตเคยถูกมองว่าเป็นผ้าของชาวบ้านธรรมดา ได้รับการฟื้นฟูและยกระดับผ่านพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยทรงมีพระประสงค์ที่จะสร้างโอกาสทางอาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นห่างไกล และยกระดับคุณค่าของผ้า

ไหมพื้นถิ่นจาก “ผ้าของคนจน” ไปสู่การเป็น “ผ้าแห่งชาติ” ที่สามารถสะท้อนรสนิยม ความวิจิตร และอัตลักษณ์ของชาติไทยได้อย่างสง่างาม ซึ่งผลจากการสนับสนุนของราชสำนักดังกล่าว ทำให้ผ้าไหมมัดหมี่กลายเป็นวัสดุที่ได้รับความนิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ผ้าไทยในทศวรรษ 2520

ในช่วงทศวรรษที่ 2520 ประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนผ่านจากเศรษฐกิจเกษตรกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง ภายใต้อิทธิพลของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520–2524) ซึ่งเน้นการส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และบริการ มากกว่าการพัฒนาในภาคการเกษตรดังเช่นในอดีต ผลจากการปรับยุทธศาสตร์ดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในโครงสร้างทางเศรษฐกิจและฐานการผลิตของประเทศ โดยรัฐมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (ธิกานต์, 2555: 30) การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวยังนำมาซึ่งการเปิดกว้างต่อการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมองเห็นศักยภาพของประเทศไทยในฐานะเป็นแหล่งผลิตที่มีต้นทุนต่ำและแรงงานพร้อมใช้งาน ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่องในระดับที่เห็นได้ชัดเจน (ผาสุก และ คริส เบเกอร์, 2546: 160) บริบทดังกล่าวก่อให้เกิดการปรับตัวทางสังคมและการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาติ ซึ่งรัฐไทยมีนโยบายตอบโต้กระแสโลกาภิวัตน์ด้วยการรณรงค์ให้เกิดการ “นิยมไทย” มากยิ่งขึ้น

หนึ่งในกลไกที่รัฐเลือกใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์และความเป็นไทยคือการส่งเสริมการใช้ “ผ้าไทย” และการแต่งกายแบบไทยในชีวิตประจำวันและในพิธีการทางราชการ การแต่งกายจึงมิได้เป็นเพียงการแสดงออกทางวัฒนธรรม หากยังเป็นเครื่องมือเชิงสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับบริบททางการเมืองในขณะนั้นด้วย ตัวอย่างที่โดดเด่นคือ พลตรี จำลอง ศรีเมือง ซึ่งเริ่มสวมใส่เสื้อม่อฮ่อมตั้งแต่ พ.ศ. 2522 โดยมีเจตนาสื่อสารภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่เรียบง่าย ยึดมั่นในธรรมะ และยืนอยู่เคียงข้างประชาชนรากหญ้า เสื้อม่อฮ่อมซึ่งเดิมเป็นเครื่องแต่งกายของชาวบ้านในภาคเหนือ จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ เพื่อสะท้อนอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่อต้านวัตถุนิยม และสนับสนุนการใช้ชีวิตอย่างสมถะ (หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี, 2562)

ภาพประกอบ 99 พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ คือ สวมเสื้อม่อฮ่อมเป็นประจำ โดยสวมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2522

ที่มา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จเจ้าพระยา สืบค้นจาก :

https://honor.bsru.ac.th/category/page/4/

ขณะเดียวกัน ภายใต้การสนับสนุนของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูศิลปาชีพและส่งเสริมการใช้ผ้าไทย รัฐบาลในสมัยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้นำเสนอแนวคิดเรื่อง “ชุดไทยพระราชทาน” สำหรับบุรุษเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2522 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ช่างตัดเย็บออกแบบชุดดังกล่าว ได้แก่ ชูพาสน์ ชูโต, พิชัย วาศนาส่ง และสมภพ หลุยลาภประเสริฐ (หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี, 2522) การกำหนดให้ชุดไทยพระราชทานสามารถใช้แทนชุดสากลได้ในบริบททางราชการ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ในการประหยัดค่าใช้จ่ายและสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยแล้ว ยังถือเป็นการฟื้นฟูและส่งเสริมอัตลักษณ์ไทยผ่านเครื่องแต่งกายอย่างมีนัยสำคัญ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2562) ชุดไทยพระราชทานสำหรับบุรุษจึงนับเป็นหมุดหมายสำคัญในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประจำชาติที่เหมาะสมสำหรับบุรุษไทย ซึ่งในอดีตยังขาดรูปแบบที่เป็นทางการเช่นเดียวกับชุดไทยพระราชนิยมสำหรับสตรีที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงประทานไว้ก่อนหน้านั้น (หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี, 2523)ให้ แก่ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดังจะได้เห็นในปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ความเป็นไทยด้วยจิต

วิญญาณ” เมื่อ พ.ศ. 2547 ว่า “... พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานชุดไทย สำหรับบุรุษที่นิยมเรียกกันว่า ชุดพระราชทาน ผมรับแบบชุดไทยจากพระหัตถ์ของพระองค์ท่านเอง...” (หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี, 2523)

จากนั้นพลเอกเปรม ติณสูลลานนท์ ได้สวมชุดพระราชทานครั้งแรกในโอกาสเป็นประธานเปิดงานฉลองครบรอบ 60 ปี วงเวียน 22 กรกฎาคม เมื่อพ.ศ.2523 และยังได้สวมชุดเดียวกันในการประชุมสภาในเดียวกันด้วย ทำให้สมาชิกผู้แทนราษฎร์ตื่นตาตื่นใจ สื่มวลชนต่างให้ความสนใจและลงข่าวเกี่ยวกับบแบบเสื้อใหม่กันทุกฉบับ และเสื้อพระราชทานจึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ในที่สุด

ภาพประกอบ 100 สวมชุดไทยพระราชทานแบบแขนยาว

ที่มา : กรมศิลปากรสืบค้นจาก https://www.finearts.go.th/promotion/view/20180

ภาพประกอบ 101 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาว ขณะให้การรับรองเจ้านโรดมสีหนุ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา ในโอกาสเข้าเยี่ยม เมื่อ 28 ม.ค. 2526 ณ บ้านพักสี่เสาเทเวศร์

ที่มา : กรมศิลปากรสืบค้นจาก : https://www.finearts.go.th/promotion/view/20180

ภาพประกอบ 102 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาวคาดเอวขณะเดินทางไปเยือนประเทศ เมียนมา

ที่มา : กรมศิลปากร สืบค้นจาก https://www.finearts.go.th/promotion/view/20180

ในเชิงวิเคราะห์ จึงอาจกล่าวได้ว่า การฟื้นฟูและสร้างสรรค์ชุดไทยพระราชทานในช่วงเวลาดังกล่าวมิใช่เพียงปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม หากแต่เป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ชาติที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองของรัฐไทยในยุคทุนนิยมใหม่ อันเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันจากโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันก็พยายามธำรงไว้ซึ่งรากเหง้าและอัตลักษณ์ของตนเองผ่านการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์อย่างการแต่งกาย

ขณะเดียวกันในพ.ศ. 2523 นายอีริก มอร์เทนเซน (Eric Mortensen) ดีไซเนอร์ชาวเดนมาร์ก และผู้ช่วยคนสำคัญของปิแอร์ บัลแมง (Pierre Balmain) ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการออกแบบและตัดเย็บฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยเฉพาะในช่วงการเตรียมการเสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นในปีเดียวกัน ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญในการเผยแพร่ผ้าไหมไทยในเวทีระดับนานาชาติ (งามสมบรมราชินี, 2550) การมีส่วนร่วมของนายมอร์เทนเซนในกระบวนการออกแบบดังกล่าว ถือเป็นตัวอย่างของการบูรณาการองค์ความรู้ด้านแฟชั่นตะวันตกเข้ากับภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำผ้าไหมมัดหมี่ผลิตภัณฑ์จากสมาชิกศิลปาชีพ มาใช้ในการตัดเย็บฉลองพระองค์ทั้งในรูปแบบชุดไทยและชุดสากล ซึ่งสะท้อนความสามารถในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ไทยผ่านงานออกแบบร่วมสมัยได้อย่างลุ่มลึกและมีศักยภาพในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

ภายหลังจากการถึงแก่อสัญกรรมของนายปิแอร์ บัลแมงในปี พ.ศ. 2525 นายอีริก มอร์เทนเซนได้รับหน้าที่เป็นผู้ออกแบบฉลองพระองค์อย่างเต็มตัว ซึ่งการทำงานร่วมกับโครงการส่งเสริมศิลปาชีพได้นำไปสู่การยกระดับผ้าไทยสู่ระดับสากลอย่างเป็นรูปธรรม ไม่เพียงแต่ในด้านการออกแบบ แต่ยังรวมถึงการผลักดันหัตถศิลป์ของสมาชิกโครงการศิลปาชีพให้เป็นที่ประจักษ์ในสายตานานาประเทศ ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นยุคที่มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพเจริญก้าวหน้าอย่างมาก โดยมีการขยายตัวของสมาชิกช่างฝีมือในหลายภูมิภาคทั่วประเทศ มีการจัดการประกวดผลงาน รวมถึงการจัดงานจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพประจำปี ซึ่งไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้ช่างฝีมือในท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพของผลงานขณะเดียวกันก็ยังรักษาเอกลักษณ์ของงานทอมือไว้ได้อย่างมั่นคง

การเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง เนื่องจากในการเสด็จฯ แต่ละครั้งทรงฉลองพระองค์ด้วยผ้าไทยที่ออกแบบอย่างประณีตและงดงาม สะท้อนถึงอัตลักษณ์แห่งชาติที่ไม่ด้อยไปกว่าวัฒนธรรมตะวันตก อีกทั้งยังทรงนำผลงานของสมาชิกโครงการศิลปาชีพไปเผยแพร่ผ่านนิทรรศการ งานออกร้าน และกิจกรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการ

วางรากฐานให้ผ้าไทยและหัตถกรรมพื้นถิ่นได้รับการยอมรับในระดับสากลในฐานะ “ศิลปะร่วมสมัย” ที่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง กล่าวได้ว่า ความร่วมมือระหว่างนักออกแบบตะวันตกและราชสำนักไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมิได้เป็นเพียงการถ่ายทอดแฟชั่น หากแต่เป็นการสร้างสื่อวัฒนธรรมที่ทรงพลังในการเจรจาเชิงอัตลักษณ์ ระหว่างไทยกับประชาคมโลกในช่วงเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

ภาพประกอบ 103 ฉลองพระองค์ชุดกลางวันในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ออกแบบโดย นายอีริก มอร์เทนเซน ซึ่งทรงในงานเปิดนิทรรศการ ณ หอไอเฟล เมื่อปี พ.ศ. 2540

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

ภาพประกอบ 104 ฉลองพระองค์ชุดกลางคืนในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ออกแบบโดยนายอีริก มอร์เทนเซน ภายใต้ห้องเสื้อบัลแมง โดยทรงมอบหมายให้ห้องเสื้อบัลแมงสร้างสรรค์ฉลองพระองค์ชุดกลางวันและฉลองพระองค์ชุดกลางคืนจากผ้าไหมที่ทอจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเพื่อทรงในการเสด็จฯ เยือนสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 3 สัปดาห์ เมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยทรงฉลองพระองค์ชุดราตรียาวในการเสด็จพระราชดำเนินไปงานเลี้ยงถวายพระกระยาหารค่ำ ณ โรงแรมเชอราตัน แกรนด์ นครลอสแอนเจลิส

ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จาก พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนา (2567)

ฉลองพระองค์ในช่วงนี้ เป็นแบบชุดไทยพระพระราชนิยมแบบผสมผสานซึ่งเป็นฉลองพระองค์แขนยาวและสวมผ้าซิ่นแยกกันเพื่อความคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งในยุคนี้ทรงไว้วางใจพระราชหฤทัยให้ นายอีริค มอร์เทอเซนดูแลออกแบบตัดเย็บฉลองต่อไป โดยการออกแบบฉลองพระองค์เช่นฉลองพระองค์ชุดราตรีฉลองพระองค์ทรงงานล้วนสง่างามเรียบง่ายไม่ล้าสมัยทรงพระพระพระราชดำริให้ใช้ผ้าไหมในการตัดเย็บเป็นหลัก ผ้าส่วนใหญ่ที่นำมาใช้ยังเป็นผลงานจากช่างทอที่ส่งเสริมอาชีพเช่นเดิม นอกจากนี้ยังทรงพระคุณโปรดเกล้าให้ดีไซเนอร์ชาวไทยมีส่วนร่วมในการออกแบบตัดเย็บฉลองพระองค์มากขึ้นเช่น คุณหญิงอัครสุภา ปัญญาชีวะ นางวิจิตรปัญญารัตน์ นายธีรพันธ์ วรรณรัตน์ นายสมพล หลุยส์ลาประเสริฐ นายสมชาย แก้วทองนาย เป็นต้น โดยมีพระราชประสงค์ส่งเสริมให้ผ้าไทยได้มีโอกาสแสดงผลงานให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ

ภาพประกอบ 105 ฉลองพระองค์แบบสากล พ.ศ. ๒๕๒๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาสหรัฐอเมริกา และคณะเข้าเฝ้าฯ ณ ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษบางไทร อ. บางไทร จ. พระนครศรีอยุธยา วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2526 ผู้ผลิต / ผู้ออกแบบ: ห้องเสื้อภา โดยคุณหญิงอังศุภา ปัณยาชีวะ

ที่มา : **ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์**

พระบรมราชินีนาถ (2567)

ในช่วงทศวรรษ 2520 ประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก แทนที่ระบบเศรษฐกิจเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม โดยมีการเปิดประเทศรับการลงทุนจากต่างชาติอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกลุ่มทุนจากประเทศญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เล็งเห็นศักยภาพของประเทศไทยในฐานะฐานการผลิตที่มีต้นทุนต่ำและแรงงานเข้าถึงง่าย ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโครงสร้างและวัฒนธรรมของสังคมไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว รัฐบาลไทยได้ตอบสนองต่อกระแสการขยายตัวของทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ ด้วยนโยบายที่เน้นการฟื้นฟู “ความเป็นไทย” หรือที่เรียกว่า “วาทกรรมนิยมไทย” เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของชาติท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม การแต่งกายด้วยผ้าไทยจึงกลับมามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และโดยเฉพาะในทางการเมือง

หนึ่งในผลลัพธ์ที่ชัดเจนของนโยบายดังกล่าวคือการกำเนิดของ “ชุดไทยพระราชทาน” สำหรับบุรุษ ซึ่งเป็นการกำหนดรูปแบบการแต่งกายที่สามารถใช้แทนชุดสากลได้ในบริบททางราชการ และได้รับความนิยมสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นการวางรากฐานของการมี “ชุดประจำชาติสำหรับผู้ชาย” ที่มีสถานะเทียบเท่ากับชุดไทยพระราชนิยมของสตรี ในขณะเดียวกัน ฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ก็มีพัฒนาการที่สะท้อนถึงการผสานความเป็นไทยกับแฟชั่นสมัยใหม่ โดยมีการประดับฉลองพระองค์ด้วยลูกปัด ดิ้นทอง และวัสดุต่าง ๆ ที่เพิ่มความร่วมสมัย แต่ยังคงเอกลักษณ์ของผ้าไทยเอาไว้ พร้อมกันนี้ พระองค์ยังทรงเปิดโอกาสให้นักออกแบบชาวไทยเข้ามามีบทบาทในการออกแบบและตัดเย็บฉลองพระองค์มากขึ้น นับเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายตัวของอุตสาหกรรมแฟชั่นไทย และการแจ้งเกิดของนักออกแบบไทยรุ่นใหม่ในยุคถัดไป การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงในเชิงสัญลักษณ์ของการแต่งกาย หากแต่เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการจัดวางอัตลักษณ์ของชาติไทยในบริบททุนนิยมใหม่ และการวางรากฐานเชิงวัฒนธรรมเพื่อรองรับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในอนาคต โดยมีผ้าไทยเป็นศูนย์กลางของกระบวนการนี้ทั้งในแง่สุนทรียศาสตร์ อุดมการณ์ และเศรษฐกิจชุมชน

ผ้าไทยในทศวรรษ 2530

นับตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เข้าสู่บริบทของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนนโยบายภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530–2534) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6, 2530) ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบพาณิชยนิยม (Commercialism) ที่ครอบคลุมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การปรับทิศทางเชิงนโยบายดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของลัทธิทุนนิยมในระดับโลกนับตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 2520 ที่ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของไทย

นโยบายภายใต้แผนฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อเอื้อต่อการลงทุนจากต่างประเทศรัฐบาลยังมีแนวนโยบายที่ลดบทบาทของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ที่เคยเป็นหัวใจหลักของรัฐชาติในทศวรรษก่อนหน้า โดยเฉพาะในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม และทศวรรษ 2510-2520 ที่มีการรณรงค์ส่งเสริมผ้าไทย เครื่องแต่งกายแบบไทย และอัตลักษณ์ความเป็นไทยอย่างเข้มข้น นโยบายช่วงทศวรรษ 2530 กลับเลือกที่จะแปรรูปอัตลักษณ์เหล่านี้ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจโลกมากขึ้น (ธันยพร บัวทอง,2563) เช่น การส่งเสริมสินค้าไทยเพื่อการส่งออกมากกว่าการรักษาไว้เพื่อการบริโภคภายในประเทศ การบริโภควัฒนธรรมต่างชาติอย่างเปิดเผยนี้เอง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับปัจเจกและระดับสถาบัน อาทิ การที่โรงเรียน สื่อโทรทัศน์ นิตยสาร และอุตสาหกรรมโฆษณาต่างรับแนวนโยบายแบบเสรีนิยมจากรัฐมาเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังอุดมคติเรื่องความทันสมัย ความสวยงาม และความสำเร็จตามแบบโลกตะวันตก จนทำให้รูปแบบการแต่งกายแบบดั้งเดิม เช่น ผ้าไทย ผ้าซิ่น หรือผ้าถุง ถูกลดทอนบทบาทลงในชีวิตประจำวันของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ในเมืองใหญ่

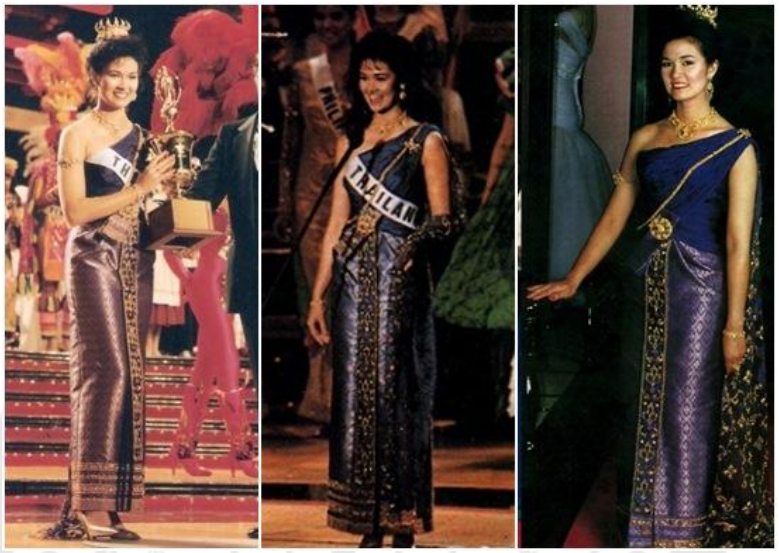
ภายใต้บริบทของการเปิดประเทศและการเชื่อมต่อกับระบบเศรษฐกิจโลก ประเทศไทยได้กลายเป็นพื้นที่รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติโดยเฉพาะวัฒนธรรมอเมริกันอย่างเด่นชัด ไม่ว่าจะในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสาร ภาพยนตร์ ตลอดจนแนวคิดและรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบตะวันตก ถือเป็นการแทรกซึมของอิทธิพลอเมริกันในบริบทไทย อันมีผลกระทบต่อกระบวนทัศน์ในการรับรู้ การดำรงอยู่ และการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยในช่วงเวลาดังกล่าว การเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมนี้ส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการบริโภคทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การลดบทบาทของการสนับสนุนผ้าไทยจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งเคยเป็นสัญลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจในความเป็นไทย กลับถูก

ลดทอนลงอย่างเห็นได้ชัด ขณะที่การแต่งกายแบบตะวันตกได้รับความนิยมแพร่หลาย โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนและชนชั้นกลางเมืองซึ่งกำลังกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ของระบบบริโภคนิยม

ในยุคสมัยนี้ วงการแฟชั่นไทยได้เริ่มแสดงออกถึงความเป็นปัจเจกและการแสวงหาตัวตน (Identity Construction) ผ่านผลงานของห้องเสื้อต่าง ๆ ที่มีทิศทางเฉพาะของตนอย่างชัดเจน อาทิ ห้องเสื้อธีระพันธ์ ที่นำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีไทยในแบบชนชั้นสูง หรูหราระดับโอตกูตูร์ (Haute Couture) ขณะที่ห้องเสื้อดวงใจบิส (Duangjai bis) นำเสนอความเป็นหญิงสาวในแบบปารีเซียง (Parisian chic) ส่วนห้องเสื้อร่วมสมัยอย่าง เธียเตอร์ (Thearter) , โซดา (SODA) และเกรย์ฮาวด์ (Greyhound) กลับเลือกนำเสนอแฟชั่นแบบสากลที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ โดยมีการเลียนแบบการแต่งกายจากภาพยนตร์ตะวันตก ซึ่งสะท้อนปรากฏการณ์การรับวัฒนธรรมข้ามชาติในเชิงบริโภคอย่างเด่นชัด รูปแบบการแต่งกายในช่วงปลายทศวรรษ 2530 ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากภาพยนตร์และสื่อมวลชนตะวันตก โดยมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น เช่น การสวมกางเกงขาบานคู่กับเสื้อรัดรูปคอปกใหญ่ รองเท้าหนังส้นสูงขนาด 3-4 นิ้ว ซึ่งสามารถสวมใส่ได้ทั้งชายและหญิง (อุสุมา สุขสม, 2552) รูปแบบดังกล่าวมิใช่เพียงแต่เป็นการสื่อถึงความทันสมัยเท่านั้น หากยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้หญิงที่เริ่มก้าวข้ามข้อจำกัดทางเพศผ่านเครื่องแต่งกาย ซึ่งเคยเป็นสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์ทางเพศแบบตายตัว กระแสวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ในหมู่วัยรุ่นไทยช่วงเวลาดังกล่าว จึงอาจถูกวิเคราะห์ว่าเป็นกลไกทางวัฒนธรรมในการต่อต้านโครงสร้างอำนาจดั้งเดิมและการครอบงำของค่านิยมสังคมกระแสหลัก วัยรุ่นใช้แฟชั่นเป็นพื้นที่ในการแสดงออกถึงตัวตน ความแตกต่าง และความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุลภา วัจนสาระ (2544) ที่ระบุว่า การแต่งกายเป็นหนึ่งในวิธีการสำคัญในการสื่อสารอัตลักษณ์ส่วนบุคคล และกลุ่มวัฒนธรรมย่อยใช้รูปแบบการแต่งกายเฉพาะของตนเพื่อแสดงการต่อต้านอำนาจของวัฒนธรรมกระแสหลัก

ในด้านของวงการประกวดนางงาม การแต่งกายด้วยชุดไทยจิตรลดาเคยได้รับความนิยมในฐานะเครื่องแบบที่สะท้อนความเป็นไทยอย่างสูงสุด อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและสมัยใหม่ก็เริ่มปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนเช่นกัน ตัวอย่างที่สำคัญคือการออกแบบชุดราตรีของนางสาวพรทิพย์ นาคหิรัญกนก ในการประกวดนางงามจักรวาล พ.ศ. 2531 ซึ่งชุดไทยดังกล่าวตัดเย็บโดยห้องเสื้อระพี ได้มีการปรับรูปแบบจากการห่มสไบแบบประเพณีนิยม มาเป็นการประยุกต์ใช้เทคนิคการตัดเย็บแบบตะวันตก เช่น การจับเดรปในส่วนชายเสื้อ ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ประกอบของความเป็นไทยและความเป็นสากลได้อย่างกลมกลืน ส่งผลให้ชุดดังกล่าวได้รับรางวัลเครื่องแต่งกายประจำชาติยอดเยี่ยม และพรทิพย์ยัง

ได้รับตำแหน่งนางงามจักรวาล เป็นคนที่สองของประเทศไทยอีกด้วย การพัฒนาทางวัฒนธรรมในช่วงเวลาดังกล่าวจึงไม่อาจแยกขาดจากบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมทั้งในระดับประเทศและระดับโลก การแต่งกายในฐานะเครื่องมือหนึ่งของการแสดงออกทางวัฒนธรรมได้ทำหน้าที่ทั้งในเชิงต่อต้าน (resistance) และเชิงปรับตัว (adaptation) ไปพร้อมกัน ซึ่งสะท้อนถึงพลวัตของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยในยุคเปลี่ยนผ่านอย่างลึกซึ้งและซับซ้อน

ภาพประกอบ 106 พรทิพย์ นาคหิรัญกนก ในปีพ.ศ. 2531
ซึ่งได้สวมชุดไทย ตัดเย็บด้วยห้องเสื้อระพี

ที่มา : ห้องเสื้อระพี สืบค้นจาก : https://www.rapee.ac.th/

ช่วงทศวรรษ 2530 ถือเป็นจุดเปลี่ยนผ่านสำคัญของสังคมไทย ที่รัฐไทยได้นำพาประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจพาณิชยนิยมอย่างเต็มรูปแบบ ที่เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ และการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลก ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของประชาชน นโยบายของรัฐในช่วงนี้สะท้อน การลดบทบาทของวัฒนธรรมดั้งเดิม และเลือกใช้แนวทาง “การแปรรูปวัฒนธรรมไทย” ให้เข้ากับบริบทของตลาดโลก วัฒนธรรมจึงถูกทำให้กลายเป็นสินค้า เช่น ผ้าไทยหรือเครื่องแต่งกายแบบไทย ถูกดัดแปลงให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น แต่กลับสูญเสียการใช้จริงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนและชนชั้นกลางในเมือง

ในขณะเดียวกัน อิทธิพลของวัฒนธรรมอเมริกันและตะวันตก ได้แทรกซึมเข้าสู่สังคมไทยผ่านสื่อมวลชน นิตยสาร ภาพยนตร์ และโฆษณา ซึ่งถูกเสริมพลังโดยรัฐเอง ผ่านนโยบายที่เปิดกว้างต่อการบริโภควัฒนธรรมข้ามชาติอย่างเสรี สิ่งเหล่านี้ทำให้สังคมไทยในยุคดังกล่าวเข้าสู่ภาวะที่เรียกได้ว่าเป็น วัฒนธรรมผสมข้ามแดนอย่างเด่นชัด แฟชั่นและการแต่งกายกลายเป็นพื้นที่ต่อรองและแสดงออกถึง “ตัวตน” (identity) ของผู้คนในยุคสมัยใหม่นี้ โดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่น ซึ่งแฟชั่นกลายเป็นการต่อต้านอำนาจทางวัฒนธรรมแบบเดิมผ่านรูปแบบการแต่งกายที่ข้ามกรอบเพศ ชนชั้น และค่านิยมอนุรักษนิยม ปรากฏการณ์ที่ชัดเจนในวงการแฟชั่น ได้แก่ การเกิดขึ้นของห้องเสื้อไทยร่วมสมัย ที่ไม่เพียงแต่สะท้อนรสนิยมของยุคโลกาภิวัตน์ แต่ยังประกาศตัวตนของแบรนด์และนักออกแบบไทยในฐานะผู้ผลิตความงามในระบบทุน การประกวดนางงามก็ถูกใช้เป็นเวทีสำคัญในการ “ประดิษฐ์” ภาพลักษณ์ใหม่ของความเป็นไทยที่สอดคล้องกับสากลนิยม ดังตัวอย่างชุดของพรทิพย์ นาคหิรัญกนก ที่ผสานความเป็นไทยแบบประเพณีนิยมกับความทันสมัยแบบตะวันตกได้อย่างลงตัว กล่าวได้ว่า การแต่งกายในยุคนี้ไม่ใช่เพียงการห่อหุ้มร่างกาย แต่เป็น เครื่องมือทางวัฒนธรรม ที่ใช้ต่อรองอำนาจ แสดงอัตลักษณ์ และสะท้อนพลังของกลไกตลาด โลกาภิวัตน์ และนโยบายรัฐในห้วงเวลาเดียวกัน การแต่งกายจึงเป็นพื้นที่เชิงวัฒนธรรมที่มีพลวัตสูง ซึ่งเชื่อมโยงทั้งระดับปัจเจก ระดับชาติ และระดับโลก

ผ้าไทยในทศวรรษ 2540

ความเป็น "ผ้าไทย" มิได้จำกัดอยู่เพียงความงามทางสายตาหรือการธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นไทย หากแต่สามารถถอดรหัสทางความหมายและตีความได้ในหลายมิติ ทั้งทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเศรษฐกิจ ทั้งนี้การสวมใส่ผ้าไทยในแต่ละยุคสมัยล้วนมีนัยยะเชิงสัญญะ (Symbolic Meanings) ที่สะท้อนถึงบริบททางสังคมในขณะนั้นอย่างลึกซึ้ง ในอดีตการสวมใส่ผ้าไทยมักจำกัดอยู่ในบริบทของพิธีกรรม งานประเพณี หรือโอกาสสำคัญระดับชาติ อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะภายหลัง พ.ศ. 2540 ส่งผลให้วัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลต่อการบริโภคทางแฟชั่นของไทยเพิ่มมากขึ้น ผ่านช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์ที่แพร่หลายและมีพลวัตสูงกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต ส่งผลให้รูปแบบการแต่งกายมีความหลากหลายมากขึ้นตามแต่ความชื่นชอบของปัจเจกบุคคล การแต่งกายจึงกลายเป็นพื้นที่แห่งการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ (Identity) และความเป็นตัวตน (Self-expression) มากกว่าการเป็นเพียงการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมเดิม บริบทดังกล่าวได้ส่งผลโดยตรงต่ออุตสาหกรรมผ้าไทย ทำให้เกิดการปรับตัวอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะเมื่อมีการขับเคลื่อนเชิงนโยบายภาครัฐในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2545–2549) ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนอุตสาหกรรมแฟชั่นและ

สิ่งทออย่างเป็นระบบ ภายใต้โครงการ “กรุงเทพฯ เมืองแฟชั่น” (Bangkok Fashion City) ที่ริเริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการส่งออกสินค้าแฟชั่น สร้างเอกลักษณ์ให้กรุงเทพฯ ในฐานะศูนย์กลางแฟชั่นระดับโลก และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการออกแบบ การผลิต และการตลาดในอุตสาหกรรมแฟชั่นของไทย (รวิเทพ มุสิกะปาน, น. 117; กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, ออนไลน์)

บริบทดังกล่าวได้ส่งผลโดยตรงต่ออุตสาหกรรมผ้าไทย ทำให้เกิดการปรับตัวอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะเมื่อมีการขับเคลื่อนเชิงนโยบายภาครัฐในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2545–2549) ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนอุตสาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทออย่างเป็นระบบ ภายใต้โครงการ “กรุงเทพฯ เมืองแฟชั่น” (Bangkok Fashion City) ที่ริเริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการส่งออกสินค้าแฟชั่น สร้างเอกลักษณ์ให้กรุงเทพฯ ในฐานะศูนย์กลางแฟชั่นระดับโลก และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการออกแบบ การผลิต และการตลาดในอุตสาหกรรมแฟชั่นของไทย (รวิเทพ มุสิกะปาน, น. 117; กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, ออนไลน์) นอกจากนี้ รัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าวยังเล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นรากฐานสำคัญของอุตสาหกรรมผ้าไทย จึงได้ดำเนินโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (One Tambon One Product: OTOP) เพื่อสร้างกลไกในการสนับสนุนและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ประเภทสิ่งทอ ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไปพร้อมกัน

ผลจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว ทำให้ผ้าไทยไม่เพียงได้รับการอนุรักษ์ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม แต่ยังได้รับการพัฒนาและต่อยอดให้สามารถเข้าสู่เวทีโลก ผ่านการออกแบบที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคร่วมสมัย ตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จเชิงสัญลักษณ์ คือ การประชุมสุดยอดผู้นำเศรษฐกิจเอเปค (APEC) ใน พ.ศ. 2546 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ในโอกาสนั้น ผู้นำจาก 21 เขตเศรษฐกิจทั่วโลกต่างสวมใส่ชุดที่ตัดเย็บจากผ้าไหมไทย ซึ่งได้รับคำชื่นชมในระดับนานาชาติ ไม่เพียงในด้านความงดงามของวัสดุและการออกแบบ หากยังสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมูลค่าทางวัฒนธรรมสูงยิ่ง ผ้าไหมที่ใช้ในการตัดเย็บชุดสำหรับผู้นำประเทศในการประชุมครั้งนั้น เป็นผ้ายกทองเนื้อดีจาก “กลุ่มทอผ้าไหมยกทองโบราณจันทร์โสมา” ตำบลท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นผลงานหัตถศิลป์ที่สืบทอดมาจากราชสำนักไทยโบราณ โดยผ่านกระบวนการผลิตที่ยังคงวิถีดั้งเดิม เช่น การเลี้ยงไหม การสาวไหมด้วยกี่มือ การย้อมสีด้วยวัสดุธรรมชาติ การออกแบบ และการตัดเย็บอย่างประณีต ทั้งนี้ กลุ่มทอผ้าดังกล่าวยังได้รับพระราชทานสถานะเป็น “โรงทอจันทร์โสมาที่” จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง อันเป็นเครื่องหมายแห่งการรับรองคุณภาพและความสำคัญทางวัฒนธรรม (กลุ่มทอผ้าบ้านจันทร์โสมา, 2567.ออนไลน์)

ภาพประกอบ 107 ที่ท้องพระโรงกลาง พระที่นั่งอนัตสมาคม ซึ่งเป็นพื้นที่การประชุมในครั้งสุดท้าย โดยมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินสัตร นายกรัฐมนตรี เป็นผู้แถลงปฏิญญาษลผู้นำเขตเศรษฐกิจว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนเพื่ออนาคต โดยมีผู้นำเสรษฐกิจอีก 21 ประเทศร่วมเป็นพยาน

ที่มา : The Standerd สืบค้นจาก : https://thestandard.co/apec-2003/

การปรากฏของผ้าไทยบนเวทีโลกได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบผ่านเหตุการณ์สำคัญระดับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการประชุมผู้นำเศรษฐกิจเอเปก (APEC) ใน พ.ศ. 2546 ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจาก 21 เขตเศรษฐกิจสวมใส่ชุดไทยที่ผลิตจากผ้าไหมไทย ส่งผลให้ผ้าไทยกลายเป็นที่สนใจในระดับนานาชาติ เหตุการณ์ดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างภาพจำในเชิงวัฒนธรรม แต่ยังมีผลต่อการยกระดับสถานะของกลุ่มชุมชนทอผ้าทั่วประเทศให้เป็นที่รู้จักในเวทีโลก และมีบทบาทสำคัญในการผลักดันโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (OTOP) ให้ได้รับความสนใจในระดับสากลมากยิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์คุณวิชิรวิชญ์ อัครสันติสุข นักออกแบบแฟชั่นและเจ้าของแบรนด์ “Wisharawish” เปิดเผยว่าแบรนด์ของตนได้มีการประสานความร่วมมือกับกลุ่มชุมชนทอผ้าในโครงการ OTOP มาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในโชว์แฟชั่นระดับนานาชาติ

ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้แบรนด์ได้รับความสนใจในระดับสากล โดยแบรนด์ได้ร่วมมือกับชุมชนทอผ้าจำนวน 14 ชุมชน เพื่อสร้างผ้าขึ้นมาใหม่ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้วัสดุ การออกแบบลวดลาย ไปจนถึงการผลิตผืนผ้า โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อ “แนะนำตัวตนของผ้าไทย” สู่สายตานานาชาติ มากกว่าการคาดหวังเชิงพาณิชย์ในระยะแรก ผลที่ตามมาจากการแสดงผลงานในเวทีดังกล่าวก็คือ การเกิดความสนใจจากผู้ประกอบการต่างชาติ โดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้ติดต่อกลับมาภายหลังการจัดแสดงและเดินทางไปยังจังหวัดปัตตานี เพื่อเยี่ยมชมกระบวนการผลิตผ้าท้องถิ่นที่ใช้ในการแสดงแฟชั่นโชว์ ผลลัพธ์เชิงบวกจากความร่วมมือดังกล่าว นอกจากจะก่อให้เกิดการรับรู้ในระดับโลกต่อผ้าไทย ยังส่งผลโดยตรงต่อเศรษฐกิจชุมชน สร้างรายได้และความภาคภูมิใจให้แก่ผู้ผลิตในท้องถิ่นมากกว่าที่จะเป็นผลประโยชน์เฉพาะของแบรนด์แฟชั่น แบรนด์ Wisharawish ยังมุ่งเน้นความหลากหลายในการเลือกใช้วัตถุดิบผ้าธรรมชาติ ทั้งผ้าไหม ผ้าฝ้าย รวมถึงผ้าพื้นเมืองจากหลายจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อให้ผลงานสะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของไทยอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังเป็นการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนผู้ผลิตในแต่ละภูมิภาคอย่างเท่าเทียม

ในระดับนโยบาย ภาครัฐและสถาบันวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเผยแพร่ผ้าไทยสู่สากล โดยเฉพาะ “มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ” ซึ่งได้ยกระดับเป็น “สถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย (องค์การมหาชน)” หรือ SACIT ใน พ.ศ. 2546 โดยมีภารกิจหลักในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปหัตถกรรมไทยให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายช่างฝีมือทั่วประเทศ ขณะเดียวกัน “พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” ได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งจัดแสดงผลงานด้านสิ่งทอของไทย โดยเฉพาะฉลองพระองค์ของพระราชวงศ์ไทย ซึ่งล้วนเป็นผลงานศิลปหัตถกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง จากการสัมภาษณ์คุณปิยวรา ทีขะระ เนตรน้อย ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ฯ ได้กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์ฯ ยึดถือพระราชปณิธานของสมเด็จพระพันปีหลวงในการอนุรักษ์ผ้าไทยให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติ โดยดำเนินกิจกรรมเชิงรณรงค์อย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดงานประจำเดือนและประจำปี เพื่อส่งเสริมการสวมใส่ชุดไทยในโอกาสต่าง ๆ อาทิ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง หรือวันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนแต่งกายด้วยชุดไทยเพื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในช่วงเวลาดังกล่าว

พิพิธภัณฑ์ยังมีแผนการขยายอิทธิพลเชิงวัฒนธรรมผ่าน “นิทรรศการหมุนเวียน (Traveling Exhibition)” ในต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อเผยแพร่ชุดไทยและองค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าไทยไปสู่เวทีสากล ตลอดจนสื่อสารพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระพันปีหลวงในด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย อันเป็นการผสานระหว่างการทูตเชิงวัฒนธรรมกับการส่งออกอัตลักษณ์ทางแฟชั่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการสนับสนุนดีไซเนอร์ไทยและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมผ้าไทยให้สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ ในบริบทของสถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระพันปีหลวงในการสื่อสารอัตลักษณ์ไทยผ่านเครื่องแต่งกาย ถือเป็นอีกหนึ่งกลไกที่มีบทบาทสำคัญในการเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาชาติ ทรงเล็งเห็นคุณค่าของศิลปะการแสดงและศิลปหัตถกรรมไทยในฐานะ "ศิลปะชั้นสูง" ที่ผนวกรวมองค์ความรู้จากหลากหลายแขนง และทรงมีพระราชดำริในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ผ้า ณ หอรัษฎากรพิพัฒน์ ในพระบรมมหาราชวัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 เพื่อใช้เป็นสถานที่จัดแสดงฉลองพระองค์ และเป็นคลังข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายไทย อันถือเป็นสื่อกลางในการส่งต่อมรดกวัฒนธรรมไทยสู่คนรุ่นใหม่และประชาคมโลก

ภาพประกอบ 108 ฉลองพระองค์ชุดราตรี พ.ศ. 2550 วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ทรงในงานถวายพระกระยาหารค่ำอย่างเป็นทางการ ณ อเล็กซานเดอร์ ฮอลล์ พระราชวังเครมลิน กรุงมอสโก ในโอกาสที่เสด็จฯ เยือนสหพันธรัฐรัสเซียอย่างเป็นทางการแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ผลิต / ผู้ออกแบบ : ห้องเสื้อยุทธพงศ์ โดยนายยุทธพงศ์ มีพรหม (เกิด พ.ศ. 2508)

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (2567)

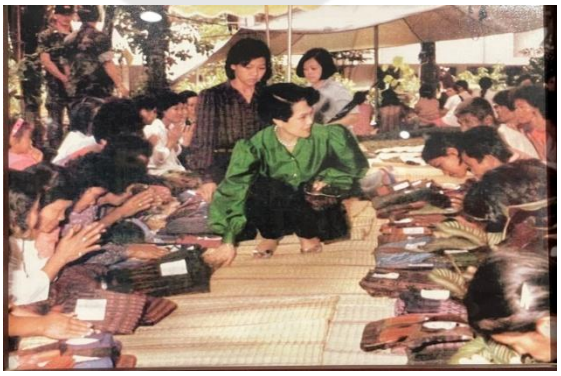
จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการสัมภาษณ์บุคคลในแวดวงศิลปหัตถกรรมและการออกแบบแฟชั่น พบว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง ทรงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อ "ผ้าไทย" ทั้งในมิติของสุนทรียศาสตร์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการที่พระองค์ทรงนิยมฉลองพระองค์ด้วยผ้าไทยนับตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา การเลือกใช้ผ้าไทยในพระราชพิธีและพระราชกรณียกิจต่าง ๆ กลายเป็น "เครื่องมือทางสัญลักษณ์" ที่มีพลังอย่างสูงในการพลิกฟื้นภาพลักษณ์ของผ้าไทยจากเครื่องนุ่งห่มของผู้สูงวัยหรือผู้มีรายได้น้อยในภูมิภาค ให้กลายเป็นเครื่องแต่งกายแห่งศักดิ์ศรีและรสนิยมชั้นสูง

บทบาทของพระองค์จึงถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมในระดับโครงสร้างต่อระบบแฟชั่นของไทย ทั้งในด้านการออกแบบ การผลิต และการบริโภค ตลอดจนการขับเคลื่อนผ้าไทยเข้าสู่ตลาดสากลอย่างมีระบบและยั่งยืน จากการสัมภาษณ์คุณกล้วย ทายาทของคุณหญิงอังศุภา ปัณยาชีวะ ช่างตัดเย็บฉลองพระองค์ของพระพันปีหลวง ระบุว่า การทำงานถวายพระองค์ได้เปลี่ยนวิธีคิดของดีไซเนอร์ไทยในเรื่องการออกแบบเครื่องแต่งกายโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในแง่ของความร่วมสมัย (Contemporaneity) ความเรียบง่ายในการใช้งานและความสง่างามในเชิงศิลป์ กล่าวคือ พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้ทดลองตัดฉลองพระองค์ด้วย “ผ้าไหมมัดหมี่” ซึ่งในช่วงเวลานั้นถูกมองว่าเป็นผ้าพื้นบ้านที่ใช้โดยผู้สูงวัยในชนบทหรือผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ การเลือกใช้ผ้าไหมมัดหมี่ของพระองค์จึงมีนัยทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งยิ่ง เพราะมิได้เป็นเพียงการสร้างความแปลกใหม่ในแวดวงแฟชั่นเท่านั้น แต่ยังเป็นการพลิกโฉมผ้าไทยให้มีความร่วมสมัยและสากล ผ่านการนำเสนอบนร่างกายของสตรีที่มีสถานะสูงสุดในประเทศ และที่สำคัญคือ การที่พระองค์ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการรับซื้อผ้าทอมือจากชุมชน เพื่อส่งเสริมรายได้และสร้างขวัญกำลังใจแก่ช่างทอผ้าท้องถิ่น ถือเป็นแบบอย่างของการบูรณาการอำนาจทางวัฒนธรรมกับนโยบายสาธารณะอย่างแยบยล

นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงมีบทบาทในการพัฒนามาตรฐานความงามของผ้าไทยในระดับการผลิต โดยทรงให้คำแนะนำแก่ช่างทอในเรื่องการจับคู่สีไหม เช่น การเลือกใช้เส้นไหมสีใดควบคู่กันเพื่อให้เกิดความสวยงามร่วมสมัย เป็นการพัฒนาเชิงศิลปะและเทคนิคควบคู่กันไป พระราชดำริในด้านการฟื้นฟูและส่งเสริมผ้าไทยของพระองค์มิได้จำกัดอยู่ในเชิงส่วนพระองค์เท่านั้น หากแต่ทรงขยายขอบเขตของการมีส่วนร่วมไปยังบุคคลในราชสำนักและประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในหมู่ข้าราชบริพารและสตรีในเมืองหลวงที่พระองค์ทรงส่งเสริมให้สวมใส่ผ้าไทยในชีวิตประจำวัน จนกลายเป็นแฟชั่นที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถยังทรงนำผ้าไหมมัดหมี่มาตัดเย็บเป็นฉลองพระองค์ให้พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในรูปแบบชุดไทยพระราชทานสำหรับบุรุษ ถือเป็นการขยายมิติของการใช้ผ้าไทยจากบริบทของเพศหญิงสู่เพศชาย และจากเครื่องแต่งกายเฉพาะกลุ่มไปสู่เครื่องแต่งกายที่ "inclusive" มากขึ้น ทั้งในแง่ของเพศ วัย และชนชั้นทางสังคม ที่สำคัญ พระองค์ยังทรงมีบทบาทในการสื่อสารอัตลักษณ์ของผ้าไทยในระดับนานาชาติ ผ่านการแนะนำผ้าไหมไทยแก่พระราชอาคันตุกะและพระสหายชาวต่างชาติ ซึ่งช่วยเสริมสร้างการรับรู้และยอมรับผ้าไทยในระดับโลก เป็นการใช้ "Soft Power" ที่ทรงพลังอย่างยิ่งในการส่งออกวัฒนธรรมไทยโดยผ่านมิติของแฟชั่นและหัตถศิลป์ พระราชดำริและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระพันปีหลวงในด้านการส่งเสริมผ้าไทย ถือเป็นรากฐานสำคัญของการเปลี่ยนผ่านผ้าไทยจากวัตถุเชิงพิธีกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่สื่อทางวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์ไทยในระดับโลกได้อย่างทรงพลังและยั่งยืน

> อันนี้จริง ฉันเป็นคนที่แก้ไม่หาย พระท่านบอกว่า ยังติดอยู่กับความสวยความงาม แต่ว่าความจริงแล้วเป็นอย่างนั้น ชอบสวยงาม แล้วอีกประการหนึ่ง ชาวบ้านนี่นาน ๆ เขาจะเห็นเราสักทีหนึ่ง โดยมากชั่วชีวิตเขาก็เห็นไม่กี่ครั้ง เลยคิดว่าพยายามแต่งตัวให้ดี ให้เขาเห็น ให้เขาจำ ความจริงถึงแต่งตัวดีมากไปได้ประเดี๋ยวมันก็มอม เพราะคลุกฝุ่น โดยมากพยายามใส่ชุดชาวเขาไปหาชาวเขา พอเขาเห็น เขาบอกว่า เอ๊ะ สวยนี่ สวย แล้วเขาก็ตั้งใจทำคือชาวเขานึกว่า ผ้าปักของเขานี่ไม่มีคุณค่าอะไร ไปทำอะไรก็ไม่ได้เท่าไหร่ จึงมักจะเอามาใช้กับเพ้นท์สูท (ชุดกางเกง) แล้วใส่เครื่องเงินที่เขาให้อย่างนี้(พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 2567)

ภาพประกอบ 109 เสด็จไปเยี่ยมราษฎร์ตามต่างจังหวัด พร้อมทั้งขอรับซื้อผ้าไหมเอาไว้

ที่มา : สถาบันทรงเสริมศิลปหัตถกรรม (2567)

ช่วงทศวรรษ 2540 นับเป็นห้วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของอุตสาหกรรมผ้าไทยและแฟชั่นในประเทศไทย โดยมีปัจจัยทั้งจากภายในประเทศและจากบริบทโลกภายนอกเข้ามากระตุ้นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรม คือ อิทธิพลจากการแพร่กระจายของสื่อสังคมออนไลน์และการบริโภควัฒนธรรมตะวันตกที่ทวีความหลากหลายและเข้มข้นมากยิ่งขึ้นกว่าช่วงเวลาในอดีต ส่งผลให้เกิดกระแสการแต่งกายที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล ซึ่งมิได้ยึดถือแบบแผนการแต่งกายแบบดั้งเดิมหรือเชิงพิธีการอีกต่อไป แต่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์และรสนิยมส่วนบุคคลอย่างหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงในระดับวัฒนธรรมดังกล่าวได้รับการส่งเสริมและขับเคลื่อนโดยนโยบายของรัฐในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2545–2549) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการยกระดับอุตสาหกรรมแฟชั่นให้เป็นหนึ่งในกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ของประเทศ โดยเฉพาะนโยบายสำคัญ คือ โครงการ “กรุงเทพฯ เมืองแฟชั่น” (Bangkok Fashion City) ที่เริ่มดำเนินการใน พ.ศ. 2546 มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและส่งเสริมกรุงเทพมหานครให้เป็นศูนย์กลางแฟชั่นของภูมิภาคเอเชีย และสนับสนุนอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

นโยบาย Bangkok Fashion City ดังกล่าวถือเป็นจุดเปลี่ยนเชิงโครงสร้างของอุตสาหกรรมแฟชั่นในประเทศไทย เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่ภาครัฐให้การสนับสนุนในลักษณะบูรณาการ โดยผสานระหว่างภาคนโยบาย ศิลปวัฒนธรรม และเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน นอกจากนั้นในปีเดียวกัน ประเทศไทยยังได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพการประชุมสุดยอดผู้นำความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) พ.ศ. 2546 ซึ่งถือเป็นเวทีระดับนานาชาติที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยในระดับโลก สิ่งที่โดดเด่นจากการประชุมครั้งนั้นคือ การที่ผู้เข้าร่วมประชุมจาก 21 เขตเศรษฐกิจ สวมใส่ชุดไทยเข้าร่วมงาน โดยใช้ผ้าไหมจากชุมชนทอผ้าพื้นถิ่นไทยในการตัดเย็บชุดอย่างประณีต การนำเสนอผ้าไทยบนเวทีระดับโลกในบริบทของการประชุมผู้นำประเทศ เป็นการยกระดับผ้าไทยจากบริบทเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่การเป็นเครื่องมือทางการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ที่สร้างภาพลักษณ์ของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็น “จุดเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์” ที่ส่งผลต่อการรับรู้และความนิยมต่อผ้าไทยทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

ในเชิงโครงสร้าง รัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าวได้ดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมผ้าไทยอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการจัดตั้งโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (One Tambon One Product: OTOP) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์

จากชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าให้แก่ภูมิปัญญาท้องถิ่น หนึ่งในกลุ่มผลิตภัณฑ์สำคัญคือสิ่งทอและผ้าทอพื้นเมือง ซึ่งได้รับการพัฒนาในด้านการออกแบบ การผลิต และการทำตลาดในระดับประเทศและระดับโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานงานฝีมือไทยให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดนานาชาติ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์องค์ความรู้ดั้งเดิมให้คงอยู่ เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว ช่วงทศวรรษ 2540 ถือเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านของอุตสาหกรรมแฟชั่นและผ้าไทยอย่างเด่นชัด ทั้งในด้านการรับรู้ของผู้บริโภค การส่งเสริมจากภาครัฐ และการเข้าถึงเวทีระดับโลก ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ผ้าไทยกลายเป็นหนึ่งในสื่อทางวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีศักยภาพทั้งเชิงเศรษฐกิจและเชิงอัตลักษณ์ในระดับสากล

ผ้าไทยในทศวรรษ 2550

ในช่วงระยะเวลาที่ประเทศไทยอยู่ภายใต้การบริหารของรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร รัฐบาลได้ริเริ่มนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในด้านสิ่งทอและแฟชั่น ผ่านโครงการต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อผลักดันประเทศไทยให้กลายเป็นศูนย์กลางแฟชั่นในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ แนวนโยบายดังกล่าวได้ถูกสานต่ออย่างมีนัยสำคัญในสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเข้ารับตำแหน่งในปี พ.ศ. 2557 โดยได้ยกระดับโครงการ "กรุงเทพมหานครเมืองแฟชั่น" ให้เป็นโครงการระดับภูมิภาคภายใต้ชื่อ “Thailand to be ASEAN Fashion Hub” พร้อมกันนั้นยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งทอและแฟชั่นแห่งชาติ พ.ศ. 2559–2574 อย่างเป็นระบบและมีทิศทาง (Thai Textile and Fashion, ฉบับที่ 18, หน้า 4–5) การกำหนดทิศทางนโยบายที่ชัดเจนเช่นนี้ มีส่วนอย่างมากในการส่งเสริมการเกิดขึ้นของนักออกแบบรุ่นใหม่ (Thai Designers) เป็นจำนวนมาก ซึ่งล้วนมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดระดับสากล กระทรวงอุตสาหกรรมได้เล็งเห็นถึงความสามารถของนักออกแบบไทยรุ่นใหม่เหล่านี้ และได้ร่วมมือกับภาคเอกชนในการสร้างกลไกสนับสนุนที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่ส่งเสริมผลงานของนักออกแบบ หากยังรวมถึงการพัฒนาทักษะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านแฟชั่น คณาจารย์ และบุคลากรในสายอุตสาหกรรมแฟชั่นโดยรวม

หนึ่งในกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการพัฒนาดังกล่าว คือกรณีของนักออกแบบไทย วิชระวิชญ์ อัครสันติสุข เจ้าของแบรนด์ WISHARAWISH ซึ่งนับเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจของนักออกแบบที่มิได้มาจากพื้นฐานการศึกษาด้านแฟชั่นโดยตรง หากแต่เริ่มต้นเส้นทางอาชีพจากความสนใจส่วนตัวในด้านเสื้อผ้าและแฟชั่น ด้วยการทำงานในฐานะสไตลิสต์ ก่อนจะพัฒนาตนเองผ่านเวทีการประกวดระดับนานาชาติ โดยเฉพาะการคว้ารางวัล MANGO Fashion Awards ณ ประเทศสเปน ในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งนับเป็นครั้งสำคัญที่มีการนำ “ผ้าไทย” มาใช้เป็นวัสดุ

หลักในการออกแบบผลงานในเวทีสากล ความสำเร็จของแบรนด์ WISHARAWISH มิได้เป็นเพียงผลลัพธ์ของทักษะด้านการออกแบบเท่านั้น หากยังเป็นผลจากการร้อยเรียงมิติของอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยเฉพาะผ้าไหมจากจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นบ้านเกิดของนักออกแบบ สะท้อนแนวคิดในการนำมรดกทางวัฒนธรรมมาพัฒนาเป็นองค์ประกอบเชิงสร้างสรรค์อย่างมีชั้นเชิง ทั้งนี้ นักออกแบบได้แสดงทัศนะที่น่าสนใจต่ออนาคตของผ้าไทยว่า แม้จะมีความกังวลว่าผ้าไทยอาจสูญหายไปจากความนิยมหรือจำนวนผู้ผลิตที่ลดลง แต่เขายังคงเชื่อมั่นในศักยภาพและคุณค่าของผ้าไทยที่จะดำรงอยู่ ตราบใดที่ยังมีบุคคลซึ่งยืนหยัดในการสืบสานภูมิปัญญาและต่อยอดในเชิงสร้างสรรค์ จากกรณีศึกษานี้ สามารถสังเคราะห์ได้ว่า การส่งเสริมของรัฐในด้านนโยบายอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสนใจสามารถพัฒนาศักยภาพและเติบโตในเวทีระดับโลกได้จริง โดยเฉพาะเมื่อมีกลไกสนับสนุนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความสามารถเชิงออกแบบของแต่ละบุคคล การสร้างสมดุลระหว่างนวัตกรรมและรากเหง้าทางวัฒนธรรม จึงเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนแฟชั่นไทยสู่สากลอย่างยั่งยืน

> วงการแฟชั่นไทยค่อนข้างสนุก และมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ผมอยู่มา 17 ปี เห็นว่าวงการแฟชั่นไทยมีขึ้นมีลง มียากและง่าย มีความเป็นพี่เป็นน้อง โชคดีที่ประเทศเราเป็นศูนย์กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เวลาไปไหนก็จะมีคนบอกว่าแฟชั่นไทยมีการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ข้อดีของเราคือการเข้าถึงวัตถุดิบต่างๆ ทุกอย่างเป็นไปได้หมดสำหรับประเทศไทย ทุกอย่างเราทำได้ เรามีพื้นฐาน มีเลือดศิลปหัตถกรรมอยู่ในตัว แต่อยู่ที่ว่าจะหยิบจับอย่างไรให้เข้ากับบริบท และสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน (วิชระวิชญ์ อัครสันติสุข การสื่อส่วนบุคคล 2567)

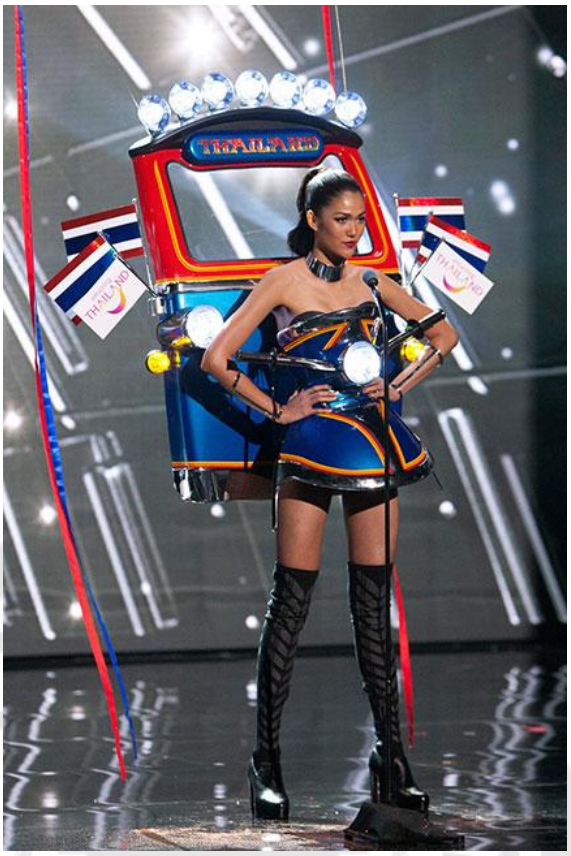
ภาพประกอบ 110 การแสดง ผลงานออกแบบเครื่องแต่งกาย โครงการพัฒนามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าไทยสู่สากลชื่อคอลเลคชั่น “Complex Simplicity” หรือชื่อไทยว่า “จากแดนไกล”

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/

ในช่วงหลัง พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา วงการการออกแบบชุดไทยที่ใช้ในเวทีประกวดนางงาม ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงรูปแบบและเทคนิคอย่างมีนัยสำคัญ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของศิลปะการออกแบบที่ต้องการประสานระหว่างรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทยกับแนวทางการออกแบบสากล ทั้งนี้ แม้รูปแบบของชุดจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ร่วมสมัยมากขึ้น แต่ยังคงรักษาแก่นสารของอัตลักษณ์ไทยไว้ได้อย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด

ปรากฏในแนวโน้มของการนำ “ชุดไทยการละคร” และ “ชุดไทยพื้นถิ่น” รวมถึง “ชุดไทยในรัชสมัยต่าง ๆ” มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเพื่อใช้ในการประกวด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเชิงสัญลักษณ์ ทั้งด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการรังสรรค์ความเป็นไทยให้ปรากฏอยู่บนเวทีนานาชาติในรูปแบบที่แปลกใหม่และน่าสนใจ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าวนำมาสู่การลดบทบาทของ "ชุดไทยพระราชนิยม" ซึ่งเคยเป็นแบบแผนหลักของชุดที่ใช้ในการประกวดในอดีต โดยเฉพาะในช่วงก่อนหน้าทศวรรษ 2550 ซึ่งยังคงยึดถือรูปแบบดั้งเดิมในเชิงโครงสร้างและลักษณะการตัดเย็บอย่างเคร่งครัด แต่ในยุคปัจจุบัน นักออกแบบเริ่มเปลี่ยนทิศทางการสร้างสรรค์ไปในลักษณะการออกแบบที่เน้นความเป็น “ชุดไทยสร้างสรรค์” (Creative Thai Costume) มากยิ่งขึ้น โดยชุดในลักษณะดังกล่าวมักมีการประยุกต์ใช้เทคนิคการออกแบบสมัยใหม่ การเพิ่มองค์ประกอบทางศิลป์ เช่น อุปกรณ์ประกอบฉาก หรือวัสดุพิเศษต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวของการแสดงเพื่อสร้างความประทับใจในเวทีการประกวด หนึ่งในตัวอย่างสำคัญที่สะท้อนแนวโน้มดังกล่าวได้อย่างเด่นชัดคือ "ชุดตุ๊กตุ๊กไทยแลนด์" ซึ่งออกแบบโดยใช้แรงบันดาลใจจากยานพาหนะพื้นถิ่นของไทย โดยผู้สวมใส่คือ อนิพรณ์ เฉลิมบูรณะวงศ์ ในการประกวด Miss Universe พ.ศ. 2558 ชุดดังกล่าวไม่เพียงแต่ได้รับเสียงชื่นชมในระดับนานาชาติ แต่ยังได้รับรางวัล "Best National Costume" อีกด้วย ถือเป็นกรณีศึกษาแห่งความสำเร็จของการนำองค์ประกอบทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมาพัฒนาในรูปแบบศิลปะร่วมสมัยได้อย่างกลมกลืน จากการพิจารณาโดยผู้วิจัย พบว่า แนวโน้มของการพัฒนา “ชุดไทยสร้างสรรค์” ดังกล่าว เป็นทั้งกระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ชาติในบริบทโลกาภิวัตน์ และเป็นบทสะท้อนของการเปลี่ยนผ่านจากการอนุรักษ์แบบดั้งเดิมสู่การสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม (Cultural Innovation) ที่มีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง และตอบสนองต่อความคาดหวังของเวทีนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ชุดไทยในยุคปัจจุบันจึงมิได้ทำหน้าที่เพียงเครื่องแต่งกาย หากแต่เป็นสื่อกลางที่ผสานระหว่างศิลปะ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ร่วมสมัยอย่างทรงพลัง

ภาพประกอบ 111 ชุดรถตุ๊กตุ๊กไทยแลนด์

ที่มา : Miss Thailand Universe สืบค้นจาก : https://www.missuniverse.com/

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การขยายตัวของอุตสาหกรรมแฟชั่นไทย โดยเฉพาะในส่วนของนักออกแบบรุ่นใหม่ มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งการขยายตัวดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นผลลัพธ์จากปัจจัยบูรณาการทั้งในเชิงนโยบายภาครัฐ การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมการบริโภคของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ หนึ่งในกลไกสำคัญที่มีบทบาทในการผลักดันการเติบโตของนักออกแบบไทย คือการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านนโยบายอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งริเริ่มในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร และได้รับการสานต่อในสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยเฉพาะโครงการ “กรุงเทพมหานครเมืองแฟชั่น” ที่ได้รับการพัฒนาและต่อยอดให้กลายเป็นโครงการ “แฟชั่นไทยสู่ศูนย์กลางอาเซียน” (Thailand to be ASEAN Fashion Hub) ซึ่งมีเป้าหมายชัดเจน

ในการสร้างระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมแฟชั่นไทยทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค

ในเชิงเศรษฐกิจ การขยายตัวของอุตสาหกรรมแฟชั่นไทยสอดคล้องกับการเติบโตของมูลค่าอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งใน พ.ศ. 2556 มีมูลค่าสูงถึง 86,000 ล้านบาท ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนถึงศักยภาพในการสร้างรายได้จากภาคการผลิตแฟชั่นที่เน้นดีไซน์และคุณค่าทางวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นตัวชี้วัดถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในอุตสาหกรรมสิ่งทอ จากการผลิตเชิงปริมาณสู่การผลิตเชิงคุณค่าและสร้างสรรค์ (value-based production) ในด้านวัฒนธรรม การไหลเข้ามาของกระแสวัฒนธรรมจากต่างประเทศ โดยเฉพาะวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้ผู้บริโภคไทยในยุคสมัยใหม่มีความต้องการทางแฟชั่นที่หลากหลายและแตกต่าง ส่งผลให้นักออกแบบไทยต้องตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าวด้วยการสร้างผลงานที่มีทั้งเอกลักษณ์และนวัตกรรม ปรากฏการณ์นี้นำไปสู่การรวมตัวของนักออกแบบแฟชั่นไทยรุ่นใหม่ในรูปแบบของกลุ่มเครือข่ายอาชีพ อาทิ “สมาคมแฟชั่นดีไซเนอร์กรุงเทพ” (Bangkok Fashion Society: BFS) ซึ่งมีแบรนด์ดีไซเนอร์ชั้นนำเข้าร่วม อาทิ Asava, POEM, Vickteerut และ Milin เป็นต้น โดยสมาคมดังกล่าวทำหน้าที่เป็นเวทีแสดงผลงาน สื่อสารแนวคิดสร้างสรรค์ และเชื่อมโยงสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ

ในขณะเดียวกัน นักออกแบบรุ่นใหม่เริ่มหันมาให้ความสนใจและนำ “ผ้าไทย” มาเป็นวัตถุดิบหลักในการออกแบบมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหลังจากผลงานที่ใช้ผ้าไทยสามารถคว้ารางวัลและได้รับการยอมรับในระดับสากล เช่น การประกวดชุดประจำชาติในเวทีนางงามโลก ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการเปิดตลาดสู่เวทีโลกและยกระดับภาพลักษณ์ของ “ผ้าไทย” จากที่เคยถูกมองว่าเป็นของพื้นถิ่น มาสู่บริบทของความหรูหรา มีศิลปะ และร่วมสมัย นโยบายของรัฐที่สนับสนุนการใช้ผ้าไทยในอุตสาหกรรมแฟชั่น ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของผ้าไทย แต่ยังส่งผลต่อรูปแบบการตัดเย็บและการออกแบบเครื่องแต่งกายไทยในเชิงสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญ โดยข้อมูลจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมระบุว่า มูลค่าการส่งออกผ้าไทยในระยะหลังสูงเป็นอันดับที่ 9 ของโลก สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับในตลาดต่างประเทศ และการปรับตัวของนักออกแบบไทยที่สามารถประยุกต์วัฒนธรรมพื้นถิ่นให้เข้ากับความต้องการของตลาดสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวได้ว่าการเติบโตของนักออกแบบไทยในยุคปัจจุบัน มิได้เป็นเพียงผลของแรงผลักจากภาครัฐเท่านั้น แต่ยังเป็นผลของแรงดึงจากบริบทวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของรสนิยมในระดับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำผ้าไทยเข้าสู่เวทีนานาชาติ ได้

กลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการนิยามใหม่ของ “แฟชั่นไทย” ซึ่งก้าวพ้นจากภาพของความอนุรักษ์ สู่การเป็นศิลปะที่มีชีวิต พร้อมทั้งเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมในการสร้าง Soft Power ที่ทรงพลังในระดับโลก

ผ้าไทยในทศวรรษ 2560

ตลอดระยะเวลากว่า 60 ปีที่ผ่านมา ในช่วงรัชสมัยของพระมหากษัตริย์ไทย เป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจนถึงพระราชกรณียกิจอันทรงคุณค่าที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้ทรงอุทิศพระองค์เพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปาชีพ โดยเฉพาะในด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศอย่างยั่งยืน พระราชกรณียกิจดังกล่าวได้วางรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดโครงการในพระราชดำริอันหลากหลาย ที่มุ่งเน้นการฟื้นฟูและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในมิติของวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม

ในรัชสมัยปัจจุบัน สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงมีบทบาทสำคัญในการสืบสานพระราชปณิธานอันแน่วแน่ดังกล่าว โดยเฉพาะในบริบทของการอนุรักษ์ผ้าไทยและชุดประจำชาติ ผ่านพระอัจฉริยภาพด้านแฟชั่นและการฉลองพระองค์อย่างเป็นแบบอย่าง ด้วยการเลือกใช้ผ้าไทยในโอกาสสำคัญและการตัดเย็บฉลองพระองค์ให้สอดคล้องกับโอกาสทางพิธีการต่าง ๆ อันสะท้อนถึงความเข้าใจลึกซึ้งในมิติของวัฒนธรรม ประเพณี และจารีตอันดีงามของไทย การฉลองพระองค์ด้วยผ้าไหมและผ้าพื้นเมืองของพระองค์ท่าน ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกถึงรสนิยมและความงดงามในเชิงศิลป์เท่านั้น หากยังเป็นกลไกเชิงสัญลักษณ์ที่ทรงพลังในการสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่หัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างการรับรู้และการยอมรับในระดับสากลต่อคุณค่าของผ้าไทย ผ่านการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมอันลึกซึ้ง ภายใต้บริบทพระราชพิธี และกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงเสด็จพระราชดำเนินไป นอกจากนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ยังทรงให้ความสำคัญต่อกระบวนการผลิตผ้าหัตถกรรม โดยเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อทอดพระเนตรผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนากระบวนการผลิต การออกแบบ และการจำหน่ายอย่างเป็นระบบ อันเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในเชิงเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติฉลองพระองค์ที่ได้รับการออกแบบอย่างประณีตโดยคำนึงถึงที่มาและแหล่งผลิตของผ้าท้องถิ่นนั้น มิใช่เพียงแค่เป็นการแสดงอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ หากยังเป็นการสะท้อนพระราชหฤทัยอันลึกซึ้งในการมองเห็นคุณค่าของหัตถกรรมไทย และการทรงมีพระราชดำริในการสนับสนุนการทอผ้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการต่อยอดให้หัตถกรรมพื้นบ้านก้าวสู่สากลอย่าง

มั่นคง กล่าวโดยสรุป บทบาทของสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดาฯ มิได้จำกัดอยู่เพียงในฐานะของสตรีในราชสำนัก หากแต่ยังทรงเป็น “ผู้นำทางวัฒนธรรม” ที่ทรงใช้ศิลปะแห่งการฉลองพระองค์เป็นเครื่องมือในการสร้างคุณค่าใหม่ทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ซึ่งสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการศึกษา วิเคราะห์ และยกย่องในเชิงวิชาการอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น **ดร.วันดี กุญชรยาคง นายกสมาคมแม่บ้านมหาดไทย กล่าวว่า**

> เป็นที่ประจักษ์อย่างแน่ชัดว่า งานผ้าไทยซึ่งเป็นงานรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชาติ สืบสานภูมิปัญญาของคนในแผ่นดิน อีกทั้งยังสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ไม่ว่าพระองค์จะเสด็จฯ แห่งหนไหนของประเทศ พระองค์ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้ชาวโอท็อปที่ทำผลิตภัณฑ์ผ้าไปจำหน่าย นอกจากนี้ ยังเป็นแบบอย่างทรงฉลองพระองค์ในชุดผ้าไทยสวยงามทุกครั้งที่เสด็จฯ ออกงานกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พวกเราจะได้เห็นผ้าไทยที่มีความสวยงามในทุกฉลองพระองค์ อีกทั้งยังมีรูปแบบใหม่ที่ทรงเป็นแบบอย่างคือ กระเป๋าทรงถือผ้าไทยที่ออกแบบสวยงาม เป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อปวงชนชาวไทยอย่างหาที่สุดมิได้นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงรื้อฟื้นผ้าไทยที่หายไปแล้วกว่า 70 ปี วันนี้ได้กลับคืนสู่สังคมไทย และด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีที่ทรงรักษา สืบสาน และต่อยอด ก็จะเชื่อมั่นได้ว่าประเทศไทยของเรา กลุ่มทอผ้าทั้งหลาย ก็จะมีผ้าไทยเป็นเอกลักษณ์ เป็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญา อาชีพและรายได้อย่างยั่งยืน (ดร.วันดี กุญชรยาคง จุลเจริญ. 2566)

นับตั้งแต่ช่วงหลัง พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในหลากหลายมิติ อันมีผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมบันเทิง ซึ่งหนึ่งในกลุ่มกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างชัดเจน คือ "เวทีการประกวดนางงาม" ซึ่งในระยะหลังได้มีการพัฒนาและปรับรูปแบบการดำเนินงานให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินการโดยภาคเอกชนและกลุ่มผู้จัดการประกวดที่เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนและผู้สร้างสรรค์การประกวดในมิติต่าง ๆ

รูปแบบของการประกวดนางสาวไทยในยุคปัจจุบัน มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับนานาชาติ เช่น เวทีการประกวดนางงามจักรวาล (Miss Universe) โดยมีการเน้นย้ำคุณลักษณะของผู้เข้าประกวดที่ครอบคลุมทั้งความงาม ความรู้ สติปัญญา และไหวพริบปฏิภาณ ตลอดจนการมีอิสระทางความคิดและบุคลิกภาพที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำและความเป็นสากล ซึ่งสะท้อนถึงพัฒนาการทางสังคมที่เปิดกว้างมากยิ่งขึ้นในเรื่องบทบาทของสตรีในเวทีสาธารณะ (ธนสรณ์ สุมังคละกุล, 2562. หน้า 94) ในบริบทของเครื่องแต่งกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

"ชุดไทย" ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์ไทย ได้รับการนำมาใช้และปรับประยุกต์ในเวทีการประกวดนางงามอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในฐานะ "ชุดประจำชาติ" ที่ต้องแสดงออกถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรม ความประณีตของงานฝีมือ และการออกแบบที่ตอบสนองต่อรสนิยมร่วมสมัย ทั้งนี้ รูปแบบของชุดไทยที่ใช้ในเวทีประกวด ได้รับแรงบันดาลใจอย่างลึกซึ้งจาก “ชุดไทยพระราชนิยม” ซึ่งเป็นต้นแบบการแต่งกายที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้ทรงมีพระราชดำริและทรงออกแบบเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ไทยในเวทีนานาชาติ กรณีศึกษาอันโดดเด่นในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ การปรากฏตัวของนางงามไทยในเวที Miss Universe พ.ศ. 2560 โดยเฉพาะ "ชลิตา ส่วนเสน่ห์" ซึ่งได้สวมใส่ชุดไทยจำนวน 4 ชุด หนึ่งในนั้นคือ "ชุดประจำชาติ" ที่ตัดเย็บโดยแบรนด์ Surface และอีกสามชุดที่ออกแบบและผลิตโดยแบรนด์ ASAVA ซึ่งก่อตั้งโดยนักออกแบบแฟชั่นชื่อดัง พลพัฒน์ อัศวะประภา และ จากการสัมภาษณ์ พลพัฒน์ อัศวะประภา พบว่า การออกแบบชุดไทยดังกล่าวได้รับแรงบันดาลใจจากฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ในช่วงทศวรรษ 1960–1970 ซึ่งมีลักษณะเด่นในการใช้ผ้าปัก งานฝีมือที่วิจิตร และการเน้นความสง่างามแบบราชสำนัก แต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้มีความคล่องตัวและสะท้อนความเป็นหญิงไทยยุคใหม่อย่างกลมกลืน ทั้งในด้านโครงสร้างชุด (Silhouette) สีสัน และเทคนิคการตกแต่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุดของ นิ้ง โสภิดากาญจนรินทร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในผลงานที่ได้รับความสนใจอย่างสูงจากสาธารณชน ชุดราตรีของนิ้งในเวที Miss Universe ปี2018 ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในวงการแฟชั่น ด้วยเหตุที่เป็นชุดที่มีการปักประดับด้วยคริสตัลสวารอฟสกี้มากกว่าหนึ่งแสนเม็ด และต้องอาศัยทีมช่างฝีมือถึง 5 คน ทำงานต่อเนื่องจนถึงช่วงเวลาตีสามของแต่ละวัน เพื่อให้ทันกำหนดเวลา นับเป็นการลงทุนด้านเวลา ทุนทรัพย์ และแรงงานที่สูงมากจนสามารถประเมินมูลค่าได้เทียบเท่ากับราคาทาวน์เฮาส์ในเขตเมือง ความละเอียด ประณีต และความโดดเด่นของชุดชุดนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงศักยภาพของนักออกแบบไทย หากยังแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ศิลปะดั้งเดิมเข้ากับบริบทของโลกสมัยใหม่ได้อย่างงดงามและน่าชื่นชม กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ชุดไทยในเวทีประกวดนางงามสมัยใหม่ มิได้เป็นเพียงการแสดงอัตลักษณ์ไทยในรูปแบบประเพณีนิยมเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการต่อยอดและพัฒนาแนวคิด "วัฒนธรรมร่วมสมัย" (Contemporary Culture) ที่สามารถเชื่อมโยงรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ เข้ากับการออกแบบสมัยใหม่เพื่อการสื่อสารในระดับสากลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาเชิงวิชาการอย่างลึกซึ้งต่อไป

ภาพประกอบ 112 ชุดราตรีที่ตัดเย็บจากแบรนด์ ASAVA ในการประกอบ Miss Unverse

ที่มา : Miss Thailand Universe สืบค้นจาก : https://www.missuniverse.com/

จากการเก็บข้อมูลรวบรวม ผู้วิจัยสังเกตว่า การประกวดนางงาม เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อ เข้ามาอยู่ภายใต้การ บริหารของบริหารโดย ทีพีเอ็นโกลบอล จำกัด ในพ.ศ. 2562 – 2566 โดยมีการบริหารงานโดยทีมงานชุดใหม่ที่มีความทันสมัยขึ้น ซึ่งเล็งเห็นถึงคุณค่าและศิลปวัฒนธรรมไทยที่สำคัญและเป็นสมบัติของชาติ รวมถึงต้องการให้บริบทของนางงามในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไป ให้ภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยเป็นผู้นำและเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยในการเข้าร่วมกิจกรรมในการประกวด มีการเพิ่มชุดในการใส่ประกวดที่ตัดเย็บด้วยชุดไทยมากเพิ่มขึ้น เช่น ในปีของ แอนโทเนีย โซพิ้ว ที่มีการนำผ้าไทยมาใช้ในการประกวดมากที่สุด ทั้งชุดที่ในในการร่วมกกิจกรรม การเข้าประกวด กระเป๋า รองเท้า ทั้งหมดล้วนโชว์ ศิลปวัฒนธรรมไทยให้ได้อย่างเด่นชัด **พร้อมทั้งยังได้รับรางวัล** ในฐานะรองนางงามจักรวาลคนที่ 2 และทำสถิติการเข้ารอบได้ดีที่สุดในรอบ 35 ปี นับจาก "ปุ๋ย-ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก" นางงามจักรวาลคนที่ 2 ของไทย ซึ่งเป็นผลงานที่ดีที่สุดในรอบทศวรรษ ตามคำสัมภาษณ์ของแอนโทเนีย โพซิ้ว

แอนไปสอนเพื่อนๆ วันนี้เราได้เห็นแล้วว่า ทุกๆ คน เกือบทุกคนบนเวที ที่เข้ารอบที่มีความสุข ที่รู้สึกขอบคุณและยินดีเนี่ย จะแสดงท่าสวัสดีบนเวทีเกือบทุกคน แม้กระทั่งมิสยูนิเวิร์ส น้องแอนนี่แหละเป็นซอฟต์พาวเวอร์นำความเป็นไทยออกสู่สายตาทั่วโลก ผ่านเพื่อนผู้เข้าประกวด อันนี้เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจมาก ที่แอนได้ทำหน้าที่แบบนี้ได้สมบูรณ์แบบที่สุด สิ่งหนึ่งที่เรารู้สึกขนลุกตลอดเวลาในการดูนะ ตั้งแต่รอบประกาศรอบ 20 คน หรือของการประกาศผลทุกๆ รอบ จะมีสัญลักษณ์อันหนึ่งเกิดขึ้นบนเวที คือการพนมมือไหว้ของนางงามเกือบทุกคนที่เข้ารอบนั้นเป็นสัญลักษณ์ของคนไทย มันคือการแสดงความขอบคุณ มันคือการแสดงความยินดี สมัยก่อนฝรั่งทำท่าแบบนี้ใช่ไหม เดี๋ยวนี้ไม่แล้ว ประเพณีแบบใหม่ วัฒนธรรมแบบไหมที่เกิดขึ้นบนเวทีประกวดนางงาม เกือบทุกๆ เวที รวมทั้งมิสยูนิเวิร์สนี้ด้วย คือการพนมมือขึ้นมาแล้วก็ขอบคุณแล้วก็ยินดี แม้กระทั่งมิสยูนิเวิร์สนิการากัว ทำเกือบทุกรอบๆ นี่ล่ะเป็นซอฟต์พาวเวอร์ที่แท้จริงของคนไทย ซึ่งน่าดีใจมาก (กรุงเทพธุรกิจ ,2566)

ภาพประกอบ 113 ตัดเย็บจาก แบรนด์ Cannitt ซึ่งเป็นชุดที่ใส่สำหรับการเดินทางไปประกวด Miss Universe (Airport look) บนสายการบิน Turkish Airline

ที่มา : Miss Universe Thailand สืบค้นจาก : https://www.missuniverse.com/

ภาพประกอบ 114 หลานย่าโมโกจักรวาล ย่าโม (ท้าวสุรนารี) อิสตรีนักรบที่ยืนหยัดอย่างเข้มแข็ง เพื่อประเทศชาติ ประชาชนคนโคราช เป็นผู้หญิงที่น่ายกย่องกับวีรกรรมอันกล้าหาญ เฉก เช่นเดียวกับ แอนโทเนีย ตัวแทนหญิงไทยในการสู้ศึกกับนานาประเทศ ชุดเกาะออกท่อนบนได้แรง บันดาลใจออกแบบจากการแต่งกายของนักรบหญิงในอดีต ที่ใช้ผ้าไทย นุ่งโจงกระเบนแบบบา

ที่มา : Miss Universe Thailand สืบค้นจาก : https://www.missuniverse.com/

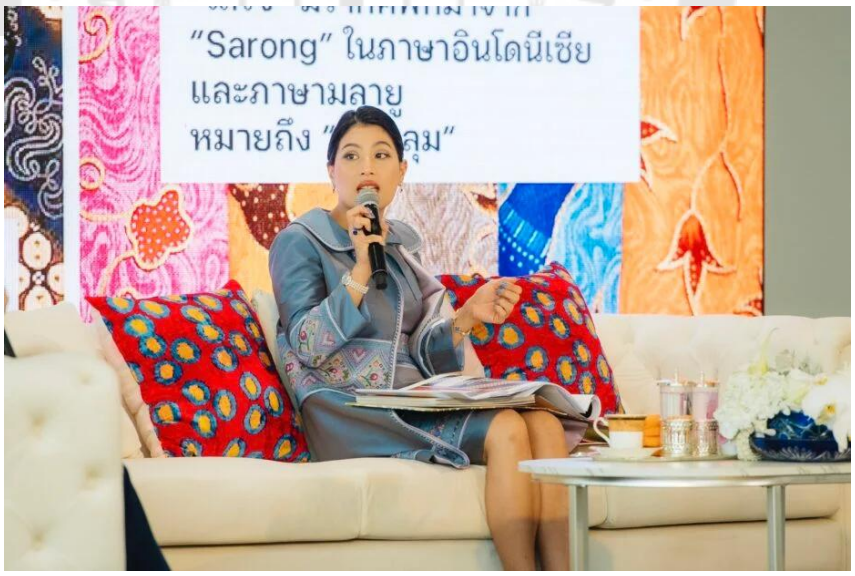
ภาพประกอบ 115 ชุดเดรส ตัดเย็บด้วยไหมสีดำ แบรนด์มิลิน จากแบรนด์มิลิน สวมใส่ในช่วงเก็บตัว

ที่มา : Miss Universe Thailand สืบค้นจาก : https://www.missuniverse.com/

การอนุรักษ์และส่งเสริมผ้าไทยถือเป็นภารกิจสำคัญในการธำรงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชาติไทยมาอย่างยาวนาน จุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวสามารถย้อนกลับไปสู่พระราชดำริของพระราชวงศ์ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ผู้ทรงเป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมไทยให้คงอยู่ในสังคมไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ในการสืบสานพระราชดำริของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการสร้างสรรค์ผลงานที่ผสานศิลปวัฒนธรรมไทยกับความร่วมสมัย อันตอบสนองต่อความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและระดับสากล ทรงให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูผ้าไทยพื้นถิ่น รวมถึงการยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สามารถแข่งขันในเชิงพาณิชย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การดำเนินการตามพระราชดำริดังกล่าว กระทรวงมหาดไทย โดยการนำของ ดร.วันดี กุญชรยาคง จุลเจริญ นายกสมาคมแม่บ้านกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดนโยบาย

สนับสนุนผ้าไทยให้เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านโครงการต่าง ๆ จำนวน 7 โครงการหลัก ได้แก่ โครงการดอนกอยโมเดลสู่ตลาดสากล โครงการผ้าไทยใส่ให้สนุก โครงการชุมชนภูมิปัญญา โครงการ Young OTOP โครงการ Premium OTOPโครงการนาหว้าโมเดล และโครงการจักสานไทยสู่ตลาดสากล

ทั้งนี้ ในพ.ศ. 2563 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ได้เสด็จเยี่ยมชมชุมชนผู้ผลิตผ้าไทยในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งการเสด็จเยือนดังกล่าวมิได้เป็นเพียงการทรงติดตามงานเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมโดยตรงในการวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์จำนวนมากกว่า 195 รายการอย่างละเอียด โดยเริ่มต้นจากการเสด็จเยือนกลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านดอนกอย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นชุมชนภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวภูไทย การเสด็จเยือนในครั้งนั้นได้ก่อให้เกิดพลังศรัทธาและความตื่นตัวในหมู่ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มช่างทอผ้าในท้องถิ่น ที่ได้รับแรงบันดาลใจในการพัฒนาผลงานร่วมกับพระองค์ในระดับที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยมีรับสั่งว่า **ถ้าหนูให้งานทำ แม่ ๆ จะทำกันไหมหนูให้งานต้องไม่ขี้เกียจกัน อยากจะให้มีเงินใช้** (สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา 2563)

ภาพประกอบ 116 พระราชทานหนังสือแนวโน้มและทิศทางผ้าไทยฯ ให้แก่คณะผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้น ทรงบรรยายในหัวข้อ “การส่งเสริมและพัฒนาภาพลักษณ์ผ้าไทยสู่สากล

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/

พระองค์เสด็จทอดพระเนตรขั้นตอนการผลิตผ้าย้อมครามที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นภูไทย ที่กลุ่มทอผ้าบ้านดอนกอย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร และใช้เวลาพัฒนาไม่ถึง 2 ปี ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามที่เกิดเป็นลวดลายใหม่ๆ ดีไซน์ทันสมัย และเฉดสีที่อิงเทรนด์แฟชั่น สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนไม่ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อคนต่อเดือน 'ดอนกอยโมเดล' ถือเป็นโครงการกลุ่มผ้าทอต้นแบบ จากพระราชดำริสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีนารีรัตนราชกัญญา ที่สนับสนุนโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพผ้าของชุมชนบ้านดอนกอยไปสู่การเป็นชุมชนต้นแบบของประเทศ และเป็นที่มาของ "โครงการผ้าไทยใส่สนุก"

ดร.วันดี กุญชรยาคง จุลเจริญ กล่าวว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญาพระราชทานคำแนะนำและกำลังใจให้กับประชาชนกลุ่มทอผ้าในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ทั้งคำแนะนำด้านการพัฒนา การออกแบบ และการตลาด เราต้องน้อมนำแนวพระดำริเรื่อง "ผ้าไทยใส่ให้สนุก" ขยายผลให้กว้างขวางไปทั่วประเทศ ทั้งกรรมวิธีการทอผ้า การให้สี การตัดเย็บ การออกแบบ อันจะทำให้การส่งเสริมการใช้ผ้าไทยตามพระดำริ "ผ้าไทยใส่ให้สนุก" ในทุกตำบล ทุกอำเภอ ทุกจังหวัด ทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ต่อกลุ่มชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างคุณภาพชีวิต ให้กับประชาชน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มไทยดีไซเนอร์ หลายคนเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการนี้ อาทิ แบรนด์วิชระวิชญ์ แบรนด์ASAVA แบรนด์ MILIN และอื่นๆ เป็นต้น มาช่วยให้คำแนะนำกลุ่มชุมชนทอผ้าต่างๆ เพื่อนำผ้าไทยไปออกแบบเพิ่มเอกลักษณ์ ต่อยอดแนวคิดที่สำคัญ ซึ่งแต่ละคนที่มาช่วยล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในระดับโลก ทำให้เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะยกระดับ ต่อยอดเรื่องผ้าไทยให้ตรงตามธีม เพื่อให้ผ้าไทยเป็นที่นิยมมากขึ้น สามารถใส่ได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกวัน ทุกเวลา ทุกโอกาส สนองแนวพระดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการต่อลมหายใจให้ผืนผ้าไทย เพื่อทำให้พี่น้องประชาชนในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่างทอผ้าและผู้ประกอบการผ้า ได้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้จากภูมิปัญญา หัตถศิลป์ หัตถกรรมที่สืบสานมาจากบรรพบุรุษผสมผสานต่อยอดด้วยหลักวิชาการแฟชั่นสมัยใหม่ ให้ตรงตามความต้องการของตลาด สอดคล้องกับความนิยมชมชอบของประชาชน เป็นผลงานที่ร่วมสมัย ยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างความสุขให้กับครอบครัว ชุมชน เพื่อร่วมสร้างสังคมที่มีความยั่งยืนในทุกมิติ

กลุ่มทอผ้าไหมกลุ่มแรกของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ และได้พระราชทานแนวทางในการพัฒนานาภูมิปัญญา ฟื้นฟูลายผ้า และความเป็นมาของโครงการศิลปาชีพฯ ตามพระราชปณิธานของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง คือ ที่อำเภอ

นาหว้า จังหวัดนครพนม ใน พ.ศ. 2565 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา เสด็จไปยังกลุ่มชุมชนทอผ้า เพื่อนคืนภูมิปัญญาผ้าลายโบราณให้มีความร่วมสมัยสู่สากล เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนบ้านนาหว้า อันเป็นที่มาของ “โครงการนาหว้าโมเดล” และได้ทรงพระราชทานตราสัญลักษณ์สำหรับโครงการสืบสานพระราชปณิธาน จากการสัมภาษณ์ วิชระวิชญ์ อัครสันติสุข กล่าวว่า การได้ทำงานกับท่านหญิงฯ ทำมีโอกาสได้ตามเสด็จพระองค์ไปตามชุมชนทอผ้าต่างๆ ทั่วประเทศไทย พระองค์ทรงให้ความใส่ใจกับชุมชนผ้าทุกกลุ่ม ต้องการให้พัฒนาทั้งรูปแบบและวิธีการทอผ้า ซึ่งทางแบรนด์ได้มีส่วนเข้าไปช่วยให้ความรู้ในตรงนี้ด้วย การทำงานกับกลุ่มชุมชนแต่ละที่มีความแตกต่างกัน ด้วยลักษณะนิสัย และปัจจัยต่าง ทให้มีความยากและง่ายแตกต่างกัน ตัวอย่างกลุ่มชุมชนทอผ้าที่อำเภอนาหว้า มี 6 กลุ่มทอผ้าจากชุมชนบ้านนาหว้าที่เข้าร่วมโครงการ (วิชระวิชญ์ อัครสันติสุข,2567.สัมภาษณ์ส่วนบุคคล)

1.ศูนย์หัตถกรรมและจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านวัดธาตุประสิทธิ์
2.กลุ่มศิลปาชีพทอผ้าไหมบ้านท่าเรือ
3. กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองวัดศรีบุญเรือง
4.กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโคกสะอาด
5.กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านนาหว้า และ
6.กลุ่มคนรุ่นใหม่หัวใจคือชุมชน

แต่ละกลุ่มชุมชมก็จะมีลักษณะและการทำงานที่ต่างกันออกไป ซึ่งเราต้องหาจุดตรงกลางของการทำงานร่วมกันให้เจอ ซึ่งถือเป็นความท้าทายมาก ทางภาครัฐและเอกชนจึงมีการหารือ**เพื่อให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการลงพื้นที่ของผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าไทยและนักออกแบบหลากหลายสาขา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผืนผ้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัย มีความเป็นสากล และเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ**

การลงพื้นที่ชุมชนต่างจังหวัดต่าง ๆ ทำให้ วิชระวิชญ์ พบว่า ผ้าไทย เป็นทุนทางวัฒนธรรม ของเก่าที่เคยทำ ก็ยังต้องทำอยู่ หากไม่ทำอาจส่งผลให้งานอนุรักษ์หายไป ซึ่งมันเป็นรากฐาน conservative art มากๆ หากนึกถึงผ้ายกหรือผ้าทอที่มีความวิจิตรสวยงาม อาจเหมาะกับโอกาสบางโอกาส แต่ตอนนี้ ปัจจุบันเราทอนให้เบาลง ตอบสนองเทรนด์และสมัยนิยม เหมือนเปิดประตูใหม่ให้ผ้าไทยสามารถเข้าถึงและไปต่อได้ เพราะถ้าทำอย่างเดิมที่เคยทำ ตลาดก็ไม่ตื่นเต้นแล้ว ตลาดอยากเห็นอะไรใหม่ ๆ อยากเห็นอะไรที่ดูแล้วหายใจสบาย ดูแล้วคนรุ่นใหม่อยากใช้ สิ่งที่เราสนับสนุนให้ทำคือ ใช้ของที่ตนเองถนัด แต่มีการปรับเปลี่ยนเล็ก ๆ น้อยๆ ไม่ได้ให้รื้อ

หรือไปทำสิ่งใหม่ แต่ให้เอาสิ่งที่ตนเองถนัด เปิดประตูให้คนทำอุตสาหกรรมสิ่งทอสามารถก้าวต่อไปได้ไม่มากก็น้อย

การโครงการผ้าไทยใส่ให้สนุก ได้ส่งผลให้เกิดโครงการต่างๆ ต่อยอดขึ้นมาเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมผ้าไทย ล้วนแต่เป็นแต่การสนับสนุนต่อกลุ่มชุมชนทอผ้า ทั้งนี้ได้**พระราชทานแบบลายผ้า ชื่อลาย "ผ้ามัดหมี่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ" แก่พสกนิกรชาวไทยเพื่อเป็นของขวัญแก่ประชาชน**ชาวไทย และพระราชทานพระอนุญาตให้เป็นลายต้นแบบในการรังสรรค์ ถักทอเรื่องราวไปตามแต่ละภูมิภาคได้ส่งต่อให้กลุ่มทอผ้าในประเทศไทย จำนวน 67 จังหวัดได้นำไปพัฒนาและต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ รวมถึงยังต่อยอดภูมิปัญญาการแปรรูปผ้าไทยผลิตเป็นสิ้นค้าต่าง ๆ เพื่อประโยชน์เชิงสร้างรรค์ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชุมชนทอผ้า แต่ยังเป็นประโยชน์แก่ นักออกแบบ ผู้ประกอบการภาครัฐ เอกชน นิสิตนักศึกษา รวมถึงผู้ที่สนใจผ้าไทยให้ได้มีพื้นที่แสดงความสามารถมากขึ้น เกิดการขยายโครงการที่ช่วยต่อยอดอุตสาหกรรมผ้าไทย โครงการประกวดผ้าสืบสาน อนุรักษ์ศิลป์ผ้าถิ่นไทย ดำรงไว้ในแผ่นดิน โครงการ CDD Young Designer Contest ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ OTOP ผ้าไทย ผสมผสานสู่แฟชั่นเครื่องแต่งกายที่สามารถสวมใส่ได้จริงจากนักออกแบบรุ่นใหม่ จัดการประกวดผ้าลายพระราชทาน "ผ้าลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ" โดยจัดประกวดระดับภาค 4 ภาค เป็นต้น เพื่อให้เยาวชน คนรุ่นใหม่ เพื่อบ่มเพาะสู่การเป็น Young OTOP New Genneration ผู้รักษาและต่อยอดภูมิปัญญาผ้าไทยให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

แบรนด์ ASAVA ของพลพัฒน์ อัศวประภา หนึ่งในแบรนด์นักออกแบบไทย ที่ตอบรับผ้าไทยใส่สนุก กล่าวว่า ทางแบรนด์เราเริ่มใช้ผ้าไทยมาตั้งแต่เริ่มต้น มีการร่วมมือกับการทำผ้าไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่คอลเลคชั่นแรก แต่เนื่องจาก ผ้าไทยมันไม่เอื้อต่อการตัดเย็บ โดยส่วนใหญ่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าไทย จะเป็นงานสั่งตัดเสียส่วนใหญ่ไม่ใช่ Ready to Wear ซึ่งถ้าหากมองย้อนกลับไป ทางเราได้มีการตัดเย็บผ้าไทยมาประมาณ 15 ปีแล้ว แต่ด้วยระดับอาจจะเพิ่มขึ้นในปัจจุบันทางแบรนด์มีความร่วมมือและสั่งซื้อผ้า จากหมู่บ้านและชุมชนทอผ้ามากยิ่งขึ้น เพื่อที่ต้องการจะนำผ้าไทยมาเป็นส่วนหนึ่งของเสื้อผ้าแบบ Ready to Wear ให้ได้มากยิ่งขึ้น และแบรนด์ ASAVA มีอีกแบรนด์ คือ White ASAVA ซึ่งเป็นแบรนด์สำหรับตัดชุดเจ้าสาวโดยเฉพาะในแบรด์นี้จะเป็นการตัดเย็บชุดด้วยผ้าไทยเกือบ 100% ส่วนแบรนด์ MOO ทางแบรนด์ก็จะเน้นใช้ผ้าฝ้าย หรือ ผ้าคราม ซึ่งในแต่ละแบรนด์ ก็จะมีการใช้ชนิดของผ้าแตกต่างกันไป

แบรนด์ ASAVA ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับทูลกระหม่อมสิริวัณณวรีนารีรีรัตน์ เราได้ถวายงานมานานเกือบ 10 ปีแล้ว ซึ่งเรามีโอกาสตามเสด็จพระองค์ไปในทุกจังหวัด ทุกภาค เพราะฉะนั้น เราจะทำงานควบคู่กับกระทรวงมหาดไทย กรมพัฒนาชุมชนคือ กระทรวงพาณิชย์ เรื่องของการผลักดันผ้าไหมไปต่างประเทศ กระทรวงอุตสาหรรม กระทรวงศิลปวัฒนธรรม และเนื่องจากเราทำงานกับทางรัฐบาลค่อนข้างเยอะ ทำให้เราทราบว่าทางรัฐบาล มีนโยบาลที่ช่วยในการสนับสนุนผ้าไทยค่อนข้างเยอะ ล่าสุดทางแบรนด์ได้เป็นส่วนหนึ่ง ในคณะกรรมการ Soft Power ทุกภาคส่วนก็พยายามผลักดันเรื่องผ้าไทย ซึ่งทางแบรนด์ก็ถือว่า ได้มีส่วนเรื่องกับภาครัฐเกือบทุกโครงการ

จากการทำงานร่วมกับกลุ่มชุมชนที่ค่อนข้างอย่าง ทำให้มองเห็นว่าแต่ละกลุ่มชุมชนมีลักษณะการทำงานและเสน่ห์ที่แตกต่างกันออกไป อย่าง กลุ่มชุมชนทอผ้า ของปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งทางแบรนด์เลือกใช้ผ้าของปักธงชัย มาตัดเย็บให้กับ ลิซ่า วง BlackPink สำหรับใส่ในมิวสิกวิดิโอโดยอาซาว่าเลือกที่จะถ่ายทอดกลิ่นอายของความเป็นไทยผ่านการหยิบเอาโครงชุดที่ดัดแปลงมากจากการห่มผ้าสไบ การนุ่งผ้าซิ่น และการจับจีบ มาดัดแปลงให้มีความร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น ผสมผสานเข้ากับซิกเนเจอร์ในแบบฉบับอาซาว่า เพื่อขับเน้นสรีระและคาแรคเตอร์ที่โดดเด่นของลิซ่าโดยเฉพาะ เกิดเป็นชุดที่มีความเรียบหรูและสะท้อนถึงความเป็นไทยได้อย่างลงตัว จากกระแสตรงนี้ ทำให้ชุมชนทอผ้าของปักธงชัย ที่เคยซบเซาไปกลับมามีชีวิตอีก**ครั้ง** เด็กรุ่นใหม่ที่แต่ก่อนสนใจอยากไปทำงานในกรุงเทพ กลับมาสนใจศิลปวัฒนธรรมบ้านเกิดตัวเองมากขึ้น ช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรรมของบ้านเราไว้ และสามรถนำไปใช้และตัดแบบสากลได้ เท่ากับเป็นการช่วยส่งเสริมให้ชาวต่างชาติรู้วัฒนธรรมของเราด้วย ดีไซเนอร์มีส่วนสำคัญ ถ้ารู้จักดัดแปลง ถ้าเขาออกแบบตัดผ้าดีๆ ต่อไป ผ้าของลำพูน หรือผ้าทุกภาคในเมืองไทย ก็จะโดดเด่นขึ้นมา

พลพัฒน์ อัศวประภา กล่าวว่า หากพูดถึงผ้าไทย คนส่วนใหญ่มักจะพูดถึงการรณรงค์ มันอาจจะเป็นวิธีคิดที่ผิดนิดนึง เพราะฉะนั้นผ้าไทยมันยังไม่ได้เป็นสิ่งที่กำลังจะตาย เพราะฉะนั้นหากใช้คำว่าอนุรักษ์ก็อาจจะไม่ถูกต้อง หรือหากจะใช้คำว่ารณรงค์ ก็อาจทำให้ผ้าไทยดูเข้าถึงยาก จริงๆ แล้วผ้าไทยผ้าไทยก็มีการใช้ในมิติที่แตกต่างกันไป ไม่จำเป็นที่ต้องถูกพูดถึงในอัตลักษณ์ไทยเสมอไป มันน่าจะไปอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยในชีวิตประจำวัน ผ้าไทยไม่ได้หมายถึงผ้าไหมอย่างเดียว ยังมีผ้าคราม ผ้าฝ้าย ผ้าบาติก ผ้าใยกันชง คุณสมบัติของผ้าแต่ละชนิดก็แตกต่างกัน ซึ่งก็แทรกซึมอยู่ในชีวิตประจำวันของเราทุกคนและคนรุ่นใหม่ได้ ผ้าไทยคือรากเหง้าของประเทศ รากเหง้าของวัฒนธรรมไทย การที่ประเทศไทยจะมีบทบาท ส่งเสริม วัฒนธรรไทย

ไปมีบทบาทในระดับสากล ทำให้สร้างมูลค่าเพิ่มกับวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมไทยที่เรามีอยู่แล้ว การจะต่อยอดสิ่งที่เรามีอยู่แล้วนั้น ถ้าทุกคนในชาติยังไม่ให้ความสำคัญไม่ให้คุณค่า แล้วคนทั่วโลก จะมองเห็นความสำคัญได้อย่างไร ต้องสร้างความภาคภูมิใจให้คนไทย อยากสวมใส่ผ้าไทย ซึ่งยังเป็นเรื่องที่ยากมากๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องช่วยกัน ไม่ใช่หน้าที่ของ รัฐบาล ดีไซเนอร์ แต่เป็นหน้าที่ของปัจเจกบุคคลที่ต้องช่วยกัน (พลพัฒน์ อัศวประภา,2567.สัมภาษณ์ส่วนบุคคล)

ภาพประกอบ 117 ผลงานการออกแบบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากหนังสือ “Thai Textiles Trend Book Spring/Summer 2023” และความต้องการนำเสนอความต่างกันของผ้าพื้นเมืองในแต่ละท้องถิ่นมาพัฒนาและตีความใหม่ให้ผ้าไทยมีความเป็นแฟชั่น ผ่านซิกเนเจอร์ของอาซาว่าที่คงไว้ซึ่งความเรียบโก้ในรูปแบบโมเดิร์นเดย์แวร์ ยกระดับผ้าไทยและหัตถศิลป์ไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับสากล

ที่มา : ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/

ภาพประกอบ 118 งานแสดงแบบภูมิปัญญาผ้าไทย Sustainable Fashion

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชนสืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/

ภาพประกอบ 119 แฟชั่นโชว์ผ้าไทยจากแบรนด์ SIRIVANNAVARI

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชนสืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/

นโยบายของทางภาครัฐถือเป็นตัวช่วยที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ผ้าไทย ได้มีโอกาสพัฒนาและมีพื้นที่แสดงผลงานในระดับโลก จากการสัมภาณ์**ชญณา** ศิริภิรมย์ เจ้าของแบรนด์**ชญณา** กล่าวว่า แบรนด์**ชญณา** เติบโตและมีชื่อเสียงระดับประเทศได้ส่วนหนึ่งมาจากความช่วยเหลือของรัฐบาล เนื่องจาก ทางแบรนด์ได้มีโอกาสไปแสดงผลงานที่ประเทศฟิลิปปินส์ เนื่องจาก โครงการของรัฐบาลที่จัดหานักออกแบบหน้าใหม่ไปแสดงผลงาน แต่ก็ต้องเรียนตามตรงว่า เกิดจากความพยามยามของทางตัวแบรนด์เองด้วย ในการพยายามหาตลอดในการขาย และเวทีในการแสดงผลงาน ในอนาคตอยากให้ทางภาครัฐเข้ามาสนับสนุนตรงนี้เพิ่มขึ้น ทางแบรนด์ได้เข้าร่วมประกวด เส้นไหมพระราชทาน ตรานกยูงพระราชทาน ซึ่งเราก็ชนะการประกวด ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ เนื่องจาก เป็นเครื่องการันตี จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานสัญลักษณ์นกยูงไทยให้เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย อีกทั้งเล็งเห็นว่า ผ้าไทย เป็น Soft power ที่แท้จริงของประเทศไทย โดยที่เราไม่ต้องพยายามอะไรเลย ผ้าไทยสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้ ผ้าไหมไทยมีกระบวนการผลิตจากธรรมชาติร้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่กำลังจะหายไป เมื่อมีใครนำมาประยุกต์ และสนับสนุนให้ชาวบ้านรักษาภูมิปัญญาโดยการผลิตผ้าไหมเกรดพรีเมี่ยม ออกแบบการตัดเย็บได้อย่างสวยงามและวิจิตร รัฐบาลควรต้องคิดและหาแนวทางวสำหรับการส่งเสริมผ้าไปไปสู่ตลาดโลก (**ชญณา ศิริภิรมย์** ,2567.**สัมภาษณ์ส่วนบุคคล**)

> ด้วยคุณสมบัติของผ้าไหม ทุกคนรู้กันอยู่แล้วว่ามีความงดงาม แต่เวลาเราจะซื้อผ้าไหมที่มีการออกแบบตัดเย็บในแบบที่ทันสมัย ก็มักจะต้องพึ่งพาแบรนด์ต่างชาติ เช่น จิมทอมสัน แต่ในวันนี้สิ่งที่เรารอคอยก็มาถึง เพราะแบรนด์ชญณา ตอบโจทย์วิถีการใช้ชีวิตของคนไทย ซึ่ง ดร.ชญณาได้นำผ้าไหมที่ผ่านกระบวนการตามธรรมชาติจ่กท้องถิ่น มาออกแบบและประยุกต์เพื่อให้ผ้าไทยอยู่ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น เพราะที่ผ่านมาหลายคนมักมองผ้าไหม เป็นสินค้าที่เข้าถึงยาก ทั้งูปแบบการตัดเย็บ ที่เฉพาะกลุ่มและค่อนข้างเป็นทางการ การที่ดร.ชญณามาออกแบบในรูปแบบที่มีดีไซน์มากขึ้น ตนใส่แล้วรู้สึกถึงความเย็นสบาย ไม่อึดอัด เหมากับอากาศบ้านเรา อยากให้ทุกคนลองเปิดใจมาใช้ผ้าไหมไทย จากภูมิปัญญาไทย และเป็นแบรนด์ของคนไทย นี่แหละคือ Soft Power ที่รัฐบาลควรให้การสนับสนุน (กรณ์ จาติกวณิช ที่มา : The Better สืบค้นจาก https://www.thebetter.co.th/news/news/11694)

ภาพประกอบ 120 งาน “Bangkok Uncovered & Beyond” จัดขึ้น ณ โรงแรมสุโขทัย กรุงเทพฯ

ที่มา : The Better สืบค้นจาก https://www.thebetter.co.th/news/news/11694

อุตสาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทอของประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่เติบโตอย่างต่อเนื่องและก้าวกระโดด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของภาคอุตสาหกรรมที่สามารถปรับตัวต่อบริบทโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญ ศูนย์ข้อมูลสิ่งทอ สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ได้รายงานว่า ธุรกิจแฟชั่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในภาคอุตสาหกรรมหลักของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของเครื่องนุ่งห่มในฐานะ "ปัจจัยสี่" ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ความสำคัญของอุตสาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทอจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงในมิติของเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรม หากแต่ยังครอบคลุมถึงบทบาทในการสะท้อนอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสามารถกลายเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการต่อยอดสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ได้อย่างเป็นระบบ รัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงศักยภาพดังกล่าวและดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงนโยบายที่มุ่งเน้นการผลักดันซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) เพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทอไปสู่ระดับสากล ยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์ดังกล่าวมีเป้าประสงค์ในการแปลงทรัพยากรเชิงวัฒนธรรม องค์ความรู้ และทรัพย์สินทางปัญญาให้กลายเป็นมูลค่าเชิงเศรษฐกิจและคุณค่าเชิงสังคม โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมผ่านกระบวนการบูรณาการองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไว้ด้วยกัน การยกระดับผ้าไทยในฐานะตัวแทนของอัตลักษณ์ท้องถิ่นจึงเป็นหนึ่งในแนวนโยบายหลักที่รัฐให้

การสนับสนุนอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมผู้ประกอบการ และการผลักดันผ้าไทยให้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการออกแบบแฟชั่นในระดับนานาชาติ ความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทอไทยในปัจจุบันจึงมิได้เป็นเพียงผลลัพธ์ของแรงขับจากตลาดหรือเทคโนโลยีเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการที่เกิดจากการประสานระหว่างนโยบายของรัฐ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และนวัตกรรมสร้างสรรค์ อันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยสู่เศรษฐกิจแห่งอนาคตที่มีความยั่งยืนและครอบคลุม

พลพัฒน์ อัศวประภา เจ้าของแบรนด์ อาซาว่า หนึ่งในคณะกรรมยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์ กล่าวว่า ไทยเคยตัดชุดผ้าไหมสุรินทร์ มอบเป็นของขวัญที่ระลึก ให้แก่ผู้นำเขตเศรษฐกิจในการประชุมบนเวทีโลก (APEC) และได้รับเสียงชื่นชมอย่างมาก คุณอัจฉรา อัมพุช รองประธานกรรมการบริหารอาวุโส บริษัท เดอะมอลล์ กรุ๊ป จำกัด เป็นกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติ ด้านแฟชั่น จึงมอบหมายให้กรมหม่อนไหม ร่วมมือกับ อบจ. ผลักดันผ้าไทยในแต่ละจังหวัดเป็น Soft Power แฟชั่นผ้าไทย โดยให้นักออกแบบรุ่นใหม่สร้างสรรค์ผลงานไปอยู่บนวีทีแฟชั่นระดับโลก ซึ่งผ้าไหมไทยต้องสวมใส่ได้ทุกเพศ ทุกวัย ไม่แก่ ไม่ร้อน ดูแลรักษาง่าย ตามนโยบาย “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้”' โดยทางเดอะมอลล์กรุ๊ปพร้อมที่จะสนับสนุนพื้นที่สำหรับแสดงผลงานของนักออกแบบหน้าใหม่ (พลพัฒน์.2567.สัมภาษณ์ส่วนบุคคล) ซึ่งในคณะกรรมการซอฟต์พาวเวอร์ มีแนวทางขับเคลื่อนเศรษฐกิจวัฒนธรรมในอนาคต โดยจะมุ่งส่งเสริมการใช้วัฒนธรรมเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไทยด้วยอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและขับเคลื่อน Soft Power ด้วยมิติวัฒนธรรม และพัฒนาพื้นที่หอศิลป์แห่งชาติและศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยให้เป็นศูนย์สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมระดับโลก พร้อมจัดทำแผนขับเคลื่อน Soft Power ด้วยมิติวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

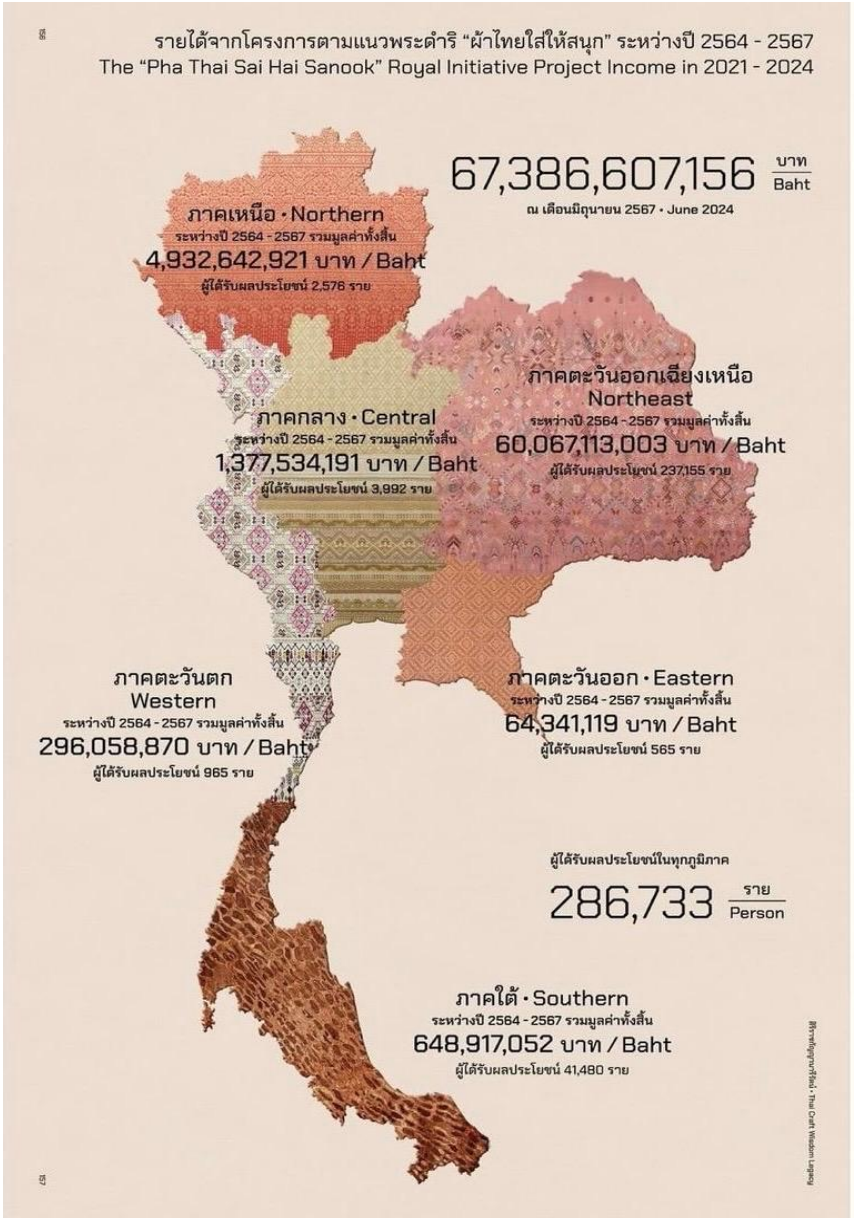
ในโครงการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ในสาขาแฟชั่น มีการตั้งงบไว้ที่ 268.9 ล้านบาท มีอยู่ 5 โครงการ โครงการที่ใช้งบเยอะสุด คือ โครงการส่งเสริมภาพลักษณ์สินค้าทางแฟชั่นจากทุนทางวัฒนธรรมไทยสู่สากล โดยเป้าหมายคือต้องการใช้ผู้ที่มีองค์ความรู้ซอฟพาวเวอร์ของไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยพัฒนาประเทศโดยใช้ต้นทุนทางวัฒนธรมมในชุมชน มีงบประมาณ 130 ล้านบาท ซึ่งแยกเป็นงบผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์โครงการ 40 ล้านบาท ผลิตผลงานจัดแสดงสินค้าในระดับต่างประเทศ 45 ล้านบาท งบส่งเสริมการขายผ่านช่องทางการค้าส่ง 45 ล้านบาท ในส่วนของโครงการ FASHION ALLIANCE ใช้งบประมาณ 95 ล้านบาท (สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ,2567) เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมแฟชั่น มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างผู้ประกอบการเป็นหลัก จากการสัมภาษณ์ คุณจิรนันท์ สกุลตั้งไพศาล นัก

ธุรกิจชาวหนองคาย ผู้ที่นำทุนทางวัฒนธรรมในชุมขนของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีแนวคิดพัฒนา บ้านเดื่อ หมู่บ้านที่ติมกับริมฝั่งโขงให้เป็นที่รู้จัก ซึ่งทางคุณจิรนันท์มองเห็นว่า ผ้าไทย เป็นศิลปะ ที่ควรค่าแก่การรักษา แต่ยังขาดการได้รับการพัฒนา รูปแบบไม่ทันสมัย จึงได้เข้ามาทำให้จุดนี้ โดยการเข้ามาช่วยชาวบ้านพัฒนารูปแบบตัดเย็บให้ทันสมัย มีความเป็นสากล แนะนำการออกแบบลายผ้า หรือการย้อมสีด้วยวัสดุจากธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับชิ้นงาน ซึ่งเน้นสร้างสรรค์ไปการอนุรักษณ์ที่ลายผ้าโบราณและสร้างลายอัตลักษณ์ของประจำจังหวัด

> พี่มีโอกาส ได้ไปช่วยชาวบ้านพัฒนาหลายหมู่บ้าน โดยใช้ ต้นทุนทางวัมฯธรรมของในหมู่บ้านนั้นๆ มาเป็นจุดสร้างผลงาน มีกลุ่มชุมชนส่งผ้ามาให้พี่จากทั่วประเทศ ตัวพี่เองไม่ได้ลงพื้นที่อย่างเดียว แต่พี่คุยกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่มาส่งผ้าด้วยว่า กระแสเของโลกในตอนนี้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เทรนเป็นแบบนี้ วงการผ้าและแฟชั่นเป็นแบบนี้ คือเราให้คำแนะนำแม้กระทั่งสีสัน บางครั้งสั่งสีนึงได้อีกสี ซึ่งบริบัทของพี่ซัพพายผ้าบนเครื่องบินของการบินไทย โชคดีที่คิงพาวเวอร์เข้าใจ ซึ่งมันเป็นเสน่หอีกอย่างของผ้าไทย การทำผ้าไทยมีความยากที่เป็นจุดเด่นอย่างนึง สมมุติเปลือกไม้ชิดเดียวกัน แต่ถ้าหากว่าเป็นคนละต้นกัน สีก็จะต่างกัน เราไม่สามารถทำให้มัออกมาสีเหมือนกันได้ และจะมีเพียงผืนเดียวในโลก พี่บอกกับคนทอผ้าว่าให้ภูมิใจได้เลย อยากให้คนที่อุดหนุน นึกถึงกี่ทอผ้าในชุมชน เป็นวิถีชีวิต เป็นความสวยงาม ทำด้วยรักและเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่ใครก้เลียนแบบไม่ได้(จิรนันท์ ตั้งสกุลไพศาล, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล.2567)

ภายใต้นโยบายซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ซึ่งมีเป้าประสงค์ในการนำทุนวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีพลวัต การเน้นย้ำความสำคัญของรากฐานทางวัฒนธรรมชุมชนได้กลายเป็นหัวใจหลักของยุทธศาสตร์เชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทอของประเทศไทย การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นในเชิงนโยบายของรัฐเพียงถ่ายเดียว หากแต่ยังสะท้อนถึงบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการส่งเสริมและฟื้นฟูทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในระดับท้องถิ่นให้กลับมามีชีวิตใหม่ในมิติร่วมสมัย หนึ่งในโครงการที่สะท้อนถึงการดำเนินงานในแนวทางดังกล่าวคือ โครงการ "ผ้าไทยใส่สนุก" ซึ่งริเริ่มและสนับสนุนโดย ท่านหญิงสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา โดยโครงการนี้มีเป้าหมายหลักในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในระดับฐานรากทั่วประเทศ ผ่านการสนับสนุนให้เกิดลวดลายผ้าและการออกแบบที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยมุ่งเน้นให้แต่ละชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และสามารถแข่งขันได้ทั้งในตลาดภายในประเทศและตลาดสากล การดำเนินโครงการดังกล่าวดำเนินมาแล้วกว่า 3 ปี โดยมีผลลัพธ์ที่สามารถประเมิน

ได้ในหลากหลายมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม อาทิ การเพิ่มรายได้แก่ช่างทอผ้าและกลุ่มหัตถกรรมท้องถิ่น การสร้างอาชีพในระดับชุมชน การเกิดขึ้นของแบรนด์ผ้าท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการขยายตัวในตลาดแฟชั่นระดับประเทศ ตลอดจนการยกระดับภาพลักษณ์ของผ้าไทยให้กลายเป็นสินค้าเชิงวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สอดคล้องกับกระแสแฟชั่นโลกที่ให้ความสำคัญต่อความยั่งยืน (Sustainability) และจริยธรรม (Ethical Fashion) ซึ่งมีผลประกอบการดังนี้

ภาพประกอบ 121

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th

เห็นได้ชัดว่าจากการสนับสนุนของภาครัฐ มีผลอย่างมากต่ออุตสาหกรรมผ้าไทยให้มีการเจริญ เติบโตทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมถึงยังเป็นตัวช่วยกระตุ้นเศรษบกิจทั้งภายในและภายนอกของประเทศ ทั้งในนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม จึงได้เสนอยืน “ ชุดไทยพระราชนิยม” ขึ้นเป็นทะเบียนมรดกโลกที่จับต้องมิได้ UNESCO เพื่อเสริมสร้างให้เกิตพลวัตและคุณค่าต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน **ประเทศไทยได้ประกาศขึ้นบัญชี ชุดไทยพระราชนิยม เป็นมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ระดับชาติ) เมื่อพุทธศักราช 2566 ใน ราชกิจจานุเบกษา แล้วเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2567 โดยชุดไทยพระราชนิยม เป็นรายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในลักษณะแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล มี สาระสำคัญแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับงานช่างฝีมือ และการพิจารณานำชุดไทยไปใช้สวมใส่ตามโอกาส ถือเป็นแนว ปฏิบัติการแต่งกายของสตรีไทยที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน และได้จัดทำข้อมูลรองรับการเตรียมเสนอต่อยู่เนสโก ภายใต้ชื่อ ชุดไทย : ความรู้ งานช่างฝีมือ และแนวปฏิบัติการแต่งกายชุดไทย ประจำชาติ** (Chud Thai : The Knowledge, Craftsmanship and Practices of The thai National Costume) ซึ่งงานหัตถกรรมไทย ในทุกด้านยูเนสโก ยกย่องว่าเป็นสิ่งล้ำค่าควรค่าแก่การรักษา โดยส่วยตัวผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมอยู่ในกระบวนการประชุมชุดนี้ด้วย ทั้งนี้ ขอมูลชุดไทยที่เตรียมนำเสนอต่อยูเนสโหมีความพร้อมแล้ว และอยู่ในระหว่างเสนอข้อพิจารณา

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเติบโตของผ้าไทย มีตัวแปรที่สำคัญมาจาก นโยบายของภาครัฐ ที่ส่งผลในทางบวก ทั้งในทางเศรษฐกิจ คือ นโยบายของภาครัฐมีหลายโครงการ ส่งผลให้ได้ทุกด้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับการสนันสนุนอย่างทั่วถึง ตั้งแต่กลุ่มชุมชน พ่อค้าคนกลาง ผู้ผลิต จนกระทั่งถึงผู้บริโภค เห็นได้จากเม็ดเงินในช่วง พ.ศ. 2564-2567 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อผลกระทบทางสังคมคือ ชาวบ้านเกิดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพการทอผ้าและตัดเย็บมากขึ้น เนื่องจากเห็นว่า การตัดเย็บและทอผ้า สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและครอบครัวได้ นอกจากนั้น ยังสามารถสร้างอาชีพในสมาชิคในครอบครัวได้อีกด้วย และสุดท้ายผลกระทบทางวัฒนธรรม คือ เป็นการอนุรักษ์และรักษามรดกภูมิปัญญาผ้าไทย ให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน ช่วยส่งเสริมให้ผ้าไทยคงอยู่ และเปนที่รู้จักไปทั่วโลก

ในยุคปัจจุบันที่การสื่อสารเปลี่ยนไป โลกสื่อสารออนไลน์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อสังคมไทยในปัจจุบัน ผู้ที่มีพื้นที่สื่อถือผู้ทรงอิทธิพลในยุคนี้ หรือที่เรียกกันว่า ผู้นำทางความคิด (Influencer) กลายเป็นหนึ่งในส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทย จากการกล่าว ของ พรรณนภา ทับวัฒน์ Influencers หมายถึง ผู้มีอิทธิพล ต่อแบรนด์และสินค้า ส่วน Outreach หมายถึง การเผยแพร่หรือกระจายข้อ มูลสู่สาธารณชนในวงกว้าง ดังนั้น Influencer Outreach

หมายถึง แนวทางการสื่อสารทางการตลาดที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากผู้มีอิทธิพลทางความคิดในสื่อสังคมออนไลน์ (Key Opinion Leaders: KOLs) ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง โดยกลยุทธ์ดังกล่าวเป็นที่นิยมในหมู่แบรนด์หรือองค์กรธุรกิจ เนื่องจากมีประสิทธิภาพในการเข้าถึงผู้บริโภคผ่านช่องทางที่น่าเชื่อถือ อาทิ บล็อกเกอร์หรือผู้สร้างสื่อออนไลน์ที่มีฐานผู้ติดตามจำนวนมาก ทั้งนี้ การสื่อสารผ่านผู้มีอิทธิพลเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้ต่อแบรนด์ เพิ่มความน่าเชื่อถือ และส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคในเชิงบวกต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กร

จากนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการทำให้ ผ้าไทย กลายเป็นซอฟพาวเวอร์ของประเทศไทย การประชาสัมพันธ์ที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดนั้นก็คือ การที่ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด หรือ อินฟูลเอนเซอร์ เป็นผู้ชักจูงคนในสังคม ซึ่งในปัจจุบันผ้าไทยที่กำลังเป็นกระแส คือ การสวมใส่ผ้าฝ้ายหมักโคลนย้อมคราม ของลิซ่า วง Black Pink สำหรับท่องเที่ยวในบริเวณสถานที่ทางประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนกลายเป็นไวรัลไปทั่วโลก พร้อมกับกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ว่า นี่คือ Soft Power ผ้าไทย ที่ลิซ่า BLACKPINK สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าไทยได้ สถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย ให้ข้อมูลว่า ชุดที่ลิซ่าใส่เป็นผ้าฝ้ายหมักโคลนย้อมครามงานหัตถกรรมขึ้นชื่อของจังหวัดอุดรธานี ผ้าหมักโคลนนั้นเกิดจากวิถีของชาวบ้านที่นุ่งผ้าออกไปทำงาน ทำไร่ ทำนา เปื้อนดินโคลน เมื่อกลับมาบ้านนำผ้าไปซักจึงพบว่าผ้ามีความนุ่มและเงาอย่างน่าประหลาด จนเป็นที่มาของผ้าฝ้ายหมักโคลนในปัจจุบัน ส่วนการย้อมคราม เป็นการย้อมสีจากธรรมชาติจากต้นคราม ซึ่งผ่านกระบวนการหมักครามจนเกิดเป็นสีน้ำเงิน ส่วนการทอผ้ามัดหมี่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญ แต่ละขั้นตอนละเอียดและประณีตอย่างมาก เรียกว่า รอบนี้สาวลิซ่ามาช่วยโปรโมตผ้าฝ้ายย้อมครามของไทยที่เป็นหนึ่ง Soft Power ของไทยออกสู่สายตาชาวโลกมากขึ้นอีกแล้ว จากการสัมภาณ์ นาคา เจ้าของ แบรนด์ผ้าฝ้ายหมักโคลน กล่าวว่าการที่ลิซ่า BLACKPINK สวมใส่ผ้าไทย ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่หลายคนยกย่องให้กลายเป็นหนึ่งในตัวอย่างวิธีการสร้างซอฟพาวเวอร์ในประเทศไทย เพราะผลที่ตามมานั้นเกินคาด มีรายงานจากหลายสื่อในประเทศไทยว่า ผ้าฝ้ายหมักโคลนย้อมครามกลายเป็นสินค้าขายดีในชั่วข้ามคืน และอาจส่งผลต่อเนื่องเป็นวงกว้างต่อวงการผ้าไทยได้ นอกจานี้สถานที่ต่างๆ ที่ ลิซ่าเดินทางไป ยังกลายเป็นเส้นทางตามรอยของเหล่าแฟนคลับอีกด้วย ซึ่งนั่นหมายถึงผลประโยชน์ทั้งในฝั่งของแฟชั่นผ้าไทย และสถานที่ท่องเที่ยว ที่ได้รับการโปรโมตออกไปสู่สายตาชาวโลก

ภาพประกอบ 122 ลิซ่า นุ่งซิ่นเที่ยวกรุงเก่า ดันกระแสผ้าไทยดังไกลทั่วโลก “ผ้าฝ้ายหมักโคลนย้อมคราม” ขายหมดอย่างรวดเร็ว ด้าน ททท. ไม่รอช้า เตรียมจัดเส้นทางตามรอย “ลิซ่า” เที่ยวอยุธยาทันที

ที่มา : Manager Online

สืบค้นจาก https://mgronline.com/travel/detail/9660000051771

ผู้วิจัยมีโอกาสได้ลงพื้นที่ไปพูดคุยกับ เปลี่ยนเป็นแบรนด์ Thanya Sarina แบรดน์ผ้าไหมและผ้าฝ้ายย้อมคราม ตลาดบองมาเช่ คุณซารีน่าเจ้าของแบรนด์กล่าวว่า หลังมีกระแสข่าวลิซ่าสวมชุดผ้าไทยไปเยี่ยมชมโบราณสถานใน จ.พระนครศรีอยุธยา โดยลิซ่ายังไม่ได้ลงรูปภาพในอินสตาแกรมส่วนตัว ก็เริ่มมีลูกค้าติดต่อเข้ามาหาซื้อเฉพาะเสื้อ ที่เป็นผ้าไทยสีขาวแขนสั้นลักษณะคล้ายกับที่ลิซ่าใส่ เพื่อนำไปใส่กับผ้าถุงทั่วไปที่ลูกค้ามีอยู่แล้ว ยังไม่ค่อยมีคนมาหาซื้อผ้าซิ่น พบว่า เป็นผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลน ซึ่งเป็นชนิดเดียวกับที่ร้านขายอยู่ จึงเริ่มมีลูกค้าเข้ามาถามหาทั้งช่องทางออนไลน์และที่หน้าร้านมากขึ้น ลูกค้าที่เข้ามาเป็นกลุ่มวัยรุ่นและชาวต่างชาติ จากเดิมที่ลูกค้าประจำของร้านจะเป็นกลุ่มข้าราชการ วัย 40 ปีขึ้นไป โดยส่วนใหญ่จะถามหาผ้าซิ่นที่มีลวดลาย "ขอนาค" ที่ใกล้เคียงกับที่ลิซ่าใส่มากที่สุด แต่ที่ร้านจะมีแค่ลายที่ใกล้เคียง จำหน่ายในราคาตั้งแต่ 800 บาท ไปจนถึง 3,000-4,000 บาท เนื่องจากผ้าฝ้ายมัดหมี่

ย้อมครามหมักโคลน เป็นงานแฮนด์เมด ทำโดยชาวบ้านในพื้นที่ภาคอีสาน ที่ใช้เวลาว่างในช่วงหลังการทำนา มาทำผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมครามหมักโคลน ซึ่งมีกระบวนการผลิตที่ค่อนข้างซับซ้อน ใช้เวลาอย่างต่ำ 1-2 เดือนจึงแล้วเสร็จ โดยในช่วง 2-3 วันที่ผ่านมา สามารถขายผ้าซิ่นได้มากขึ้นจากเดิมเคยขายได้วันละ 4-5 ผืน เป็น 10 ผืนหรือเพิ่มขึ้นมากกว่า 1 เท่าตัว พร้อมยอมรับว่า ผ้าซิ่นที่มีลวดลายใกล้เคียงกับที่ลิซ่าใส่ ราคาจะพุ่งจากกว่า 1,000 บาท เป็น 3,500-5,000 บาทแล้ว และทางแบรนด์เริ่มมีการนำผ้าโหลพิมพ์ลวดลายเคมีที่ใกล้เคียงกับที่ลิซ่าใส่ ออกมาขายเป็นตัวเลือกให้กับลูกค้าที่มีกำลังซื้อน้อยด้วย โดยขณะผู้ผลิตกำลังอยู่ระหว่างเร่งจัดทำ ซึ่งส่วนตัวก็ไม่กังวลว่าจะกระทบกับตลาดผ้าไทย เนื่องจากมองว่า เป็นกลุ่มลูกค้าคนละกลุ่ม และทางร้านสามารถนำมาวางขายในร้าน เป็นตัวเลือกให้ลูกค้าได้เช่นกัน และรู้สึกดีใจที่ได้ช่วยปลุกกระแสผ้าไทยให้กลับมาได้รับความนิยม และคาดหวังว่ากระแสดังกล่าวจะยืนยาว คนไทยหันมาศึกษาข้อมูลผ้าไทย และใส่ผ้าไทยกันมากขึ้น ไม่ใช่เพียงแค่ใส่เฉพาะโอกาสสำคัญ หรือใส่ไปทำบุญเท่านั้น เพราะปัจจุบันมีการออกแบบลวดลาย และตัดเย็บผ้าไทยให้มีความทันสมัย ผสมผสานแฟชั่น เพื่อให้สวมใส่ได้ง่ายมากขึ้น

> อยากขอบคุณลิซ่าที่ทำให้คนไทยหันมาใส่ผ้าซิ่น ผ้าทอมือ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้คงคู่สังคมไทย วันนี้ผ้าทอมือเงียบเหงามาก ทุกคนหันไปสวมใส่ผ้าพิมพ์ที่ทำเรียนแบบผ้าทอมือ เพราะราคาถูกกว่า สวยกว่า แต่สวมใส่ไม่สบาย เพราะเนื้องผ้าแข็ง สีตก ใส่นานๆ สีซีดในขณะที่ผ้าทอมือสวมใส่เย็นสบาย ยิ่งใส่ยิ่งนิ่ม สีไม่ตก สีสันคงทนสวยงาม จึงอยากเชิญชวนประชาชนอุดหนุนผ้าทอมือ เพื่อช่วยกระจายรายได้แก่ชุมชน ผ้าทอมีคุณค่าทางจิตใจ เป็นจิตวิญญาณ ภูมิปัญญาบรรพบุรุษ ช่วยอุดหนุดผ้าทอมือ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการอยู่ได้ รายได้หมุนเวียนในชุมชน (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

ประเทศไทยมีชุมชนกลุ่มทอผ้าทุกจังหวัด และมีจำนวนเยอะมาก อย่างเช่นในจังหวัดอุดรธานี มีที่ทำการทอผ้ากว่า 500 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 2,500 คน มีรายได้จากการจำหน่ายผ้าในปีที่ผ่านมาสามพันกว่าล้านบาท นายวันชัย คงเกษม ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี กล่าวว่า ขอขอบคุณลิซ่า ที่ทำให้ผ้าย้อมครามหมักโคลน ผ้าพื้นเมืองทอมือ จากตลาดผ้าบ้านนาข่า อำเภอเมืองอุดรธานี เป็นที่รู้จักแก่สายตาชาวโลก ทำให้เกิดกระแสมีคนมาติดตามซื้อสวมใส่เป็นจำนวนมาก นางรัชนก วงแก้ว เจ้าของร้านวงแก้ว ผู้ประกอบการร้านผ้าทอมือที่ตลาดผ้าบ้านนาข่า บอกว่า ทราบข่าวว่าลิซ่า แต่งผ้าซิ่นไปท่องเที่ยวอยุธยา อยากขอบคุณลิซ่า ที่ทำให้คนไทยหันมาใส่ผ้าซิ่น ผ้าทอมือ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้คงคู่สังคมไทย วันนี้ผ้าทอมือเงียบเหงามาก ทุกคนหันไปสวมใส่ผ้าพิมพ์ที่ทำเลียนแบบผ้าทอ เพราะราคาถูกกว่าสวยกว่า แต่สวมใส่ไม่สบายเพราะ

เนื้องผ้าแข็ง สีตก ใส่นานๆ สีซีด ในขณะที่ผ้าทอมือเวลาสวมใส่เย็นสบายยิ่งใส่ยิ่งนิ่มสีไม่ตก สีสันคงทนสวยงามจึงอยากเชิญชวนประชาชนอุดหนุนผ้าทอมือ เพื่อช่วยกระจายรายได้แก่ชุมชน ผ้าทอมีคุณค่าทางจิตใจ เป็นจิตวิญญาณ ภูมิปัญหาบรรพบุรุษ ช่วยอุดหนุดผ้าทอมือ ผู้ผลิตผู้ประกอบการอยู่ได้ รายได้หมุนเวียนในชุมชน ผ้าทอเป็นสมบัติของแผ่นดิน ปู่ย่าตายายทำไว้ เราควรอนุรักษ์และรักษาไว้

ภาพประกอบ 123 ชุดไทยจากแบรนด์ ASAVA ในมิวสิกวิดีโอ LALISA

ที่มา : ASAVA สืบค้นจาก : https://asavagroup.com/

ลิซ่าถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผ้าไทย มีการขยับขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในวงกว้าง อีกทั้งลิซ่า ได้แสดงออกถึงทางศิลปวัฒนธรรมไทยโดยการแต่งกายด้วยชุดไทย พร้อมด้วยการห่มสไบสีทองและสวมรัดเกล้ายอด ในเอ็มวีเพลง LALISA ซึ่งเป็นผลงานการตัดเย็บของ ASAVA ของพลพัฒน์ อัศวะประภา ผู้ออกแบบชุดผ้าไหมไทยสุดพิเศษที่ออกแบบมาให้ ลิซ่า สวมใส่โดยในมิวสิกวิดีโอนี้ ลิซ่าได้สวมชุดเสื้อไหล่เดี่ยวแต่งเคปยาว และกระโปรงสั้นจับเดรปผ้าไหมสีเหลืองทองตัดเย็บจากผ้าไหมยกลำพูนลายพานจักรพรรดิยกทองประดับด้วยคริสตัลจาก Swarovski ที่ปักด้วยมืออย่างประณีต สะท้อนเอกลักษณ์ความเป็นไทย สร้างความโดดเด่นสะดุดตาให้กับเหล่าแฟนคลับและผู้รับชมมิวสิกวิดีโอจากทั่วโลก ปรีชาเกียรติ บุณยเกียรติ ผู้เชี่ยวชาญและผู้อนุรักษ์การทอผ้าไหมยกดอกลำพูน ผู้ได้รับรางวัลครูศิลป์แผ่นดิน ปี 2559 กล่าวว่า ผมทุ่มเทแรงกาย

แรงใจในการปลุกชีวิต ผ้าไหมยกดอกลำพูน หวังให้คนในชุมชนมีรายได้ และร่วมกันอนุรักษ์ผ้าไหมยกดอกลำพูนให้เป็นเอกลักษณ์คู่เมืองลำพูน คนทอผ้าในลำพูนตอนนี้ก็ลูกศิษย์ผมทั้งเมือง ผ้าลำพูนซบเซาไปพักหนึ่ง เกือบจะสูญไปแล้ว เหลืออยู่โรงทอเดียวที่บ้านแม่ผม (ร้านผ่องพรรณ) มีคนแก่ทอผ้าอยู่สองคนเท่านั้น คนหนุ่มสาวเข้าไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรมกันหมด รวมทั้งตัวผมด้วย พ.ศ. 2524 น้ำท่วมใหญ่ลำพูน ผมกลับไปเยี่ยมคุณแม่ที่ลำพูน โรงทอผ้าน้ำเข้าเต็มไปหมด กี่ทอผ้าตั้งอยู่เยอะแยะ แต่เหลือคนแก่ทอผ้าสองคน ผมคิดว่าถ้าเป็นแบบนี้ต่อไป ผ้ายกลำพูนคงจะสูญแน่ ตัดสินใจออกจากงานที่กรุงเทพฯ พาคนของคุณแม่สองคนมาเริ่มต้นทอผ้าที่กรุงเทพฯ ตั้งโรงทอผ้าที่บางขุนเทียน ชื่อ ‘เพ็ญศิริไหมไทย’ตามชื่อลูกสาวผม **ต่อมา**ผมย้ายโรงทอผ้ากลับไปลำพูนใน พ.ศ. 2529 ติดต่ออุตสาหกรรมจังหวัด แรงงานจังหวัด พาณิชย์จังหวัด ขอตั้งโรงทอผ้าที่ลำพูน เพื่อพลิกฟื้นผ้าไหมยกดอกลำพูน ตอนนั้นมีลูกศิษย์ที่เข้ามาเรียน 29 คน เดี๋ยวนี้เป็นเจ้าของโรงทอผ้าหมดแล้ว รวมทั้งคุณอู๋ที่ดีไซเนอร์มาซื้อผ้าไปตัดชุดให้ลิซ่า ในปัจจุบันมีการประดิษฐ์ลวดลายใหม่ ๆ โดยช่างทอรุ่นใหม่ที่ร่วมสืบสานมรดกภูมิปัญญาการทอผ้าไหมยกดอกลำพูน เช่น ลายพานจักรพรรดิยกทอง ที่ปรากฏในมิวสิควิดีโอเพลง LALISA ผูกลายโดยร้านคุณอู๋ไหมไทย ต.เวียงยอง ลำพูน หนึ่งในลูกศิษย์เรียนทอผ้ากับครูปรีชาเกียรติ

> ผ้าทอยกดอกลำพูน เป็นผ้าทอที่เราใช้ทั้งจิตและวิญญาณไปกับการทอ ทุกคนที่ทอด้วยใจทั้งหมด เราไม่ได้คิดเพื่อเป็นพาณิชย์ ส่วนมากเราคิดว่าเป็นงานหัตถกรรมงานฝีมือ ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมของเราไว้ด้วยก็จะดีถ้าเขาเอาไปใช้และตัดแบบสากลได้ เท่ากับเป็นการช่วยส่งเสริมให้ชาวต่างชาติรู้วัฒนธรรมของเราด้วย ดีไซเนอร์มีส่วนสำคัญ ถ้ารู้จักดัดแปลงถ้าเขาออกแบบตัดผ้าดีๆ ต่อไป ผ้าของลำพูน หรือผ้าทุกภาคในเมืองไทย ก็จะโดดเด่นขึ้นมา (กรุงเทพธุรกิจ,2563)

ภาพประกอบ 124 ปรีชาเกียรติ บุณยเกียรติ มรดกผ้าทอ 1,400 ปี สู่ชุดผ้าไหม Lisa Blackpink

ที่มา : กรุงเทพธุรกิจ สืบค้นจาก https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/963660

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วผ่านสื่อดิจิทัล บุคคลสาธารณะที่มีฐานผู้ติดตามจำนวนมากในระดับนานาชาติได้กลายเป็น "ผู้ทรงอิทธิพลทางวัฒนธรรม" (Cultural Influencers) ที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและส่งต่ออัตลักษณ์ของประเทศตนไปสู่สายตาชาวโลก หนึ่งในบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ซอฟต์พาวเวอร์ของประเทศไทย ในช่วงเวลาที่ผ่านมาคือ ลิซ่า ลลิษา มโนบาล สมาชิกวง BLACKPINK จากผลสำรวจของสำนัก The Attraction พบว่า ลิซ่าได้รับการจัดอันดับให้เป็นบุคคลผู้ทรงอิทธิพลอันดับหนึ่งในการสร้างและผลักดันซอฟต์พาวเวอร์ของไทย สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของประชาชนไทยต่อบทบาทของเธอในฐานะผู้ส่งต่อวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์และเวทีโลกในระดับกว้าง ทั้งนี้ การสวมใส่ผ้าไทย การแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรม หรือแม้แต่การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวภายในประเทศไทยของลิซ่าล้วนก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคมอย่างมีนัยสำคัญ

หากพิจารณาในเชิงทฤษฎีตามแนวคิด Soft Power ของ Joseph Nye จะพบว่า ลิซ่าสามารถถูกวิเคราะห์ว่าเป็นแหล่งพลังอ่อนที่มิใช่รัฐ (Non-state Soft Power Actor) ซึ่งมีความสามารถในการ “จูงใจ” (Attract) มากกว่าการ “บีบบังคับ” (Coerce) ผ่านการนำเสนออัตลักษณ์ไทยในรูปแบบที่ร่วมสมัย เข้าถึงได้ และสอดคล้องกับบริบทของวัฒนธรรมป๊อปในระดับสากล พลังอิทธิพลนี้สามารถส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศได้อย่างเป็นระบบ ผลกระทบจากการแสดงออกทางวัฒนธรรมของลิซ่าไม่เพียงจำกัดอยู่ที่การเพิ่มยอดขายของผ้าไทยเท่านั้น หากแต่ยังส่งเสริมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาติ สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เยาวชน เกิดกระแสการแต่งกายด้วยผ้าไทยในชีวิตประจำวัน ตลอดจนขยายผลไปสู่ภาคการท่องเที่ยว โดยสถานที่ที่ลิซ่าเดินทางไปปรากฏในรายการ "ตามรอยลิซ่า" จนกลายเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจ มิได้เป็นเพียงบุคคลสาธารณะที่สร้างกระแสแฟชั่น หากแต่เป็นผู้ขับเคลื่อน “วาทกรรมผ้าไทย” บนเวทีโลก ให้กลายเป็นทั้งสื่อกลางทางวัฒนธรรม และเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงที่ผ่านมา ปรากฏการณ์ “ฟลูเอนเซอร์” หรือผู้ทรงอิทธิพลในโลกดิจิทัล ได้กลายเป็นกลไกทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการชี้นำความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมของสาธารณชน โดยเฉพาะในบริบทของวัฒนธรรมการบริโภคและความงาม ทว่าเมื่อฟลูเอนเซอร์ผู้หนึ่งเลือกใช้พลังของตนมิใช่เพียงเพื่อวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ หากแต่เพื่อขับเคลื่อนทุนวัฒนธรรมพื้นถิ่นให้ได้รับการยอมรับในระดับโลก ย่อมถือเป็นปรากฏการณ์ที่ควรได้รับการศึกษาในเชิงลึก แพรรี่พาย อมตา จิตตะเสนีย์ นับเป็นหนึ่งในกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงการแปรเปลี่ยนบทบาทของฟลูเอนเซอร์จากผู้ผลิตคอนเทนต์ในโลกออนไลน์ ไปสู่การเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม (Cultural Leader) ผู้มีเป้าหมายในการสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคม ผ่านการส่งเสริม “ผ้าไทย” ในฐานะอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สามารถถูกนำเสนอในเวทีโลกได้อย่างสง่างามและร่วมสมัย จากคำให้สัมภาษณ์ของแพรรี่พายซึ่งกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการหันมาสนใจในผ้าไทย เธอได้เล่าย้อนถึงประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีลักษณะเป็นจุดเปลี่ยนทางความคิด โดยในครั้งหนึ่งที่เธอมีโอกาสไปเป็นวิทยากรพิเศษให้กับมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น เธอได้เดินทางต่อไปยังชุมชนแห่งหนึ่งที่มีการทอผ้าพื้นเมือง และด้วยแรงจูงใจจากความประทับใจส่วนตัว เธอได้อุดหนุนผ้าไหมจำนวน 3 ผืน ในราคาที่สูงถึง 30,000 บาท ซึ่งในห้วงขณะนั้น เธอรู้สึก ตกใจ เพราะไม่เคยรับรู้ถึงคุณค่าที่แท้จริงของผ้าไหมไทยมาก่อน

จากจุดเริ่มต้นนี้เองถือเป็นจุดเริ่มต้นของความสนใจผ้าไทยเพื่อฟื้นฟูสายใยระหว่างปัจเจกบุคคลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น แพรรี่พายได้วางแผนเดินทางไปยังทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งทำความเข้าใจความหมายของ “ความพอเพียง” ซึ่งถือเป็นหลักคิดทางปรัชญาเชิงจริยธรรมที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย นอกจากนี้เธอยังได้นำความรู้และประสบการณ์จากแวดวงการออกแบบ การแต่งหน้า และการสร้างภาพลักษณ์ มาใช้ในการบรรยายในฐานะวิทยากรในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อแบ่งปัน

แนวคิดในเรื่อง “การกรูมมิ่ง” และแรงบันดาลใจสำหรับคนรุ่นใหม่ การกระทำของแพรรี่พายจึงมิใช่เพียงการส่งเสริมผ้าไทยในเชิงแฟชั่นหรือวัตถุ หากแต่เป็นการก่อรูป “อัตลักษณ์ไทยใหม่” (neo-Thai identity) ซึ่งมีลักษณะร่วมสมัยและสามารถเชื่อมโยงกับโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

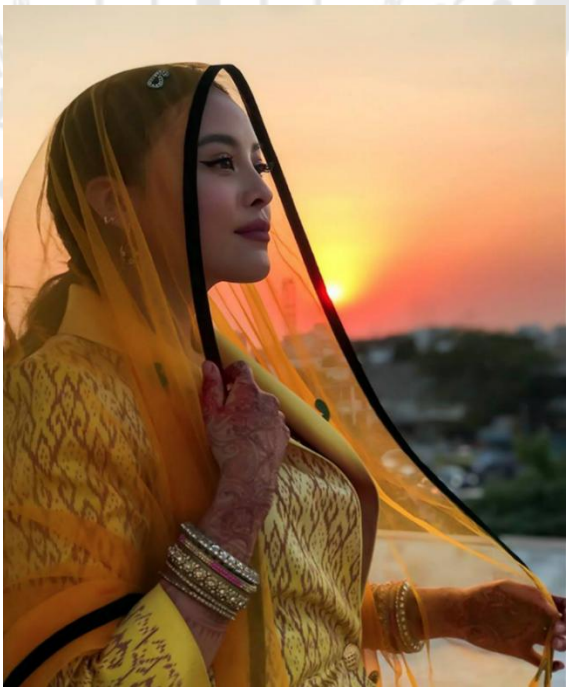
> ตอนไปดูโชว์ Dior ที่ปารีสแฟชั่นวีคเราเอาผ้าไหมที่ได้มาจากขอนแก่นมาตัดเป็นสูท แล้วใส่คู่กับกระโปรงสีเงินเมทัลลิก สวมกับรองเท้า Nike รุ่น Air Max ซึ่งออกมาสวยมาก เหมือนช่วยเพิ่มความภูมิใจให้กับตัวเอง มีคนฝรั่งเศสเดินมาชมว่าเท่มาก หลังจากนั้นไม่ว่าจะไปประเทศไหนแพรก็จะเลือกผ้าให้แมตช์กับสถานที่ที่ไป เช่นไปดูมินเนียนที่ญี่ปุ่นแพรจะใส่ผ้าไทยสีเหลือง ไปชัยปุระแพรก็หาผ้าไทยสีชมพู ส่วนตอนไปเกาหลีแพรก็ใส่ผ้าไทยเพราะอยากจะบอกว่าฉันทีมไทยแลนด์นะจ๊ะ พอยิ่งได้ใส่บ่อยๆ เข้ามันทำให้หลงผ้าไทยไปเลยค่ะ จากนั้นก็เริ่มศึกษาลักษณะของผ้าไทยในภูมิภาคต่างๆ ไปน่านต้องไปดูผ้าแบบไหน อยากไปดูดอกบัวต้องใส่ผ้าอะไร (แพรี่พาย, แพรว สืบค้นจาก https://praew.com/people/praew-interview/400065.html)

ภาพประกอบ 125 แพรี่พาย สวมใส่ชุดไทยแบบสมัยนิยม

ที่มา : Instagram Pearypie สืบค้นจาก https://www.instagram.com/pearypie

การลงไปทำงานกับชุมชน เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้แพรได้เห้นมุมมองวัฒนธรรมผ้าไทย มากขึ้น การเดินทางไปตามจังหวัดต่างๆ ทำให้ได้เห็นสภาพชุมชน สภาพสังคม วัฒนธรรรม ของชุมชนนั้น วิถีชีวิต ยิ่งทำให้เราเข้าใจในขั้นตอนการทำผ้าในแต่ละชุมชนมากขึ้น แพร กล่าวว่า แพรมีโอกาสลงไปช่วยกลุ่มชุมชนตั้งแต่ภาคเหนือ จนถึง ภาคใต้ เช่น กลุ่มทอผ้าบ้านหัวฝาย จังหวัดขอนแก่น เป็นผ้าสีเทาที่เราเอามาตัดเป็นสูทสวมไปดูโชว์ Dior ตลาดผ้านาข่า จังหวัดอุดรธานี ที่นี้เด่นเรื่องผ้าคราม ผ้าที่นั่นจะมีการนำไปหมักโคลน ใส่แล้วนุ่มมาก จังหวัดน่านจะมีพิพิธภัณฑ์ผ้าโบราณฝ้ายเงินของอาจารย์ต่อม ผ้าไหมมัดหมี่จะซื้อที่ร้านคมขำไหมไทย อำเภอชนบท ขอนแก่น ส่วนผ้าไหมสุรินทร์แพรชอบร้านลดาผ้าไหม ถ้าเป็นผ้าไหมกาบบัวจะซื้อจากร้านไหมจันทร์หอม ส่วนผ้าทอไทลื้อเราชอบร้านลานนา พัทธนันท์ ตอนนี้กลายเป็นว่าถ้าเห็นผ้าที่ไหนจะรีบพุ่งตัวไปดู มีครั้งหนึ่งเจอคุณลุงถือตะกร้ามาขายผ้าอยู่หน้าออฟฟิศ เราก็นั่งซื้อกันริมถนนเลย ผ้าขาวม้าสวยๆ ก็มีนะ เอามาโพกหัวตอนร้อนๆ เวลาใส่ผ้าไทยไปไหนจะได้รับกระแสตอบรับเมาก อย่างตอนไปอินเดียมีผู้ชายคนหนึ่งเดินมาหาบอกว่าสวยมาก ภรรยาขอถ่ายรูปได้ไหม พร้อมทั้งยิ้มไปให้ผู้หญิงสวมชุดสีดำคลุมทั้งตัว พอเราตอบตกลง เขาถอดผ้าคลุมออกแล้วข้างในเป็นชุดส่าหรีที่สวยมาก เวลาใส่ผ้าไทยเดินเมืองนอกเราชอบมาก เหมือนเป็นการโปรโมตประเทศไทยไปในตัว

ภาพประกอบ 126 แพรี่พายนำผ้าไทยไปตัดเย็บ ออกมาในลักษณะที่คล้ายกับชุดสาหรี่ของอินเดีย

ที่มา : Instagram Pearypie สืบค้นจาก https://www.instagram.com/pearypie

> หลายคนชอบบอกว่าชุดผ้าไทยใส่แล้วดูมีอายุ ดูไม่ทันสมัย เราต้องเปิดใจ เปิดระบบความคิดสร้างสรรค์ของเราออกมา และภูมิใจค่ะว่าผ้าไทยเป็นรากเหง้าของเรา สมัยนี้คนรุ่นใหม่หันมานุ่งผ้าไทยกันมากขึ้น นุ่งแบบไหนก็ได้ในแบบที่คุณคิดว่าสวย และเหมาะกับคุณ หลายคนสามารถนำผ้าไทยมาแต่งกายได้อย่างแปลกใหม่และสวยงามตามสมัยนิยม ทุกวันนี้การนุ่งผ้าไทยไม่เชยอย่างแน่นอนค่ะ โลกนี้มันเปลี่ยนไปแล้ว เป็นตัวเอง และภูมิใจในสิ่งที่เราเป็นเถอะ (แพรี่พาย, แพรว สืบค้นจาก https://praew.com/people/praew-interview/400065.html)

ในปัจจุบันที่สามารถนำผ้าไทยมาตัดเป็นชุดสากลนิยมหรือจะนุ่งเป็นผืนแบบดั้งเดิมก็ได้ ทุกวันนี้มีคนทำคลิปสอนนุ่งผ้าซิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ในช่องทางสื่อโซเชี่ยลหลากหลายช่องทาล แต่ปัจจัยหลักของการสวมใส่ผ้าไทยคือ ต้องสวมใส่อย่างมีรู้คุณค่า และคือให้เกียรติสิ่งที่เราใส่อยู่และเคารพสถานที่ที่ไป สามเพิ่มความเป็นตัวเองเข้าไป นำมาดัดแปลงแหรือต่งสไตล์ไหนก็ได้แต่สนุกกับการผสมผสนา ในอนาคตอยากให้คนไทยหันกลับมาสนใจในวัฒนธรรมการนุ่งห่มของไทยกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผ้าไทยที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ไปจนถึงผ้าที่มีความวิจิตรตระการตา สวมออกงานได้อย่างหรูหราไม่แพ้เสื้อผ้าแบรนด์ต่างประเทศ ทั้งยังดูมีคุณค่า มีวัฒนธรรม ถ้าคนไทยเรายังไม่ช่วยกันใส่ ต่อไปเราจะไม่เหลือผ้าไทยอีกแล้ว ในฐานะเป็นคนไทยมองว่า เรื่องนี้ตอนนี้ไม่ได้อยู่ที่ว่าใครจะเป็นคนรักษา คนชอบหรือไม่ชอบ เด็กหรือผู้ใหญ่ แต่เป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะช่วยกันสืบสาน และส่งเสริม สิ่งที่สำคัญเช่นนี้ เสน่ห์ของผ้าไทยคือความเป็นหนึ่งเดียวในโลกเอกลักษณ์ที่มีชิ้นเดียวอันเดียว เป็นความภูมิใจที่ได้ครอบครอง ผ้าไทยของแต่ละท้องถิ่นมีความงามและอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไป แต่ละลายจะแสดงออกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ผ้าแต่ละผืนมีเรื่องเล่าและความเป็นมา กว่าจะได้ผ้าหนึ่งผืนใช้ความสารถและประสบการณ์ของช่างทอ สิ่งนี้ทำให้แพรหลงรักและภูมิใจทุกครั้งที่ได้สวมใส่ผ้าไทย

กรณีของแพรรี่พายเป็นเครื่องสะท้อนที่ชัดเจนของการเปลี่ยนผ่านจากการบริโภควัฒนธรรมอย่างผิวเผิน ไปสู่การสร้างบทสนทนาใหม่เกี่ยวกับคุณค่าของวัฒนธรรมพื้นถิ่น การกระทำของเธอไม่เพียงแต่มีผลต่อการฟื้นคืนความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชาติเท่านั้น หากยังได้ก่อรูปจิตสำนึกใหม่ให้กับคนรุ่นใหม่จำนวนไม่น้อย ให้หันกลับมาทบทวนความเป็นไทยในแบบที่ไม่ตายตัว และสามารถต่อรองกับโลกสมัยใหม่ได้อย่างงดงาม แนวทางของเธอจึงอาจถูกมองในฐานะการปฏิบัติการทางวัฒนธรรมที่ใช้ทุนทางสื่อและทุนสังคมในโลกดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการต่อรองกับโครงสร้างทางอำนาจที่ใหญ่กว่า

ภาพประกอบ 127 เสื้อทำมาจากผ้าภูอัคนี หรือผ้าย้อมดินภูเขาไฟ เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำวัตถุดิบที่หาได้ตามธรรมชาติอย่าง “ดินภูเขาไฟ” ซึ่งมีสีน้ำตาลแดงมาย้อมผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม เพื่อให้เกิดสีโทนส้ม ก่อนจะนำมาตัดเย็บสไตล์พื้นบ้าน พร้อมใส่เข้าชุดกับกางเกงผ้าซิ่นตีนแดง และเสริมด้วยรองเท้าบู๊ทหนัง แค่นี้ก็ดูเป็นสาวชิคแสนเท่

ที่มา: (แพรี่พาย, แพรว สืบค้นจาก https://praew.com/people/praew-interview/400065.html)

ภาพประกอบ 128: ตัดเย็บเป็นเสื้อกึ่งแซกยาวเลยเข่า ใส่เข้าคู่กับกางเกงขาบานผ้าโปร่งเพิ่มความสบายและมิติให้กับชุด โดยแมทช์สีผ้าไหมจากศูนย์ศิลปาชีพเชียงใหม่ที่ออกสีม่วงอ่อนกับสีครามและขาวได้อย่างลงตัว ยิ่งช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้กับผ้าไทย ทำให้ดูน่ารักและน่าสวมใส่มากขึ้น ซึ่งเป็นผลงานการออกแบบและตัดเย็บของ “อาจารย์น้อย ธรรมนิตย์ ภูวเสถียร”

ที่มา: (แพรี่พาย, แพรว สืบค้นจาก https://praew.com/people/praew-interview/400065.html)

ภาพประกอบ 129 ผ้าไหมมัดหมี่สีเขียวผืนนี้ถูกย้อมให้กลายเป็นสีเหลืองด้วยเปลือกมะพูด ก่อนจะทับด้วยครามจนกลายเป็นสีอย่างที่เห็น แล้วนำมาทอเป็นลวดลายดองร่วง ซึ่งเป็นลายท้องถิ่นของแถบอีสาน ก่อนจะถูกออกแบบและตัดเย็บให้ตามแบบชุดกิโมโนของชาวญี่ปุ่น และเพิ่มความชิคด้วยการสวมกางเกงสีเดียวกันกับรองเท้าผ้าใบสีเมทัลลิก

ที่มา: (แพรี่พาย, แพรว สืบค้นจาก https://praew.com/people/praew-interview/400065.html)

ภาพประกอบ 130 ผ้าโสร่ง” ที่ผู้ชายสมัยก่อนชอบนุ่งอาบน้ำกันนี่แหละค่ะ แต่สาวแพรไม่ปล่อยให้เป็นเพียงแค่นั้น เธอหยิบผ้ามาออกแบบและตัดเย็บให้กลายเป็นเสื้อครอปและกางเกงเอวสูงเข้าคู่กัน ทำให้ผ้าโสร่งมีมูลค่าเพิ่มขึ้น นี่ถ้าไม่ใช่คนไทยหรือถ้าไม่บอกดูเผิน ๆ แล้วอาจคิดว่าเป็นเสื้อผ้าลายสก็อตจากแบรนด์เนมชื่อดังก็ได้ค่ะ ใครที่ที่บ้านมีผ้าโสร่งหรือผ้าขาวม้าลองเอาไปตัดตามเธอดู

ที่มา: (แพรี่พาย, แพรว สืบค้นจาก https://praew.com/people/praew-interview/400065.html)

ประเทศไทยเป็นดินแดนที่อุดมด้วยทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งปรากฏชัดผ่านงานศิลปหัตถกรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะ “ผ้าไทย” ที่ถือเป็นหนึ่งในมรดกทางภูมิปัญญาที่มีความโดดเด่น ทั้งในด้านเทคนิคการผลิต รูปแบบลวดลาย สีสัน ตลอดจนกระบวนการผลิตที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนพื้นถิ่นอย่างลึกซึ้ง ผ้าไทยจึงไม่ได้เป็นเพียงสิ่งทอสำหรับการสวมใส่เท่านั้น หากแต่เป็น “สิ่งสัญญะ” (symbolic object) ที่รวบรวมเรื่องราวทางสังคม ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไว้อย่างแนบแน่น

แนวโน้มในปัจจุบันของวงการออกแบบแฟชั่นในระดับสากลได้เปิดพื้นที่ให้กับการหลอมรวมวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าสู่การออกแบบร่วมสมัย โดยนักออกแบบชาวไทยรุ่นใหม่จำนวนหนึ่งได้เริ่มพยายามน้อมนำผ้าไทยมาแปรรูปใหม่ในเชิงสร้างสรรค์ ทั้งในด้านเทคนิคการตัดเย็บ

การผสมผสานกับวัสดุร่วมสมัย และการจัดวางในบริบทของรันเวย์ระดับนานาชาติ ซึ่งปรากฏการณ์นี้ไม่เพียงทำให้ผ้าไทยเป็นที่รู้จักในวงกว้าง หากยังส่งผลให้เกิดการสร้างคุณค่าใหม่แก่ผ้าไทยทั้งในมิติของเศรษฐกิจและวัฒนธรรม วิชรวิชญ์ อัครสันติสุข เจ้าของแบรนด์ WISHARAWISH ได้สะท้อนทัศนะจากประสบการณ์การทำงานในระดับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นในมิลาน (อิตาลี) ปารีส (ฝรั่งเศส) หรือโตเกียว (ญี่ปุ่น) ว่า “ชาวต่างชาติให้ความสนใจกับผ้าไทยอย่างมาก” เนื่องจากผ้าไทยมีองค์ประกอบของ “ความเป็นเรื่องราว” (narrative identity) ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับมิติของวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน ความน่าสนใจของผ้าไทยจึงอยู่ที่ “เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น” (local distinctiveness) ที่สามารถสื่อสารถึงรากเหง้าและภูมิหลังของผู้คนในชุมชนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเชื่อ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม หรือประเพณีที่สืบทอดกันมา

การผลิตผ้าไทยให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัยและสามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล จึงมิใช่เพียงการเปลี่ยนรูปแบบภายนอกเท่านั้น แต่เป็การจัดวางความหมายใหม่ในบริบทที่ต่างออกไป โดยนักออกแบบมีบทบาทสำคัญในฐานะ“ผู้ตีความที่สามารถถอดรหัสความหมายจากผืนผ้า สู่การออกแบบที่เชื่อมโยงทั้งรากเหง้าและอนาคต กระบวนการนี้ยังสัมพันธ์กับแนวคิด “การเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรม” (cultural value creation) ซึ่งหมายถึงการสร้างคุณค่าใหม่จากทุนเดิมที่มีอยู่ ผ่านการออกแบบ การเล่าเรื่อง และการจัดแสดงในพื้นที่ที่ส่งผลต่อการรับรู้ของสาธารณชน ยิ่งเมื่อผ้าไทยถูกนำไปออกแบบในบริบทแฟชั่นระดับนานาชาติ ความรู้สึกของความ “ธรรมดา” อันเคยชินในบริบทท้องถิ่นจึงกลับกลายเป็นสิ่ง “แปลกใหม่” (exoticized) ที่มีคุณค่าทางสุนทรียะและเศรษฐกิจอย่างยิ่ง

ประเทศไทย มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภูมิประเทศ ความเชื่อ และวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นผ้าในแต่ละท้องถิ่นของเรา จะมีความโดดเด่นหลายหลายมาก ในเรื่องการทอผ้า การออกแบบลายผ้า เส้นใยผ้า ตลอดจนวัสดุต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบมากสำหรับต่างชาติ เช่น ผ้าบาติกทางภาคใต้ของไทย ที่ ริชาร์ด ลี ดีไซเนอร์ชาวจีน ต้องการนำเสนออีกวิธีการสวมใส่ผ้าบาติกในรูปแบบที่แตกต่างออกไป นอกจากใช้เป็นผ้าคลุมผมหรือผ้าโสร่งเพียงอย่างเดียว ยังสามารถออกแบบเป็นชุดสำหรับเที่ยวทะเล และประยุกต์เป็นย่ามใส่ของได้อีกด้วย ริชาร์ด ลี ดีไซเนอร์ชาวจีน กล่าวว่า เมื่อเขาเห็นเนื้อผ้าบาติกแล้วเขารู้สึกประทับใจในสีสันที่สดใส และลวดลายที่เพ้นท์บนผ้า ดูแล้วรู้สึกสนุกสนาน แต่ไม่อยากออกแบบให้เป็นชุดกลางคืน จึงทำให้ใส่ออกมาแล้วเหมือนเป็นชุดกีฬา ดูลำลอง กระฉับกระเฉง ดูสวมใส่ง่าย และใช้ได้ในชีวิตประจำวัน โอก้า ดิพุตรา ดีไซเนอร์ชาวอินโดนีเซีย กล่าวว่า ผ้าไทยมีเอกลักษณ์มากเพราะเป็นผ้าที่ถักทอด้วยมือ ซึ่งต่างจากผ้า

ที่ผลิตในจีน เพราะทำจากเครื่องจักร และมีลูกค้าชาวยุโรปหลายคนขอให้เขาตัดชุดให้โดยใช้ผ้าจากประเทศไทย เพราะผ้าไทยมีความสวยงาม และประณีตในการทอมาก ในประเทศไทยอาจจะต้องการผ้าโรงงานจากประเทศจีน แต่ในทางกลับกัน ชาวจีน และ ชาวต่างชาติกลับต้องการผ้าทอมือจากประเทศไทยมาก อยากให้คนไทยเห็นคุณค่าและช่วยกันอนุรักษ์สิ่งตรงนี้เอาไว้นาน ๆ

ความสนใจที่มีต่อศิลปหัตถกรรมผ้าไทย ของต่างชาติส่งผลให้ผ้าไทย ที่มีจำนวนยอดขาย เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ข้อมูลจาก กรมพัฒนาชุมชน เปิดเผยว่าในช่วง ปี 2564-2565 มีผู้ผลิตสินค้าโอทอปทั้งแบบรายเดียว รายกลุ่ม และผู้ประกอบการ มาขึ้นทะเบียนมากกว่า 4,000 ราย ประเภทผลิตภัณฑ์รวมกว่า 5,000 ผลิตภัณฑ์ ในจำนวนนี้ได้มีการคัดสรรให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาตรฐานระดับ 5 ดาวกว่า 100 ผลิตภัณฑ์ โดยในปี ที่ผ่านมา มียอดจำหน่ายสินค้าโอทอปทุกประเภทกว่า 1,800 ล้านบาท สำหรับผลิตภัณฑ์โอทอปที่มียอดจำหน่ายมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม โดยเฉพาะผ้าซิ่นตีนแดงซึ่งถือเป็นผ้าไหมลายเอกลักษณ์ของจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่ง ตามสถิติ จังหวัดบุรีรัมย์เพียงจังหวัดเดียว สามารถสร้าวรายได้ให้แห่ตลาดไหมไทยได้มากกว่า 800 ล้านบาท ต่อหนึ่งปี และยังมียอดขายที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่ทางพัฒนาชุมชน ยังต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าไปพัฒนาส่งเสริมทั้งกลุ่มผู้ผลิตผู้ประกอบการให้เป็นนักขายอาชีพ รวมถึงยกระดับตัวผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน แปลกใหม่เป็นที่ต้องการของตลาด และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามคงทนจูงใจน่าซื้อ ที่สำคัญจะต้องเข้าไปดูแลเรื่องช่องทางการจำหน่ายไม่ว่าจะเป็นตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในขณะนี้ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้หลากหลายช่องทางมากขึ้นด้วย

ในโลกปัจจุบันซึ่งระบบเศรษฐกิจโลกเริ่มเปลี่ยนผ่านจากการผลิตเชิงอุตสาหกรรมไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” (Creative Economy) การผลิตสินค้าและบริการมิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของต้นทุนทางวัตถุเพียงเท่านั้น หากแต่พึ่งพา “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมแฟชั่นระดับโลก ที่ให้ความสำคัญกับ “เรื่องราว”และ “อัตลักษณ์” มากกว่าคุณลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ ผ้าไทยได้กลายมาเป็นหนึ่งใน “สัญญะทางวัฒนธรรม” ที่สามารถถ่ายทอดรากเหง้าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนพื้นถิ่น ผ่านรูปแบบ ลวดลาย เทคนิค และวัสดุที่สื่อสารถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และระบบคุณค่าของท้องถิ่นไทยอย่างลึกซึ้ง

การจัดงาน VOGUE GALA โดยนิตยสารแฟชั่นระดับโลก VOGUE ถือเป็นกรณีศึกษาที่ชี้ให้เห็นกระบวนการ “กลไกการยกระดับ” ที่เปลี่ยนผ้าไทยจากสิ่งทอพื้นถิ่นให้กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ของแบรนด์ชั้นนำระดับนานาชาติ อาทิ คริสเตียน ลูบูแตง (Christian Louboutin), ฟริตซ์ ฮานเซน (Fritz Hansen), แม็กซ์มาร่า (Max Mara), และ โรเฌร์ วิวีเย่ร์ (Roger Vivier) ความร่วมมือดังกล่าวมิได้มีนัยยะเชิงการตลาดเท่านั้น หากแต่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยปรับภาพให้แก่ผ้าไทยในฐานะสื่อกลางของความร่วมสมัย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับภาษาแฟชั่นระดับโลกได้อย่างสง่างาม นอกจากนี้ยังเป็นการยืนยันคุณค่า ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการ รับรองจากโลกภายนอก ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเพิ่มมูลค่าเชิงวัฒนธรรมให้กับสินค้าพื้นถิ่น เมื่อผ้าไทยถูกนำมาแปรรูปในบริบทของการออกแบบร่วมสมัยโดยดีไซเนอร์ต่างชาติ ความงามของผ้าไทยจึงไม่ใช่เพียงความสวยงามที่ชาวไทยคุ้นชินเท่านั้น หากกลายเป็น “ภาษาสากล” ที่สามารถเล่าเรื่องราวของผู้คน สังคม และความคิดฝังรากอย่างเป็นระบบ การนำผ้าไทยมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ระดับโลก เช่น เฟอร์นิเจอร์ หรือรองเท้าดีไซน์เฉพาะ ถือเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ให้ผ้าไทยทำหน้าที่เป็น “พาหะวัฒนธรรม” (cultural vehicle) ที่เดินทางข้ามขอบเขตเชิงชาติพันธุ์และภูมิภาค ที่สำคัญ การยอมรับของชาวต่างชาติที่มีต่อผ้าไทยในบริบทนี้ เป็นเครื่องยืนยันว่าคุณค่าของผ้าไทยไม่ใช่สิ่งที่ถูกจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มหรือเป็นเพียงสิ่งเชิดชูความภูมิใจเชิงชาติพันธุ์ในเชิงพิธีกรรมอีกต่อไป หากแต่เป็น “ผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรมร่วมสมัย” ที่สามารถเคลื่อนไหวอยู่ในเศรษฐกิจสร้างสรรค์โลกอย่างมีศักดิ์ศรี

ภาพประกอบ 131 เสื้อแขนยาวไหล่ปาดทรงตรงจับสม๊อกผ้าไหมมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยคราม และกางเกงขายาวทรงบานจับสม๊อกช่วงเอวผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ ย้อมสีธรรมชาติด้วยคราม เข้าชุด ทั้งสองจากแบรนด์ Max Mara

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

ภาพประกอบ 132 เสื้อตัวสั้นแขนยาวพองผ้าไหมอีรี่มัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติ และกระโปรงสั้นตัดต่อผ้าซาวเขาปักมือ จับเดรปรูปดอกไม้ จากแบรนด์ Karl Lagerfeld

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

ภาพประกอบ 133 กระเป๋าคลัชต์ผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ประดับด้วยบัคเคิลคริสตัลรูปดอกไม้ รุ่น Flower Strass Buckle Clutch จากแบรนด์ Roger Vivier

ที่มา : Vouge Thailandสืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

ภาพประกอบ 134 กระเป๋าถือผ้าไหมมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติ ประดับบัคเคิลคริสตัลรูปดอกไม้ พร้อมหูกระเป๋าที่ร้อยเรียงด้วยสายคริสตัล รุ่น Flower Strass Jewel Buckle Clutch Bag จากแบรนด์ Roger Vivier

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

ภาพประกอบ 135 รองเท้าส้นสูงเสริมแพลตฟอร์มผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ .จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ จากแบรนด์ Giuseppe Zanotti

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

ภาพประกอบ 136 กระเป๋าถือผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ตกแต่งโบว์ หู กระเป๋าโลหะตกแต่งคริสตัล รุ่น Special Bon Bon จากแบรนด์ Jimmy Choo

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

ภาพประกอบ 137 รองเท้าผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ขลิบขอบจากแบรนด์ Giuseppe Zanott

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

ภาพประกอบ 138 รองเท้าส้นสูงหัวแหลมผ้าไหมบาติกเขียนลายด้วยมือ ตกแต่งสายรัดคริสตัลจากแบรนด์ René Caovilla

ที่มา : Vouge Thailandสืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

ภาพประกอบ 139 กระเป๋าคลัชต์ผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ จากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ตกแต่งโลโก้โลหะชุบเงิน รุ่น Loubi54 จากแบรนด์ Christian Louboutin

ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

การสวมใส่ผ้าไทยในยุคปัจจุบัน สิ่งที่ขาดไม่ได้เลย คือวิธีการออกแบบผลงานให้โดดเด่น หลุดออกจากกรอบและขบนแบบเดิมๆ แต่คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์อันโดดเด่นของศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีหลายแบรนด์ได้ก้าวข้าม และออกแบบเสื้อผ้าที่ตัดเจ็บจากผ้าไทย ให้ออกมาสมันนิยม เช่นแบรนด์ผ้าไทยประยุตอฟชั่น Pitcha Clothier, Passa, Va Dee และอีกหลายหลายแบรนด์ที่ออกแบบตามลักาณะและอุดมคติความชอบของตนเอง รวมถึงแบรนด์ระดับชั้นนำของไทยอย่าง Asava, Mesh Museum Vatanika Milin เป็นต้น ที่ออกแบบคอลเล็กชั่นผ้าไทและคอลเล็กชั่นโปรเจกต์พิเศษก็สามารถนำเสนอผ้าไทยในรูปแบบเฉพาะตัวได้อย่างโดดเด่น นอกจากมาตรฐานภายในประเทศ การมีพื้นที่ในระดับโลก ยังเป็นผลดีต่อการเติบโตของวงการผ้าไทย อย่าง Vivine Westwood จาก Collection ล่าสุด ss25 ที่งาน Paris Fashion week ได้มีการนำผ้าไทยมาใช้ในการตัดเย็บสำหรับการดินในรันเวย์ สร้างกระแสตอบรับที่ดีมาก

ภาพประกอบ 140 Runway look จาก Vivien Westwood ที่นำผ้าไทยมาตัดเย็บ

ที่มา : Vivien West wood สืบค้นจาก :

https://www.viviennewestwood.com/en-us/home/

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า อุตสาหกรรมผ้าไทยได้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อมีโอกาสนำเสนอผลงานในเวทีระดับนานาชาติ ซึ่งถือเป็นหมุดหมายสำคัญในการเปิดพื้นที่สู่การยอมรับในระดับสากล ไม่เพียงแต่ส่งผลเชิงบวกต่อผู้ประกอบการในระบบการผลิตเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลเชิงโครงสร้างต่อชุมชนทอผ้าทั่วประเทศ โดยเฉพาะในด้านการสร้างรายได้ การเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในระดับฐานราก ข้อมูลจากรายงานการส่งออกผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมไทย ประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 ระบุว่า ผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้มีมูลค่ารวม 27,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้าร้อยละ

1.28 โดยในจำนวนนั้นเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าประมาณ 5,000 ล้านบาท สะท้อนถึงการเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไปของภาคการส่งออก แม้ว่าจะยังคงเป็นที่รู้จักในวงจำกัดเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ส่งออกในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ทั้งนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเร่งสร้างความเข้าใจและรับรู้แก่สาธารณชนเกี่ยวกับช่องทางและโอกาสของผ้าไทยในเวทีสากล แนวโน้มของอุตสาหกรรมศิลปหัตถกรรมไทย โดยเฉพาะผ้าไทย มีแนวโน้มเติบโตไปในลักษณะเฉพาะกลุ่ม (niche market) โดยมุ่งเป้าไปยังผู้บริโภคที่ให้คุณค่ากับงานฝีมือและความเป็นอัตลักษณ์ มากกว่าการผลิตเพื่อปริมาณจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ ผศ.ดร.วุฒิไกร ที่เห็นว่าทิศทางของอุตสาหกรรมศิลปหัตถกรรมโลกมีแนวโน้มไปสู่การผลิตเชิงคุณภาพและมีมูลค่าสูง เนื่องจากจำนวนผู้ผลิตลดลงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม แม้อุตสาหกรรมนี้จะมีแนวโน้มในการเติบโต แต่ปัญหาเชิงโครงสร้างภายในชุมชนผู้ผลิตยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องแรงงานสูงวัยที่ยังขาดแรงสนับสนุนจากคนรุ่นใหม่ และมีรายได้จากการผลิตที่ไม่สมดุลกับราคาขายผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างจากกลุ่มสตรีอาสาบ้านพวน พบว่า สมาชิกที่มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 45-70 ปี ได้รับค่าจ้างเพียง 150–250 บาทต่อผืน แม้ราคาผลิตภัณฑ์จะมีแนวโน้มสูงขึ้นในตลาด แต่รายได้ที่ตกถึงกลุ่มแรงงานกลับไม่เพียงพอ จึงสะท้อนถึงความเปราะบางในห่วงโซ่มูลค่า และความจำเป็นในการมีนโยบายหรือกลไกสนับสนุนจากภายนอก

ในช่วงทศวรรษ 2560 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมผ้าไทยได้รับแรงขับเคลื่อนที่สำคัญจากการสนับสนุนของสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ที่ทรงมีพระราชดำริฟื้นฟูผ้าไทยต่อเนื่องจากพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ความต่อเนื่องของนโยบายในระดับราชสำนักและภาครัฐผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น “ผ้าไทยใส่ให้สนุก” ส่งผลให้เกิดกระแสตื่นตัวในหมู่นักออกแบบรุ่นใหม่ ชุมชนท้องถิ่น และผู้บริโภค ซึ่งนับว่าเป็นกลไกเชิงสัญลักษณ์ที่ส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ อีกทั้ง ปัจจัยสำคัญในยุคดิจิทัล ได้แก่ บทบาทของผู้มีอิทธิพลทางสื่อ (influencer) นักร้อง นักแสดง ตลอดจนบุคคลสาธารณะ ซึ่งมีส่วนช่วยขยายการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของผ้าไทยในวงกว้าง โดยเฉพาะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผ้าไทยกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมร่วมสมัย (contemporary culture) ที่สามารถปรับประยุกต์ไปสู่แฟชั่นสากล และพร้อมเข้าสู่กระบวนการขึ้นทะเบียนมรดกโลกในอนาคต กล่าวโดยสรุป อุตสาหกรรมผ้าไทยกำลังเผชิญกับช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ จากการเป็นเพียงสินค้าหัตถกรรมท้องถิ่นสู่บทบาทเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับนานาชาติ การเติบโตดังกล่าวแม้จะมีศักยภาพสูง แต่ยังต้องพึ่งพาปัจจัย

เกื้อหนุนจากนโยบายรัฐ แรงสนับสนุนจากภาคประชาสังคม การพัฒนาเชิงโครงสร้างในระดับชุมชน และการประสานพลังระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

4.2 ผลทางกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมจากการเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทย

จากการวิเคราะห์ในหัวข้อที่ 4.1 เกี่ยวกับรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุดผ้าไทยร่วมสมัย พบว่า การวิวัฒน์ของผ้าไทยมิได้เกิดขึ้นอย่างเป็นเอกเทศ แต่มีพัฒนาการที่เชื่อมโยงกับปัจจัยหลายประการ ซึ่งครอบคลุมทั้งมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวล้วนมีความสัมพันธ์เชิงซ้อนและคาบเกี่ยวกันอย่างแนบแน่น ส่งผลให้ไม่สามารถพิจารณาแยกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง ผู้วิจัยจึงได้จัดจำแนกปัจจัยเหล่านี้ออกเป็นหมวดหมู่ตามมิติหลักทั้งสาม ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบตาราง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบผ้าไทยร่วมสมัยอย่างเป็นระบบและชัดเจนยิ่งขึ้น ผลกระทบทางสังคม (Social impact Assessment : SIA) หมายถึง เหตุการณ์หรือปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่มคน หรือ คนจำนวนมากในสังคมที่สามารถเป็นได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบตามตารางเหตุการณ์ดังนี้

	เหตุการณ์	ด้านสังคม/การเมือง
1.	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชและ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง เสด็จต่างประเทศในช่วงทศวรรษ 2500 ส่งผลให้มีการนำผ้าไทย มาตัดแบบสากลนิยม	 ภาพประกอบ 141 ที่มา : BBC News (2564). สืบค้นจาก https://www.bbc.com/thai/thailand-53460004

2.	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี ทรงฉลองพระองค์ชุดกลางวัน ตัดเย็บจากผ้าไหมพื้นและผ้าไหมพิมพ์ลาย โดยฉลองพระองค์คลุมชั้นนอกตัดเย็บจากผ้าไหมพื้นสีสด ทรงในการเสด็จเยือนสหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรป พ.ศ. 2503	 ภาพประกอบ 142 ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)
3.	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี ทรงพระองค์ทรงฉลองพระองค์ชุดกลางวัน ตัดเย็บจากผ้าไหมพื้นลายตารางคล้ายผ้าขาวม้า ขณะเสด็จเยือนประเทศสหรัฐอเมริกาและอิตาลี เมื่อ พ.ศ. 2503	 ภาพประกอบ 143 ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

4.	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี ทรงฉลองพระองค์ชุดไทย บรมพิมาน ตัดเย็บจากผ้าไหม\พระภูษายกทองสีส้ม ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ทรงเมื่อครั้งทอดพระเนตรการแสดงละครโนห์ ณ ศาลเจ้าเฮอัน ประเทศญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ. 2506	 ภาพประกอบ 144 ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (2567)
5.	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี ทรงฉลองพระองค์ชุดกลางวันแบบสากล ตัดเย็บด้วยผ้าไหม ในโอกาสเสด็จเยือนสาธารณรัฐออสเตรีย พ.ศ 2507	 ภาพประกอบ 145 ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

6.	อาภัสรา หงสกุล นางงามคนแรกของไทยใส่ชุดไทยไปประกวดนางงามจักรวาลในพ.ศ. 2508 และได้รับตำแหน่งนางงามจักรวาลที่ 14	 ภาพประกอบ 146 ที่มา : อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่6 ฉบับที่2 เดือนกันยายน 2505
7.	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีทรงฉลอง พระองค์ชุดไทยศิวาลัย ตัดเย็บจากผ้าไหมยกทองทรงในการเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการแสดงนาฏศิลป์ของ กรมศิลปากร พร้อมด้วยนางอีเมลดามาร์กอส ภริยาประธานาธิบดีสาธารณรัฐฟิลิปินส์ ณ โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2511	 ภาพประกอบ 147 ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

8.	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี ทรงให้ใช้ผ้าไหมมัดหมี่มาตัดเย็บ พ.ศ.2520	 ภาพประกอบ 148 ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)
9.	พลตรีจำลอง ศรีเมือง สวมใส่ เสื้อม่อฮ่อม จนเป็นเอกลักษณ์ประจำตัว พ.ศ 2523	 ภาพประกอบ 149 ที่มา : หนังสือประวัติชีวิต พลตรีจำลองศรีเมือง (2567)

10.	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น แต่งกายด้วยชุดไทยพระราชทานครั้งแรก ในพ.ศ. 2523	 ภาพประกอบ 150 ที่มา : กรมศิลปากร สืบค้นจาก https://www.finearts.go.th/promotion/view/20180
11.	พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาว ขณให้การรับรองเจ้า นโรดมสีหนุ ประธานาธิบดีแห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชาในโอกาสเข้าเยี่ยม ณ บ้ านพักสี่เสาเทเวศร์ พ.ศ. 2526	 ภาพประกอบ 151 ที่มา : กรมศิลปากร สืบค้นจาก https://www.finearts.go.th/promotion/view/20180

12.	พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สวมชุดไทยแขนยาวคาด เอว มีลวดลาย ขณะเดินทางไปเยือนประเทศเมียนมา พ.ศ. 2526	 ภาพประกอบ 152 ที่มา : กรมศิลปากร สืบค้นจาก https://www.finearts.go.th/promotion/view/20180
13.	พรทิพย์ นาคหิรัญกนก สวมชุดไทย แบบประเพณีนิยม มาดัดแปลงผสมผสานกับการแต่งกายของตะวันตก ซึ่งได้รับรางวัลเครื่องแต่งกายประจำชาติยอดเยี่ยม และตำแหน่ง นางงามจักรวาลคนที่ 2 ของไทย ในปี พ.ศ. 2531	 ภาพประกอบ 153 ที่มา : ห้องเสื้อระพี สืบค้นจาก : https://www.rapee.ac.th/

14.	สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 เสด็จเยือนประเทศไทยในฐานะพระราชอาคันตุกะ เสด็จพระราชดำเนิน ไปยังพระราชวังบางปะอิน จ. อยุธยา ทรงสวมใส่ชุดผ้าไหมไทยสีชมพู ตัดตามแบบและประเพณี ของอังกฤษ ในพ.ศ. 2538	 ภาพประกอบ 154 ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ(2567)
15.	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี ทรงฉลองพระองค์ชุด กลางวันแบบสากลที่ตัดเย็บด้วยผ้า ไทย ในงานเปิดนิทรรศการผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ ณ หอไอเฟลเมื่อปี พ.ศ. 2540	 ภาพประกอบ 155 ที่มา :ได้รับความอนุเคราะห์จาก พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (2567)

16.	พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ ทรงฉลองพระองค์ชุดผ้าไหมขณะร่วมงานปารีส แฟชั่น วีกซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ใน พ.ศ 2559	 ภาพประกอบ 156 ที่มา : VOUGE Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/fashion/inspirations/article/thaiprincessandthaisilk
17.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดาพัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินีนาถ ทรงเริ่มอนุรักษ์ผ้าไทย ด้วยการสวม ใส่ผ้าไทย ในชีวิตประจำวัน พ.ศ. 2560	 ภาพประกอบ 157 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage

18.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมพื้นเรียบผ้าปักชาวกะเหรี่ยง ครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธานเปิดงานโครงการหลวง ใน พ.ศ. 2563 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ จังหวัดเชียงใหม่	 ภาพประกอบ 158 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage
19.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรม ราชินีนาถ เสด็จออกทรงเจิมเทียนรุ่ง เนื่องในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่ลายดาวล้อมเดือน ซึ่งสื่อความหมายถึงวันพระจันทร์เต็มดวง ใน พ.ศ.2564	 ภาพประกอบ 159 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage

20.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรม ราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธาน ในงานฉายสารคดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “His Majesty King MahaVajiralongkorn Phra Vajiraklaochaoyuhua in Australia” ณทำเนียบเอกอัครราชทูตเครือรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่ร่ายลายสำเภาหลงเกาะสีเขียว เกล็ดหมี่สีทอง โดยผ้าไหมมัดหมี่ สื่อความหมายถึงประเทศไทย ส่วนสีเขียวเข้มและสีเหลืองทอง อันเป็นสีประจำชาติของประเทศออสเตรเลีย ที่มาจากสีของดอกไม้ประจำชาติอย่างดอก GoldenWattle สื่อความหมายถึงประเทศออสเตรเลีย พ.ศ. 2564	 ภาพประกอบ 160 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage

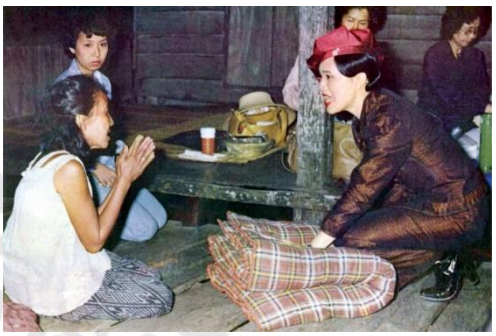
21.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธา พิมลลักษณ พระบรม ราชินีนาถ ทรงฉลองพระองค์ชุดกี่เพ้าในเทศกาลตรุษจีน พ.ศ 2564 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage	 ภาพประกอบ 161 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage
22.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธา พิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าฝ้ายย้อมคราม มัดหมี่ลายสะเก็ดธรรม ซึ่งเป็นผ้าประจำจังหวัดสกลนคร ใน พ.ศ. 2564	 ภาพประกอบ 162 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage

23.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ชุดไทยเรือนต้นผ้าไหมพื้นเรียบสีเขียวต้นเกด และพระภูษาผ้าไหมมัดหมี่ลายช่อดอกเกด สองตะกอสีเขียวเปลือกแตงโม โดยต้นเกด เป็นต้นไม้ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในพ.ศ. 2564	 ภาพประกอบ 163 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage
24.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าลูกไม้แบบชุดย่าหยา และพระภูษาผ้าปาเต๊ะ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวใต้ ในพ.ศ 2564	 ภาพประกอบ 164 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage

25.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ชุดสากล ตัดเย็บจากผ้าไหมพิมพ์ลายสากล ใน พ.ศ. 2564	 ภาพประกอบ 165 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage
26.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรม ราชินีนาถ ทรงชุดไทยประราชนิยม พระราชดำเนินไปประเทศอังกฤษ พ.ศ.2566	 ภาพประกอบ 166 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage

27.	การขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก UNESCO ชุดไทยพระราชนิยม ใน พ.ศ. 2566	 ภาพประกอบ 167 ที่มา : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สืบค้นจาก : https://tkri.tu.ac.th/

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หมายถึง เหตุการณ์หรือปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการเติบโตในวงกว้าง โดยมีผลมาจากกาครัฐ ภาคเอกชน ตามตารางเหตุการณ์ดังนี้

	เหตุการณ์	ด้านเศรษฐกิจ
1.	กำเนิดมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ พ.ศ.2519	 ภาพประกอบ 168 ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (2567)
2.	ยุคแรกของแบรนด์นักออกแบบไทย ที่ตัดผ้าไทย เลียนแบบเสื้อผ้าสากล (ยุคTrend Center) รับอิทธิพลมาจากอเมริกา พ.ศ. 2530	 ภาพประกอบ 169 ที่มา : Siam Discovery สืบค้นจาก : https://www.siamdiscovery.co.th/explore/I-Love-SIAM-since-1970/347

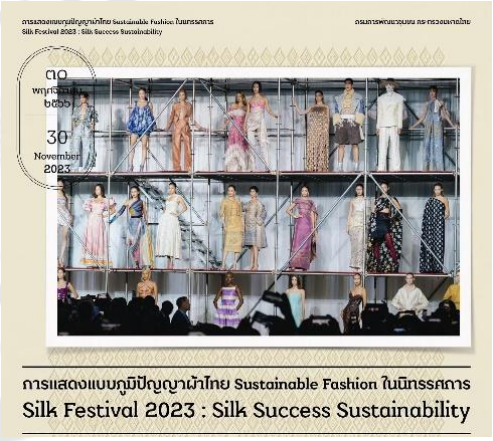
3.	สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทาน สัญลักษณ์นกยูงไทยให้เป็นเครื่องหมาย รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย จำนวน 4 ชนิด ในพ.ศ. 2534	 ภาพประกอบ 170 ที่มา : กรมหม่อนไหม สืบค้นจาก : https://www.siamdiscovery.co.th/explore/I-Love-SIAM-since-1970/347
4.	รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร มีนโยบาย “ กรุงเทพเมืองแฟชั่น” พ.ศ. 2546 เพื่อต้อกงารผลักดันในกรุงเทพเป็นส่วนหนึ่งในใจกลางแฟชั่นของโลก	 ภาพประกอบ 171 ที่มา : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ สืบค้นจาก : https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/beauty-fashion/1092623

5.	รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร มีการประชุมสุดยอดผู้นำเอเปก (APEC) พ.ศ. 2546 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ซึ่งมีการให้ผู้เข้าร่วมประชุมจากทุกประเทศสวมใส่เสื้อไทย	 ภาพประกอบ 172 ที่มา : The standard สืบค้นจาก : https://thestandard.co/apec-2003/
6.	กำเนิดสถาบันส่งเสริมหัตถกรรมไทย (องค์กรมหาชน) (SACIT) ใน พ.ศ. 2546 ที่ขยายมาจากศูนย์ศิลปาชีพ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลในส่วนของต่างประเทศ	 ภาพประกอบ 173 ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จากพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (2567)

7.	รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร มีการเกิดขึ้นของโครงการหนึ่ งตำบล หนึ่ งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ใน พ.ศ.2549 ขึ้นมาสนับสนุนกลุ่มชุมชนต่างๆ ในประเทศไทย	 ภาพประกอบ 174 ที่มา : Thaksin Officail สืบค้นจาก : Thaksin Officail
8.	กำเนิดสมาคมแฟชั่นดีไซเนอร์กรุงเทพ (Bangkok Fashion Society : BFS) ใน พ.ศ. 2550	 ภาพประกอบ 175 ที่มา : Hiso party สืบค้นจาก : https://www.hisopartyofficial.com/

9.	รัฐบาล ประยุทธ์ จันโอชา ได้นำโครงการกรุงเทพเมืองแฟชันมาต่อยอดเป็นนโครงการแฟชั่น ไทยสู่ศูนย์กลางอาเซียน : Thailand to be ASEAN Fashion Hub และโครงการยุทธศาสตร์ การพัฒนาสิ่งทอและแฟชั่น พ.ศ. 2557	 ภาพประกอบ 176 ที่มา : Thailand Creative Culture Agency สืบค้นจาก : https://thacca.go.th/
10.	กำเนิดโครงการ ‘ผ้าไทยใส่ให้สนุก’ ขึ้นใน พ.ศ. 2563	 ภาพประกอบ 177 ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/

11.	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ พระราชทานลายผ้า แก่ชุมชนทอผ้าทั่วประเทศ ครั้งแรก ซึ่งลายแรกคือ ผ้ามัดหมี่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรี ใน พ.ศ. 2564	 ภาพประกอบ 178 ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/
12.	กำเนิดโครงการ ‘นาหว้าโมเดล’ ขึ้นใน พ.ศ. 2565 ซึ่งต่อยอดมาจาก โครงการ ผ้าไทยใส่ให้สนุก	 ภาพประกอบ 179 ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/

13.	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ มีพระดำริให้จัดทำหนังสือ ‘Thai Textiles Trend Book Spring/Summer 2022’ เป็นเล่มแรกในพ.ศ. 2565	 ภาพประกอบ 180 ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/
14.	มีการแสดงโชว์ แฟชั่นโชว์ผ้าไหมไทย Silk festival จาก Thai designers ออกคอลเลคชั่น ผ้าไทย มาแสดงโชว์ ใน พ.ศ. 2565 เป็นครั้งแรก	 ภาพประกอบ 181 ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/

15.	สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรม ราชินีนาถ ทรงชุดไทยประราชนิยม พระราชดำเนินไปประเทศอังกฤษ พ.ศ.2566	 ภาพประกอบ 182 ที่มา : hermajestyqueen_suthidafanpage สืบค้นจาก https://www.facebook.com/HerMajestyQueenSuthidaFanpage
13.	แบรนด์นักออกแบบไทย ไปแสดงผลงานที่ต่างประเทศ พ.ศ. 2566 ที่มา : Vouge Thailand	 ภาพประกอบ 183 ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/

17.	Vouge ร่วมมือกับแบรนด์ระดับโลก ออกแบบผลิตภัณฑ์จากแบรด์ ด้วยผ้าไทย พ.ศ.2566	 ภาพประกอบ 184 ที่มา : Vouge Thailand สืบค้นจาก : https://www.vogue.co.th/
18.	นายกรัฐมนตรี แพทองธาร ชินวัตร สวมใส่ชุดไทย ใน พ.ศ. 2567	 ภาพประกอบ 185 ที่มา :IG IngShin21 สืบค้นจาก : https://www.instagram.com/ingshin21/

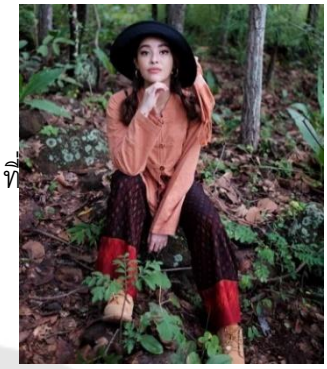
19.	รัฐบาลเศรษฐา ทวีสิน มีการจัดตั้งโครงการยุทธศาสตร์ Soft power ใน พ.ศ. 2567 ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมซอฟต์พาวเวอร์ประเทศไทย	 ภาพประกอบ 186 ที่มา : spring news https://www.springnews.co.th/news/news/836354
20.	การประกวดนักออกแบบผ้าไทย ใส่ให้สนุก New Gen Young Designer 2024	 ภาพประกอบ 187 ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/
21.	ก่อตั้งสมาคมนักออกแบบแฟชั่นไทย หรือ FTFD : Federation of Thai Fashion Designers ในพ.ศ. 2567	 ภาพประกอบ 188 ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก : https://www.cdd.go.th/

ผลกระทบทางวัฒนธรรม หมายถึง เหตุการณ์หรือปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านพฤติกรรม กิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ ดังตารางเหตุการณ์ดังนี้

	เหตุการณ์	วัฒนธรรม
1.	การเกิดขึ้นของชุดไทยพระราชนิยม ทั้ง 8 แบบ พ.ศ 2516	 ภาพประกอบ 189 ที่มา : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สืบค้นจาก : https://tkri.tu.ac.th/
2.	หลัง พ.ศ.2550 ชุดไทยในวงการนางงาม เปลี่ยนมาเป็นยุคชุดไทยสร้างสรรค์	 ภาพประกอบ 190 ที่มา : Miss Universe Thailand สืบค้นจาก : https://www.missuniverse.com/

3.	เลดี้กาก้า สวมชุดไทย ขึ้นแสดงคอนเสริ์ต พ.ศ.2555	 ภาพประกอบ 191 ที่มา : หนังสือพิมพ์มติชน สืบค้นจาก : https://www.facebook.com/MatichonMIC
4.	รฐา โพธิ์งาม สวมชุดจากแบรนด์ VATANIKA ที่ตัดเย็บจากผ้าไหมไทย ร่วมงาน เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติ เมืองคานส์ ครั้งที่ 66 ในพ.ศ. 2556	 ภาพประกอบ 192 ที่มา : Vatanika สืบค้นจาก : https://store.vatanika-design.com/

5.	เจ้าหญิงแอนน์ พระราชกุมารี แห่งราชวงศ์อังกฤษ ได้ทรงเลือกผ้าไหมแพรวาในงาน Royal Escort พ.ศ.2557	 ภาพประกอบ 193 ที่มา : Mail Online สืบค้นจาก : Princess Anne is known for recycling her outfits but some them are older than her children | Daily Mail Online
6.	มาดอนน่า สวมชุดไทย แสดงคอนเสิร์ต Madonna Rebel Heart Tour Bangkok ในพ.ศ. 2559	 ภาพประกอบ 194 ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ สืบค้นจาก :

7.	แพรี่พาย (Pearypie) หรือ อมตา จิตตะเสนีย์Influencer ด้านการสวมใส่ผ้าไทยและเริ่มสวมใส่ผ้าไทยอย่างจริงจังและเป็นที่รู้จักใน พ.ศ.2560	ที่ ภาพประกอบ 195 ที่มา : InStagram Pearypie สืบค้นจาก : https://www.instagram.com/pearypie/
8.	แพนเค้ก เขมนิจ จามิจกรณ์ ดารานักแสดง ต้นแบบที่เริ่มต้นการสวมใส่ผ้าไทยจนเป็นภาพจำในที่สาธารณชนพ.ศ 2561	 ภาพประกอบ 196 ที่มา Instagram Khemanito สืบค้นจาก : https://www.instagram.com/khemanito/

9.	รูปแบบการประกวดนางงามจักรวาลเปลี่ยนไป ทำให้รูปแบบการแต่งกายโดยเฉพาะชุดไทยประจำชาติเปลี่ยนไปแบบสากลนิยม พ.ศ. 2562	 ภาพประกอบ 197 ที่มา : Miss Universe Thailand สืบค้นจาก : https://www.missuniverse.com/
10.	ลิซ่า Blackpink สวมใส่ชุดไทย จากแบรนด์ ASAVA ในมิวสิกวิดิโอ LALISA ในพ.ศ 2564	 ภาพประกอบ 198 ที่มา : ASAVA สืบค้นจาก : https://uniformbyasava.com/

11.	กระแส นักท่องเที่ยวต่างชาติ ใส่ชุดไทย เที่ยวตามสถานที่ต่างๆในไทย พ.ศ. 2566	 ภาพประกอบ 199 ที่มา : thaistylestudio1984.com สืบค้นจาก : https://thaistylestudio1984.com/
12.	ลิซ่า ชุดไทย สวมผ้าฝ้ายหมักโคลนย้อมคราม เที่ยววัด พ.ศ. 2566 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุทธยา ส่งทั้งนักท่องเที่ยวไทยและต่าติ ต่อกระแส สวมใส่ชุดไทยวัด	 ภาพประกอบ 200 ที่มา : Instagram Lalisa สืบค้นจาก : https://www.instagram.com/lalalalisa_m/

13.	แกรนด์สปอร์ต เปิดตัวชุดแข่งขันและชุดเดินทางของทัพนักกีฬาทีมชาติไทย ที่จะเดินทางไปชิงชัยในมหกรรมกีฬาแห่งมวลมนุษยชาติ โอลิมปิกเกมส์ 2024 ใน พ.ศ.2566	 ภาพประกอบ 201 ที่มา : Grandsportonline สืบค้นจาก : https://www.instagram.com/lalalalisa_m/
14.	‘การบินไทย’ เปิดตัวยูนิฟอร์มใหม่ ใช้เส้นใยพลาสติกรีไซเคิล 70% พ.ศ. 2567	 ภาพประกอบ 202 ที่มา : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ สืบค้นจาก : https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1095537

15.	แมนดาริน โอเรียนเต็ล กรุงเทพฯ คว้าอันดับ 1 โรงแรมดีที่สุดในโลก พ.ศ. 2567	 ภาพประกอบ 203 ที่มา : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ สืบค้นจาก : https://www.bangkokbiznews.com/business/845971
15.	นวลพรรณ ล่ำซำ และทีมงาน สวมใส่ชุดไทยพระราชนิยม ในงาน FIFA Congress 2024 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ พ.ศ. 2567	 ภาพประกอบ 204 ที่มา : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ สืบค้นจาก : https://www.bangkokbiznews.com/pr-news/news/prnews/1125989

16.	สุดา ดรูอิ้น สวมชุดราตรีที่ตัดเย็บจากผ้าไหมศูนย์ศิลปาชีพ ร่วมงานเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติเมืองคานส์ ครั้งที่ 77 พ.ศ. 2567	 ภาพประกอบ 205 ที่มา : Instagram Paweensuda สืบค้นจาก https://www.instagram.com/paweensuda/
17.	ตุ๊กตาลาบูบู้สวมชุดไทยประจำชาติ พ.ศ. 2567	 ภาพประกอบ 206 ที่มา : Labubu Thailand สืบค้นจาก : https://workpointtoday.com/labubu-thailand-edition/

18.	ตุ๊กตาน้องหมีเนยชุดไทย พ.ศ. 2567	 ภาพประกอบที่ : 223 ที่มา : Butterbear.th สืบค้นจาก : https://www.instagram.com/butterbear.th/

จากในบทที่ 4 ผู้วิจัยทำการศึกษา พบว่าบทบาทที่มาจากการขับเคลื่อนของราชสำนัก (ด้านสังคม) มีด้วยกันหลายปัจจัย โดยในปัจจัยแรกที่ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสนับสนุนผ้าไทยคือพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้เสด็จประพาสต่างประเทศ ในช่วงทศวรรษ 2500 ส่งผลให้มีการนำผ้าไทยมาตัดแบบสากลนิยม โดยในช่วงเสด็จต่างประเทศช่วงแรกพระองค์นิยมทรงฉลองพระองค์ที่ตัดเย็บจากผ้าไหมสีพื้นและตัดเย็บตามรูปแบบสากลก่อน เนื่องจากตอนนั้นประเทศไทยยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก การจะเผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรมไทยจึงควรทำแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยฉลองพระองค์ที่สวมใส่ จะตัดเย็บจากนายปิแอร์มัลแมง เช่น เสด็จเยือนสหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรป พ.ศ. 2503 จะทรงฉลองพระองค์ชุดกลางวัน ตัดเย็บจากผ้าไหมพื้นและผ้าไหมพิมพ์ลาย โดยฉลองพระองค์คลุมชั้นนอกตัดเย็บจากผ้าไหมพื้นสีสด ตัดกับฉลองพระองค์ลายดอกด้านใน หรือ ครั้งเสด็จเยือนประเทศสหรัฐอเมริกาและอิตาลี ในปีเดียวกัน พระองค์ก็พระองค์ทรงฉลองพระองค์ชุดกลางวัน ตัดเย็บจากผ้าไหมพื้นลายตารางคล้ายผ้าขาวม้า เพื่อความเป็นสากล และให้ต่างชาติค่อยๆซึมซับวัฒนธรรมไทย ภายหลังพบว่า ประเทศไทยเรายังขาดชุดประจำชาติ ท่านผู้หญิง จรุงจิตต์ ทีขะระ ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง กล่าวว่า พระองค์ทรงตรัสว่า นัยยะหนึ่งของการเกิดขึ้นของชุดไทยพระราชนิยมนั้น มาจากการนำวัฒนธรรมการแต่งกาย หรือ วิธีการสวมชุดในโอกาสตามหลักสากล ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีชุดในกิจลักษณะนี้ในต่างประเทศจะมีการสวมชุดสำหรับ งานกลางวัน งานกลางคืน งานภายนอกอาคาร งานภายใน

อาคาร หรือแม้กระทั้ง สำหรับพระราชพิธี ดังนั้น เราควรต้องหาชุดที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของไทย แต่เป็นไปตามกฎปฏิบัติแบบสำหรับการร่วมงานทางการคู่กับเพศชายที่ ณ เวลานั้นมีชุดทางการแล้ว นอกจากการนำชุดแบบฝรั่งมาดัดแปลงเข้ากับธรรมเนียมและวัฒนธรรมของไทยแล้ว พระองค์ยังทรงนำทำเนียบการรับแขกบ้านแขกเมืองมาปรับใช้กับของไทยอีกด้วย ถือเป็นต้นกำเนิดของชุดไทยพระราชนิยม ทั้ง 8 แบบ คือ ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยบรมพิมาน ชุดไทยดุสิต ชุดไทยจักรี ชุดไทยศิวาลัย ชุดไทยจักรพรรดิ และชุดไทยประยุกต์ โดยแต่ละชุดจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปเพื่อประโยชน์ใช้สอยที่ต่างกัน โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค เป็นผู้คิดตั้งชื่อชุดเพื่อนำไปจัดแสดงเผยแพรในโอกาสฉลองครบรอบ 100 ปี กาชาดสากล วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2507 และเพื่อเป็นชื่อเรียกเครื่องแต่งกายชุดประจำชาติของสตรีไทย

บทบาทการเป็นผู้อนุรักษ์ผ้าไทยของพระองค์ท่านเริ่มมีความเป็นหลากหลายมากขึ้น โดยทุกครั้งที่ต้องเสด็จไปทรงงาน พระองค์จะทรงให้เกียรติสถานที่แห่งนั้นเสมอ โดยเป็นผู้เปลี่ยนมุมมองให้กัยชุดไทยให้มีความหลายหลาย โดยการนำความสากลมาผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย โดยทุกครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินไปที่ไหน พระองค์จะทรง นำวัฒนธรรมในประเทศนั้น เมืองนั้น ที่นั้น มาผสมผสานกับชุดไทย ครั้งเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นเพื่อร่วมทอดพระเนตร การแสแดงละครโนห์ ณ ศาลเจ้าเฮอัน ประเทศญี่ปุ่น พระองค์ทรงฉลองพระองค์ชุดไทยบรมพิมาน ตัดเย็บจากผ้าไหม พระภูษายกทองสีส้ม ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ เนื่องจากผู้เข้าร่วมงานต่างสวมใส่ด้วยชุดทางการแบบสากลและอยู่ในระดับราชวงศ์ พระองค์จึงเล็งเห็นว่าชุดไทยบรมพิมาน เหมาะสม เนื่องจากชุดไทยบรมพิมานสวมใส่ในงานพิธีตอนค่ำ เหมาะสำหรับงานพิธีเต็มยศหรือครึ่งยศ เช่น งานอุทยานสโมสร งานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำ งานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำอย่างเป็นทางการ เช่นเดียวกับ ครั้งนางอีเมลดา มาร์กอส ภริยาประธานาธิบดีสาธารณรัฐฟิลิปินส์เดินทางมาดูนาฏศิลป์ ของกรมศิลปากร ณ โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2511สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงฉลองพระองค์ชุดไทยศิวาลัย ตัดเย็บจากผ้าไหมยกทอง โดยชุดไทยศิวาลัยออกแบบมาคล้ายกับชุดบรมพิมาน แต่ไม่มีคอ และตัวสไบเป็นส่วนหนึ่งของเสื้อตัวบน ทำให้เคลื่อนไหวได้ง่าย เดินได้คล่องตัว สะดวกมากขึ้น และเข้ากับสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์จึงเป็นชุดที่เหมาะสำหรับพระราชพิธีเต็มยศที่รองลงมาจากชุดไทบรมพิมาน นอกจากนี้การเสด็จพระราชดำเนินไปยุโรปหรืออเมริกา จะทรงฉลองพระองค์ชุดแบบสากล ตัดเย็บด้วยผ้าไหม เช่น ครั้งเสด็จเยือนสาธารณรัฐออสเตรียจะทรงฉลองพระองค์ชุดกลางวันแบบสากลตัดเย็บด้วยผ้าไหมสีเขียวพื้นเรียบ หรือครั้งเสด็จในงานเปิดนิทรรศการ

ผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ ณ หอไอเฟล ประเทศฝรั่งเศส เมื่อพ.ศ. 2540 พระองค์ทรงเลือกทรงฉลองพระองค์ชุดกลางวันแบบสากลที่ตัดเย็บด้วยผ้าไทย และประดับด้วยลูกปัดจากห้องเสื้อบัลแมง เพื่อให้ดูสากลมากขึ้น

จากการสนับสนุนผ้าไทยของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ส่งผลให้มีการเกิดขึ้นของมูลนิธิส่งเสริม ศิลปาชีพ เพื่อเป็นองก์กรสำหรับสนันสนุน และส่งเสริมชุมชนทอผ้าทั่วประเทศ โดยเฉพาะผ้าไหมที่มีแหล่งผลิตอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ กล่าวว่า ทุกครั้งที่พระองค์ทรงแปรพระราชฐาน พระองค์จะทรงลงไปเยี่ยมชุมชนเกษตรกรรม ชุมชนทอผ้าและอื่นๆ และจะมีโต๊ะทรงงานส่วนพระองค์ เป็นโต๊ะญี่ปุ่นเล็กๆ นั่งพื้น และจะให้ประชาชนเข้ามาพูดคุย และพระองค์จะทรงแนะในหลายๆเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องผ้า อย่างเช่น ในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอำเภอที่ส่งผ้าไหมมัดหมี่จำนวนมาก แม้พระองค์จะทรงเสด็จแปรพระราชฐานประทับที่ภูพาน จัวหวักสกลนคร ก็จะมีชาวบ้านจากพุทไธสงเช่ารถไปถวายพระองค์ที่พระตำหนักภูพาน ซึ่งผ้าชนิดแรกๆที่สมเด็จพระพันปีหลวงให้ความสนใจ คือ ผ้าไหมมัดหมี่ ของทางภาคอิสาน ท่านผู้หญิง จรุงจิตต์ ทีขะระ กล่าวว่า พระองค์ท่านทรงมีพระราชเสาวนีย์ ให้นำผ้าไหมมัดหมี่มาตัดเย็บเป็นเสื้อท่อนบน ซึ่งเดิมที ผ้าไหมมัดหมี่จะนิยมใส่เป็นท่อนล่าง และเป็นผ้าขี้ริ้วสำหรับชาวไร่ชาวสวนใส่สำหรับเวลาไปทำนา ซึ่งพระองค์ทรงเป็นผู้ริเริ่มให้นำมาตัดเป็นเสื้อท่อนบนและชุดเดรส รวมถึงได้ต่อยอดและสร้างความรู้ให้กับชุดชนรวมถึงนำมาทรงด้วยพระองค์เอง ส่งผลให้ผ้าไหมมัดหมี่เป็นที่นิยมมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการปรากฏต่อสาธารณะชนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่มากสำหรับผ้าไหมมัดหมี่ อีกทั้งทรงมีพระราชดำริแนะนำให้ชาวบ้านปรับลวดลายและสีสันของผ้าให้เป็นที่ต้องการของตลาด เพื่อให้สามารถนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าตามสมัยนิยมได้ พระองค์ทรงแนะนหลายประการว่า เมื่อไปถึงหมู่บ้านแล้ว อย่าดูแต่เพียงสิ่งสวยงาม เมื่อพบเห็น “ผ้าขี้ริ้ว” หรือ “ผ้าถูเรือน” ก็อย่ามองข้าม เพราะผ้าเก่าๆที่ไม่ได้ใช้แล้วมักมีลวดลายและความงามตามแบบโบราณ สามารถเก็บไว้เป็นตัวอย่างการทอได้ ควรไปพูดคุย ซักถามความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และขณะซักถามนั้นและจดบันทึกความเดือดร้อนของชาวบ้านไว้ด้วย อีกทั้งไม่ควรตัดสินชาวบ้านจากการแต่งกาย เพราะคนส่วนใหญ่มักเลือกเครื่องแต่งกายที่ดีที่สุดเมื่อต้องพบปะคนที่ไม่คุ้นเคย ไม่เพียงแต่ผ้าไหมมัดหมี่พระองค์ยังทรงสนับสนุนผ้าทอในกลุ่มชุมชนอื่นๆ ในประเทศอีกด้วย เนื่องจากในแต่ละชุมชนมีความสวยงาม และเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ยังการทอผ้าเป็นตัวเล่าถึงวัฒนธรรมและความเป็นมาของชุมชนนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์กล่าวว่า งานศิลปาชีพที่สอนนี้ส่วนใหญ่เป็นงานที่เกือบจะสูญหายไปแล้ว แต่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระ

บรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงนำกลับมาฟื้นฟู ที่เห็นได้ชัดเจนคือผ้าไหม ในตอนนั้น จิม ทอมป์สัน ทำผ้าไหมไทยโดยทำแต่ผ้าพื้น ทอเป็นสีพื้นแล้วจึงนำไปพิมพ์ลาย แต่ของศิลปาชีพจะต่างออกไป พระองค์ท่านสนับสนุนผ้าพื้นบ้าน อย่างผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมลายลูกแก้ว ผ้าไหมแพรวาก็เกือบจะสูญหาย เมื่อก่อนมีแต่คนแก่ทำและใช้สวมใส่ แต่สาวๆนุ่งกางเกงยีนส์ แล้วไปทำงานโรงงานไม่สนใจทอผ้าไหม พระองค์ท่านทรงส่งเสริมไว้ ผ้าไหมมีหลายประเภทมากเลย ผ้าเชิงจก ผ้าแพรวา ผ้าขิดที่อยู่หน้าหมอนหรือนำมาทำเป็นเสื้อ ผ้าม่าน ทำได้หลายอย่าง ก็แล้วแต่ว่าเราจะเอามาตัดอะไร ทรงอนุรักษ์ไว้ให้มีอยู่ไม่งั้นจะมีแต่คนแก่เท่านั้นที่ทำ ผ้าของไทยสวยมาก ควรอนุรักษ์ไว้ ครั้งสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เคยเสด็จไปเยือนประเทศอังกฤษ และได้นำผ้าทอของชาวไทยไปฝาก จนเมื่อสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 เสด็จเยือนประเทศไทยในฐานะพระราชอาคันตุกะ เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระราชวังบางปะอิน จ. อยุธยา และ จ. เชียงใหม่ในพ.ศ. 2538 ได้ทรงสวมใส่ชุดผ้าไ หมไทยสีชมพูที่สมเด็จพระพันปีเคยมอบให้ไว้ โดยนำมาตัดตามแบบและประเพณีของอังกฤษ สร้างความภาคภูมิใจให้ชาวไทยอย่างมาก

ภายหลังจากที่ชุดไทยพระราชนิยมสำหรับสตรีได้รับความนิยมและมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในสังคมไทย พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้เพศชายมีชุดแต่งกายที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยควบคู่กัน จึงได้ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ช่างตัดฉลองพระองค์ ออกแบบชุดไทยสำหรับบุรุษขึ้นในพ.ศ. 2522 พระราชดำริในครั้งนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ของการแต่งกายชายไทยให้มีความสง่างาม สมพระเกียรติ และสามารถใช้ในโอกาสที่เป็นทางการได้อย่างเหมาะสม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นสวมใส่ชุดต้นแบบดังกล่าว เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนและข้าราชการ โดยชุดดังกล่าวได้รับการขนานนามว่า “ชุดไทยพระราชทาน” ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบที่กำหนดไว้ 3 ลักษณะหลัก ทั้งนี้พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างในการสวมใส่ชุดดังกล่าวในโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะในระหว่างเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยือนพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร

หนึ่งในคุณลักษณะสำคัญของชุดไทยพระราชทานสำหรับบุรุษ คือการนำผ้าท้องถิ่น เช่น ผ้าฝุง ผ้าชิ่น หรือผ้าพื้นเมืองซึ่งปกติใช้สำหรับเป็นชิ้นล่างของการแต่งกาย มาประยุกต์ใช้ในการตัดเย็บเป็นเสื้อท่อนบนสำหรับบุรุษ ซึ่งนับเป็นการพลิกโฉมแนวคิดด้านการออกแบบเสื้อผ้าตามวิถีดั้งเดิมของไทยอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากจะเป็นการยกระดับบทบาทของผ้าไทยให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังถือเป็นการปฏิวัติทางวัฒนธรรมที่สำคัญในประวัติศาสตร์การแต่งกายไทยยุคใหม่อีกด้วย ผลจากพระราชดำริดังกล่าว นำไปสู่การกำหนดนโยบายส่งเสริมให้

ข้าราชการไทยสามารถสวมใส่ผ้าไทยเป็นเครื่องแบบราชการในวาระสำคัญ แทนการใช้ชุดสูทแบบสากล ซึ่งถือเป็นการยกระดับภาพลักษณ์ของข้าราชการไทยให้มีความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น โดยมีพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นบุคคลต้นแบบในการสวมใส่ชุดดังกล่าว ทั้งในงานพิธีการภายในประเทศ และในการปฏิบัติภารกิจระหว่างประเทศ ตัวอย่างที่สำคัญ ได้แก่ การที่พลเอก เปรม สวมใส่ชุดไทยพระราชทานแขนยาว ในโอกาสให้การรับรองเจ้านโรดม สีหนุ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา ณ บ้านพักสี่เสาเทเวศร์ เมื่อปี พ.ศ. 2526 และการสวมชุดไทยพระราชทานลักษณะคล้ายคลึงกัน ขณะเดินทางเยือนประเทศเมียนมาในปีเดียวกัน การแต่งกายในลักษณะนี้ได้กลายเป็นภาพจำของบุคคลสำคัญทางการเมืองไทยในยุคนั้น โดยเฉพาะในความเห็นของท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ ซึ่งระบุว่า ภาพของพลเอกเปรมมักมาคู่กับเสื้อพระราชทานเสมอ นับแต่นั้นเป็นต้นมา ชุดไทยพระราชทานสำหรับบุรุษได้ถูกประยุกต์และเผยแพร่ในวงกว้าง โดยเฉพาะในหมู่ข้าราชการ นักการเมือง และบุคคลสาธารณะ ซึ่งนิยมสวมใส่ในโอกาสที่เป็นทางการ ตลอดจนในพิธีกรรมที่มีลักษณะเป็นการแสดงความเคารพต่อวัฒนธรรมและสถาบันหลักของชาติ ส่งผลให้การแต่งกายด้วยชุดไทยพระราชทานกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกในสังคมไทย และยังคงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (ปิยวรา ทีขะระ,2567)

จากการสนันสนุนผ้าไทยที่มีเพิ่ม ส่งผลให้มูลนิธิส่งเสริมศิลปีพได้ขยายตัวเพิ่มเป็นสถาบันส่งเสริมหัตถกรรมไทย (องค์กรมหาชน) (SACIT) ใน พ.ศ. 2546 สำหรับดูแลในส่วนองค์กรด้านเอกชน และต่างประเทศ ถือเป็นการขยายของอุตสาหกรรมผ้าไทยได้อย่างดี ท่านผู้หญิง จรุงจิตต์ กล่าวว่า การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านนอกจพเป็นการส่งเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยแล้ว ยังช่วยอนุรักษศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทยและพัฒนาคุณภาพของฝีมือให้ได้ดียิ่งขึ้น จนทุกวันนี้สิ้นค้าของไทยเป็นที่ต้องกลางของตลาดในระดับโลก จึงมีสถาบันส่งเสริมหัตถกรรมไทยเกิดขึ้นมาเพื่อรองรับตรงนี้ เพื่อไว้เป็นที่สร้างสรรค์ฝีมือชั้นเยี่ยมไว้เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ

การสนับสนุนผ้าไทยของราชสำนัก ส่งผลต่อด้านสังคมเป็นวงกว้าง นอกจากการช่วยออนุรักษ์ผ้าไทยแล้วยังแฝงนัยยะที่สำคัญได้หลายอย่าง สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรม ราชินีนาถ ทรงเลือกใช้ผ้าไทยสำหรับตัดเย็บเป็นฉลองพระองค์อยู่เสมอ เพื่ออนุรักษ์ผ้าไทยอย่างและทรงใส่พระทัยกับการเลือกฉลองพระบาทให้เข้ากับฉลองพระองค์ และทรงพิถีพิถันเลือกใช้ผ้าไทยที่สื่อความหมายงดงามตามโอกาสนั้นๆ อีกด้วย เช่น การเสด็จออกทรงเจิมเทียนรุ่ง เนื่องในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา พุทธศักราช 2564 สมเด็จพระ

นางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่ลายดาวล้อมเดือน ซึ่งสื่อความหมายถึงวันพระจันทร์เต็มดวง หรือ ครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธาน ในงานฉายสารคดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “His Majesty King Maha Vajiralongkorn Phra Vajiraklaochaoyuhua in Australia” ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูตเครือรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย พระองค์ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมมัดหมี่ร่ายลายสำเภาหลงเกาะสีเขียว เกล็ดหมี่สีทอง โดยผ้าไหมมัดหมี่ สื่อความหมายถึงประเทศไทย ส่วนสีเขียวเข้มและสีเหลืองทอง อันเป็นสีประจำชาติของประเทศออสเตรเลีย ที่มาจากสีของดอกไม้ประจำชาติอย่างดอก Golden Wattle สื่อความหมายถึงประเทศออสเตรเลีย

หรือแม้ครั้งทรงพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทย เช่นครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธานเปิดงานโครงการหลวง ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ จังหวัดเชียงใหม่ จะทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมพื้นเรียบผ้าปักชาวกะเหรี่ยง ซึ่งชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ในโอกาสนี้จึงมีชาวกะเหรี่ยงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จด้วย หรือครั้งทรงประกอบพิธีสังเวยพระป้ายเนื่องในเทศกาลตรุษจีน พุทธศักราช 2564 สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์กี่เพ้าผ้าไหมไทยพื้นเรียบสีแดงเลือดนกพิราบ และตกแต่งลวดลายดอกไม้อ่อนหวานด้วยไหมดิ้นทอง ซึ่งตามความหมายของสีในวัฒนธรรมจีนนั้น สีแดงและสีทองสื่อถึงความหมายมงคล โดยสีแดง เป็นสีประจำชาติจีน และเป็นสีที่แทนธาตุไฟ หมายถึง แสงสว่าง ความอบอุ่น ความรุ่งโรจน์ ความสำเร็จ ความโชคดี ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง และความซื่อสัตย์ ส่วนสีทองเป็นสีประจำองค์จักรพรรดิจีนทุกยุคสมัย และเป็นสีที่แทนธาตุดิน หมายถึง ความเป็นปึกแผ่น ความมั่นคง ความมั่งคั่ง ความโชคดี ความสดชื่นรื่นเริง และความหวังที่ทุกคนปรารถนา และครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ จังหวัดพัทลุง ซึ่งนับเป็นครั้งแรกหลังพระราชพิธีบรมราชาภิเษกที่เสด็จพระราชดำเนินเยือนภาคใต้ สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงฉลองพระองค์ผ้าลูกไม้แบบชุดย่าหยา และพระภูษาผ้าปาเต๊ะ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวใต้ ทั้งหมดนี้ แฝงไปด้วยนัยสำคัญอย่างมาก ทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นการหล่อหลอมทุกชนชาติเอาไว้ เช่นเดียวกับ กับพระราชกรณียกิจในต่างประเทศ สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรม ราชินีนาถ ทรงชุดไทยประราชนิยม ในแบบต่างๆ พระราชดำเนินไปประเทศอังกฤษ พ.ศ.2566 นอกเหนือจากความพิเศษของฉลองพระองค์ชุดไทยแล้ว เครื่องประดับที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงในวันงานฉลองขึ้นครองราชย์ สายสะพายเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์ พระสังวาลนพรัตน์ ดารานพรัตน์ เข็มกลัดดวงตรามหา

จักรีประดับเพชร พระปั้นเหน่งนพรัตน์ ทองพระกรเพชร และ สร้อยพระศอและพระกุณฑลไพลิน ประดับเพชรเข้าชุด อันเป็นเครื่องประดับที่ตกทอดมาจาก สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ด้วยพระราชหฤทัยที่มุ่งมั่น ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ผ้าไทย ทรงเป็นแบบอย่างในการใช้ผ้าไทย ทรงฉลองพระองค์ชุดผ้าไทยไปทุกหนแห่งขณะที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วไทย แม้กระทั่งในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ ก็ล้วนแต่มีการเผยแพร่ความงดงามของผ้าไทยสู่สายตาชาวโลก

ราชสำนักถือเป็นจัยที่สำคัญต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมผ้าไทยเป็นอย่างมาก โครงการสนับสนุนผ้าไทยอีกหลายโครงในปัจจุบันมาจากการจากพระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา อาจกล่าวได้ว่า การขับเคลื่อนของราชสำนัก มีผลกระทบทางสสังคม เป็นอย่างมาก ถือเป็นตัวแปรที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของผ้าไทยในระดับของประเทศไปสู่รูปแบบที่สากล ดร.วันดี กุญชรยาคง จุลเจริญ ประธานสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ และนายกสมาคมแม่บ้านมหาดไทย กล่าวว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ทรงพระปรีชาญาณเปรียบประดุจเส้นไหมที่ร้อยเรียงเรื่องราว ความคิด เชื่อมโยงมิติทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ชุมชน และการศึกษาจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต แสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ ทรงผสมผสานเอกลักษณ์ไทยเผยแพร่สู่สากล ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์และยอมรับในระดับนานาชาติ ผลงานที่ทรงออกแบบมีความโดดเด่นและส่งอิทธิพลต่อแนวทางการพัฒนาในอุตสาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทอของประเทศ ทรงเป็นแบบอย่างของคนรุ่นใหม่ทั้งด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้รายได้กลับสู่ชุมชน ส่งเสริมกระตุ้น ผ้าไทยให้เป็นที่นิยม สู่สากล สามารถใส่ได้ทุกเพศ ทุกวัย และทุกโอกาส

การแต่งกายถือเป็นมิติทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชาติและความต่อเนื่องของมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ (intangible cultural heritage) ซึ่งรวมถึงภูมิปัญญาดั้งเดิม รูปแบบการดำเนินชีวิต และแนวปฏิบัติที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น การส่งเสริมและเผยแพร่ชุดแต่งกายประจำชาติในบริบทสมัยใหม่ ไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์คุณค่าเชิงวัฒนธรรม แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ของชาติในเวทีนานาชาติ หนึ่งในบุคคลสำคัญที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการยกระดับชุดไทยสู่ระดับสากล คือ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา พระองค์ทรงได้รับการยกย่องให้เป็น “เจ้าหญิงดีไซเนอร์” ผู้ทรงมีพระอัจฉริยภาพในด้านการออกแบบแฟชั่นสมัยใหม่ โดยเฉพาะในด้านการผสมผสานองค์ประกอบระหว่างแฟชั่นตะวันตกกับรากวัฒนธรรมไทยอย่างวิจิตร พระกรณียกิจที่โดดเด่น ได้แก่ การได้รับเชิญจากห้องเสื้อ ปิแอร์ บัลแมง (Pierre Balmain) เพื่อจัดแสดงแฟชั่นโชว์ ณ โรงอุปรากรปาแล

การ์นีเย กรุงปารีส เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2550 การแสดงผลงานแฟชั่นในครั้งนั้น พระองค์ทรงออกแบบชุดที่สะท้อนถึงการประสานวัฒนธรรมผ่านการตัดเย็บเครื่องแต่งกายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากชุดไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ผสานกับรูปแบบแฟชั่นตะวันตกสมัยใหม่ โดยเนื้อผ้าหลักที่เลือกใช้ ได้แก่ ผ้าไหมไทยจากศูนย์ศิลปาชีพ ร่วมกับวัสดุจากโลกตะวันตก อาทิ ผ้าบุหงา ชีฟอง และผ้าเครป เพื่อเพิ่มมิติของความพริ้วไหว ความเบาสบาย และลดความแข็งกระด้างของผ้าไหมแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ ลวดลายปักบนเครื่องแต่งกายได้รับการออกแบบขึ้นใหม่ทั้งหมด โดยใช้เทคนิคการปักโบราณ อาทิ การปักดิ้นเงิน ดิ้นทอง ลูกปัด เส้นด้าย และไหมพรม ซึ่งปักโดยช่างฝีมือจากวิทยาลัยในวังหญิง

การแสดงแฟชั่นดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยได้รับการกล่าวถึงในฐานะประเทศที่มีวัฒนธรรมอันลึกซึ้งและวิจิตรงดงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปะแฟชั่น ที่สามารถเชื่อมโยงรากเหง้าทางวัฒนธรรมกับโลกสมัยใหม่ได้อย่างสง่างาม อันเป็นผลให้เกิดการขับเคลื่อนวัฒนธรรมผ่านแนวทางการทูตทางศิลปะ (cultural diplomacy) ในบริบททางนโยบายรัฐ รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี เศรษฐา ทวีสิน ได้เล็งเห็นถึงคุณค่าและศักยภาพของชุดไทยในฐานะตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จึงได้ริเริ่มกระบวนการเสนอขึ้นทะเบียน "ชุดไทยพระราชนิยม" เป็นรายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ชุดไทยพระราชนิยม เป็นแนวปฏิบัติการแต่งกายของสตรีไทยที่มีความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ สะท้อนถึงองค์ความรู้ด้านช่างฝีมือ การออกแบบ และพิธีกรรมทางสังคม โดยมีสาระสำคัญทั้งในเชิงวิถีชีวิต พิธีกรรม และการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ปัจจุบันมีการจัดทำข้อมูลเพื่อรองรับการยื่นเสนอภายใต้ชื่อ: “ชุดไทย: ความรู้ งานช่างฝีมือ และแนวปฏิบัติการแต่งกายชุดไทยประจำชาติ” (Chud Thai: The Knowledge, Craftsmanship and Practices of The Thai National Costume) ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในลำดับถัดไป

ทั้งนี้ปัจจัยสุดท้ายที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนสังคม ภาพการสวมใส่ชุดผ้าไทยในชีวิตประจำวันของ นายกรัฐมนตรี แพทองธาร ชินวัตร เนื่องจากการเป็นผู้นำประเทศ ภาพลักษณ์ในการแสดงออกต่อที่สาธารณะชนเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถสื่อสารอะไรหลายอย่างได้ โดยเฉพาะการมีผู้นำประเทศเป็นเพศหญิง การให้ความสำคัญโดยเฉพาะ ‘เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย’ จึงเป็นหนึ่งในสิ่งที่สำคัญ เนื่องด้วยธรรมชาติของมนุษย์ในการตัดสินจากภายนอกก่อนจะพิจารณาถึงเรื่องอื่นๆ และในยุคในยุคปัจจุบัน สื่อสังคมโซเชียลมีเดีย เข้ามามีบทบาทในชีวิตของทุกคน การดูแล

ภาพลักษณ์ของนักการเมืองแล้วสื่อสารผ่านเครื่องแต่งกาย จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่นักการเมืองและทีมงานพิจารณาก่อนออกงานสำคัญๆ

อาจจะเป็นเพราะความหลากหลายของเครื่องแต่งกายที่ผู้หญิงสามารถเลือกใส่ หรือเพราะขนบธรรมเนียมดั้งเดิมที่คาดหวังต่อผู้หญิงเรื่องรูปลักษณ์ภายนอกที่คาดหวังให้ผู้หญิงต้องดูแลเอาใจใส่กับตนเองอยู่เสมอ จึงกลายเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงและมีการวิพากษ์วิจารณ์อยู่บ่อยๆ ซึ่งนักการเมืองหญิงหลายคนในยุคสังคมปัจจุบัน ได้ใช้เสื้อผ้าเป็นเครื่อวดึงดูดความสนใจจากผู้คน เพื่อให้มีคนสนใจผลงานหรือการทำงานเพื่อสร้างความจริงจัง น่าเชื่อถือ และความไว้ใจให้ประชาชน โดยอาจลืมไปว่าบางทีการแต่งการก็เป็นดาบสองคบสำหรับสตรีเพศ ซึ่งอาจทำให้โดยวิจารณ์ได้เช่นกัน โดยคนที่โดนกล่าวถึงมากที่สุดในยุคนี้คือ แฟชั่นการแต่งกายของ นายกฯ แพทองทองธารถูกพูดถึงอยู่บ่อยๆ ตั้งแต่ช่วงแรกที่ถูกวิจารณ์ในเรื่องการใช้เครื่องแต่งกายจากนักออกแบบแบรนด์ต่างประเทศ ในขณะกำลังผลักดันนโยบาย ‘ซอฟต์พาวเวอร์’ ของไทย ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนมาผสมผสานผ้าไทยลงไปมากขึ้นในช่วงหลังๆ เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของเครื่องแต่งกายในฐานะอีกหนึ่งเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่ดีอีกตัวอย่างหนึ่ง

อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยจากทางราชสำนักมีผลกระทบทางด้านสังคมเป็นหลัก ส่วนในด้าน เศรษฐกิจและการเมือง เป็นความสำคัญในด้านที่รองลงมา จากตารางในข้อ 4.1 สิ่งที่ผู้วิจัยค้นพ้บในส่วนต่อมาคือ บทบาทของผู้นำประเทศ การเมือง และนโยบายของภาครัฐ(เศรษฐกิจ) ในปัจจัยแรก ที่ส่งผลต่อด้านเศรษฐกิจ คือ การกำเนิดมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ พ.ศ.2519 ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากปัจจัยในด้านราชสำนัก ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้โดยเสด็จ พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภูมิภาค ทรงเห็นว่าชาวไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงมีพระราชดำริที่จะให้ราษฎรมีอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้พอเพียงแก่การยังชีพ ทรงสังเกตเห็นผลงานหัตถกรรมพื้นบ้านหลากหลายประเภทเป็นงานฝีมือพื้นบ้านที่สืบทอดงานศิลปะเป็นเอกลักษณ์ของไทยที่มีมาตั้งแต่ในอดีต โดยใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่นของตน โดยเฉพาะงานศิลปะบางอย่างใกล้จะสูญหาย ท่านผู้หญิง จรุงจิตต์ ทีขะระ กล่าวว่า พระองค์มีพระราชดำริอนุรักษ์และฟื้นฟูงานศิลปะเหล่านั้นให้ดำรงอยู่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปิดสอนหัตถกรรมแทบทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อธำรงรักษาและฟื้นฟูศิลปหัตถกรรมแบบไทยโบราณที่กำลังจะเสื่อมสูญไปตามกาลเวลา ให้กลับมาแพร่หลาย เช่น การทอผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายโบราณ การทอผ้าแพรวา การจักสานย่านลิเภา การทำเครื่องถมเงินและทองเป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากศิลปหัตถกรรมประเภทนี้ต้องใช้ฝีมือ ใช้เวลาและใช้ความอดทนเป็นอย่างมาก จึงหาผู้ที่

จะสนใจสืบทอดวิชาเหล่านี้เป็นอาชีพได้ยากยิ่ง ทรงเสาะหาครูผู้มีฝีมือที่ยังหลงเหลืออยู่มาถ่ายทอดผลงาน และโปรดที่จะทรงใช้สอยผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพทุกชนิด เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไปด้วย

จากการสนับสนุนศิลปาชีพในทุกด้าน โดยเฉพาะผ้าไทยส่งผลให้ในเวลาต่อมา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชทาน ตรานกยูงพระราชทาน หมายความถึง ตราสัญลักษณ์ที่มอบให้กับผ้าไหมที่ได้รับมาตรฐาน 4 ระดับ โดยนัยยะสำคัญคือ เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐาน สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อผ้าไหมที่ผ่านการรับรองว่าเป็นผ้าไหมแท้ มีคุณภาพ สีไม่ตก ทั้งทางด้านส่งเสริมการผลิตให้ผ่านมาตรฐานโดยการอบรมให้ความรู้หลักสูตรต่าง ๆ แก่ผู้ทอผ้าไหม และการให้บริการรับรองมาตรฐาน โดยได้กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานการตรวจสอบรับรองมาตรฐานผ้าไหม อีกทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า เพิ่มรายได้ให้กับผู้ผลิตผ้าไหมไทยให้ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ เครื่องหมายนี้ได้รับการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย และปัจจุบันได้อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อใช้เป็นมาตรฐานส่งออกผ้าไหมไทยไปกว่า 35 ประเทศ คิดเป็นมูลค่ากว่า 500 ล้านบาทต่อปี

หลังจากนั้น ประเทศไทยเข้าสู่จุดเปลี่ยนในด้านอุตาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทอ และถือเป็นยุคแรกของการกำเนิดแบรนด์นักออกแบบไทย ที่มีตัดผ้าไทยเลียนแบบเสื้อผ้าสากล (ยุค Trend Center) โดยช่วง พ.ศ. 2530ประเทศไทยมีการติดต่อกับอเมริกา ส่งผลให้มีการรับเอาวัฒนธรรมในด้านต่างๆมาด้วย ซึ่งเป็นผลจากการสนับสนุนจากอเมริกาทั้งจากทางสื่อ ซึ่งถือเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไทยรับอิทธิพลทางแฟชั่นของตะวันตกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม เช่น ทางด้านอาหาร การแต่งกายและอาชีพ เป็นต้น ส่งผลให้รูปแบบของเสื้อผ้ามีการเปลี่นแปลงไป ผ้าไทยถูกลดความสำคัญลง ที่อาจกล่าวได้ว่า เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในประเทศไทย เข้าสู่ยุค Reay to Wear เกือบทั้งหมด จนถึงปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทย เข้าสู่วิกฤตเศรษฐกิจทางด้านการเงิน ส่งผลให้อตุสาหกรรมในทุกด้านหยุดฉะงัก จน พ.ศ. 2546 ในช่วง รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร มีนโนยายกรุงเทพเมืองแฟชั่น ที่ต้องการผลัดดันกรุงเทพให้เป็นส่วนหนึ่งในใจกลางแฟชั่นของโลก โดยถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมแฟชั่นไทยเป็นอย่างมากเนื่องจาก มีโนบายสนับสนุนบุคคลากรทางด้านแฟชั่น ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังมี โครงการหนึ่ งตำบล หนึ่ งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่สนับสนุนกลุ่มชุมชนต่างๆ ในแระเทศไทย ส่งผลให้ชุมชนทอผ้าได้รับการสนับสนุน จากรัฐบาลในยุคนี้เป็นอย่างมาก ทั้งด้านผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ส่งผลให้ผู้บริโภค มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย และอีกเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อวงการ

ผ้าไทย คือ การประชุมสุดยอดผู้นำเอเปค (APEC) พ.ศ. 2546 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ซึ่งการแต่งกายของผู้ร่วมประชุมในครั้งนั้น คือ เสื้อชุดไทย ได้รับความชื่นชมและเป็ นที่พูดถึงอย่างมากทั่วโลก โดยผ้าไหมที่ใช้การตัดเย็บ เป็นผ้าไหมเนื้อดี จากกลุ่ม ทอผ้าไหมยกทองโบราณ จ. สุรินทร์ จากการสวมชุดไทยของผู้เข้าร่วมประชุม เอเปกในครั้งนี้ ทำให้กลุ่มชุมชนทอผ้าไทยเริ่มเป็นที่จับตามองในระดับโลก ทำให้โครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP รวมถึงนักออกแบบไทย เริ่มมีบทบาทในระดับเวทีที่โลก

จากการนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมแฟชั่นในรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ส่งผลต่อเนื่องมาในช่วงรัฐบาล ประยุทธ์ จันโอชา ได้นำโครงการกรุงเทพเมืองแฟชั่นมาต่อยอดเป็นโครงการแฟชั่น ไทยสู่ศูนย์กลางสมาคมแฟชั่นดีไซเนอร์กรุงเทพ (Bangkok Fashion Society : BFS) อาเซียน : Thailand to be ASEAN Fashion Hub และโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งทีและแฟชั่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมแฟชั่นใน -มิติ คือ การสร้างคน สร้างธุรกิจ และสร้างเมือง ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมา ประเทศไทยได้รับผลตอบรับที่ดี ต่างประเทศรับรู้ศักยภาพของประเทศไทย ให้ความสนใจความเคลื่อนไหววงการอุตสาหกรรมแฟชั่นไทยมากขึ้น โดยเฉพาะ งาน Fashion Week ของไทยได้รับการบรรจุลงในปฏิทินแฟชั่นโลก และได้รับการตอบรับดีจากสื่อต่างประเทศที่เสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ดีไซเนอร์ไทยเป็นที่รู้จักและสามารถเปิดตลาดใหม่และขยายตลาดเดิมได้ ด้านการสร้างการยอมรับในต่างประเทศ

จากการขยายตัวของอุตสาหกรรมแฟชั่นในประเทศไทย ส่งผลให้อุตสากรรมผ้าไทยเติบโตตามไปด้วย “สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา เล็งเห็นถึงความสำคัญของผ้าไทย จึงได้มีราชดำริ โครงการ“ ผ้าไทยใส่ให้สนุก” ในพ.ศ.2563 เพื่อสนับสนุนชุมชนทอผ้า นักออกแบบท้องถิ่น ให้ได้มีอกาสในระดับสากล นอกจกนี้ ยังมีการร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน ต่อยอดผลงาน แบรนด์นักออกแบบไทย ไปแสดงผลงานที่ต่างประเทศ ทำให้ผ้าไทยกลายเปฌนที่รู้จักในระดับสากลมากยิ่งขึ้น เริ่มมีการเกิดขึ้นของ Influencer ในไทยที่ชื่นชอบการสวมใส่ผ้าไทย มีการแสดงโชว์ แฟชั่นโชว์ผ้าไหมไทย Silk festival อย่างต่อเนื่องทุกปี เกิดแรงกระตุ้นส่งผลให้เกิดนักอออกแบบหน้าใหม่ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก มีการผลิตผลงานที่เกิดจากผ้าไทย ส่งผลให้ชุมทอผ้าและอุตสาหกรรมผ้าไทยมีการขยับขยายตัวมากขึ้น อย่างเห็นได้ชัด จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่า กลุ่มนักออกแบบไทยดีไซเนอร์ ในช่วงหลัง 2550 เป็นต้นมา มีโอกาสได้ไปแสดงผลงานที่ต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ กลุ่มชุนชนผ้าไทยเติบโตไปด้วย เนื่องจาก ผลงานที่นำไปโชว์เป็นผ้าไทยไทยในท้องถอิ่นต่างๆ ซึ่งสร้างความแปลกใหม่ให้กับต่างชาติเป็นอย่ามาก รวมถึง Vouge นิตยสารแฟชั่นชื่อดังระดับโลก ได้มีการร่วมมือกับ vouge

Thailand ออกแบบผลิตภัณฑ์จากแบรด์ ด้วยผ้าไทย และนำไปวางขายในต่างประเทศ ยิ่งถือเป็นการกระจายชื่อเสียงของผ้าไทย ส่งผลให้ใน พ.ศ. 2564 มีการสร้างชุมชนต้นแบบ ดอนกอยโมเดล การนำภูมิปัญยาท้องถิ่นมาต่อยอด โดยสนับสนุนให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสนับสนุนให้ คนในพื้นที่ ปลูกฝ้าย ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ พระราชทานลายผ้า แก่ชุมชนทอผ้าทั่วประเทศครั้งแรก ซึ่งลายแรกคือ ผ้ามัดหมี่ลายขอเจ้าฟ้าสิริวัณณวรี ใน พ.ศ. 2564 เพื่อมอบให้ช่างทอผ้าและช่างหัตถกรรมไทย นำลวดลายอันทรงคุณค่ามาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ ผืนผ้าและผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทย ผสมผสานกับลวดลายดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิภาคทั่วประเทศ เป็นการฟื้นฟูและสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิม ควบคู่ไปกับการยกระดับมาตรฐานและพัฒนาศักยภาพงานหัตถศิลป์ไทยให้ก้าวไกลในทุกมิติ พร้อมทั้งยังมีพระราชดำริโครงการ ‘นาหว้าโมเดล’ ขึ้นใน พ.ศ. 2565 เผื่อเป็นแนวทางในการฟื้นฟูภูมิปัญญา ลายผ้า และความเป็นมาของโครงการศิลปาชีพ อาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลมีโครงการและนโยบายในหลากหลายด้านสำหรับการสนับสนุนอุตสาหกรรมผ้าไทย ทั้งนั้นยังจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการลงพื้นที่ของผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าไทยและนักออกแบบหลากหลายสาขา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังความต้องการของชุมชน และร่วมบูรณาการองค์ความรู้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผืนผ้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัยและสากล ทั้งนี้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ จึงมีพระดำริให้จัดทำหนังสือ ‘Thai Textiles Trend Book Spring/Summer ’ เป็นเล่มแรกในพ.ศ. 2565 ขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่เหล่านักเรียน นักศึกษา อาจารย์ ผู้ประกอบการ ศิลปิน ช่างทอผ้า และผู้ที่อยากเป็นนักออกแบบในทุกสาขาทั่วทุกภูมิภาค เพื่อรักษาสมบัติทางวัฒนธรรมอไว้ หนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือนคู่มือสำหรับนักออกแบบทั่วทุกสาขาที่สามารถนำเอาไปใช้ต่อยอดในงานสาขาที่เกี่ยวข้องได้ โดยภายในประกอบไปด้วยเนื้อหาประเภทของเนื้อผ้า การเลือกสี การออกแบบลวดลาย รวมไปถึงเทรนด์และแนวโน้มความเป็นไปในอนาคตของอุตสาหกรรมแฟชั่น เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำเอาข้อมูลทั้งหมดไปประยุกต์ใช้กับงานผ้าไทยได้อย่างมีทิศทางที่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังมีการเกิดขึ้นของ แฟชั่นโชว์ผ้าไหมไทย Silk festival ใน พ.ศ.2565 โดยน้อมนำแนวพระดำริสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ตามโครงการ “ผ้าไทยใส่ให้สนุก” เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากผ่านงานภูมิปัญญาไทยอันทรงคุณค่าในทุกกระบวนการผลิตผ้า ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นครั้งแรงในประเทศไทยสำหรับการแสดงโชว์ผ้าไหมจากนักออกแบบไทยอย่างเป็นทางการ เป็นการยกระดับผ้าไหม

ไทยไปอีกระดับ พร้อมทั้งขับเคลื่อนผ้าไทยไปสู่ความทันสมัย ไม่เพียงแต่เพิ่มสถานที่ผลงานในนักออกแบบแต่ยังสามารถต่อยอดและพัฒนาในด้านของของผู้ประกอบการและช่างทอผ้าจากทั่วประเทศได้อีกด้วย โดยในงาน Silk Festival ในปี พ.ศ. 2567 ได้มีการก่อตั้งสมาคมนักออกแบบแฟชั่นไทย หรือ FTFD : Federation of Thai Fashion Designers ในพ.ศ. 2567 เพื่อความเหนียวแน่นและเป็นหนึ่งเดียวกันของนักออกแบบในประเทศไทย และเพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาผ้าและงานหัตถศิลป์ไทยให้คงอยู่คู่สังคมไทย เป็นที่รู้จักในระดับสากล สร้างวิชาชีพและรายได้กลับคืนสู่เศรษฐกิจของประเทศ จากการสัมภาษณ์ พลพัฒน์ อัศวะประภา นายกสมาคมนักออกแบบแฟชั่นไทย และเจ้าของแบรนด์ อาซาว่า กล่าวว่า ประเทศไทยมีตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ถ้าจะขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยและธุรกิจแฟชั่นให้เดินหน้าต่อไป ต้องพัฒนาทั้งองคาพยพ และการเกิดขึ้นของสมาคมนักออกแบบแฟชั่นไทย (Federation of Thai Fashion Designers: FTFD) อาจเป็น Game Change พลิกเกมธุรกิจแฟชั่นไทย ปลุกอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยได้จริง โดยหน้าที่สำคัญคือ เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับภาครัฐ สื่อมวลชน และกลุ่มผู้ประกอบการค้าปลีกทั้งไทยและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มอำนาจในการเจรจาต่อรอง อันจะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดและการพัฒนาอุตสาหกรรมแฟชั่นไทย ตลอดจนเป็นหน่วยงานกลางในการสร้างเครือข่ายให้กับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแฟชั่น ทำให้ระบบโครงสร้างของอุตสาหกรรมแฟชั่นไทยเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ซึ่งก่อนหน้านี้ประเทศไทยไม่มีตัวกลางที่จะเชื่อมต่อ เวลามีหน่วยงานต่างประเทศเข้ามาทำให้การประสานงานและติดต่อยาก แต่เชื่อว่าเมื่อมีการก่อตั้งสมาคมฯ จะทำให้ประเทศไทยมีเสาหลัก มีตัวกลางเข้ามาเป็นสื่อกลางในการร่วมผลักดันอุตสาหกรรมแฟชั่นไทยไปสู่หนทางที่ดีที่สุด อาทิเช่น ประเทศไทยได้ร่วมมือกับ Vouge และแบรนด์ในระดับโลก อย่างหลุยส์ วิตตอง (Louis Vuitton) หรือ โรเณร์ วิวีเยอร์ (Roger Vivier) เป็นต้น ออกแบบผลิตภัณฑ์จากแบรด์ด้วยผ้าไทย ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีมากสำหรับนักออแบบในประเทศ สิ่งที่จะขับเคลื่อนเสื้อผ้าของคนไทยไปสู่ตลาดสากลที่สุดอาจไม่ใช่การเข้าไปตั้งขายในห้างเสมอไป แต่เปลี่ยนไปพรีเซนต์บนตัวศิลปิน ดารา หรือไอดอล จะเห็นว่าตอนนี้แบรนด์ระดับโลกเลือกคนไทยไปเป็นแบรนด์แอมบาสเดอร์เยอะมาก นั้นเป็นดหตุผลที่มาว่าทำไมเราจำเป็นต้องมี สมาคมนักออกแบบไทย การช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งเรื่องความรู้และด้านธุรกิจ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีกับอุตสาหกรรมแฟชั่นไทยและเศรษฐกิจไทยอย่างเป็นรูปธรรมอย่างแน่นอน นอกเหนือจากการเติบโตอุตสาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทอแล้วนั้น ยังส่งผลต่อ กระแส นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจต่อการใส่ชุดไทย เที่ยวตามสถานที่ต่างๆในไทย ทำให้มีการบริการร้านเช่าชุดไทยเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้รับความนิมทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติ ไม่เพียงแต่เศรษฐกิจในด้านผ้าไทยจะ

เติบโตเพียงอย่างเดียวแต่ส่งผลให้เศรษฐกิจบริเวณรอบข้าง มีการเติบโตเพิ่มขึ้นไปด้วยตั้งแต่รัฐบาลไปจนถึงเอกชนต่างได้รับประโยชน์จากสิ่งนี้

การขับเคลื่อนและสนับสนุนในด้านอุตสากรรมแฟชั่นผ้าไทย ส่งผลต่อการเติบโตด้านเศรษฐกิจไทยเรื่อยมา นโยบายต่างๆ ถูกขับเคลื่อนมาจนถึง รัฐบาลในสมัย เศรษฐา ทวีสิน โครงการยุทธศาสตร์ Soft power ที่มีการสนับสนุน ศิลปวัฒนธรรมในทุกด้าน รวมถึงผ้าไทยด้วย ได้มีการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก “ชุดไทย” (Unesco) **ซึ่งถ้าหากประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนจะส่งผลดีทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง โดยที่ ด้านสังคม** แสดงความรู้ความเข้าใจในการนำชุดไทยไปสวมใส่ให้เหมาะสมกับโอกาส อัตลักษณ์ความเป็นไทยและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนไทย เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านาน บ่งบอกถึงความผูกพันของครอบครัว ชุมชนและสังคม การสวมใส่ชุดไทยช่วยเสริมบุคลิกภาพของสตรีไทยให้ดูสง่างามในความเป็นไทย ใช้ในโอกาสที่เหมาะสมทั้งเป็นทางการ รวมทั้งให้ความเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และย้ำเตือนให้ผู้คนในปัจจุบัน ได้ตระหนักถึงรากเหง้าวัฒนธรรม คุณค่าฝีมือช่างคนไทยที่สืบทอดวิชาการออกแบบตัดเย็บสิ่งทอ รวมทั้งเป็นแรงบันดาลใจสู่การเรียนรู้สร้างสรรค์แฟชั่นของคนรุ่นใหม่ โดยนำผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น มาออกแบบตัดเย็บเป็นชุดไทยทั้งแบบอนุรักษ์และสร้างสรรค์ และด้านเศรษฐกิจ การสวมใส่ชุดไทยของผู้คนมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนให้หมุนเวียนตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ ชุดไทยสามารถสวมใส่และศึกษาเรียนรู้ได้ในคนทุกกลุ่ม ทั้งในครอบครัว ชุมชน การศึกษาในระบบ นอกระบบ รวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัย และอุตสาหกรรมแฟชั่นและสิ่งทอ เป็นซอฟท์พาวเวอร์ ที่สร้างงาน สร้างรายได้ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษา คนพบว่าปัจจัยสุดท้ายที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของผ้าไทยนั้นก็คือ คือแบรนด์นักออกแบบและผู้มีชื่อเสียง (วัฒนธรรม) ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่ในช่วงยุคปัจจุบัน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสอบถามได้ว่าเหตุผลแรก คือ การเกิดขึ้นของ ชุดไทยพระราชนิยม 8 แบบ ที่ สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงออกแบบและคิดค้นเพื่อให้ประเทศไทยมีชุดประจำชาติที่เป็นแบบฉบับเครื่องแต่งกายชุดประจำชาติของสตรีไทย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับแบบตลอดจนโอกาสในการเลือกใช้ชุดนั้นๆสำหรับสตรีไทยทุกคน ซึ่งปรากฏการณ์แรกที่เป็นผลอันเนื่องมาจากการเกิดชุดไทยพระราชนิยมในด้านวัฒนธรรม ที่ซึ่งถือว่าเป็นภาพจำของนักแสงไทยในเวทีโลกคือ รฐา โพธิ์งาม สวมชุดจากแบรนด์ VATANIKA ที่ตัดเย็บจากผ้าไหมไทยประยุกต์จากชุดไทยพระราชนิยมผสมผสานกับรูปแบบการแต่งกายแบบสากลเข้าร่วมงาน เทศกาลภาพยนตร์

นานาชาติ เมืองคานส์ ครั้งที่ 66 ในพ.ศ. 2556 ซึ่งการปรากฏตัวในครั้งนี้ทำให้สื่อต่างชาติเริ่มให้ความสำคัญกับแบรนด์นักออกแบบไทยมากขึ้น

ช่วงเวลาต่อมา นักแสดง และบุคคลที่มีชื่อเสียง เริ่มหันมาสวมใส่ผ้าไทย ในโอกาสสำคัญต่างๆ หรือแม้แต่ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น แพร อมตา จิตตะเสนีย์ บิวตี้อินฟลูเอนเซอร์ที่เปลี่ยนความสนใจจากเดิมในด้านเรื่องการแต่งหน้าและความงาม มาเข้าสู่วงการผ้าไทยที่เป็นภูมิปัญญาของชาวไทยอย่างแท้จริง โดยนำผ้าไทยมาสวมใส่อย่างงดงาม ซึ่งในตอนนั้นที่แพรี่พายสวมสาในช่วงแรกๆ คนส่วนใหญ่ยังมองว่าผ้าไทยมีไว้สำหรับคนสูงวัย แต่กลับนำมันมาออกแบบให้กลายเป็นเสื้อผ้าแฟชั่นที่ดูสวยทันสมัย บวกเข้ากับการนำผ้าไทยมาเป็นเอกลักษณ์ในการนำเสนอ จนกลายมาเป็นตัวแทนและกระบอกเสียงสำคัญที่สร้างแรงผลักดันให้วงการผ้าไทยได้ไม่น้อย รวมถึง แพนเค้ก จามิกรณ์ นักแสดง ที่นำผ้าไทยมาประยุกต์สวมใส่ในแบบที่ชอบ ซึ่งถือว่าอีกหนึ่งคนที่หลงใหลในผ้าไทยมาก ๆ จนถึงขั้นตั้งแฮชแท็กเป็นของตัวเองว่า #แพนแพนผ้าไทย ใน Instagram ส่วนตัวของเธอเอง และถ้ากดเข้าไปในแท็กนั้น ก็จะเห็นว่ามีรูปที่เธอได้สวมใส่ผ้าไทยอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะไปงานเลี้ยง หรือในวันสบาย ๆ ก็ตาม เรียกได้ว่าแทบอยากจะยกให้เป็น เจ้าหญิงแห่งวงการผ้าไทย

ในขณะเดียวกันกับความการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยรูปแบบสากล ในพ.ศ. 2555 นักร้องชื่อดังระดับโลก เลดี้กาก้า (Lady Gaga) ได้มาแสดงคอนเสิร์ต The Born This Way Ball Tour Live In Bangkok โดยมีการสวมใส่ชฎาร่วมกับชุดแบบสากลในโชว์ ส่งผลตอบรับในต่างชาติได้รับรู้ศิลปวัฒนธรรมไทยมาขึ้น แต่ในทางกลับกัน คนไทยจำนวนหนึ่งก็มีคนออกมาวิพากษ์วิจารณ์เป็นจำนวนมากว่าทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้กระทรวงวัฒนธรรมยื่นหนังสือจี้ตำรวจเอาผิดเลดี้กาก้า โดยระบุว่า การสวมชฎาและนำธงชาติมาผูกติดกับท้ายรถจักรยานยนต์แล้วนั่งซ้อน ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของคนไทย พร้อมทำหนังสือให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร สุดท้ายผลการสำรวจพบกว่า 99 เปอร์เซนต์ ไม่เห็นด้วยกับการที่จะเอาผิด เลดี้กาก้า โดยในกรณีแบบนีเ เคยเกิดขึ้นมาแล้ว โดยในพ.ศ.2536 ศิลปินนักร้องราชินีเพลงป็อป มาดอนนา (Madonna) ได่สวมชฎาใน มิวสิกวิดีโอเพลง Fever นอกจากสวมใส่ชฎา มาดอนนายังฟ้อนเล็บให้เข้ากับจังหวะเพลง ซึ่งสร้างความประทับใจจากแฟนคลับชาวไทยอย่างมาก เพราะนอกจากศิลปินระดับโลกจะเลิกศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทยไปแสดง ยังทำให้ประเทศไทยกลายเป็นที่รู้จักมากขึ้นใน พ.ศ.2557 เจ้า หญิงแอนน์ พระราชกุมารี แห่งราชวงศ์อังกฤษ ได้ทรงฉลองพระองค์และพระมาลาตัดเย็บจากผ้าแพรวาของประเทศไทย ที่เคยได้รับจาก สมเด็จพระราชินี พระพันปีหลวง ครั้งเสด็จมาเยือนประเทศไทย โดย

สวมใส่ในงาน รอยัล แอสคอต (Royal Escot) งานแข่งขันม้าที่ยิ่งใหญ่ที่สุดประจำปีของสหราชอาณาจักรถึง มาสวมใส่ในงาน โดยทรงตัดเย็บตามประเพณีนิยมของราชวงศ์อังกฤษ ซึ่งการสวมใส่ในครั้งนี้ส่งผลต่อการการเจริญเติบโตในด้าน เศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น ยังเคยฉลองพระองค์ซ้ำในโอกาสต่างๆ อีก ภาพพระฉายาลักษณ์ดังกล่าว สร้างความปลื้มปิติ และภาคภูมิใจให้คนไทยเป็นอย่างยิ่ง

การเจริญเติบโตของผ้าไทยในด้านวัฒนธรรมมีการดำเนินมาเรื่อยมาจน ลิซ่า ลลิษา มโนบาล (LISA BLACKPINK) ได้สวมใส่ชุดเสื้อไหล่เดี่ยวแต่งเคปยาว และกระโปรงสั้นจับเดรปผ้าไหมสีเหลืองทอง ที่ออกแบบให้เป็นพิเศษ โดยแบรนด์ อาซาว่า ตัดเย็บจากผ้าไหมยกลำพูนลายพานจักรพรรดิยกทองประดับด้วยคริสตัลจากสวารอปกี้ (Swarovski) ที่ปักด้วยมืออย่างประณีต สะท้อนเอกลักษณ์ความเป็นไทย สร้างความโดดเด่นสะดุดตาให้กับเหล่าแฟนคลับและผู้รับชมมิวสิกวิดีโอจากทั่วโลก ส่งผลตอบรับต่อวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก ทำให้คนทั่วโลกให้ความสนใจการแต่งกายแบบดังเดิมของไทย เพียงเท่านี้ แต่ยังส่งผลต่อด้ายเศรษฐกิจอีกด้วย เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลและพบว่า ยอดสั่งซื้อชฎาและเครื่องแต่งกายคล้ายลิซ่า จากสำเพ็งและพาหุรัดนั้นมียอดเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทั้งนี้นอกจากชฎาจะขายดี ผู้วิจัยยังพบข้อมูลจากการลงเก็บพื้นที่ในชุมชนว่า ผ้าไหมยกดอกมียอดขายเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก ไม่เพียงแค่จากลูกค้าในประเทศ แต่มีลูกค้าต่างชาติให้ความสนใจเป็นจำนวนมากอีกด้วย นอกจากนี้ ลิซ่า ยังได้สวมใส่ใส่ผ้าฝ้ายหมักโคลนย้อมคราม ของจังหวัดอุดรธานี ไปเที่ยวชมในบริเวณสถานที่ทางประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนกายเป็นไวรัลไปทั่วโลก จากการสวมใส่ของลิซ่าในครั้งนี้ชาวบ้านในท้องถิ่นยกให้เป็น Soft power เนื่องจาก ไม่เพียงแค่ผ้าของชุมชมทอผ้าต่างๆในจังหวัดอุดรธานีจะกลายเป็นสิ้นค้าขายดีในช่วยข้ามคืน แต่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในจัวหวัดอยถธยาก็ได้รับประดยชน์ตรงนี้ไปด้วยเนื่องจากมีประชาชนจำนวนมาก แห่กันไปเที่ยวตามลิซ่า ส่งผลดีทั้งในด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของประเทศไทย

จากประแสการใส่ชุดไทยของลิซ่าไป เที่ยว ในสถานที่โบราณสถาน ส่งผลให้ มีกระแสะนักท่องเที่ยว นิยมแต่งกายด้วยชุดไทยไปเที่ยวตามวัดและโบราณสถานด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยพบว่า จากความนิยมนี้ ส่งผลให้มีการเกิดขึ้นของร้านเช่าชุดไทยจำนวนมาก เนื่องจาก การตัดเย็บชุดไทยมีราคาสูงและใช้เวลาค่อนข้างนาน และปัจจุบันกระแสการดูแลสิ่งแวดล้อม ความพยายามใช้ชีวิตให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด จนทำให้กระทบธุรกิจเกี่ยวกับแฟชั่น โดยเฉพาะเสื้อผ้าที่เป็น Fast Fashion ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีการผลิตเสื้อผ้าออกมาจำนวนมาก ไม่เน้นคุณภาพมากเท่าที่ควรแต่เน้นที่ปริมาณเป็นหลัก แถมยังมีขั้นตอนการผลิตที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยัง

มีการใช้แรงงานในการผลิตเสื้อผ้าอย่างเอาเปรียบ ทำให้มีการารรณรงค์อย่างต่อเนื่องว่าควรใช้เสื้อผ้าแต่ละตัวให้คุ้มที่สุด ธุรกิจร้านเช่าชุด จึงเข้ามามีบทบาทในยุคนี้ อย่างมาก โดยเฉพาะร้านเช่าชุดไทย ที่ได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาตอเป็นจำนวนมาก ซึ่งถือเปนการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของชาติเป็นอย่างมาก

ใน พ.ศ.2566 มีการแข่งขัดโอลิมปิก เกมส์ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งได้เป็นหนึ่งในประเทศที่ได้เดินทางไปแข่งในครั้งนี้ โดยได้สวมใส่ชุดผ้าไทย ที่ตัดเย็บ จากยี่ห้อ แกรนด์สปอร์ต" โดยตัดเย็บด้วยรูปแบบ ชุดไทยประราชทานด้วยผ้าไหมสีฟ้า ซึ่งผู้วิจัยมองว่า เป็นการออกแบบและใช้สีสรรที่ถูกต้องตามกาลเทศะแต่ในกรณีนี้ ผู้วิจัยมีความรู้สึกว่า การออกแบบชุดสำหรับใช้เพื่อเป็นตัวแทนของประเทศ มีรายละเอียดลึกๆ ที่ถูกมองข้าม และน่าเสียดายอยู่ที่ประเทศไทยจะไม่ได้ใช้พื้นที่นี้ในการแสดง Soft Power อย่างที่ควรจะเป็น เนื่องจาก มหกรรมกีฬาโอลิมปิก คือมหกรรมกีฬาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของโลกที่ 4 ปีมีเพียง 1 ครั้ง และแฟนกีฬาทั่วโลกต่างตั้งตารอชมผลงานของนักกีฬาในสนามอย่างตั้งใจ ซึ่งเราสามารถใช้พื้นที่ในโอลิมปิกเกมส์ผลักดัน Sotf Power ของเมืองไทยไปสู่สายตาชาวโลกได้ ประเทศไทยมีนักออกแบบแบรนด์ไทย จำนวนมากที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ แต่ไม่ได้ถูกรับเลือกให้ได้มาทำงานตรงนี้ อาจกล่าวได้ว่า ยังเป็นจุดด้อยของรัฐบาล เป็นเรื่องน่าเสียดาย ที่ประเทศไทยไม่ได้แสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมไทยให้กับคนทั่วโลกได้ชม หากทุกท่านต้องการผลักดัน Sotf Power รายละเอียดรอบตัวแบบนี้ไม่ควรมองข้าม โดยเฉพาะกับโอลิมปิกเกมส์ ที่การแข่งขันและโอกาสที่ได้รับไม่ได้มีอยู่แค่ในสนาม

ที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่า นโยบายหรือการสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นส่วนหนึ่ง ที่ส่งผลมากทั้งต่อ สังคม เศรฐกิจและวัฒนธรรม การเติบโตของผ้าไทย ดังนั้นเราจึงเห็นหารเคลื่อนไหวของการพัฒนาและต่อยอดมาเรื่อยๆ ไม่มากก็น้อย จนเมื่อประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้หญิงนั้นคือ แพทองธาร ชินวัตร ใน พ.ศ. 2567 ถือเป็นความท้าทายและภาพลักษณ์ใหม่ของประเทศไทย โดยในทุกภารกิจนายกรัฐมนตรีจะเลือกสวมชุดไทยไทย โดยใช้ผ้าพื้นเมืองจากชุมชนในจังหวัดต่างๆของประเทศมาตัด โดยเฉพาะภารกิจไปเยือนต่างประเทศขอผู้นำ คือการ สร้างและกระชับความสัมพันธ์อันดีกับประเทศต่างๆ ทั้งด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ดังนั้นทุกการปรากฏตัวจึงเป็นที่จับตามองของฝ่ายการเมือง สื่อมวลชน รวมถึงประชาชนทั่วไปด้วย เช่น การเดินทางไปยัง กรุงโดฮา รัฐกาตาร์ เพื่อร่วมการประชุมระดับผู้นำกรอบความร่วมมือเอเชีย ครั้งที่ 3 โดยในวาระที่ถ่ายภาพร่วมกับผู้นำชาติต่างๆ นายกฯ ได้สวมชุดผ้าไหมไทย ซึ่งเป็นผ้าไหมผสมผสานผ้าปักชาวเขา หรือ ในการพบหารือทวิภาคีกับนายสี จิ้นผิง ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเป็นการหาความร่วมมือทั้งระดับทวิภาคีและพหุ

ภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรอบเอเปค ซึ่งไทยยินดีสนับสนุนจีนเป็นเจ้าภาพเอเปคในปี พ.ศ. 2569 โดยในวันที่มาถึง นายกฯแพทองธาร เลือกสวมชุดไทยประยุกต์ โดยใช้ผ้าไทยจากโครงการศิลปาชีพ ออกแบบโดยดีไซเนอร์ไทย และเลือกใช้ผ้าสีแดงสดใส เพื่อให้เข้ากับประเทศจีน และนายกฯได้เข้าร่วมงานเลี้ยงอาหารค่ำ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปค (Gala Dinner) โดย ดินา เอร์ซิเลีย โบลัวร์เต เซการ์ราประธานาธิบดีแห่งเปรูเป็นเจ้าภาพ ณ ทำเนียบประธานาธิบดีเปรู โดยวันนั้นนายกฯ สวมชุดผ้าไหมไทย ที่เข้าที่ผสม ผสมผสานผ้าปักชาวเขา และนั่งข้าง โจ ไบเดน ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา เพื่อชมการแสดงที่เจ้าภาพจัดขึ้นจะเห็นได้ว่า การที่ผู้นำประเทศเลือกสวมใส่ “ผ้าไทย” ไปเยือนประเทศต่างๆ ไม่เพียงแค่เป็นการโชว์ความสวยงามของผ้าไทย แต่ยังเป็นการส่งเสริมทัศนคติที่ดีและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่มีความเป็นเอกลักษณ์อีกด้วย เช่นเดียวกับงาน FIFA Congress 2024 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ พ.ศ. 2567 นวลพรรณ ล่ำซำ และทีมงาน เลือกที่สวมใส่ชุดที่ตัดเย็บจากผ้าไทย ในการแสดงความเป็นเจ้าภาพและพร้อมต้อนรับผู้นำองค์กรฟุตบอลทั่วโลก ดังนั้นฟุตบอล จึงไม่ใช่แค่เรื่องของกีฬาอย่างเดียวเท่านั้น แต่ฟุตบอลยังเชื่อมโยงไปสู่ Soft Power ไทย ทั้งวัฒนธรรม อาหาร การท่องเที่ยวไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม

การเติบโตของวัฒนธรรมผ้าไทย ไม่ได้ถูกจำกัดแต่เพียงในเครื่องแต่งกายเท่านั้น เมื่อโรงแรม แมนดาริน โอเรียนเต็ล กรุงเทพฯ คว้าอันดับ 1 ‘โรงแรมดีที่สุดในโลก พ.ศ. 2567 จากการจัดอันดับ The world’s 50 greatest hotels 2024 ของประเทศอังกฤษ ซึ่งโรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล กรุงเทพฯ เป็นโรงแรมเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ก่อตั้งมาแล้ว 150 ปีแล้ว มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ซึ่งสิ่งที่ได้รับการพูดถึงที่สุด คือ คะแนนด้านการบริการด้วยสไตล์ที่คงเอกลักษณ์ ความเป็นไทย ชุดเครื่องแบบของพนักงานด้วยชุดไทยพระราชนิยม ส่งผลให้เอกลักษร์ของคนไทยและชุดไทยในด้านบวกถูกเสนอออกไป ส่งผลดีต่อด้านเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก

ปรากฏการณ์สุดท้าย ที่ถือว่าส่งผลต่อวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมากคือ การที่ชุดไทยกลายมาเป็นชุดของ ตุ๊กตาน้องหมีเนย หากกล่าวเท้าความไปในอดีต ถือเป็นเรื่องที่ยากมาก ด้วยขนบและวัฒนธรรม หากพูดถึงความหหมายของ ตุ๊กตาตัวนี้ คือ Mascot Marketing คือ กลยุทธ์การตลาดที่แบรนด์ใช้คน สัตว์ หรือสิ่งของใด ๆ ก็ได้ ที่สร้างขึ้นมา เพื่อใช้ในการสื่อสารภาพลักษณ์ของแบรนด์ ช่วยให้แบรนด์เป็นที่น่าดึงดูด และน่าจดจำ จากลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยมีการการนำกลยุทธ์การบอกเล่าเรื่องราว (Storytelling) เข้ามาใช้กับการสร้างตัวตนให้กับมาสคอตด้วย ดังนั้น จึงทำให้กลายเป็นมาสคอตที่มีอยู่เพียงตัวเดียว หาที่ไหนไม่ได้ ทำให้แฟนคลับทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติต้องเดินทางจากต่างประเทศ มายังประเทศไทย เพื่อพบกับหมีเนยโดยเฉพาะ

ความหายากที่เกิดขึ้นนี้ เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้หมีเนยกลายเป็นมาสคอตที่มีคุณค่า และความหมายมากยิ่งขึ้น ไม่ต่างอะไรจาก อคติทางความคิดที่ทำให้ผู้คนให้คุณค่ากับสิ่งที่มีจำกัดหรือขาดแคลนในมูลค่าที่สูงขึ้น (Scarcity Effect) ที่เกิดขึ้นกับการขายสินค้าอื่น ๆ เลย ดังนั้นการที่น้องหมีเนย ใส่ชุดไทย ขายเอกลักษรความไทย ก็ไม่ต่างอะไรเลยกับการช่วยประชาสัมพันธ์ประเทศไทย

จากข้อสรุปของผู้วิจัย อาจกล่าวได้ว่า ศิลปวัฒนธรรมไทยรวมถึงชุดไทยนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่ง สมควรได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงหรือการประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ให้สอดคล้องกับบริบทของยุคสมัย จึงจำเป็นต้องกระทำผ่านกระบวนการที่มีความเหมาะสมและเคารพในขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อรักษาอัตลักษณ์และความเป็นไทยไว้ในขณะเดียวกัน การขับเคลื่อนและส่งเสริมผ้าไทยในระยะแรกเริ่ม อาจมีจุดเริ่มต้นจากสถาบันพระมหากษัตริย์และราชสำนัก อย่างไรก็ตาม ตัวแปรสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดความต่อเนื่องในระดับนโยบายคือบทบาทของรัฐบาล ซึ่งในอดีตพบว่า หลายรัฐบาลได้มีความพยายามในการส่งเสริมผ้าไทยผ่านโครงการต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม โครงการเหล่านั้นมักขาดความต่อเนื่องและไม่ยั่งยืน เปรียบได้กับ “ไฟไหม้ฟาง” ซึ่งให้ผลในระยะสั้น หากรัฐบาลในปัจจุบันสามารถให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสืบสานผ้าไทยอย่างจริงจังและเป็นระบบ ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลต่อประชาชนในระดับรากหญ้า โดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมและผ้าฝ้าย ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประชากรจำนวนมาก

ทั้งนี้ ความสำเร็จในการส่งเสริมผ้าไทยไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากปราศจากความร่วมมือของคนไทยด้วยกันเอง การสนับสนุนจากภายในประเทศเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น หากคนไทยไม่เห็นคุณค่าและไม่ให้การสนับสนุนผ้าไทยเสียเองแล้ว ก็ยากที่จะคาดหวังการยอมรับหรือสนับสนุนจากนานาชาติ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผ้าไทย ไม่ว่าจะเป็นงานหัตถศิลป์ งานช่างฝีมือประเภทช่างสิบหมู่ ศิลปะการแสดง เทคนิคการผลิตที่ผสมผสานความทันสมัย งานสถาปัตยกรรม ตลอดจนเทคนิคการทอผ้า ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศทางวัฒนธรรมที่สามารถสร้างรายได้ในทุกระดับ และมีศักยภาพในการพัฒนาเป็น “Soft Power” ที่ทรงอิทธิพลในระดับสากลอย่างเงียบงันแต่ลึกซึ้งและยั่งยืน

บทที่ 5
สรุปและอภิปรายผล

การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ในระดับศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย เรื่อง การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล ในครั้งนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ว่าแนวคิดรูปแบบและเหตุปัจจัยใดที่นำไปสู่การเติบโตของวัฒนธรรมและผ้าไทย ที่เปลี่ยนจากศิลปะพื้นบ้านไปสู่ความร่วมสมัย และส่งผลกระทบอย่างไรต่อทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมโดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปไว้ 3 ด้าน ดังนี้

5.1 บทบาทของราชสำนักไทยต่อการขับเคลื่อนผ้าไทยในฐานะเครื่องมือทางวัฒนธรรม สังคม และอัตลักษณ์ชาติ

ราชสำนักไทยมิได้เป็นเพียงศูนย์กลางของอำนาจอธิปัตย์หรือพิธีกรรมตามขนบโบราณ หากแต่ยังทำหน้าที่ในฐานะผู้ออกแบบ ‘รสนิยมชาติ’ (National taste) และผู้สร้างภาวะสมัยนิยม (Zeitgeist) ให้แก่สังคมไทยผ่านการเลือกสรร สวมใส่ และเผยแพร่เครื่องแต่งกาย โดยเฉพาะผ้าไทย อันเป็นรากฐานของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับความเป็นชาติ (Nationhood) และความเป็นไทย (Thainess) ในโลกยุคใหม่ การเสด็จเยือนต่างประเทศของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในช่วงทศวรรษ 2500–2510 ควรถูกมองในฐานะ ‘ภารกิจทางวัฒนธรรมเชิงยุทธศาสตร์’ ที่สอดรับกับบทบาทของชาติไทยในเวทีนานาชาติภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ชุดฉลองพระองค์ที่ถูกออกแบบอย่างประณีตโดยการผสมผสานผ้าไหมไทยเข้ากับโครงสร้างของแฟชั่นแบบตะวันตก เป็นกลวิธีเชิงวาทกรรม (Discursive Strategy) ที่ทำให้ไทยสามารถเจรจาเชิงวัฒนธรรม (Cultural Negotiation) ได้อย่างมีศักดิ์ศรีกับชาติตะวันตกในฐานะชาติที่ “เจริญ” และ “งดงาม” โดยไม่จำเป็นต้องละทิ้งรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน ชุดไทยพระราชนิยมจึงมิใช่เพียง “ชุดประจำชาติ” หากแต่เป็นสิ่งที่บรรจุแนวคิดเกี่ยวกับ ความเหมาะสมทางกาลเทศะ (Dress Etiquette) และ บทบาทสตรีไทย ที่มีลักษณะกลมกลืนระหว่างขนบโบราณกับโลกสมัยใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนารูปแบบที่สามารถใช้ได้ในพิธีการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า การกำเนิดของชุดไทยพระราชนิยมทั้ง 8 ชุด คือการผลิตซ้ำและสถาปนา “ระเบียบวาทกรรมการแต่งกายแบบไทย” ขึ้นในระดับรัฐชาติ

บทบาทของ ของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ต่อผ้าไทยนำไปสู่การจัดตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ และต่อยอดเป็นสถาบันส่งเสริมหัตถกรรมไทย (SACIT) ซึ่งเป็นกลไกเชิงสถาบันที่ทำให้การทอผ้าพื้นบ้าน ซึ่งเคยเป็นกิจกรรมที่มีสถานะต่ำในเชิงเศรษฐกิจ

และสังคม ได้รับการยกระดับสู่การเป็น “ทุนวัฒนธรรม” (Cultural Capital) ที่สามารถต่อรองกับระบบเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ได้ นับเป็นการ Recontextualization ของ “ผ้าท้องถิ่น” สู่ “แฟชั่นหรู” ภายใต้การรับรองโดยสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมองเห็นคุณค่าในผ้าท้องถิ่น เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าแพรวา หรือผ้าขิด ที่กำลังจะสูญหาย และใช้พระราชอำนาจและพระราชนิยมเป็นเครื่องมือในการทำให้ “ของพื้นบ้าน” กลายเป็น “ของสูงค่า” ทั้งยังทรงเน้นให้ชุมชนมีบทบาทเป็นผู้ผลิตองค์ความรู้ (Knowledge Producer) มิใช่เพียงผู้ผลิตแรงงาน ทำให้เกิดการฟื้นคืนอัตลักษณ์ท้องถิ่น (Local Identity Revitalization) ควบคู่ไปกับการสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ

สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงสืบทอดพระราชภารกิจดังกล่าวในบริบทใหม่ โดยมีการเลือกสรรผ้าไทยในฐานะเครื่องหมายทางวัฒนธรรม (Cultural Symbol) ที่ตอบสนองต่อบริบทของงานพิธีแต่ละประเภท ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเลือกสี ลายผ้า และโครงสร้างของเครื่องแต่งกายสะท้อนให้เห็นความละเอียดอ่อนในเชิงการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม ซึ่งช่วยยืนยันอีกครั้งว่า การแต่งกายมิใช่เพียงศิลปะตกแต่งร่างกาย แต่เป็นการผลิตความหมายทางวัฒนธรรมอย่างซับซ้อน ในขณะเดียวกัน พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ในด้านแฟชั่นร่วมสมัย ควรถูกมองว่าเป็นการสานต่อภารกิจการ “สร้างอัตลักษณ์ใหม่ของไทย” (Rebranding Thainess) ในบริบทของโลกสมัยใหม่ โดยการบูรณาการความรู้ด้านแฟชั่นระดับสากลเข้ากับมิติของวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างลึกซึ้ง ผลงานแฟชั่นของพระองค์จึงมิใช่เพียงการออกแบบเสื้อผ้าแต่เป็นการออกแบบ ความเป็นไทยในบริบทร่วมสมัย ที่สามารถสื่อสารกับเวทีโลกผ่านภาษาสากลแห่งแฟชั่น

อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของราชสำนักในฐานะผู้กำหนด “รสนิยมชาติ” ผ่านการทรงเครื่องพระบรมวงศานุวงศ์แล้ว ยังควรกล่าวถึงการแต่งกายของบุคคลในราชสำนักโดยรวม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกรอบแนวปฏิบัติ (Normative Framework) ด้านการแต่งกายของรัฐไทยอย่างเป็นระบบ บุคคลในราชสำนักทั้งฝ่ายในและฝ่ายหน้า โดยเฉพาะบรรดาเจ้าจอมและข้าราชบริพารหญิง ต่างพร้อมใจกันแต่งกายด้วยชุดไทยพระราชนิยมในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จนก่อให้เกิดวัฒนธรรมการแต่งกายที่มีระเบียบ ซึ่งถูกถ่ายทอดจากราชสำนักไปสู่ข้าราชการ และบุคคลในแวดวงพิธีการของรัฐ การแต่งกายด้วยชุดไทยในพิธีการต่าง ๆ จึงค่อย ๆ กลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ (Customary Practice) ของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานสมรส งานเลี้ยงรับรองแขกต่างประเทศ หรืองานสำคัญทางวัฒนธรรม ที่ทุกภาคส่วนจะพร้อมใจกันแต่งกายด้วยผ้าไทยหรือชุดไทยตามแบบแผนที่ราชสำนักวางไว้

การแต่งกายที่เคยเป็น “ของสูง” หรือ “ของเจ้า” จึงค่อย ๆ แผ่ขยายสู่ชนชั้นนำภาครัฐ และต่อยอดสู่ชนชั้นกลางในสังคมไทย โดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการ ครู พยาบาล และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเริ่มมีการกำหนด “วันผ้าไทย” หรือ “วันแต่งกายชุดไทย” อย่างเป็นทางการในแต่ละสัปดาห์ รวมถึงการกำหนดรูปแบบชุดที่เหมาะสมกับงานราชการตามบริบทของงาน เช่น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอัมรินทร์ หรือชุดไทยบรมพิมาน การแผ่ขยายของวัฒนธรรมการแต่งกายนี้ ยังลามไปถึงประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในโอกาสพิเศษ หรือเทศกาลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือประเพณีไทย เช่น งานแต่งงาน งานบวช หรือวันสงกรานต์ ซึ่งผู้คนจำนวนมากนิยมสวมใส่ชุดไทยหรือผ้าไทยเพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี ความเป็นไทย และความเหมาะสมทางกาลเทศะ ดังนั้น "ระเบียบวาทกรรมการแต่งกายแบบไทย" จึงไม่ได้หยุดอยู่ที่ระดับราชสำนักเท่านั้น แต่ได้ขยายตัวออกเป็นวงกว้าง กลายเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายร่วมสมัยของรัฐไทย ที่สามารถสื่อสารความหมายทางอัตลักษณ์และสถานะได้อย่างแนบเนียน ทั้งในมิติทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม โดยมีราชสำนักเป็นศูนย์กลางของการผลิตซ้ำและทำให้การแต่งกายกลายเป็นสิ่งที่ฝังลึกในโครงสร้างอำนาจของรัฐไทย

5.2 ผ้าไทย กับการเปลี่ยนผ่านเชิงวาทกรรมและนโยบายภาครัฐ

การเปลี่ยนผ่านของผ้าไทยเข้าสู่บริบทใหม่มิได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว หากแต่เป็นการขับเคลื่อนผ่านวาทกรรมของ “การพัฒนา” และ “การฟื้นฟู” ซึ่งเกิดขึ้นทั้งในเชิงวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ วาทกรรมเหล่านี้กลายเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้กับการผลักดันผ้าไทยจากท้องถิ่นสู่เวทีโลก เช่น การตั้งตรานกยูงพระราชทาน หรือการรับรองผ้าไหมไทยในฐานะผลิตภัณฑ์มาตรฐานสากล ไม่เพียงแต่ยกระดับคุณค่าของสินค้า หากยังทำหน้าที่ นิยามความเป็นผ้าไทยใหม่ ให้สามารถสื่อสารกับผู้บริโภคภายนอกได้อย่างเข้าใจ ในอีกด้านหนึ่ง การส่งเสริมโดยภาครัฐโดยเฉพาะในยุคกรุงเทพเมืองแฟชั่น ภายใต้รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จึงไม่ใช่แค่โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ หากเป็นการเปิดพื้นที่ให้ “ความเป็นไทย” ได้ต่อรองกับความเป็นสากลผ่านรูปแบบของแฟชั่นดีไซน์ที่ร่วมสมัยมากขึ้น เช่นเดียวกับนโยบาย OTOP ที่เป็นตัวอย่างของการแปลง “ทุนวัฒนธรรม” ให้กลายเป็น “ทุนทางเศรษฐกิจ” ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีการทอผ้าเป็นอาชีพหลัก

ทั้งนี้ ความเคลื่อนไหวเชิงนโยบายของรัฐได้รับการตอบรับอย่างกว้างขวางจากภาคเอกชน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มธุรกิจแฟชั่น โรงแรมระดับห้าดาว ธุรกิจไลฟ์สไตล์ ไปจนถึงแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ ซึ่งต่างหยิบจับผ้าไทยมาใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญของแบรนด์และภาพลักษณ์ ในขณะเดียวกัน หลายกระทรวงได้ร่วมบูรณาการนโยบายผ้าไทยอย่างเป็นระบบ เช่น

กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งต่างก็มีบทบาทในการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ การพัฒนาองค์ความรู้ การสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการผลักดันเข้าสู่ตลาดโลก

เมื่อผ้าไทยถูกนำเข้าสู่โลกของแฟชั่นร่วมสมัย สิ่งที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพียงการ “ปรับตัว” ของลวดลายหรือเทคนิคการทอผ้าเท่านั้น หากแต่เกิดการปะทะเชิงวัฒนธรรม (Cultural Confrontation) ระหว่าง “สุนทรียะพื้นถิ่น” กับ “ภาษาแฟชั่นสากล” นักออกแบบไทยจำนวนหนึ่งเลือกที่จะรักษารูปแบบดั้งเดิม ขณะที่อีกจำนวนหนึ่งเลือกแปลงผ้าไทยให้กลายเป็นวัสดุในกรอบการดีไซน์แบบตะวันตก ทั้งนี้ไม่อาจตัดสินได้ว่าทางใดถูกหรือผิดหากแต่นับเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ทางวาทกรรมที่ทำให้ผ้าไทยไม่หยุดนิ่ง พระดำริของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ ในนโยบาย “ผ้าไทยใส่ให้สนุก” คือกรณีศึกษาเชิงนวัตกรรมวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือ เป็นการนำผ้าไทยออกจากบริบททางพิธีกรรมและความเคร่งขรึม สู่โลกแห่งความสร้างสรรค์และการใช้ในชีวิตประจำวัน โดยยังคงไว้ซึ่งความเคารพต่อรากเหง้าของผืนผ้า

ในเชิงเศรษฐกิจ นโยบายดังกล่าวจุดประกายให้เกิดการสร้างเครือข่ายผลิตตั้งแต่ “ต้นน้ำ” (การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ปั่นฝ้าย) ไปจนถึง “ปลายน้ำ” (การตัดเย็บ ออกแบบ จัดจำหน่าย) อันเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงรากฐาน (Grassroots Economy) ให้มีพลังมากขึ้นในระดับชาติ ผ้าไทยมิได้เปลี่ยนแปลงแค่ในเชิงรูปธรรมเท่านั้น หากแต่ได้เปลี่ยนแปลง “ความหมาย” ทางวัฒนธรรมที่สังคมมอบให้ผืนผ้าเหล่านี้ การเกิดขึ้นของหนังสือ Thai Textiles Trend Book และการจัดตั้ง สมาคมนักออกแบบแฟชั่นไทย (FTFD) ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามจัดระเบียบภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กลายเป็นฐานข้อมูลความรู้ใหม่ที่สามารถใช้ได้ทั้งในระดับวิชาการและเชิงพาณิชย์ในทางวัฒนธรรม ผ้าไทยจึงกลายเป็นสิ่งที่ ร่วมสมัยโดยไม่ละทิ้งรากเหง้า **การตอบรับจากตลาดสากลก็เริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น แบรนด์ไทยดีไซเนอร์จำนวนมาก เช่น** ISSUE, ASAVA, SIRIVANNAVARI, WISHARAWISH, **และ** POEM **ได้รับโอกาสในการนำเสนอผลงานในแฟชั่นโชว์ต่างประเทศ ทั้งในยุโรปและเอเชีย รวมถึงการจัดจำหน่ายผ่านห้างสรรพสินค้าระดับโลก**

ขณะเดียวกัน การสวมใส่ชุดไทยที่เคยเป็นสัญลักษณ์ของการอนุรักษ์ กำลังกลายเป็นสื่อกลางใหม่ของการแสดงออกเชิงอัตลักษณ์ โดยเฉพาะในพื้นที่เมือง และในหมู่คนรุ่นใหม่ ซึ่งกำลังรื้อสร้างความหมายใหม่ของ “ไทย” อย่างสร้างสรรค์ ในเชิงเศรษฐกิจ การส่งออกผ้าไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ตลอดจนความนิยมที่เพิ่มขึ้นในหมู่ดารา เซเลบริตี้ และอินฟลูเอนเซอร์ ส่งผลให้ผ้าไทยก้าวข้ามจาก “ของพื้นถิ่น” ไปสู่ “Luxury item” ที่ได้รับการยอมรับในเวทีโลก โดย

ไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนลวดลายหรือวัสดุเพื่อเอาใจตลาดต่างชาติแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ยืนยันได้ว่าผ้าไทยสามารถเป็นที่ยอมรับได้ในความเป็นตัวของตัวเอง

5.3 มากกว่าชุด คือประเทศไทย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปัจจัยเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะอิทธิพลของ “แบรนด์นักออกแบบ” และ “บุคคลผู้มีชื่อเสียง” มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตของผ้าไทยในบริบทสังคมไทยและระดับนานาชาติ โดยการสวมใส่ผ้าไทยของบุคคลสาธารณะ ไม่เพียงเป็นการแสดงออกถึงความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประจำชาติ แต่ยังทำหน้าที่เป็น “กลไกเชิงสัญลักษณ์” ที่สามารถถ่ายทอดคุณค่าและอัตลักษณ์ไทยไปสู่สายตาชาวโลกได้อย่างทรงพลัง การเกิดขึ้นของชุดไทยพระราชนิยม 8 แบบ ที่สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงริเริ่ม ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่วางรากฐานให้กับการออกแบบชุดไทยในรูปแบบที่เหมาะสมต่อบริบทสังคมร่วมสมัย อันส่งผลต่อความตระหนักรู้และการยอมรับในระดับประชาชนอย่างกว้างขวาง เหตุการณ์สำคัญ เช่น การที่รฐา โพธิ์งาม สวมชุดจากแบรนด์ VATANIKA ซึ่งตัดเย็บด้วยผ้าไหมไทยเพื่อเข้าร่วมงานเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ สะท้อนให้เห็นถึงการนำเสนอผ้าไทยในเวทีโลกด้วยรูปแบบแฟชั่นร่วมสมัย ซึ่งกลายเป็นแรงบันดาลใจและจุดกระตุ้นความสนใจจากสื่อมวลชนต่างประเทศและผู้บริโภคระดับโลก

การเจริญเติบโตของผ้าไทยในยุคปัจจุบัน ไม่ได้ดำเนินไปในลักษณะของการอนุรักษ์เชิงรูปแบบเพียงอย่างเดียว แต่ได้ขยายขอบเขตไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์ใหม่ (Creative Transformation) ซึ่งเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมแฟชั่นระดับโลก ตลอดจนกลยุทธ์ Soft Power ในบริบททางวัฒนธรรม ตัวอย่างที่โดดเด่นคือบุคคลผู้มีอิทธิพลในสังคม เช่น แพร อมตา หรือ "แพรี่พาย" ที่ได้นำเสนอผ้าไทยในฐานะเครื่องแต่งกายแฟชั่นร่วมสมัย สร้างความเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของผู้บริโภครุ่นใหม่ต่อผ้าไทย ซึ่งเคยถูกมองว่าเหมาะสำหรับผู้สูงวัยเท่านั้น ในระดับสากลบุคคลสำคัญระดับโลก เช่น เลดี้กาก้า และมาดอนนา ที่เคยนำองค์ประกอบทางวัฒนธรรมไทยไปสู่เวทีโลก แม้จะมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับความเหมาะสมในบริบทไทย แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการกระทำดังกล่าวได้ส่งผลให้สังคมโลกตระหนักถึงเอกลักษณ์และความงดงามของวัฒนธรรมไทยมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน การสวมใส่ผ้าไทยของพระบรมวงศานุวงศ์ในต่างประเทศ เช่น เจ้าหญิงแอนน์ แห่งสหราชอาณาจักร ยิ่งตอกย้ำถึงศักยภาพของผ้าไทยในฐานะเครื่องแทนทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ

หนึ่งในกรณีศึกษาที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งคือ การสวมใส่ชุดผ้าไหมไทยของ ลลิษา มโนบาล (ลิซ่า BLACKPINK) ทั้งในมิวสิกวิดีโอและกิจกรรมส่วนตัว ซึ่งไม่เพียงส่งเสริมภาพลักษณ์ของผ้าไทยในเชิงวัฒนธรรม แต่ยังส่งผลเชิงเศรษฐกิจอย่างชัดเจน ทั้งในแง่ของยอดจำหน่ายผ้าไหม ยอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการเกิดขึ้นของธุรกิจร้านเช่าชุดไทยในพื้นที่สำคัญ เช่น พระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ผ้าไทยไม่เพียงแต่เป็นวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ แต่ยังมีศักยภาพในการเป็น "วัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยยังสะท้อนข้อจำกัดในกระบวนการส่งเสริม Soft Power ของไทย โดยเฉพาะในกรณีของมหกรรมกีฬาโอลิมปิก พ.ศ. 2566 ซึ่งแม้จะมีการออกแบบชุดจากผ้าไหมไทย แต่การใช้พื้นที่สื่อสารในเวทีโลกกลับขาดความชัดเจนและขาดการมีส่วนร่วมของนักออกแบบระดับแนวหน้า สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการมีนโยบายสนับสนุนที่มีความลึกซึ้งและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของ “ผ้าไทย” และ “ชุดไทย” อาจกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวถือเป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าและควรค่าแก่การอนุรักษ์ ตลอดจนการสืบทอดอย่างถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไว้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ในบริบทของโลกสมัยใหม่ซึ่งมีพลวัตทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การประยุกต์และปรับเปลี่ยนรูปแบบของศิลปวัฒนธรรมไทยให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบันจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยต้องกระทำผ่านกระบวนการที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความเคารพต่อรากเหง้าทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง เพื่อหลีกเลี่ยงการบิดเบือนหรือทำลายแก่นแท้ของวัฒนธรรมดั้งเดิม แม้ต้นกำเนิดของการผลักดันผ้าไทยจะเริ่มต้นจากราชสำนัก หากแต่ปัจจัยสำคัญที่กำหนดความต่อเนื่องของกระแสดังกล่าวในระดับมหภาคคือ นโยบายภาครัฐ ซึ่งในอดีตแม้จะมีโครงการสนับสนุนจำนวนมาก แต่ขาดความต่อเนื่องและความจริงจัง ทำให้ไม่สามารถสร้างผลลัพธ์เชิงประจักษ์ในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน หากรัฐบาลปัจจุบันสามารถบูรณาการนโยบายอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง นโยบายเหล่านี้จะสามารถยกระดับเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมและผ้าฝ้ายที่สำคัญของประเทศ อันจะนำไปสู่การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม และการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับชุมชน ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ ความร่วมมือจากคนไทยด้วยกันเองในการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม หากปราศจากการบริโภคและเชิดชูผลงานของตนเองเสียก่อน ก็ยากที่จะสร้างการยอมรับในระดับนานาชาติได้ ในท้ายที่สุด ผ้าไทย งานหัตถศิลป์ งานช่างสิบหมู่ สถาปัตยกรรมไทย และเทคนิคเชิงศิลป์ร่วมสมัย ล้วนเป็น Soft Power ที่ทรงพลังในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสามารถ

ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาติ และสร้างการยอมรับบนเวทีโลกอย่างเงียบงัน ทว่ายั่งยืนและลึกซึ้งในระยะยาว

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มิได้มุ่งเพียงทำความเข้าใจผ้าไทยในฐานะวัตถุทางศิลปะ หากแต่พยายามอ่านผ้าไทยในฐานะระบบความหมายที่ดำรงอยู่ในโลกสังคมร่วมสมัย ผ้าไทยจึงไม่ใช่เพียงเนื้อผ้าที่เกิดจากเส้นฝ้ายหรือไหม หากแต่เป็นพื้นที่ของการต่อรองทางอัตลักษณ์ ระหว่าง “ความเป็นไทยดั้งเดิม” กับ “ความเป็นไทยร่วมสมัย” ที่สะท้อนผ่านลวดลาย เทคนิคการทอ การเลือกใช้วัสดุ ไปจนถึงวิธีการนำเสนอในระดับชุมชน ประเทศ และเวทีโลก การที่ผ้าไทยสามารถอยู่รอดและเติบโตท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ได้นั้น เป็นผลของปัจจัยที่สลับซับซ้อน ตั้งแต่พระราชดำริของพระมหากษัตริย์ การสนับสนุนจากภาครัฐ การเคลื่อนไหวของดีไซเนอร์และช่างฝีมือ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ไปจนถึงแรงขับเคลื่อนจากคนรุ่นใหม่และกระแสของ Soft Power ในระดับสากล ทั้งนี้ ความพยายามล่าสุดของประเทศไทยในการผลักดันให้ “ผ้าไทย” ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Intangible Cultural Heritage) กับองค์การยูเนสโก (UNESCO) ถือเป็นหมุดหมายสำคัญที่ตอกย้ำถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมอันลึกซึ้งของผ้าไทยในระดับโลก หากกระบวนการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ ไม่เพียงจะเป็นการอนุรักษ์องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ แต่ยังเสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ไทย พร้อมทั้งเปิดประตูสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

5.4 ข้อเสนอแนะ

โยบายการส่งเสริมการสวมใส่ผ้าไทยในปัจจุบัน ได้รับการผลักดันในเชิงสัญลักษณ์เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นไทย ทั้งในบริบทของความภาคภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในระดับโครงสร้าง พบว่านโยบายดังกล่าวกลับแฝงไว้ด้วยกลไกของการกดทับทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะต่อกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอพื้นบ้าน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทเชิงรากฐานแต่กลับไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ผลที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวัฒนธรรมพื้นถิ่น หากแต่กลับเป็นการทำให้หัตถกรรมพื้นบ้านถอยร่นลงจากพื้นที่ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชาติอย่างเป็นรูปธรรม

5.4.1. นโยบายที่เน้นสัญลักษณ์แต่ขาดกลไกสนับสนุนรากฐานการผลิต

แม้นโยบายส่งเสริมการสวมใส่ผ้าไทยจะปรากฏในเชิงภาพลักษณ์ผ่านบุคลากรภาครัฐ การประชาสัมพันธ์ระดับชาติ หรือการผลักดันให้นักการเมืองและบุคคลสาธารณะสวมใส่ผ้าไทยในโอกาสสำคัญ แต่กลไกเหล่านี้กลับละเลยการเชื่อมโยงกับระบบการผลิตเชิงชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ผู้ผลิตผ้าทอมือในระดับชุมชนยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านต้นทุน วัตถุดิบ แรงงาน และการตลาด โดยไม่มีการออกแบบนโยบายที่รองรับโครงสร้างต้นน้ำในห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ภายใต้สภาวะเช่นนี้ ผ้าไทยที่ถูกรณรงค์จึงมักไม่ได้มาจากแหล่งผลิตดั้งเดิม แต่เป็นผลิตภัณฑ์จากระบบอุตสาหกรรมที่ผลิตซ้ำลวดลายพื้นถิ่นในลักษณะ mass production ส่งผลให้มูลค่าทางวัฒนธรรมของผ้าทอมือถูกลดทอน และหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งเคยเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจของชุมชน กลับต้องหลีกทางให้กับทุนอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพเหนือกว่า

5.4.2. วาทกรรม “ความเป็นไทย” กับการกดทับการผลิตเชิงชุมชน

การรณรงค์การสวมใส่ผ้าไทยถูกกำกับด้วยวาทกรรม “ความเป็นไทย” ที่ตั้งอยู่บนฐานของอุดมคติแบบราชาชาตินิยม (royalist nationalism) และวัฒนธรรมแบบอนุรักษ์นิยม ซึ่งในหลายกรณี ได้กลายเป็นเครื่องมือทางอำนาจที่บังคับใช้ผ่านมาตรการภายในหน่วยงานราชการหรือโครงการภาครัฐ โดยขาดการส่งเสริมความเข้าใจเชิงลึกต่อบริบทของผ้าในแต่ละภูมิภาค อัตลักษณ์ของผ้าทอจึงกลายเป็นเพียงเครื่องแบบที่ไม่มีความหมายทางสังคม นำไปสู่สภาวะ "พิธีกรรมทางวัฒนธรรม" ที่ว่างเปล่า และไม่สร้างการมีส่วนร่วมเชิงคุณค่าในบริบทนี้ ผู้บริโภคกลายเป็นเพียงผู้ถูกสั่งให้สวมใส่ โดยไม่มีโอกาสในการเรียนรู้หรือเชื่อมโยงกับกระบวนการผลิต ส่งผลให้ผ้าไทยไม่สามารถก่อรูปเป็นวัฒนธรรมที่ยั่งยืนได้จริง กลับกลายเป็นวัตถุแห่งการแสดงแทนตัวตนของรัฐ มากกว่าการเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นกับสังคมสมัยใหม่

5.4.3. การเปลี่ยนผ่านจาก “หัตถกรรม” สู่ “อุตสาหกรรม”

เมื่อพิจารณาเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จะพบว่างานหัตถกรรมพื้นบ้านกำลังสูญเสียพื้นที่ทางเศรษฐกิจให้กับทุนอุตสาหกรรมที่สามารถผลิตผ้าลวดลายไทยในราคาต่ำ แต่ด้วยจำนวนมากและสม่ำเสมอ ปรากฏการณ์นี้เป็นผลมาจากการขาดกลไกในการแยกแยะระหว่าง “ผ้าทอมือ” ที่มีมูลค่าทางวัฒนธรรมกับ “ผ้าไทยเชิงอุตสาหกรรม” ที่เลียนแบบลวดลายจากชุมชน ระบบตลาดจึงไม่เอื้อให้ช่างทอผ้าอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน ผ้าทอมือที่มีต้นทุนสูงกว่า ใช้เวลาในการผลิตนานกว่า และต้องอาศัยทักษะเฉพาะทาง ถูกลดทอนความสำคัญลงจนกลายเป็น “สินค้าหรู” ที่ผู้บริโภคทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้ ส่งผลให้เยาวชนในชุมชนขาดแรงจูงใจในการสืบทอดงานคราฟต์ และทุนทางวัฒนธรรมจึงเสี่ยงที่จะถูกทำให้กลายเป็นเพียงวัตถุในพิพิธภัณฑ์

5.4.4. ราคากับการผลักภาระสู่ผู้บริโภค

ผ้าไทยที่ผลิตโดยช่างฝีมือมีราคาสูง และมีต้นทุนการดูแลรักษาที่ซับซ้อน เช่น การซัก การเก็บรักษา และการรีด ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้บริโภคเมืองหรือแรงงานภาคบริการ การบังคับให้สวมใส่ผ้าไทยในบางองค์กรจึงกลายเป็นการผลักภาระทางเศรษฐกิจให้กับบุคลากรระดับล่าง ขณะที่ทางเลือกในตลาดกลับมีน้อย ทั้งในด้านราคา ขนาด รูปแบบ และความเหมาะสมกับการใช้งานจริง

5.5 ข้อเสนอเชิงนโยบาย: การออกแบบระบบนิเวศวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

เพื่อให้นโยบายการส่งเสริมผ้าไทยเกิดความยั่งยืนในเชิงโครงสร้าง ควรมีการทบทวนแนวทางดำเนินการโดยพิจารณาประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. สร้างกลไกสนับสนุนต้นน้ำของระบบการผลิต

รัฐควรจัดสรรงบประมาณหรือสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อสนับสนุนผู้ผลิตในระดับชุมชน เช่น การจัดหาวัตถุดิบราคาต่ำ การส่งเสริมเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับหัตถกรรม และการสร้างตลาดสำหรับผ้าทอมืออย่างแท้จริง มิใช่เพียงงานแฟร์หรือกิจกรรมเฉพาะกิจ

2. ส่งเสริมความรู้และการเรียนรู้เชิงลึกในระบบการศึกษา

ควรผลักดันให้ผ้าไทยถูกนำเสนอผ่านหลักสูตรการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมสาธารณะ และแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อสร้างความเข้าใจต่อที่มา เทคนิค และเรื่องราวของผ้าในแต่ละชุมชน และทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเชิงจริยธรรม

3. ออกแบบแรงจูงใจเชิงโครงสร้างเพื่อสร้างการบริโภคอย่างยั่งยืน

รัฐสามารถพัฒนาแรงจูงใจผ่านมาตรการภาษีหรือกลไกสนับสนุนธุรกิจที่ใช้ผ้าทอมือ เช่น การลดหย่อนภาษีรายจ่าย หรือการให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการที่ใช้วัตถุดิบจากช่างฝีมือในประเทศ

4. ปรับเปลี่ยนวาทกรรมจาก “ความเป็นไทย” สู่ “เศรษฐกิจวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม” ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้

5.6 บทสรุป

การศึกษานี้ได้เผยให้เห็นว่า “ผ้าไทย” มิได้เป็นเพียงผลิตผลของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือหัตถกรรมพื้นถิ่นเท่านั้น หากแต่คือระบบความหมายทางวัฒนธรรมที่เคลื่อนไหวอยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจและอัตลักษณ์ของชาติอย่างซับซ้อน ผ้าไทยในมิติที่ปรากฏผ่านงานวิจัยนี้กลายเป็นพื้นที่ของการต่อรอง สื่อสาร และแปลงรูป “ความเป็นไทย” ใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยมิได้

ถูกจดจำอยู่ในกรอบอนุรักษ์แบบนิ่งเฉย หากแต่คือพลวัตทางวัฒนธรรมที่เคลื่อนตัวอยู่เสมอ การศึกษานี้จึงไม่เพียงแต่ตีความผ้าไทยในฐานะวัตถุ หากแต่เปิดโปงเบื้องหลังของลวดลาย เส้นใย และการออกแบบรสนิยมที่โยงใยกับนโยบายของรัฐ บทบาทของราชสำนัก และแรงผลักจากภาคประชาชน ทั้งหมดหลอมรวมกันเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่ก่อรูป “ชาติ” ในแบบที่ตอบสนองต่อแรงกดดันของโลกาภิวัตน์โดยไม่ละทิ้งรากเหง้าทางอัตลักษณ์

นัยสำคัญของงานวิจัยนี้อยู่ที่การตีความผ้าไทยในฐานะทุนวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งสามารถเปลี่ยนผ่านจากมรดกทางวัฒนธรรมมาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการสื่อสารอัตลักษณ์ในระดับนานาชาติได้อย่างสง่างาม งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าผ้าไทยมิใช่เพียงสินค้าหัตถกรรม หากแต่เป็น “กลไกแห่งการสร้างชาติ” ที่หลอมรวมความภาคภูมิใจของความเป็นไทยเข้ากับการสร้างมูลค่าใหม่ในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์และ soft power ระดับโลก ความสามารถในการปรับประสานลวดลายดั้งเดิมเข้ากับแนวโน้มแฟชั่นสากล กลายเป็นตัวอย่างของความสามารถทางวัฒนธรรมไทยในการต่อรองความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเมื่องานวิจัยนี้ถูกนำไปเปรียบเทียบกับผลงานอื่นๆ เช่น งานของ ผศ.ดร.อรรถพน์ เลาหพันธุ์ และ ผศ.ดร.พัชดา อุทิศวรรณกุล ซึ่งต่างชี้ให้เห็นถึงแนวทางการผสานผ้าพื้นถิ่นเข้ากับนวัตกรรมเพื่อสร้างอัตลักษณ์แบรนด์และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ยิ่งเน้นย้ำว่าผ้าไทยคือศูนย์กลางของการพัฒนาในหลากมิติอย่างแท้จริง

ยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยนี้ได้ตั้งคำถามสำคัญต่อโครงสร้างนโยบายของรัฐ โดยเสนอให้การส่งเสริมผ้าไทยต้องไม่จำกัดอยู่ในเชิงการบริโภคเชิงสัญลักษณ์เพียงอย่างเดียว หากแต่ควรเคลื่อนตัวไปสู่การผลิตเชิงองค์ความรู้ที่มีส่วนร่วมของผู้คนในระดับรากหญ้า การให้ความสำคัญต่อผู้ผลิตในฐานะผู้ถือครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประเด็นที่แหลมคม เพราะสะท้อนให้เห็นว่าความมั่นคงทางอัตลักษณ์ของชาตินั้น มิได้ตั้งอยู่บนสุนทรียะภายนอกหรือวาทกรรมเชิงรณรงค์ของรัฐเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับโครงสร้างการมีส่วนร่วมและความยั่งยืนของชุมชนผู้ผลิต ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างทุนทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

โดยสังเขป งานวิจัยนี้มิได้เพียงแต่ศึกษาผ้าไทยในฐานะวัตถุทางวัฒนธรรม แต่ได้นำเสนอการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างที่ครอบคลุมทั้งด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจอย่างลุ่มลึก ผ่านมุมมองที่หลอมรวมความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากลไว้ด้วยกันได้อย่างกลมกลืน ความโดดเด่นของงานนี้อยู่ที่การบูรณาการองค์ความรู้จากหลากศาสตร์เพื่ออธิบายพลวัตของผ้าไทยในฐานะทุนวัฒนธรรมที่มีชีวิต ภายใต้การออกแบบรสนิยมของราชสำนัก การผลักดันเชิงนโยบายของรัฐ และพลังสร้างสรรค์จากประชาชน งานวิจัยจึงชี้ชัดว่า ผ้าไทยจะ

สามารถก้าวสู่เวทีโลกอย่างมีศักดิ์ศรีได้ หากมีการจัดการที่เข้าใจพลวัตทางอัตลักษณ์และโครงสร้างวัฒนธรรมในเชิงลึก กล่าวคือ... ผ้าไทยไม่ใช่แค่สิ่งที่เราสวมใส่ แต่คือสิ่งที่ชาติไทย "สวมใส่" เพื่อประกาศตนต่อสายตาโลก

บรรณานุกรม

การแต่งกายของคนไทย. (2567). **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 18**. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2567 จากhttp://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=18&chap=3&page=t18-3-s.htm

กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). **จารึกไว้ในแผ่นดิน พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ**. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

กุลภา วจนสาระ. (2544). **เซ็นเตอร์พ้อยท์ กับ "Preteen" : การก่อตัวของวัฒนธรรมวัยแรกรุ่น**. สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกวลิน ศักดิ์สยามกุล. (2564). แบรนด์ T-ra. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566 จาก https://readthecloud.co/t-ra-chantasawasdee/

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). **หนังสือมรดกภูมิปัญญาสิ่งทออีสาน**. กรุงเทพฯ: : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.

กรมหม่อนไหม. (2565). **ตรานกยูงพระราชทาน**. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก https://shopspotter.in.th/content/bfs-spring-summer-2018

กรมพัฒนาชุมชน. (2563). “**ผ้าไทยใส่ให้สนุก**”. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2566 จาก https://www.cdd.go.th/

กรมการส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2547). **กรุงเทพเมืองแฟชั่น**. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2566 จาก https://www.dip.go.th/th/news/category/2019-03-24-15-46-42

คมชัดลึก. (2568). “**ด้วยพลังแห่งความรักจากในหลวงถึงประชาชนทุกคน**”. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2566 จาก https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/383777

จิรารัด, เมอซิเยอร์ เด. (2554). การค้าภายในประเทศสยาม. นันทพร บันลือสินธุ์ (แปลและเรียบเรียง). กรมศิลปากร. **รวมเรื่องแปลหนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ 5**, หน้า 147-180. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

ณัฐปิยะ อิสสระสงคราม. (2545). **การเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของคนไทย รัชสมัยพระบาทสมเด็จ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2411-2453)**. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา ประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณัทธนัท เลี่ยวไพโรจน์. (2550). **จินตกรรม "ชาติไทย" ในแบบเรียนสังคมศึกษา ทศวรรษที่ 2500-2560.** ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดนัย เรียบสกุล. (2554). **วิวัฒนาการชุดประจำชาติไทยบนเวทีประกวดนางงามจักรวาล ระหว่างปี 2547 –2553**." Vol. 2 No. 1 (2011): วารสารวิชาการ AJNU ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร
ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน เมษายน - กันยายน 2554.

โดม ไกรปกรณ์. (2556). **การค้าเสื้อผ้าในสังคมสยามสมัยอยุธยาถึงสมัยรัชกาลที่ 5**. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 16 (มกราคม-ธันวาคม): 259-269.

ไทยโพสต์. (2562). **ทำไมต้องเอาผ้าขาวม้าพาดบ่า?ผู้สมัครรปช.เผยนัยยะสีแห่งสัญลักษณ์ธงชาติไทยและคุณค่าคนธรรมดา**. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2566 จาก https://www.thaipost.net/main/detail/31390

ไทยรัฐ. (2566). **นายกแม่บ้าน มท. เปิดโครงการสร้างการรับรู้ สืบสาน อนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าไทย. ค้**นเมื่อ 17 ตุลาคม 2567 จาก https://www.thairath.co.th/news/local/2718009

ธนสรณ์ สุมังคละกุล. (2562). **การเปลี่ยนแปลงบทบาทของนางสาวไทยระหว่าง พ.ศ 2477-2542**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธันยพร บัวทอง. (2563).จอมพล ป.พิบูลสงคราม : 123 ปี ชาตกาล กับผลงานและเสียงวิจารณ์นายกรัฐมนตรีที่อยู่ในตำแหน่งนานที่สุด. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2567 จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-53399231

นิตยสารขวัญเรือน. (2560). **"สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ราชินีผู้นำความงดงามของไทยสู่สายตาชาวโลก."** นิตยสารขวัญเรือน ปีที่ 49 ฉบับที่ 1097 (สิงหาคม 2560). สมัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นินนาท สินชัย. (2545). **สหรัฐอเมริกากับการเปลี่ยนแปลงนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์: ศึกษาผลกระทบต่อโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทุนเอกชนภายในประเทศ และทุนเอกชนจากต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดการ.

นินนาท สินไชย. (2554). **สหรัฐอเมริกากับการเปลี่ยนแปลงนโยบายการพันาเศรษฐกิจของไทยในยุคจอม พลสฤษดิ์ ธนะรัชต์: ศึกษาผลกระทบต่อโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทุนเอกชนภายในประเทศและทุนเอกชนต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดการ.

นิตยสารลอฟฟิเชียล. (2565). การพัฒนาภูมิปัญญา การฟื้นฟูลวดลายผ้า และประวัติโครงการศิลปาชีพ. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566 จาก https://hommesthailand.com/2022/11/%e0%b8%99%e0%b8%b2%e0%b8%ab%e0%b8%a7%e0%b9%89%e0%b8%b2%e0%b9%82%e0%b8%a1%e0%b9%80%e0%b8%94%e0%b8%a5/

นภษร ศรีวิลาศ. (2563). **คุยกับผู้ทรงอิทธิพลของวงการแฟชั่นไทย พลพัฒน์ อัศวะประภา ASAVA กับชีวิตของชายที่เจ้านายจากแบรนด์ Max Mara เคยบอกว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของนิวยอร์ก**. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวามคม 2567 จาก https://readthecloud.co/polpat-asavaprapha-asava/

ปรีดารัตน์ พัฒนพีชัย. (2544). **นโยบายชาตินิยมทางเศรษฐกิจของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับการสร้างความชอบธรรมทางการเมือง**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์. (2540). **อนุสรณ์ ครบรอบ 100 ปี ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม. ลพบุรี : ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ค่ายพหลโยธิน**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ.

พรรษิษฐ์ ต่อสุวรรณ. (2553). **การเมืองแห่งสยามสแควร์**. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.

พวงแก้ว พรพิพัฒน์. (2553). **ภาคประชาสังคมเดินหน้า พัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นตัวขับเคลื่อนอนเศรษฐกิจ สังคมไทยอย่างจริงจัง**, วารสาร เศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 47 ฉบับที่ 4 (ต.ค.-ธ.ค. 2553)

พลเอก นิพัทธ์ ทองเล็ก. (2559.) "ประกวดนางสาวสยามคนแรกในงานฉลองรัฐธรรมนูญ." สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2566 จาก https://www.silpa-mag.com/old-photos-tell-the-historical-story/article_2602

พิจิตรา บุณยรัตพันธุ์. (2566) ELLE THAILAND. **กว่า 4 ทศวรรษของพิจิตรา บุณยรัตพันธุ์ ดีไซเนอร์รุ่นลายครามที่ไม่เคยหมดไฟในการสร้างสรรค์**. สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2566 จาก https://ellethailand.com/tag/%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B2-%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%93%E0%B8%A2%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%99%E0%B9%8C%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B9%8C/

ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด พันธุ์อาจ ชัยรัตน์ มุทริกา พฤกษาพงษ์, ธนพนธ์ ตั้งตระกูล สุภาพร โกเฮง

กุล และรัชนี พึ่งพาณิชย์กุล. (2553). **ระบบนวัตกรรมรายสาขาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.** รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายด้านการศึกษามหภาค สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ภัทรียา พัวพงศกร. (2563). **แบรนด์ Silk Fushion**. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566 จาก https://readthecloud.co/iconcraft-thai-textile/

ภัทรียา พัวพงศกร. (2563). แบรนด์ Khwan. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566 จาก https://readthecloud.co/iconcraft- thai-textile/

ภัทรดา มณี. (2564). **APEC Summit** ครั้งที่ 15. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566 จาก https://readthecloud.co/iconcraft-thai-textile/

เมนาถ ธนลักษณมณี. (2560). **พัฒนาการชุดประจำชาติของนางงามไทยในการประกวดนางงามจักรวาล.** สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มานิต มณีพันธกุล.(2561).ธี**ระ ฉันทสวัสดิ์ ดีไซเนอร์ชื่อดังกับภารกิจกู้ลมหายใจผ้าไทยให้ไปไกลระดับโลก.** สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2567 จาก https://www.vogue.co.th/fashion/inspirations/article/dreamwaving

มติชนออนไลน์. (2563, 12 สิงหาคม). **สมเด็จพระพันปีหลวง พระปรีชาญาณอนุรักษ์ผ้าไทย "พัสตราภรณ์งดงาม" คงอยู่คู่แผ่นดิน**. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2567 จาก https://www.matichon.co.th/royal/news_2303854

รวิเทพ มุสิกะปาน. (2554). **ผู้ทรงอิทธิพลแฟชั่นไทยร่วมสมัย.** ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ลุพต์ อุตมา. (2559). **ฉัฐรัช พัสตราภรณ์ : ย้อนรอยการแต่งกายของสตรีสยามและแฟชั่นโลก.** กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, มูลนิธิพระราชานุสรณ์ และมูลนิธิเพชรรัตน-สุวัทนา.

วิศรุต พึ่งสุนทร. (2557). **พัฒนาการและแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรม.** ทุนวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชาภาควิชาประวัติศาสตร์. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โว้ค ไทยแลนด์. (2566). **แบรนด์ SIRIVANNAVARI BANGKOK เผยโฉมคอลเล็กชั่นประจำฤดูใบไม้ผลิ/ฤดูร้อน ปี 2022.** สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2567 จาก https://www.vogue.co.th/runway/article/sirivannavari-

bangkok-spring-summer-2022-collection

โว้ค ไทยแลนด์. (2568). “**พระพันปี ใน โว้กอเมริกา! ย้อนดูภาพสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ใน Vogue เมื่อ 57 ปีก่อน**”. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2566 จาก

วรรณชนก บุญปราศภัย. (2563).**พัฒนาการของห้องเสื้อไทยพ.ศ. 2500 – 2559** . กรุงเทพฯ : ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

https://vogue.co.th/fashion/inspirations/article/queensirikitvogueus1962and65

ศิลปวัฒนธรรม. (2566). **ประวัติ “เครื่องแต่งกาย ” เปลือยอกถึงเสื้อลูกไม้ และที่มาสมัย ร.3 “สวมเสื้อเข้ามาก็ไม่โปรด**”.(14 พฤษภาคม พ.ศ.2566) สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2567 จาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_35511

ศิริกาญจน์ ทองพิทักษ์วงศ์. (2552). **กิจกรรมทางการตลาด (event marketing): กรณีศึกษางานแอลแฟชั่นวีค (Elle Fashion Week Autumn/Winter 2008).** วารสารศาสตรบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีมณี พฤกษ์และเฉลิมพจน์ เอี่ยมกมลา (2566). **การนัดหยุดงานของกรรมกรในกรุงเทพฯ สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. วารสารศิลปะ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 23 ฉบับที่1 มกราคม-เมษายน 2566.

ส. นพรัตน์ และ ร. มะลิทอง. (2563). **ภัสตราภรณ์: สมเด็จพระราชินีรำไพพรรณีในรัชกาลที่ 7 และระเบียบการแต่งกายของสตรีสยาม.** กรุงเทพฯ: พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, สถาบันพระปกเกล้า.

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2484-2485). **"ศธ.0701.29/18 เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ข้าราชการสวมหมวก.**", สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2484). **"ศธ.0701.29/35เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง รัฐนิยม (ม.ท.)"**, สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2484). **ศธ.0701.29/8 เอกสารสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ป. พิบูลสงครามประกาศระเบียบรัฐนิยม**." 2482-2493.

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2484). **ศธ.0701.29/13 เอกสารเย็บเล่ม หนังสือพิมพ์ไทยราษฎร์ เรื่อง หลวิจิตรยืนกรานนุ่ง กางเกงว่าตีเป็นแบบเดียวกันไม่แบ่งชั้นวรรณะ**."

2475.

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2484). ศ**ธ.0701.29/17 เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแต่งกายของสตรีไทย** ", 2484.

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2484). **ศธ.15.2.2/13 เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการปฏิบัติตามรัฐนิยมว่าด้วยเรื่อง เครื่องแต่งกาย (29 ก.ค.- 24 ส.ค. 2482)."** พ.ศ. 2482.

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2484). **ศธ.26/72 เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง คำแนะนำการแต่งกายของประชากรไทย**." 2485.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567)."**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**." กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567)."**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่1 ระยะที่1 (พ.ศ.2506-2506)**." กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่** 8 , 2540-2544 . กรุงเทพมหานคร.

สมาคมนายจ้างร้านตัดเสื้อแห่งประเทศไทย อินแกรม เจมส์ซี. (2552). **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในประเทศไทย** 1850-1970. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.

สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (2560).**ไทยวางเป้าหมายสู่การเป็นฮับการค้าอัญมณีและเครื่องประดับโลกในอีก 5 ปีข้างหน้า**. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2567 จาก https://thaitextile.org/th/insign/detail.590.1.0.html

สุวดี ธนประสทธพฒนา. (2542). **การแต่งกายสตรีกับหัตถกรรมทอผ้าในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา.

สุริยา สมุทคุปติ์ พัฒนา กิติอาษา. (2543).**ฮีตบ้านคองเมือง : รวมบทความทางมานุษยวิทยาว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมอีสาน**. นครราชสีมา : โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทาวมานุษยวิทยาของอีสาน,สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม,มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2559). **Ek thongprasert**. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2566 จาก https://www.ocac.go.th/

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2530). "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534). กรุงเทพฯ

สินีพร มฤคพิทักษ์. (2564). **แบรนด์ Muntra**. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2566 จาก

https://readthecloud.co/mantra-crafts/

หนังสือสมาคมนายจ้างร้านตัดเสื้อแห่งประเทศไทย ฉบับร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. (2525). กรุงเทพฯ: สมาคมนายจ้างร้านตัดเสื้อแห่งประเทศไทย.

หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี. (2545). **ภ นรม 1/68 ภาพกิจกรรมหอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ภาพพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เดินทางมาเยี่ยมชมหอจดหมายเหตุนายกรีฐมนตรี** เมื่อ วันที่ 26 ก.พ. 2545. นครศรีธรรมราช.

หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี. (2524). **ภ.นรม.1.1.1.3/36 ภาพกองงานโฆษก สำนักนายกรัฐมนตรี ภาพพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎรในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ ประจำปี** 2524. นครศรีธรรมราช.

หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี. (2526). **ภ.นรม.1.1.1.3/198 ภาพกองงานโฆษก สำนักนายกรัฐมนตรี ภาพพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีให้การรับรองเจ้านโรดมสีหนุประธานาธิบดีแห่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชาในโอกาสที่เข้าเยี่ยมคารวะ ที่บ้านสี่เสาเทเวศร์ เมื่อวันที่ 16 ก.ค. 2526.** นครศรีธรรมราช.

หนังสือสมาคมนายจ้างร้านตัดเสื้อแห่งประเทศไทย ฉบับร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. (2525). กรุงเทพฯ: สมาคมนายจ้างร้านตัดเสื้อแห่งประเทศไทย.

อังคเรศ บุญทองล้วน. (2539). **กระบวนการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ความงามทางสรีระของผู้หญิงในสังคมไทย** : ศึกษาเฉพาะกรณีการประกวดนางสาวไทย.บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุสุมา สุขสม. (2550). **การสร้างอัตลักษณ์วัยรุ่นจากการแต่งกายแฟชั่น : กรณีศึกษา สยามแสควร์**. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอนก นาวิกมูล. (2547). **การแต่งกายสมัยรัตนโกสินทร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

Asava group. (2566). ที่มา ASAVA . สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2566 จาก https://asavagroup.com/

BBC News. (2562). วันเฉลิมฯ สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดาฯ องค์ราชินีคู่พระบารมีรัชกาลที่ 10. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2567 จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-52901208

BBC News. (2021). เจ้าชายฟิลิป ดยุคแห่งเอดินบะระ กับภาพประวัติศาสตร์ขณะเสด็จเยือนไทย. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2566 จาก https://www.bbc.com/thai/international-56695578

Film Archive Thailand (หอภาพยนตร์), YouTube (2558) : ไทยไดมารู ห้างที่มีบันไดเลื่อนแห่งแรกใน ประเทศไทย Thailand's First Escalator. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก https://www.youtube.com/shorts/EshDf3cRrDA

Hello Thailand. (2561). ผักกาด-ประภากาศ อังศุสิงห์' นำทัพ 3 ดีไซเนอร์ชื่อดังโชว์ผลงานการออกแบบสุดท้าทายครั้งสำคัญในชีวิต. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2566 จาก https://www.th-hellomagazine.com/fashion/fashion-updates/the-first-ever-bmw-x2/

Hello Magazine. (2566). พระสิริโฉมสง่างามอย่างไทย! 'พระราชินีสุทิดา' ในฉลองพระองค์ชุดไทยระหว่างร่วมงาน Coronation Day. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2567 จาก https://www.th-hellomagazine.com/royalty-news/queen-suhida-look-in-king-charles-iii-coronation/

Ninnyhammer. (2568). "สมาคมนักออกแบบแฟชั่นกรุงเทพฯ (BFS) แสดงผลงานสุดยอดของ 10 แบรนด์ชั้นนำของไทย". สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก https://shopspotter.in.th/content/bfs-spring-summer-2018

Thai Textile and Fashion Outlook. (2559). "**อุตสาหกรรม: สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม**." Thai Textile and Fashion Outlook ปีที่ 18 (มกราคม–มีนาคม 2559).

ThaiPost. (2563). รัฐบาลขับเคลื่อน โครงการ 5F. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2566 จาก https://www.thaipost.net/economy-news/367974/

Tiantong, D. (2017).THE FOUNDATION FOR THE PROMOTION OF SUPPLEMENTARY OCCUPATIONS AND RELATED TECHNIQUES OF HER MAJESTY QUEEN SIRIKIT AND THE ENHANCEMENT OF HUMAN SECURITYIN NORTHEAST THAILAND DURING THE 1970s-1980s. Doctor of Philosophy Faculty of Arts.

Vouge Magazine. (2462). รวมลุคเจ้าหญิงในชุดผ้าไหมไทย พระองค์หญิงฯ ผู้นำผ้าไหมไทยสู่ยุคใหม่อย่าง แท้จริง. สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2567 จาก https://vogue.co.th/celebrity/article/thaiprincessandthaisilk

Vogue Magazine. (2563). เปิดประวัติ ธีระพันธ์ วรรณรัตน์ ดีไซเนอร์ที่ทำฉลองพระองค์ชุดไทยให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ. สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2566 จาก https://www.vogue.co.th/fashion/article/hrhtirapan

Vouge Magazine. (2562). โว้กพาทุกคนมาพูดคุยกับดีไซเนอร์สาวมากความสามารถ ผ่านบทสัมภาษณ์ของแพร-วทานิกา ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2566 จาก

https://www.vogue.co.th/fashion/inspirations/article/thisismevatanika2

Vouge Magazine.(2561).กูตูริเย่ร์แห่งสยามไม่เคยเรียนแฟชั่น! เจาะลึกชีวิต Kai Boutique กว่าจะเป็นศิลปินแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2566 จาก https://www.vogue.co.th/fashion/inspirations/article/voguetributekaidesigner

จิรนันท์ สกุลตั้งไพศาล (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ The Ritz-Carlton Residence Bangkok Sathorn. เมื่อวันที่ 8 พฤกษภาคม 2567.

ฉัตรชัย เพียงอภิชาติ (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ ร้านวันไทย. เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2567.

ชญณา ศิริภิรมย์ (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ Q House Lumpini. เมื่อวันที่ 5 พฤกษภาคม 2567.

ชวนล ไคสิริ (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ ร้านโพเอม เกษร วิลเลจ. เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2567.

ดร.วันดี กุญชรยาคง จุลเจริญ (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ งาน Bangkok International Fashion Week 2024 สยามพารากอน. เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2567.

ปิยวรา ทีขะระ (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ พิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2567.

พลพัฒน์ อัศวประภา (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ ร้านอาซาว่า. เมื่อวันที่ 2 เมษายา 2567.

โรงเรียนสอนตัดเสื้อระพี (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ ใส่สถานที่. เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559.

ลุพต์ อุตมะ (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ ร้าน Da Mario สหราชอาณาจักร. เมื่อวันที่ 8 เมษายา 2567.

วิชระวิชญ์ อัครสันติสุข (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ วิลล่า อารีย์. เมื่อวันที่ 9 พฤกษภาคม 2567.

วนิดา (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ โรงแรมแมนดาริน โอเรียลเต็ล.

เมื่อวันที่ 11 พฤกษภาคม 2567.

ห้องเสื้อภา (ผู้ให้สัมภาษณ์) วรรณชนก บุญปราศภัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ ร้านภา กูตูร์ ใส่สถานที่. เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2567.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อองค์กร หน่วยงานราชการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

รายชื่อองค์กร หน่วยงานราชการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. คุณปิยวรา ทีขะระ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ผ้า ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
2. ดร.วันดี กุญชรยาคง จุลเจริญ นายกสมาคมแม่บ้านมหาดไทย
3. ห้องเสื้อภา (คุณหญิงอังศุภา ปัณยาชีวะ) ผู้ตัดฉลองพระองค์ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
4. ม.ล. .อรดิศ (ดิศกุล) สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ผู้บริหารสยามพิวรรธน์
5. คุณลุพต์ อุตมะ ผู้ชำนาญการด้านประวัติศาสตร์เครื่องแต่งกายและนักออกแบบเครื่องแต่งกายไทยในวงการฮอลลีวูด
6. คุณชวนล ไคสิริ เจ้าของแบรนด์ POEM
7. คุณพลพัฒน์ อัศวประภา เจ้าของแบรนด์ ASAVA
8. คุณวิชระวิชญ์ อัครสันติสุข เจ้าของแบรนด์ WISHARAWISH
9. คุณปวริศา เพ็ญชาติ เจ้าของแบรนด์ PAVA (พาวา)
10. คุณเขมนิจ จามิกรณ์ นักแสดงและผู้ชื่นชอบผ้าไทย
11. คุณจิรนันท์ สกุลตั้งไพศาล นักธุรกิจและผู้ชื่นชอบผ้าไทย
12. คุณชญณา ศิริภิรมย์ เจ้าของแบรนด์ CHAYANNA
13. คุณฉัตรชัย เพียงอภิชาติ ช่างแต่งหน้าและเจ้าของธุรกิจ
14. คุณวรรณิดา หวังช่วยกลาง ผู้จัดการโรงแรม Mandarin Oriental
15. คุณณิชนัจทน์ สุดลาภา เจ้าของแบรนด์ Thanya Sarina
16. คุณธัญญา ไรวิรัตน์ เจ้าของแบรนด์ Thanya Sarina
17. คุณชวัลวิทย์ ศิลารักษ์ ประธาน YEC หอการค้าจังหวัดยโสธร
18. ระพีพล ตัณฑวณิช ดีไซเนอร์และนักออแบบ Pa Couture Boutique

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปจินตทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ผู้ช่วยศาสตาจารย์ ดร. ศิพิมพ์ ศรบัลลังก์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ผู้ช่วยศาสตาจารย์ ดร. ปิยนาถ อังควาญิชกุล อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

หนังสือรับรองจริยธรรมการขอวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

AF19-03-03.1
August, 2023

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ชื่อโครงการวิจัย : การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล
ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาววรรณชนก บุญปราศภัย
หน่วยงานต้นสังกัด : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
หมายเลขรับรองโครงการวิจัย : SWUEC-672161
รายการเอกสารที่รับรอง :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2567
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567
3. เอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2567
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567
5. ประวัติผู้วิจัย	

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยยึดหลักเกณฑ์ตาม Declaration of Helsinki, Belmont Report, International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP), International Guidelines for Human Research ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยนี้ได้

วันที่รับรอง : 8 กรกฎาคม 2567
วันที่หมดอายุ : 7 กรกฎาคม 2568

(ลงชื่อ).....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)
ประธานคณะอนุกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
ชุดสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ (ชุดที่ 2)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาคารนวัตกรรม ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ชั้น 17
โทร. (02) 6495000 ต่อ 17503, 17506 โทรสาร (02) 2042590

ภาคผนวกค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและหาคุณภาพ

แบบสอบถามงานวิจัย

แนวทางสัมภาษณ์งานวิจัย : การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล

สำหรับ แบรนด์นักออกแบบเครื่องแต่งกายไทยร่วมสมัยในปัจจุบัน (Thai Designer)

คำชี้แจง เอกสารชุดนี้เป็นแบบสอบถาม เพื่อการทำปริญญานิพนธ์ ตามหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในหัวข้อเรื่อง การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล สำหรับ แบรนด์นักออกแบบเครื่องแต่งกายไทยร่วมสมัยในปัจจุบัน **(Thai Designer)** เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง ประชาชน นักศึกษา ภาครัฐและเอกชนที่ต้องการศึกษาหรือใช้ข้อมูล เพื่อการเรียนการสอนในอุดมศึกษาและสำหรับผู้ที่สนใจในเรื่องผ้าสามารถนำมาใช้เป็นเอกสารอ้างอิง ในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนสาขาด้านพัตราภรณ์ โดยแนวสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 นโยบายการพัฒนาผ้าไทย

2.1 นโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการขยายตลาดในประเทศ

2.2 นโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการขยายตลาดต่างประเทศ

2.3 นโยบายการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างแบรนด์ด้านแฟชั่น

2.4 นโยบายการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาบุคคลากร

ผู้วิจัย จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลและความคิดเห็นตามแบบสอบถามนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณในการให้ความร่วมมือของท่าน

นางสาว วรรณชนก บุญปราศภัย

ผู้วิจัย

แนวทางสัมภาษณ์งานวิจัย : การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล

สำหรับ แบรนด์นักออกแบบเครื่องแต่งกายไทยร่วมสมัยในปัจจุบัน

คำชี้แจงโปรดตอบคำถามด้วยความเป็นจริงและขอความกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

เวลา.....สถานที่.....

ได้ ☐ ไม่ได้ ☐

(ขออนุญาตการใช้รูปถ่ายตลอดการสัมภาษณ์)

1. ชื่อ-นามสกุล

.....

2. เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย ☐ อื่น ๆ (Lgbtq+)

3. หน่วยงานหรือองค์กร โปรดระบุ .....

4. ตำแหน่ง .....

5. ระยะเวลาในการดำเนินงาน .....

SWU-EC APPROVED
ครั้งที่ 1 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

6. ความเชี่ยวชาญพิเศษ ภารกิจที่ได้รับมอบหมายหรือประสบการณ์เกี่ยวกับผ้าไทย

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 นโยบายการพัฒนาผ้าไทย

แนวทางสัมภาษณ์งานวิจัย : การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากลสำหรับแบรนด์นักออกแบบเครื่องแต่งกายไทยร่วมสมัยในปัจจุบัน

1. <u>แนวคิดหรือแนวทางการขยายตลาดในประเทศ</u>

1.1 มีแนวทางหรือวิธีการเผยแพร่ผลงานสู่ผู้บริโภคภายในประเทศอย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

1.2 แนวทางและกระบวนการผลิตผลงานพบปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไรบ้าง (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

1.3 เหตุใดผ้าไทยจึงถูกมองว่าเป็นของชนชั้นสูง ไม่ทันสมัยและเข้าถึงยาก ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วแหล่งผลิตดั้งเดิมของผ้าไทยเกือบทุกชนิดมาจากชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

SWU-EC APPROVED
อนุมัติ 1 ฉบับที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

1.4 พบปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับเผยแพร่ผลงาน การจัดแสดงผลงานหรือไม่

.....

.....

.....

.....

2. <u>แนวคิดหรือแนวทางการการขยายตลาดต่างประเทศ</u>

2.1 มีแนวทางหรือวิธีการเผยแพร่ผลงานสู่ผู้บริโภคภายนอกประเทศอย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

2.2 ปัญหา อุปสรรค และมีวิธีใดที่จะนำไปสู่การผลักดันผ้าไทยจากการออกแบบของแบรนด์ไทไปสู่เวทีโลก

.....

.....

.....

.....

2.3 องค์กรภาครัฐ เอกชนมีการสนับสนุนในการสร้างค่านิยมในเรื่องผ้าไทยในต่างประเทศ หรือไม่อย่างไร และมีความต่างหรือไม่ (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

2.4 มีแนวทาง วิธีการในในการจัดแสดงผลงานหรือนิทรรศการในต่างประเทศ หรือไม่ อย่างไร (p1 p2)

.....

.....

SWU-EC APPROVED
อนุมัติ 1 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

.....

.....

2.5 มุมมองของกลุ่มผู้ซื้อต่างประเทศที่มีต่อผ้าไทยเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

.....

3. <u>แนวคิดหรือแนวทางการการสร้างแบรนด์ด้านแฟชั่น</u>

3.1 พบปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการผลิตหรือการออกแบบผลงานหรือไม่ อย่างไร(p1

.....

.....

.....

.....

3.2 ได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ หรือการออกแบบเสื้อผ้าด้วยผ้าไทย หรือไม่ อย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

3.3 ภาครัฐและเอกชนมีส่วนในการช่วยประชาสัมพันธ์แบรนด์หรือไม่ อย่างไร(p1 p3)

.....

.....

.....

.....

SWU-EC APPROVED
อนุมัติ 1 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

3.4 ภาครัฐและเอกชนมีการจัดโครงการ หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเอกลักษณ์ หรือดีไซน์ต่อแบรนด์ หรือไม่ อย่างไร (p1 p3)

.....

.....

.....

.....

3.5 แนวทางของท่านได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา หรือมีมุมมองต่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างไร (โดนลอกเลียนแบบไหม จะทำอย่างไรหรือมีการแก้ปัญหาอย่างไร) (p1 p3)

.....

.....

.....

.....

3.6 แบรนด์ของท่านมีแนวคิดในการเลือกกลุ่มชุมชนทอผ้าจากปัจจัยใด เพื่อใช้ในการผลิตและบริหารจัดการอย่างไร (p1)

.....

.....

.....

.....

4. <u>แนวคิดหรือแนวทางการการพัฒนาบุคลากร</u>

4.1 ภายในองค์กรมีการส่งเสริม สืบสาน ถ่ายทอดทักษะ การผลิต การออกแบบ หรือไม่อย่างไร (แนวทางการแก้หรือบริหารจัดการ ปัญหาช่างผู้สูงอายุ หรือช่างที่เกษียณอายุอย่างไร) (p1 p3)

.....

.....

.....

.....

SWU-EC APPROVED
ตั้งแต่ วันที่ 1 ถึงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

4.2 วิธีการคัดเลือกคัดเลือกบุคลากรรุ่นใหม่ ให้มีทักษะความชำนาญทางด้านผไทย อย่างไร (p1 p3)

.....

.....

.....

4.3 มีการส่งเสริม สนับสนุนทักษะและทักษะบุคลากรของท่านด้วยวิธีใด

.....

.....

.....

ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่สละเวลาในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 27 กุมภาพันธ์ 2567

แบบสอบถามงานวิจัย

แนวทางสัมภาษณ์งานวิจัย : การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล

สำหรับ ผู้ทรงอิทธิพลด้านผ้าไทย (Influencer)

คำชี้แจง เอกสารชุดนี้เป็นแบบสอบถาม เพื่อการทำปริญญานิพนธ์ ตามหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในหัวข้อเรื่อง การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล สำหรับ ผู้มีอิทธิพลด้านผ้าไทย (Influencer) เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง ประชาชน นักศึกษา ภาครัฐและเอกชนที่ต้องการศึกษาหรือใช้ข้อมูล เพื่อการเรียนการสอนในอุดมศึกษาและสำหรับผู้ที่สนใจในเรื่องผ้าสามารถนำมาใช้เป็นเอกสารอ้างอิง ในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนสาขาด้านพัตราภรณ์ โดยแนวสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 มุมมอง แนวคิดและทัศคติเกี่ยวกับผ้าไทย

ผู้วิจัย จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลและความคิดเห็นตามแบบสอบถามนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณในการให้ความร่วมมือของท่าน

นางสาว วรรณชนก บุญปราศภัย

ผู้วิจัย

แนวทางสัมภาษณ์งานวิจัย : การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล

ทรงอิทธิพลด้านผ้าไทย (Influencer)

คำชี้แจงโปรดตอบคำถามด้วยความเป็นจริงและขอความกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

เวลา.....สถานที่.....

ได้ ☐ ไม่ได้ ☐

(ขออนุญาตการใช้รูปถ่ายตลอดการสัมภาษณ์)

1. ชื่อ-นามสกุล

.....

2. เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย ☐ อื่น ๆ (Lgbtq+)

3. หน่วยงานหรือองค์กร โปรดระบุ .....

4. ตำแหน่ง .....

5. ระยะเวลาในการดำเนินงาน .....

6. ความเชี่ยวชาญพิเศษ ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย หรือประสบการณ์เกี่ยวกับผ้าไทย

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 มุมมอง แนวคิดและทัศคติเกี่ยวกับผ้าไทย

1.จุดเริ่มต้น เหตุผล หรือแรงบันดาลใจของคุณในการสวมใส่ผ้าไทย

.....

.....

.....

.....

2.คุณคิดว่าความงามและคุณค่าของผ้าไทยมีความสำคัญอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3.คุณมีแนวคิดหรือแรงบันดาลใจอย่างไร ที่ใช้ในการขับเคลื่อนผ้าไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

.....

.....

.....

.....

4. คุณมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับคำว่า “ชุดผ้าไทยไม่ทันสมัย และดูมีอายุ”

.....

.....

.....

.....

SWU-EC APPROVED
ฉบับที่ 1 ถึงที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

5.คุณมีความคิดเห็นอย่างไรในอนาคตเกี่ยวกับผ้าไทยในระดับสากล

.....

.....

.....

.....

6. คุณมีมุมมองเกี่ยวกับ อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการสวมใส่ผ้าไทยสำหรับคนทั่วไป มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

7. คุณมีวิธีการสนับสนุนหรือเสริมสร้างค่านิยมการใช้ผ้าไทยในต่างประเทศ หรือไม่อย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

8. องค์กรภาครัฐ เอกชน มีการสนับสนุนในการสร้างค่านิยมในเรื่องผ้าไทยในต่างประเทศ หรือไม่ อย่างไร และมีความต่างกันหรือไม่ (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่สละเวลาในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

SWU-EC APPROVED
อนุมัติ 1 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

แบบสอบถามงานวิจัย

แนวทางสัมภาษณ์งานวิจัย : การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล สำหรับ รัฐ / องค์กร

คำชี้แจง เอกสารชุดนี้เป็นแบบสอบถาม เพื่อการทำปริญญานิพนธ์ ตามหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในหัวข้อเรื่อง การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล สำหรับ รัฐ / องค์กร เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง ประชาชน นักศึกษา ภาครัฐและเอกชนที่ต้องการศึกษาหรือใช้ข้อมูล เพื่อการเรียนการสอนในอุดมศึกษาและสำหรับผู้ที่สนใจในเรื่องผ้าสามารถนำมาใช้เป็นเอกสารอ้างอิง ในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนสาขาด้านพัตราภรณ์ โดยแนวสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 นโยบายการพัฒนาผ้าไทย

2.1 นโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการขยายตลาดในประเทศ

2.2 นโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการขยายตลาดต่างประเทศ

2.3 นโยบายการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างแบรนด์ด้านแฟชั่น

2.4 นโยบายการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาบุคคลากร

ผู้วิจัย จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลและความคิดเห็นตามแบบสอบถามนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณในการให้ความร่วมมือของท่าน

นางสาว วรรณชนก บุญปราศภัย

ผู้วิจัย

แนวทางสัมภาษณ์งานวิจัย : การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล สำหรับ รัฐ / องค์กร

คำชี้แจงโปรดตอบคำถามด้วยความเป็นจริงและขอความกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....

เวลา.....สถานที่.....

ได้ ☐ ไม่ได้ ☐

(ขออนุญาตการใช้รูปถ่ายตลอดการสัมภาษณ์)

1. ชื่อ-นามสกุล

   .....

2. เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย ☐ อื่น ๆ (Lgbtq+)
3. หน่วยงานหรือองค์กร โปรดระบุ .....
4. ตำแหน่ง .....
5. ระยะเวลาในการดำเนินงาน .....

SWU-EC APPROVED
ตั้งแต่ วันที่ 1 ถึงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

6. ความเชี่ยวชาญพิเศษ ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย หรือประสบการณ์เกี่ยวกับผ้าไทย

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 นโยบายการพัฒนาผ้าไทย

แนวทางสัมภาษณ์งานวิจัย : การวิวัฒน์ผ้าไทยจากศิลปะท้องถิ่นสู่สากล สำหรับ รัฐ / องค์กร

1. **<u>นโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการขยายตลาดในประเทศ</u>**

1.1 หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมและสนับสนุนในการสวมใส่ผ้าไทย เพื่อสร้างค่านิยม อัตลักษณ์ภูมิปัญญาไทยอย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

1.2 หน่วยงานของท่านมีปัจจัยรองรับการกำหนด นโยบายหรือความคิดสร้างสรรค์ วิธีการที่จะผลักดันผ้าไทยภายในประเทศอย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

1.3 หน่วยงายของท่านมีการจัดกิจกรรม(Campaign) มีกระบวนการผลิตผลงานที่เกี่ยวกับผ้าไทยอย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

SWU-EC APPROVED
อนุมัติ 1 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

1.4 หน่วยงานของท่านมีปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการขับเคลื่อนนโยบาย ภายในประเทศหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. <u>นโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการขยายตลาดต่างประเทศ</u>

2.1 หน่วยงานของท่านมีนโยบายหรือกระบวนการในการส่งเสริม สนับสนุนผ้าไทยสู่การยอมรับระดับโลก มีวิธีการอย่างไร พร้อมยกตัวอย่าง (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

2.2 หน่วยงานของท่านมีวิธีการสนับสนุนหรือเสริมสร้างค่านิยมการใช้ผ้าไทยในต่างประเทศ หรือไม่อย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

2.3 หน่วยงานของท่านมีปัจจัยรองรับการกำหนดนโยบาย หรือ ความคิดสร้างสรรค์ / แนวคิด / วิธีการที่จะผลักดันนโยบายต่าง ๆ ภายนอกประเทศอย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

SWU-EC APPROVED
ฉบับที่ 1 ถึงที่ 27 กุมภาพันธ์ 2567

2.4 หน่วยงานของท่านมีปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการขับเคลื่อนนโยบายในการใช้ผ้าไทยในต่างประเทศหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. <u>นโยบายการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างแบรนด์ด้านแฟชั่น</u>

3.1 หน่วยงานของท่านมีการจัดโครงการนิทรรศการ หรือการจัดแสดงผลงานกับภาครัฐ เอกชน เพื่อให้ผู้ประกอบเข้ามามีส่วนร่วมเผยแพร่ผลงานหรือไม่อย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

3.2 หน่วยงานของท่านมีหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการคัดเลือกกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการอย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

3.3 หน่วยงานของท่านมีนโยบายในการสนับสนุนที่สามารถผลักดันด้านธุรกิจของผู้ประกอบการอย่างไร (p1 p2)

.....

.....

.....

.....

SWU-EC APPROVED
อนุมัติ 1 มีนาคม 27 กุมภาพันธ์ 2567

3.4 หน่วยงานของท่านมีวิธีการส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าหรือธุรกิจผ้าไทย ในเชิงนโยบายหรือไม่ อย่างไร (p1 p3)

.....

.....

.....

.....

3.5 หน่วยงานของท่านมีการประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมด้านความรู้และการต่อยอดองค์ความรู้ผ้าไทยกับกลุ่มผู้ประกอบการหรืออย่างไร (p1 p3)

.....

.....

.....

.....

3.6 หน่วยงานของท่านมีนโยบายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การรณรงค์หรือการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการคัดลอกผลงานแก่ผู้ประกอบการอย่างไร (p1 p3)

.....

.....

.....

.....

4. <u>นโยบายการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร</u>

4.1 หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมบุคคลากรภายในองค์กร ให้มีความรู้เกิดการพัฒนาทักษะเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ให้บรรลุผลของนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับผ้าไทยหรืออย่างไร (p1 p3)

.....

.....

.....

.....

SWU-EC APPROVED
อนุมัติ 1 กันยา 27 กุมภาพันธ์ 2567

4.2 หน่วยงานของท่านมีวิธีการส่งเสริมบุคคลากรภายในองค์กร สร้างการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์เกี่ยวกับการสนับสนุน หรือส่งเสริมเกี่ยวกับผ้าไทยหรือไม่อย่างไร (p1 p3)

.....

.....

.....

.....

ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่สละเวลาในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ง
ภาพบรรยายการสัมภาษณ์ องค์กร หน่วยงานราชการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านผ้าไทย

POEM

LOCAL PIZZERIA

ELLE
FASHION
WEEK
2024
Doujulio
ICONSIAM
KIRINATU
LAURA MERCIER
ZEEKR
TRESemmé

CHRISTIAN DIOR

ชุดไทย

ประวัติผู้เขียน